IULIAN SEMIONOV

MAIORUL VIFOR

Versiune românească de
PENKE MUȘATESCU

VOLUMELE I ȘI II

EDITURA MERIDIANE
București, 1973

Coperta de : EUGEN PALADE

ЮЛИАН СЕМЕНОВ
МАЙОР ВИХРЬ
Военное издательство министерства
обороны СССР — Москва — 1967

Dedicat agenților de informații ai armatei sovietice care au acționat în anii războiului pe teritoriul ocupat temporar de hitleriști.

VOLUMUL I

CUPRINS

POPKO 20
KOLEA. DAR ȘI GRIȘANCIKOV 24
ANIA 29
ABIA ÎNCEPUTUL 30
AVOCATUL TROMPCINSKY SI FIUL 37
ODISEEA ÎN ANUL 1944 45
CASTELUL WAWEL DIN CRACOVIA 48
IATĂ CINE-I MUHA! 53
CONTINUAREA ODISEEI 64
ÎNTÎLNIREA 72
ÎNTÎIA SÎMBĂTĂ 77
CONFRUNTAREA 80
UNDE-I APARATUL DE RADIO? 84
PIAȚA VECHE 89
GUSTUL SCHNAPSULUI 91
CE ÎNSEAMNĂ A FI POLONEZ? 107
BUCHETUL DE ROMANITE 112
RĂMÎNEȚI CU BINE! 117
LA PALEK 120
SEARA SI NOAPTEA 123
...CONSFĂTUIRI 129
VERIGA LANȚULUI 134
LA UN PĂHĂREL DE BĂUTURĂ 143
KRYSIA 152
LA CENTRU 157
O DIGRESIUNE NECESARĂ 161
STILUL DE MUNCĂ 171
DIN CE ÎN CE MAI PRÓST 187
CALCULUL PROBABILITĂȚII 192
PENTRU ORICE EVENTUALITATE 200

Freissler, președintele tribunalului popular al Reichului izbucnea tot timpul în răcnete. Nu mai era în stare să asculte depoziția acuzatului. Îl întrerupea, bătea cu pumnul în masă și simțea cum din pricina mîniei îi îngheață picioarele.

— Nici măcar porc nu te poți numi ! — striga el. — Ești o corcitură de măgar și porc ! Răspunde clar : pe ce considerente te-ai bazat cînd le-ai transmis informații de importanță statală ?

— Doar un singur considerent m-a călăuzit — dragostea de patrie, — răspunse acuzatul, — numai dragostea de patrie...

— Ești impertinent ! Să nu-ndrăznești să-mi vorbești mie de dragoste de patrie ! N-ai patrie !

— Îmi iubesc nespus de mult patria...

— Ce fel de dragoste ? De homosexual ! Ai ? ! Cui ai transmis datele ? Răspunde !

— Problema nu mai prezintă interes pentru dumneavoastră... Cei cărora le-am transmis informațiile sînt în afara zonei dumneavoastră de influență...

— Nu ești numai o corcitură homosexuală, de măgar și porc ! Mai ești și prost pe deasupra ! În munții Bavariei a și fost creată o armă de distru-

gere extraordinară care îi va nimici pe dușmanii Reichului !

— Nu vă amăgiți cu iluzii. Sîntem în aprilie o mie nouă sute patruzeci și cinci, și nu în iunie patruzeci și unu, domnule președinte...

— Nu, nu ești numai prost ! Ești un prost neghiob ! Răzbunarea care se pregătește este tot atît de necruțătoare ca și răsăritul soarelui, soarele purpuriu al victoriei noastre ! Numai indivizi descompuși de teapa ta nu văd asta ! Spune tribunalului tot adevărul — este unica posibilitate de a-ți izbăvi viața ta împuțită, lașă și trădătoare !

— N-am să mai răspund nimic.

— Îți dai seama ce te-amenință astfel ?

— Nimic nu mă mai amenință. Eu dorm liniștit. Însă dumneavoastră nu.

— Duceți-l de-aici pe ticălos ! Luați-l ! Mi-e silă să-i mai văd mutra scîrboasă !

După ce-l evacuară pe acuzat, Freissler își puse toca de magistrat, își îndreptă mantia și spuse :

— Declarăm pauză pentru pronunțarea sentinței !

Totdeauna anunța o pauză cu zece minute înainte de masa de prînz : președintele tribunalului popular al Reichului suferea de ulcer, și medicii îi prescriseseră nu numai să respecte cu strictețe o dietă severă, ci să și mănînce la ore fixe.

•

Faptul acesta care se petrecea în martie 1945, era unul din deznodămintele poveștii începute cu o vară în urmă...

„Consfătuirea de la statul-major de campanie a lui Himmler, din 12 mai 1944, a fost întreruptă din pricina chemării Reichsführerului SS la Hitler. Totuşi, parte din problemele incluse pe ordinea de zi a consfătuirii au fost luate în dezbatere. Problema trecerii în ilegalitate a conducătorilor de partid din Prusia Orientală, legată de acţiunile armatelor ruseşti, s-a amînat pentru consfătuirea următoare, pe care Himmler a stabilit-o la 24 mai.

S-a analizat în schimb soarta rezervată celor mai mari centre ale civilizaţiei slave. Citez mai jos notele luate cu prilejul discuţiilor în această problemă :

Himmler. — Una din gravele noastre greşeli, şi sînt convins de asta, a constat în atitudinea extrem de liberală faţă de slavi. Rezolvarea problemei slave ar fi fost copierea celei evreieşti, ce-i drept întrucîtva corectată. Din păcate, concluziile mele n-au fost luate în seamă. A învins punctul de vedere al lui Rosenberg.

Kaltenbrunner. — Nu-i niciodată prea tîrziu ca o propunere bună să fie tradusă în viaţă ; am această fermă convingere.

Himmler. — Dragă Kaltenbrunner, şi drumul spre iad este pavat cu bune intenţii. Deşi, de altfel, şi eu sînt de acord cu tine. Dar dacă am fi iniţiat rezolvarea activă, energică a problemei slave cu doi ani în urmă, n-am mai fi fost nevoiţi acum să ne pregătim pentru trecerea în ilegalitate. Hai să privim lucrurile realist. În clipa de faţă trebuie să ne înzecim eforturile pentru a ne strădui să rezolvăm într-un termen extrem de scurt ceea ce nu s-a realizat pînă-n prezent.

Kaltenbrunner. — Consider că propunerea noastră pentru nimicirea totală a focarelor panslavismului istoric — Cracovia, Praga, Varşovia, şi a altor centre asemănătoare — va pecetlui clar eventuala renaştere (iau cazul extrem) a acestei naţiuni. Prin natura sa, slavul este nu numai mărginit, ci şi sentimental. Priveliştea mormanelor de cenuşă va modela, în consecinţă, viitoarele generaţii de slavi. Lichidarea focarelor de cultură istorică reprezintă o formă de lichidare a spiritului unei naţiuni.

Himmler. — Totul este foarte frumos. Însă armata nu va fi de acord cu distrugerea imediată a tuturor centrelor prevăzute în proiectul tău. Armata nu poate lupta în pustiu. Dacă intenţionăm o rezolvare, de comun acord cu ei, probabil că problema lichidării centrelor panslavismului se va putea pune ori după victoria noastră definitivă, ori, în cel mai rău caz, în ultimele zile înaintea retragerii armatei din oraşele enumerate de tine.

Breutigam. — Ar merita să se analizeze evacuarea parţială a cîtorva monumente, din cele mai preţioase.

Kaltenbrunner. — Breutigam, e ridicol să te ascult. Eşti diplomat, dar spui prostii. Cui îi sînt necesare aceste neprețuite monumente ?

Himmler. — Există o oarecare raţiune în propunerea lui Breutigam. Dar vom reveni asupra acestui punct săptămîna viitoare. Din păcate, trebuie să vă părăsesc, dragii mei prieteni. Aşadar, Kaltenbrunner, iei legătura cu Keitel sau cu Jodl ; poate ar fi mai bine cu Jodl, e-un politician inteligent, cu toate că-i general. Discută cu el etapele şi detaliile. Alege cîteva din centrele

cele mai importante — sînt de acord cu tine : Cracovia, Praga, Sofia, Bratislava...

Kaltenbrunner. — Splendid oraș — Bratislava. Se pot organiza în împrejurimi niște vînători minunate de capre...

Himmler. — Uneori nu știu cum să reacționez la deducțiile tale : rîzînd sau luîndu-te la înjurături. Am să rup hîrțoaga acordului cu Slovacia la ora care îmi va conveni. Doar nu vă-nchipuiți că un tratat cu slavii — indiferent de forma lor națională — poate fi ceva serios ?

Kaltenbrunner. — Deci, pentru acțiunea de lichidare a acestor centre trebuie să obțin acordul de principiu al armatei ?

Himmler. — Da, neapărat, căci altminteri vor face scandal la statul-major general. Ce nevoie avem de zizanii inutile ! Sîntem cu toții obosiți de moarte din pricina lor ! La revedere, prieteni...

Breutigam. — Cu bine, domnule Reichsführer.

Kaltenbrunner. — La revedere. Heinrich, ți-ai uitat stiloul.

Himmler. — Mulțumesc, m-am obișnuit foarte mult cu el. Elveția fabrică niște stilouri excelente. Bravo ! «Montblanc» — firmă de mare prestigiu, din toate punctele de vedere....“

*

„După cum am aflat, Kaltenbrunner a și căzut de acord cu Jodl în privința unei acțiuni comune (Gestapo, SS, SA și armata) pentru nimicirea celor mai importante centre ale culturii slave. De-

ciziile ulterioare, în această problemă, mă voi strădui să le transmit la Berna. Stabiliţi prin radio detaliile, locul conspirativ de întîlnire şi parola. Maxim Isaiev. Berlin, 19 mai 1944."

*

Acest mesaj cifrat a fost recepţionat din Elveţia la statul-major general al Armatei Roşii, la 21 mai 1944. În aceeaşi zi a fost transmis, prin curieri speciali, tuturor comandanţilor de front.

Iar peste o săptămînă, la serviciul de informaţii al statului-major de front, au fost depuse la dosar o serie de documente cu următorul conţinut: „Grupul de informaţii militare, compus din trei oameni: comandant — Vifor, locţiitor pentru acţiunile de informaţii — Kolea şi radiooperatoare-cifratoare — Ania, însărcinat de marele stat-major al RKKA cu executarea unei misiuni speciale, a terminat instrucţia pregătitoare pentru regimul actelor de identitate din Guvernămîntul General şi — în special — din Cracovia; au fost precizate legendele hărţilor, cifrurile, timpul şi locul legăturii prin radio.

Obiectivele grupului — depistarea metodelor, a datei, precum şi a persoanelor responsabile cu distrugerea Cracoviei. Modalitatea executării a fost stabilită cu colonelul Borodin, conducătorul centrului pentru îndeplinirea misiunilor speciale.

Acţiunea: după lansare şi aterizare — adunarea. Semnalizare cu lanterne. Centrul adunării: Ania. Diferenţele de semnalizare luminoasă: ra-

dio-operatoarea — culoare albă, comandantul — roșie, locțiitorul — verde.

Imediat după aterizare se vor îngropa parașutele și va începe deplasarea spre nord — exact trei kilometri. Aici — haltă : schimbarea îmbrăcămintei și stabilirea legăturii prin radio cu Borodin. Apoi aparatul de emisie-recepție trebuie îngropat, doi din grup rămîn în pădure lîngă el, iar locțiitorul comandantului se îndreaptă spre satul Rybna. Acolo trebuie să constate prezența patrulelor germane. În cazul cînd în sat nu există armată și patrule, Vifor se deplasează în orașul Zlobnuw, pe strada Gruszowska nr. 107, la Sigismund Palek și îi transmite salutări din partea fiului său Ignacy, colonel în armata poloneză. Sigismund Palek, prin oamenii săi, îl pune pe Vifor în legătură cu radiotelegrafistul Muha. Vifor îl trece pe Muha sub ordinele sale. Dacă, indiferent din ce motive, grupul nu se întrunește după aterizare, sau casa lui Palek este ocupată de nemți, se stabilește drept loc de întîlnire biserica catolică din Rybna : în fiecare zi, între douăzeci și douăzeci și cinci ale lunii, de la orele zece la orele unsprezece dimineața. De comandant se va apropia Muha — un tînăr într-o uniformă germană ponosită, fără epoleți. Vifor trebuie să fie îmbrăcat în costum albastru, ținînd șapca în mîna dreaptă, iar în stînga — o batistă albă cu care își va șterge iute fruntea, de la dreapta la stînga. Parola : «Scuzați, vă rog, n-ați văzut o bătrînă cu doi saci ?» Răspuns : «Mi se pare c-a plecat adineauri c-o mașină de ocazie»".

Într-un dosar subțire, anexat la materialele operației „Vifor", au fost introduse următoarele fișe biografice :

„Burlakov Andrei Feodorovici, rus, născut la Tambov, 1917, celibatar, membru al PCUS (b) din 1939. În 1935 intră la Institutul pedagogic, facultatea de filologie și istorie. După absolvirea institutului pedagogic, tov. Burlakov A. F. este numit învățător în comuna Șapovalovka. Participă la războiul cu finlandezii albi. Fiind rănit, este demobilizat și se întoarce la Tambov, unde începe să lucreze ca instructor al comitetului regional de partid. După declanșarea Marelui Război pentru Apărarea Patriei pleacă voluntar pe front. Apoi este trimis la școala specială a Marelui Stat Major al RKKA. La terminarea școlii este îndrumat spre Dnepropetrovsk, unde devine șeful serviciului de informații din localitate. Timp de un an activează ilegal, iar timp de trei luni — trece în legalitate, angajîndu-se ca traducător la organizația Todt, obiectivul 45/22. Pentru îndeplinirea cu succes a misiunilor este decorat cu ordinul Steagul Roșu și cu ordinul Marelui Război pentru Apărarea Patriei, gradul I. Stăpînit, ferm din punct de vedere moral. Devotat fără preget cauzei partidului".

„Isaiev Alexandr Maximovici, rus, celibatar, născut la Vladivostok, 1923, membru PCUS (b) din 1943. În 1940 intră la facultatea de fizică a Universității de stat din Moscova. În iunie 1941

pleacă voluntar pe frontul Marelui Război pentru Apărarea Patriei. Recunoscîndu-i bărbăția dovedită în luptele de la Gjatsk, i se acordă medalia «Pentru vitejie». Este trimis la școala specială a Marelui Stat Major al RKKA. După terminare, este lansat de trei ori în spatele frontului cu misiuni speciale. Decorat cu ordinele «Steaua Roșie» și «Marele Război pentru Apărarea Patriei» gradul II. Stăpînit, ferm din punct de vedere moral. Devotat fără preget cauzei partidului."

„Lebedeva Evghenia Sergheevna, rusoaică, membră în komsomol, necăsătorită, născută în orașul Taișet, 1923, ținutul Krasnoiarsk. În 1940 absolvă școala medie. Lucrează în calitate de colector la Direcția lucrărilor de prospecție a filialei Iujsib. În 1941 depune o cerere la Comisariatul militar raional. Este trimisă în cadrul unităților de apărare antiaeriană a Leningradului. De acolo, după o ședere în spital, este repartizată la școala de radiotelegrafiști. Este lansată în spatele frontului cu o misiune specială. Decorată cu ordinul «Steaua Roșie». Nu posedă cazier judiciar. Stăpînită, fermă din punct de vedere moral. Devotată cauzei partidului."

În același dosar se păstrau și textele autobiografiilor, prelucrate pentru infiltrare și legalizare, cît și pentru cazul unui eșec.

„Subsemnatul, Popko Kirill Avksentievici, ucrainean, m-am născut la 24 octombrie 1917, Dneprodzerjinsk, în familia unui .institutor.

Mama, membră în biroul raional de partid, a fost împuşcată de NKVD în toamna anului 37. Am lucrat ca încărcător la staţia de cale ferată Krivoi Rog. Serviciul militar l-am îndeplinit în rîndurile RKKA, regiunea militară Kiev, regimentul 1 de puşcaşi al diviziei speciale de cavalerie, dislocată în raionul Belaia Ţercov. În timpul luptelor de lîngă Kiev m-am constituit prizonier. După verificarea din lagărul de filtrare nr. 56/a am fost eliberat şi am obţinut să lucrez ca ajutor de şef de atelier la întreprinderea de morărit din Dnepropetrovsk. Peste puţină vreme am trecut ca administrator la şcoala unde tatăl meu era director. Cu prilejul înaintării unităţilor Armatei Roşii, tatăl mi-a pierit în timpul unei incursiuni aeriene. M-am retras la Lvov odată cu unităţile armatei germane, unde am lucrat ca dispecer la depoul staţiei de cale ferată. În momentul de faţă am părăsit Lvov-ul din pricina ofensivei bolşevice. Ausweis nr. 7419, eliberat de primăria oraşului Lvov."

„Subsemnatul, Grişancikov Andrei Iakovlevici, rus, m-am născut la 9 mai 1922, la Moscova. Am studiat la Institutul pedagogic, facultatea de fizică. În septembrie 1941 am fost trimis la săpat de tranşee, lîngă Moscova. În octombrie m-am predat prizonier. Am fost trimis la Minsk unde, la început, am muncit în construcţii, iar apoi — ca frizer la prăvălia lui Ereminski de pe strada Ugolnaia, nr. 7. M-am retras împreună cu trupele germane, iar acum plec la Cracovia. După cum mi s-a spus în trenul militar, acolo există un centru pentru acordarea de ajutor persoane-

lor fugite din calea terorii bolşevice. Ausweis nr. 12/299, eliberat la 22 iulie 1942 de primăria oraşului Minsk."

„Subsemnata, Grudinina Elisaveta Rodionovna, rusoaică, m-am născut la 16 august 1924 în comuna Viselka, regiunea Kursk. Părinţii mei au fost deschiaburiţi în 1929 şi deportaţi pentru stabilire definitivă în regiunea autonomă Hakassă, satul Divnoe. Cu o lună înainte de război, după absolvirea clasei a noua, am plecat în vizită la o mătuşă din Kursk. Războiul m-a surprins la mătuşa mea, pe strada Voroşilov nr. 42, apartamentul 17. După părăsirea oraşului de bolşevici, am început să lucrez la clubul ofiţerilor, ca ospătară. Apoi am fost secretară-dactilografă la spitalul orăşenesc. Împreună cu familia mătuşii mele — Lakurina Praskovia Nikolaevna — m-am retras la Kiev, unde m-am angajat ca fată în casă la vice-procurorul Sturmer. De la Kiev, despărţindu-mă de familia mătuşii, m-am mutat la Ujgorod. Aici l-am întîlnit pe Şevţov Grigorii, ofiţer în armata rusă de eliberare, cunoscut de-al meu din Kursk, care mi-a spus c-a văzut-o pe mătuşă-mea la retragerea din Lvov, pregătindu-se să plece în Germania prin Cracovia. De aceea plec la Cracovia, pentru a mă adresa autorităţilor cu rugămintea de a fi ajutată. De asemenea mă pregătesc să plec şi eu în Germania împreună cu familia mătuşă-mi. Ausweis nr. 7779, eliberat la 3 august 1942."

Următoarele trei bileţele erau scrise de mînă.

„Subsemnatul, Burlakov Andrei Feodorovici, maior în Armata Roşie, rog ca salariul cuvenit

să fie transmis părinților mei pe adresa : Astrahan, strada Abhazkaia, 56, Burlakov Feodor Feodorovici și Tamara Mihailovna."

„Subsemnatul, Isaiev Alexandr Maximovici, locotenent major în Armata Roșie, rog ca salariul cuvenit să fie transmis mamei mele, Gavrilina Alexandra Nikolaevna, la adresa aflată la dosarul meu personal."

„Subsemnata, Lebedeva Evghenia Sergheevna, sublocotenent în Armata Roșie, rog a mi se depune salariul pe un carnet de economii, deoarece după decesul părinților n-am nici un fel de rude. Anexez carnetul de economii."

Și ultimul : „Astăzi, 8 iunie 1944, ora 23,45 minute, în sectorul 57, a fost efectuată lansarea a trei parașutiști. Din cauza plafonului coborît al norilor și a vîntului puternic este posibilă o mică deviere de la raionul stabilit. Căpitan Rodionov".

*

Aviatorul Rodionov avea dreptate susținînd că plafonul norilor era coborît, iar vîntul puternic. Greșise din alt punct de vedere : devierea rezultată era mult mai mare. Grupul a fost lansat la 75 de kilometri distanță de locul stabilit pentru aterizare. Parașutiștii au fost dispersați de vînt. La luminile albe de semnalizare ale Anicei n-a

răspuns nimeni — nici roşu, nici verde. Deşi era plină vară, pămîntul se vădea rece. Ploaia răscolea băşici pe suprafaţa băltoacelor. Pădurea mirosea a frunziş de toamnă. Din depărtare se auzeau lătrînd cîinii. Ania îşi îngropă paraşuta, aparatul de radio şi se spălă pe mîini într-o băltoacă. Apoi se pieptănă şi porni spre miază-noapte.

POPKO

Spre dimineață, Vifor ieși la șosea. Pe asfalt se așternuse o rouă lăptoasă, de parcă ar fi fost prima brumă de toamnă. Norii se ridicaseră, acum nu se mai destrămau ca peste noapte. Era o liniște neclintită, așa cum se întîmplă la revărsatul zorilor, cînd bezna încearcă zadarnic să mai lupte cu dimineața.

Vifor mergea pe lîngă drum, prin lăstăriș. Frunzele îi mîngîiau blînd chipul, iar el de fiecare dată zîmbea. Își amintea de copacii pe care-i sădise taică-său, îngrijindu-i ca pe niște făpturi omenești. Dar amintirile nu-l împiedicau să se gîndească la cele petrecute noaptea trecută cu tovarășii lui. Trecea în revistă toate variantele posibile — la început pe cele mai neplăcute, iar apoi, treptat, pe cele mai prielnice membrilor grupului pe care-l conducea.

„Se vede că ne-a dispersat vîntul — cugeta Vifor. Dacă ar fi fost întîmpinați cu împușcături, ar fi trebuit să le aud, deoarece vîntul bătea spre mine. Însă ei s-au lansat primii, așadar au

aterizat în direcția din care sufla acesta. Vifor, zîmbi, el a dezlănțuit viforul... Un nume conspirativ tîmpit, pur și simplu ca-n «Ivanhoe», zău așa... Trebuia să-mi iau ca nume conspirativ «vînt» — măcar sună mai puțin pretențios."

Se opri locului — ca trăznit — și încremeni. Înaintea lui, două rînduri de sîrmă ghimpată baricadau asfaltul, chiar pînă lîngă bariera vărgată de frontieră. De-a lungul barierei se deplasa o patrulă germană. Lîngă liziera pădurii, ca o pată întunecată se zărea ghereta de pază. Pe burlan năvălea un fum albastru, în rotocoale, așternîndu-se la pămînt. Pesemne că abia acum aprindeau focul în sobă.

Vifor înlemni pentru cîteva clipe, simțind cum trupul i se îngreunează treptat din pricina tensiunii. Apoi se ghemui încetișor. Cunoștea tainele codrului. Înțelesese încă din copilărie că nimic nu se observă mai ușor în pădure decît o mișcare bruscă. O jivină gonește prin hățiș, — și o vezi, — dar iat-o că înțepenește, — atunci piere. Piere pînă cînd se trădează din nou printr-o mișcare.

Vifor se culcă la pămînt. Încremeni iarăși. Și stătu, așa culcat, încă vreun minut. Apoi începu să se depărteze tîrîș în pădure. Aciuat într-un tufiș, se întoarse pe spate, își aprinse o țigară și privi îndelung la ciudata împletire a crengilor întunecate de deasupra capului.

„Pesemne c-am răzbit pînă la frontiera Reichului cu Guvernămîntul General al Poloniei. Altminteri de unde să fi răsărit bariera asta de

graniță ? Se vede c-am fost lansați mult mai spre vest de Cracovia. Înseamnă că patrulele forfotesc cu nemiluita. Ei, drăcia dracului !"

Scoțîndu-și harta, Vifor o întinse pe iarbă și urmări cu unghia degetului mic drumurile naționale care pornesc din Cracovia : unul spre răsărit, altul spre Zakopane, al treilea spre Silezia, al patrulea spre Varșovia.

„Întocmai. Asta-i drumul spre Silezia. La un kilometru de aici — teritoriul celui de al III-lea Reich, mama lui, atunci... Trebuie să merg înapoi. Cel puțin vreo 70 de kilometri."

Vifor își scoase din buzunar un baton de ciocolată pe care o mestecă alene. Bău din bidon puțină apă rece, după care porni să se tîrască mai departe prin tufișuri, oprindu-se din cînd în cînd și plecîndu-și urechea la liniștea fragilă și jilavă a dimineții.

Vifor apreciase corect că se află lîngă frontieră. Dar nu putea să știe că zborul avionului lor fusese reperat de stațiile radiogoniometrice. De aceea șeful Gestapo-ului din Cracovia ordonase comandantului secției a III-a să pieptene pădurile din sectoarele unde se presupunea că fuseseră lansate baloturile rușilor, sau parașutiști.

Vifor înainta prin pădure, hotărît să nu intre prin sate, cu toate că vorbea destul de bine poloneza.

„Nu merită, — decisese el, — mai ales că las și urme. Prefer să rătăcesc zece kilometri în plus. Oricum, voi ieși din încurcătură cu ajutorul busolei."

Spre seară se simți cuprins de-o oboseală cumplită. Nu din pricina celor 40 de kilometri parcurși, ci pentru că mersese prin pădure, cu ochii în patru, tăcut : fiecare trunchi îi era dușman, fiecare poiană o poteră, fiecare rîu un baraj de sîrmă ghimpată.

Cînd se întunecă, Vifor se abătu de la drumul de pădure și se îndreptă spre mușchiul jilav, moale, de pe malul rîului ce se auzea vuind. Hotărîse să înnopteze acolo. Pe măsură ce cobora, cu atît îi era mai greu de mers : începea mlaștina. Renunță să-și lumineze calea cu lanterna. Putea fi zărit.

Făcu cale întoarsă. N-avea nici un rost să intre în Rybna cu pantalonii mînjiți de glod. Imediat s-ar fi dedus că vine din pădure.

Apoi ieși din nou la drum, își curăță îndelung pantofii, — Gestapoul cercetează cu minuțiozitate fiecare lucru al arestatului, — și se mai orientă o dată pe hartă. Îi plăcea pădurea noaptea. Spre deosebire de cei care caută și scormonesc prin toate ascunzișurile, cei ce se pitesc noaptea în pădure se tem mai puțin.

Fără să mai aprindă focul, își aranjă culcușul la poalele unui brad uriaș ; se tolăni troznindu-și oasele și nici nu observă cînd adormi, cufundîndu-se într-un somn greu, cu vise urîte.

Se trezi de parcă ar fi fost lovit. I se păru că aude lîngă el o suflare greoaie. Ba chiar își dădu seama că respiră cineva care se procopsise cu un guturai ; la fiecare inspirație îi smîrcăia nasul.

Trăise într-un lagăr pentru persoane evacuate din pricina „terorii bolșevice". Era posibil să fi rătăcit mai mult decît ceilalți în jurul punctului de aterizare — la început în cercuri mici, iar apoi din ce în ce mai mari, — dar fără nici un rezultat. Nu descoperise nici o urmă de-a tovarășilor săi.

Spre dimineață, Kolea ieși la drumul de țară. Lîngă răscruce se afla o micuță capelă. Deasupra intrării atîrna o iconiță a preacuratei fecioare Maria, iar pe policioara de sub cruce o candelă în care ardea, pe sfîrșite, flăcăruia plăpîndă și neliniștită a feștilei.

Gîndindu-se la locurile străine pe care le colinda, Kolea tresări auzind pe cineva tușind la spatele lui. În ușă se afla o bătrînă. Acoperea cu mîna lumînarea pe care abia o aprinsese.

— Bună dimineața, pani ! — spuse Kolea.

— Bună dimineața, panie, bună dimineața.

Bătrînica aruncă feștila din candelă și-o înlocui cu-o lumînărică nouă. Kolea își scoase bricheta și aprinse fitilul.

— Mulțumesc, panie.

— N-aveți pentru ce.

— Nu sînteți polonez, panie ?

— Sînt rus.

— Se bagă de seamă după accent. Sînteți din lagărul de la Medowy Priszliez ?

— Nu. Dar ce lagăr se află acolo ?

— Pentru rușii care au plecat cu nemții.

— Dar mi s-a povestit că lagărul acesta se găsește în preajma Rybnei.

— Nu vi s-a spus adevărul, panie.

— Nu mă îndrumați cum să ajung acolo ?

— Ba da, am să vă călăuzesc, — răspunse bătrîna, după care îngenunche înaintea crucifixului. Se ruga în liniște, șopocăind repede numai din buze. Din cînd în cînd bătea mătănii adînci, pînă la pămînt.

După ce-și isprăvi rugăciunea, poloneza se ridică și spuse :

— Să mergem, să vă arăt cum ajungeți la Medowy Priszliez.

Kolea scoase din buzunar un pachet de biscuiți nemțești și zise :

— Ia, măicuță. Pentru nepoței.

— Mulțumesc, panie, — răspunse bătrîna, — dar nu mîncăm dintr-ăștia nemțeștii...

Pășea alături de bătrînă pe drumeagul ce șerpuia printre ogoare. În depărtare, spre miazăzi, se întrezăreau munții învăluiți de ceața liliachie a dimineții. Cînd ajungeau pe cușma vreunui dîmb, Kolea și bătrîna aveau în față o priveliște imensă, desfășurîndu-se fără margini. Cîmpuri vrîstate de păduri sinilii, acoperișuri țuguiate de biserici minuscule, ca niște jucării, totul se vedea pe distanță de kilometri, văzduhul fiind limpede ca apele pîrîiașelor dimineața.

— Chiar atît de fioroși sînt bolșevicii, încît panie fuge de ei ? — întrebă bătrîna.

— Îmi caut logodnica. A plecat cu părinții. Plecau toți, au plecat și ei.

Bătrîna se uită la Kolea și spuse :

— Știe panie că i s-a rupt vestonul la spate ?

— Știu, — răspunse Kolea, deși habar n-avea de asta. Pesemne că-l sfîșiase în pădure.

— Nemților le plac panii îngrijiți și dichisiți — rosti bătrîna privind iscoditoare la Kolea.

— Și mie îmi place să fiu pus la punct, — răspunse el. Cînd ajung la lagăr mi-l cos.

Din drum se desprindea o potecuță, îndreptîndu-se spre o cojmelie de lîngă geana pădurii.

— Trebuie s-o iau într-acolo, — spuse bătrîna. — Rămas bun, panie.

— Toate bune, pani. Mulțumesc. Dar spuneți-mi, v-ați dus anume la capelă ca să aprindeți luminarea ?

— Nu. Veneam de la Cracovia. Băiatu-mi zace în temnița de-acolo.

— De ce l-au închis ?

— Pentru tot felul de pricine, — răspunse bătrîna. — Avea o seamă de prieteni... care mai tîrziu s-au dus la partizani...

— Dacă doriți, vă pot da o mînă de ajutor la gospodărie, — spuse Kolea. — Mai e mult de aici pînă la lagăr ?

— Vreo cinci kilometri. Nu vă deranjați. Am doi nepoți și ne descurcăm și noi cum putem. Însă neapărat să vă coaseți vestonul, căci nemților nu le plac oamenii neglijenți.

La Medowy Priszliez, Kolea a fost interogat de-un neamț hodorogit, într-o uniformă mototolită. L-a descusut vreo patru ceasuri în șir. Apoi l-a pus să scrie amănunțit povestea pățaniilor sale. I-a luat ausweisul și l-a vîrît într-o odaie micuță, fără ferestre.

Kolea avea cunoștință despre lagărele în care erau grupați cei care plecaseră cu nemții. Începuseră să fie organizate abia de vreo trei-patru

nimi, așa că încă nu reușiseră să introducă în ele meticulozitatea germană. Traficul era uriaș, personalul nu prea calificat. De fapt, în lagărele astea se scurgeau credincioșii fasciștilor : polițiști, funcționari de primărie, negustori. Verificarea avea un caracter superficial. Nemții nu pridideau să se ocupe ca lumea de dușmanii lor învederați, darmite de slugoi.

Kolea socotea că actele pe care le avea îi erau de ajuns pentru a trece cu bine verificarea. Apoi nădăjduia să primească un post și astfel să se legalizeze. Era lucrul cel mai important în activitatea unui agent de informații. Cunoștea din materialele de la statul-major general că persoanele trecute prin aceste lagăre erau trimise, în special, la construcțiile de apărare, fără escortă și cu dreptul de a fi cazate liber la gazde civile.

„Desigur, există un oarecare risc, — gîndea Kolea. — dar este un risc rațional. Oricum mult mai rațional decît să stai la Rybna în piață, lîngă biserică, sau să înnoptezi în pădure."

Îi era greu să aștepte în bezna odăii. Fel și fel de neliniști îi frămîntau mintea.

„Poate că ar merita, totuși, să aștept două zile, iar apoi să mă duc la întîlnirea de la biserică. Dar ar fi o decizie lipsită de inițiativă. Cu poloneza mea, este prostie curată să colind locurile de pe aici, fără să am vreo legătură. Iar să stau în pădure, asta înseamnă să-mi irosesc timpul de pomană. Așa cum procedez acum, am o șansă. Și neapărat trebuie să fie în favoarea mea."

Îl ținură în întunericul odăii, — după părerea lui, — vreo cîteva ceasuri, nu mai mult. Se înșela.

Stătuse peste douăsprezece ore. Bătrînul ofiţer care-l interogase îi spuse :

— Acum te duci la baracă şi poţi să te culci. O să-ţi verificăm actele. Ce să-i faci : războiul e război.

— N-am nici o pretenţie, — rosti Kolea, — dar e jignitor să vă purtaţi cu mine de parcă v-aş fi duşman. Au început să mă doară ochii din pricina întunericului.

— Bine, bine... du-te la baracă, mîine se decide totul... Sentinelă, ia-l pe dumneaiui şi condu-l în zonă.

Acesta îl însoţi pînă la barajul de sîrmă ghimpată, iar de acolo îl lăsă să plece singur.

Pe cînd Kolea se îndrepta prin curtea întunecoasă spre baraca cu bec albastru deasupra intrării, cineva ieşi din baraca învecinată.

Kolea se opri sub becul albastru, în pridvor, să-şi aprindă o ţigară. Şi deodată auzi un glas nespus de cunoscut :

— Sanka !

Kolea înmărmuri, îşi ascunse bricheta şi, fără să se întoarcă, vru să intre în baracă.

— Sanka, — repetă încet vocea din beznă. — Ce, ai înnebunit ?

De Kolea se apropie un om, încă tînăr, dar cu părul încărunţit. Kolea îl privi indiferent şi simţi că i se pune un nod în gît : în faţa lui se afla Stepan Bogdanov, prietenul lui din Moscova, din aceeaşi casă cu el. Dispărnse fără veste în 41 — aşa spunea tatăl lui.

— Greşeşti, — zise Kolea, — mă confunzi cu altcineva. Nu mă cheamă Sanka, ci Andrei. Noapte bună...

— Stai, — spuse Bogdanov, luîndu-l pe Kolea de mîneca vestonului. — Nu fă pe nebunul, mă-nțelegi ? Nu fă pe nebunul !

ANIA

Ania dovedi să ajungă la Rybna, a treia zi spre seară. Își tăvălise bluza de lînică în praful drumului, își mînjise chipul cu noroi și, încovoiată ca o bolnavă, lăsa să i se scurgă saliva pe la colțul buzelor, — nemții nu se legau de săracii cu duhul, — și pășea agale prin satul acesta mare. Mai întîi dădu un ocol, pe ulicioarele mărginașe, apoi prin centru, pe lîngă biserică, prin preajma clădirii de piatră, cu trei etaje, a administrației sătești, prin jurul magazinului principal și pe lîngă indicatoarele din piață. Săgețile lor albastre menționau distanțele pînă la Cracovia și Zakopane.

Apoi Ania ieși din Rybna și porni prin crîng spre sud-est, către șiragul siniliu al pădurilor carpatice. Hotărîse să înnopteze în pădurea din apropiere, pentru ca peste două zile să se ducă în fața bisericii din piață să-l aștepte pe Vifor sau să încerce singură să ia legătura cu Muha : n-avea altă soluție, centrul aștepta.

După ce-și alese un loc mai adăpostit, Ania aprinse un foc de găteje. Cînd porni să ardă frumos, sfîrîind și sîsîind, scoțînd un fuior subțire de fum, Ania procedă ca în taigaua ei de la Taișet, întorcîndu-se cînd cu-o parte cînd cu alta a trupului, să și-l încălzească pe rînd. Abia la urmă, strîngîndu-și pleoapele, își expuse și chipul la dogoarea focului.

„Pesemne că oamenii primitivi nu făceau rău închinîndu-se focului, — gîndea Ania. — Degeaba ne-am creştinat. Era mai bine să-ţi aprinzi un rug şi să te rogi. Ce-mi mai trece şi mie prin cap... Acum mă rog şi pădurii, şi cerului, şi rîului..."

Ania îşi adună vreascuri uscate, le strînse lîngă foc şi-şi înjghebă un aşternut. Se culcă, trăgîndu-se cît mai aproape de foc, şi simţi că-i gata să aţipească. Se străduí să-şi deschidă ochii şi să privească la rug : o să ţină oare toată noaptea ? Îşi meşterise un foc de tabără ca în Siberia : găsise un brad doborît, îi curăţase crăcile cu bărdiţa, adusese nişte coajă de mesteacăn şi aprinsese trunchiul de brad. După fiecare trei ceasuri trebuia să se trezească şi să-l mai apropie de vatra focului. În felul ăsta ardea uniform.

După ce împinse din nou buşteanul, focul se înteţi, împroşcînd cu scîntei. Ania se înfăşură în paltonaşul ei roşu şi peste cîteva clipe aţipi.

ABIA ÎNCEPUTUL

„Vise prosteşti", — gîndea Vifor, vrînd să se liniştească. Din aceeaşi pricină nu-şi deschidea nici ochii. Aşa îşi explica, în orice caz, ceea ce se întîmpla. De fapt, fiinţa lui nu era influenţată de aceste gînduri sau de nasul prins de guturaí, — pe care-l visase sau se găsea undeva lîngă el, — ci de acţiunea instinctului. Noaptea în pădure, pentru a supravieţui şi a învinge, omul este obligat să aibă reacţii de jivină, — adică mai întîi s-asculte de instinct şi-abia apoi de raţiune.

Acum instinctul hotăra în locul lui : sau să deschidă ochii, sau să nu se încreadă în smiorcăitul pe care-l auzea și să se-ntoarcă pe cealaltă parte, ca-n somn. — dar în așa fel ca mîna dreaptă să simtă pielea genții în care se aflau grenadele și parabellum-ul. Totdeauna își aranja geanta la îndemînă, în dreapta, sub coastă : e foarte greu să scoți din buzunar o armă, în clipa în care te trezești din somn.

Dar geanta nu se afla lîngă el.

Auzi și mai clar smiorcăiala.

„Pesemne că-i o capră, — își spuse Vifor, — nedeschizîndu-și încă ochii. — Capra s-a oprit și ascultă, mai înainte de-a trece drumul pentru a cobori spre rîu, la adăpost."

Așa își spunea, dar își dădea foarte bine seama că se minte singur.

— Zdravăn le mai doarme flăcăul ăsta, — auzi el vorbindu-se în germană, deasupra capului său.

Vifor își desprinse pleoapele. Lîngă el erau trei gestapoviști. În mîinile celui ce stătea mai la o parte, către drum, se afla geanta lui galbenă.

— Cine ești ? — îl întrebă pe Vifor civilul de la sediul comandamentului Gestapo-ului din Cracovia, unde-l duseseră în după-amiaza aceleiași zile.

Fereastra odăii era zăbrelită cu ornamente din fier forjat. Geamurile fuseseră spălate atît de strașnic încît căpătaseră reflexe de oglindă. Afară era soare și liniște — ca ieri în pădure.

Vifor înțelese întrebarea, căci știa germana, dar nu răspunse nimic ; zîmbi slugarnic și dădu din umeri nedumerit. Atunci al doilea gestapovist, lun-

ganul vînjos care-i luase geanta în momentul arestării din pădure, coborî de pe prichiciul ferestrei și, apropiindu-se de Vifor, îl întrebă pe rusește :

— Ai nevoie de-un translator ?

— Nu pricep nemțește, — spuse Vifor, — mai drept spus, înțeleg foarte puțin.

— Șeful întreabă cine ești.

— Un om ca toți oamenii, — zîmbi Vifor la fel de slugarnic, — Popko, Kirill Avksentievici.

Lunganul traduse. Atunci șeful secției a III-a îl rugă :

— Povestește-mi ce-i cu dumneata.

— Te roagă să-i spui povestea dumitale.

— Păi cum nu... Gata mi-s. Popko mă cheamă, Kirill, îs ucrainean... Îmi dați s-aprind o țigară ? Că pe-ale mele mi le-au confiscat...

— Poftim.

— Mulțumesc. Bun tutun. De unde-aveți țigări turcești ?

— Le furăm, — zîmbi lunganul. — Zi-i mai departe.

— Sînt din Dneprodzerjinsk. Tata propovăduia înțelepciunea și veșnicia, iar mama era membră în biroul comitetului raional. Au împușcat-o în 37.

— O clipă, — spuse lunganul, și-i traduse șefului tot ce-i comunicase Vifor.

Vifor își dădu seama că neamțul traducea exact — cuvînt cu cuvînt, fără nici o greșeală.

— Continuă.

— Am lucrat ca încărcător, fiindcă la Institut n-au vrut să mă primească, vă dați seama și singur. Apoi m-au luat la armată. M-am predat în timpul luptelor de lîngă Kiev. Am fost internat

în lagărul de filtrare 56/a. Apoi am lucrat la întreprinderea de morărit. M-am retras cu unitățile germane din Lvov. Acum mă duc la Cracovia, unde vreau să mă angajez la căile ferate.

— Un moment, — îl rugă lunganul și iarăși traduse șefului.

Acesta asculta zîmbind.

— Foarte bine, — spuse el. — Să mai povestească o dată, dar mai amănunțit.

Vifor repetă totul, cu belșug de amănunte.

Șeful îl ascultă, îi făcu un semn cu mîna lunganului, chipurile că nu mai avea nevoie să i se traducă, — apoi îl rugă pe Vifor :

— Ia mai povestește o dată trista dumitale istorie. Deocamdată te simți prea stingherit și repeți prea zelos textul învățat pe dinafară.

Lunganul traducea spusele șefului, iar Vifor, în clipele cît acesta își executa misiunea, se chinuia să găsească o explicație pentru întrebarea cea mai importantă, pe care încă nu i-o puseseră, dar pe care neapărat aveau să i-o pună : de unde avea grenadele și parabellum-ul din geantă.

— Nu mă credeți ? — întrebă Vifor, după ce lunganul termină de tradus.

— Dar dumneata crezi ce spui ? — rosti lunganul.

— Nu-nțeleg... — zîmbi Vifor. — Pesemne bănuiți c-am săvîrșit ceva pus mai dinainte la cale. Ausweisul este în regulă, în geantă trebuie să fie și referințele semnate de oamenii dumneavoastră...

Pomenise de geantă, așteptînd să-l întrebe despre conținutul ei. Dar se înșelase.

— Bine, bine, — rosti șeful, — mai așteptăm. Repetă-ți povestea, mi se pare amuzantă.

— Sînt gata s-o repet și de-o sută de ori — dar n-o să sune altfel, oricît aș dori-o.

— Sincer, mi-e milă de adevăratul Popko, — spuse șeful. — Ausweisul este autentic, l-am verificat. Și istoria lui Popko este reală. Dar mă interesează altceva : ce legătură ai dumneata cu domnul Popko ? Adevăratul Popko locuiește acum la Breslau, pe strada Mozart, nr. 24, la căminul muncitorilor fabricii de piane.

„E timpit, — decise Vifor, — Popko se află la noi."

— Sau are același nume cu-al meu, — spuse Vifor, — sau ați fost indus în eroare. Vă stau la dispoziție, pentru o confruntare.

— Oho !

— Bineînțeles... N-am de ce mă teme. Am fost totdeauna loial față de noile autorități.

— Ascultă, — zise șeful, — văd c-aștepți încordat momentul să te întreb de parabellum și de grenade. Pesemne c-ai și pregătit o versiune verosimilă : pistolul l-ai găsit în timpul retragerii, iar grenadele așijderea. Ai să-mi spui, de sigur, că armele îți erau necesare pentru apărarea personală — totul îmi este limpede. N-am să te bat la cap. Dar am să-ți arăt numaidecît parașuta purtînd amprentele dumitale.

— Este o eroare, domnule șef.

— Lasă chestiile astea. Ai fost lansat noaptea, și ai îngropat parașuta la doi kilometri de cazărmile noastre. O întîmplare, — nu contest, — dar o întîmplare ce ți se dovedește fatală.

— Să mergem, — spuse lunganul, — să-ți arătăm parașuta pentru recunoaștere.

— N-am ce să recunosc...

— Lasă... Ai îngropat-o sub doi pini, nu ? Totodată ai distrus și un mușuroi de furnici. Se vede că ai căzut pe întuneric drept peste furnicar.

Vifor simți că-i înțepenesc mîinile. Chiar așa era : căzuse peste un furnicar.

— Să mergem, haide...

Și plecară, străbătînd un șir de odăi, spre sala cea mare. Pe parchetul cerut zăcea parașuta lui. Vifor dădu din umeri și începu să zîmbească.

— Nu-i a dumitale ? — întrebă lunganul. — Sigur nu-i a dumitale ?

— Bineînțeles că nu-i a mea.

— E clar.

Se întoarseră în cabinetul șefului. Acesta se plimba în jurul biroului, vorbind la telefon. Ținea receptorul lipit de ureche, presîndu-l cu umărul. Îi făcu lui Vifor un semn cu capul, arătîndu-i cîteva file de hîrtie cu amprente digitale. Vorbea probabil cu-o femeie, deoarece din cînd în cînd zîmbea și juca din sprîncene. Vifor examină filele și-i spuse lunganului :

— Nu-nțeleg nimic din vicleșugurile astea.

— Nu ți se cere nimic. Dar uită-te : astea-s concluziile experților noștri. Suficient ca să te-mpușcăm pe loc, chiar azi.

— Cu glume dintr-astea simt că mi se-ncrîncenează carnea pe mine.

— Nu ne arde de glume.

Șeful puse la loc receptorul, își aprinse o țigară și, așezîndu-se în fotoliul din fața lui Vifor, începu să vorbească :

— Ascultă-mă atent : nu mai sîntem în primul an de război, ci în al patrulea. Timpul ne presează, n-avem posibilitatea să te închidem și să te anchetăm pe îndelete. Pentru noi este clar c-ai fost lansat. Toată povestea asta cu Popko ar fi fost o bază de discuție, dacă nu găseam — absolut întîmplător — parașuta. Continuă să mă asculți: în general n-am nevoie de dovezi pentru a stabili vinovăția dumitale și să-ți tragem un glonte în frunte, e de ajuns că ești slav. Dar acum sînt pe deplin edificat : nu ești numai slav, ci și parașutist rus. Aș încerca prelucrarea dumitale : vreo două zile de tortură, — mai mult n-am timp, — și-atunci ori vei ceda, ori te vom lichida. Asta-i adevărul gol-goluț. Sîntem la ananghie, avem prea puțin timp și prea mult de lucru. Așa că hotărăște singur ce-i de făcut. Nu există decît o unică alternativă : colaborarea cu noi. Dacă ne vei dezvălui adevărul, asta-i suficient ca să-ți garantez viața. În general vorbind, e-o prostie să mai tăgăduiești : jocul este pierdut, în viață se mai întîmplă și-așa, oricît ar fi de regretabil.

Vifor își trosni degetele.

— Permiteți-mi o țigară...

— Fumează, fumează, — spuse lunganul, — țigările astea-s într-adevăr bune.

— Mulțumesc.

Lunganul țăcăni din brichetă și-i dădu lui Vifor să-și aprindă țigara, după care se îndepărtă spre fereastră. Așezîndu-se pe prichiciul ei, deschise

canaturile. Aerul proaspăt năvăli în cabinet, făcînd să fluture hîrtiile de pe birou.

Lunganul vorbi :

— Într-adevăr, e-un caz nespus de rar : totul este clar de la început. Nici n-ai ce dovedi.

— Bine, — spuse Vifor, — fie. Dacă am pierdut, — înseamnă c-am pierdut și gata. Nu sînt nici Popko, nici ucrainean, ci maior în serviciul de informații și contra-informații al Armatei Roșii...

AVOCATUL TROMPCINSKY ȘI FIUL

Ca totdeauna, la micul domeniu din pădure al lui Trompcinsky, dincolo de Rybna, se întîlneau pan Rogalsky, fostul editor al ziarului „Życie Krakowskie", Herr Traub, un scriitor german, corespondent de război pe lîngă statul-major al grupului de armate „A" din cetatea Wawel, vechi cunoscut de-al lui Keitel, încă de pe vremea cînd era în grațiile ministrului propagandei Reich-ului, Goebbels, și pan Feoktistov-Niemuer, un sînge amestecat — mama nemțoaică și tatăl rus — actor foarte cunoscut, cîntăreț de muzică de gen, sosit în turneu la trupele germane.

Avocatul Trompcinsky își primea oaspeții, oferindu-le cîte o gustare cu ce se nimerea, beau basamac schimbat pe hîrtie și peniță, iar după aceea se așezau la preferans.

Jozef, fiul lui Trompcinsky, făcea cafelele, iar cînd taică-său se ducea la bucătărie să vadă de gustări, îl înlocuia la masa verde.

Avocatul ținea vreo treizeci de găini. Erau considerate o avere. Le prepara oaspeților o omletă extraordinară — a cărei rețetă era celebră nu numai la Cracovia. Omletele avocatului Trompcinsky, înainte de război, erau cunoscute și la Varșovia și la Paris, unde călătorea des pentru afacerile firmelor pe care le reprezenta la diversele întîlniri comerciale.

— Domnilor, — spuse Trompcinsky, dînd cărțile, — ieri m-am delectat cu Cicero. Îmi voi permite să vă citez un mic fragment. — Își privi fugitiv cărțile și rosti scurt : „pas". — Ascultați, vă rog... — Și, mijindu-și ochii, începu să recite din memorie : — „Dacă vitejia sufletească a împăraților, și îndeobște a oricărui conducător, ar fi aceeași pe timp de pace ca-n vreme de război, relațiile omenești ar avea un caracter statornic și cumpănit, și n-ar mai fi nevoie să asistăm la înlocuirile de putere, și nici la dezlănțuirile violente ale revoluțiilor care schimbă și răstoarnă totul. Căci este lesne să se mențină autoritatea în condițiile de conservare a principiilor sub a căror influență a luat naștere la început. E de ajuns, în societate, să prindă rădăcini deșertăciunea în locul hărniciei, samavolnicia și aroganța în locul fermității și dreptății, pentru ca odată cu moravurile să se modifice radical și condițiile exterioare ale vieții..."

Jozef se încruntă : nu-i plăcea cînd taică-său făcea caz de memoria lui profesională de avocat.

Scriitorul Traub bombăni :

— Fleacuri. Cicero — nu-i istorie, ci contemporaneitatea cea mai pătimașă. Tiradele lui îmi sună

ca editorialele din „Das Schwarze Korp". Julius Streicher are pasiunea digresiunilor astea, în stil antic, mai înainte de-a trece la frazele mobilizatoare împotriva scîrboşilor de americani şi a bolşevicilor însetaţi de sînge.

Trompcinsky zîmbi subţire : îi plăcea să discute în contradictoriu, simţindu-se destul de capabil pentru a-l înfrînge pe adversar prin eleganţa argumentaţiei.

— Dragul meu, — spuse el îndreptîndu-şi ochelarii, — Cicero afirma : „Succesele au o influenţă negativă chiar şi asupra filozofilor".

— Pe dracu, ce fel de succese ? — se miră Traub. — Ne bat pretutindeni, iar dumneata îmi vorbeşti mie de succese.

Deodată tăcură cu toţii. Numai un neamţ putea vorbi despre eşecurile nemţilor. Ceilalţi erau obligaţi să nu audă aşa ceva.

— Am nişte cărţi nenorocite, o adevărată mizerie, — spuse Rogalsky, şi-şi frecă mîinile micuţe şi pistruiate, — o adevărată mizerie, domnilor, nu-i nevoie să vă mai uitaţi unul la altul.

— Am să rămîn pe nouă pici, — zise Feoktistov-Niemuer.

— În cazul ăsta nu mai cer cărţi, joc cu nenorocitele astea.

Traub hîmîi :

— Slavii au pornit gîlceava, aşa că arienii n-au decît să se pricopsească. Ce zici, Jozef ?

— Zic c-ar fi bine ca arienii să se pricopsească cu nişte pici.

— Mereu vă înfuriaţi, mereu vă înfuriaţi, — suspină Traub. — Şi bine faceţi. Abia la bătrîneţe, naivul scriitor german ce sînt a ajuns

să-şi dea seama că naţionalismul este o otravă pentru artă.

— Domnilor, — declară Rogalsky, — m-apucă durerea de cap cu politica voastră. Mi-e leha-mite de politică, fiindcă mă tem de mijloacele care-o susţin.

— Gestapoul stă prost cu benzile pentru dictafoane, — spuse Traub, — apoi nici n-avem curent electric aici. Dacă va turna careva, din cei de faţă — pe mine au să mă creadă, iar nu pe voi. Just, Jozef ?

— Cunoaşteţi mai bine Gestapoul, domnule scriitor.

— Ce, vă zgîndără ? — întrebă Traub. — Vi s-a făcut poftă de gîlceavă ? Ai ? — şi-şi aruncă pe masă cărţile. — Herr-tovarăşul actor l-a prins la înghesuială pe panul editor ? — întrebă el. Mor de plăcere cînd îi văd pe intelectuali certîndu-se. La începuturile oricărei istorii, totdeauna a fost o gîlceavă. Cînd social-democraţii băţîiau din fund şi se încăierau cu comuniştii — a luat naştere fascismul. Cînd se încaieră intelectualii — sporeşte aparatul poliţiei secrete.

— Jozef, — spuse Trompcinsky, — fii drăguţ şi joacă în locul meu, trebuie să mă ocup de ouă şi de lapte. Domnilor, peste o jumătate de oră omleta va fi servită.

Feoktistov-Niemuer îl urmărea pe Rogalsky.

Traub, rezemat de spătarul scaunului din lemn roşu, privea îngîndurat pe lîngă Jozef, undeva în perete — între două vechi portrete cu strămoşii lui Trompcinsky. — Ce părere ai, Jozef, ce-o să fie în viitor ? — întrebă el.

— Dreptate !

— Lasă prostiile. Te-am întrebat serios.

— Şi eu tot serios am răspuns, domnule scriitor.

— Termină o dată să-mi spui domnule scriitor, te-am rugat de-o sută de ori. Nici eu nu-ţi zic pianist fără conservator sau, bunăoară, domnule ofiţer...

— De ce ? N-aveţi decît să-mi spuneţi şi-aşa.

— Mare brînză : ofiţer fără armată. În privinţa asta, voi polonezii, sînteţi nişte nebuni voluntari.

— Nu chiar atît de nebuni, — se posomorî Rogalsky. — după cum vi se pare.

— Nebuni, nebuni, — repetă Traub, — şi nu numai nebuni, ci nebuni voluntari. Asta-i un compliment. Noi, de pildă, noi sîntem nişte cretini raţionali. Nu de nemţi e vorba. Ci de mine şi de cealaltă jumătate a lui Feoktistov. Mare naţiune, domnule, mare naţiune ! Dar o naţiune nu poate fi mare, dacă îi obligă pe toţi să creadă în măreţia ei cu ajutorul lagărelor de concentrare. Recunoaşterea măreţiei trebuie să fie un act voluntar. Ca alegerile. Ca alegerile noastre, cele mai libere din lume, în statul nostru, cel mai fericit din lume, al celor mai buni oameni şi al celui mai mare Führer.

— Domnule Traub, nu te porţi cinstit cu învinşii, — spuse Rogalsky. — Zău aşa, nu te porţi cinstit. Dumneata ai să te alegi cu un blam, iar noi cu spînzurătoarea.

— Dar ce-am zis ? — se miră Traub. — Că sîntem cea mai măreaţă naţiune, cel mai mare stat al celui mai bun şi înţelept Führer.

— Tonul contează, — precizează Rogalsky.

— Ei, lasă, lasă... Încă nu se procedează la arestări pentru intonații. Dacă aș fi declarat că sîntem o națiune de cretini, un stat nenorocit, căzut pe mîinile unui idiot, aș fi primul care aș vota pentru arestarea mea ! — dar am afirmat exact contrariul.

— Pe zi ce trece, e mai greu de discutat cu dumneata, — spuse Jozef, — ce se petrece cu dumneata, dragă scriitorule ?

— Nu-s scriitor ! Ci un bătrîn prost și-un mercenar voluntar, cu suflet de slugă !

Traub se ridică de pe scaun și păși spre măsuța încărcată cu sticle de basamac. Jozef se luă după el și-i spuse :

— Domnule corespondent de război, îmi trebuie un Ausweis curat pentru un prieten...

— Prostuțule, — îi răspunse Traub, blînd, — dacă-mi beștelesc statul și conducătorii, nu-nseamnă să-mi vînd și poporul care a nimerit în labele lor.

— Orice popor își are guvernul pe care și-l merită.

— Aiureli. Adică, în situația actuală, voi aveți ceea ce meritați ? Nu mă comport urît cu voi, dar n-am nici o putere să vă salvez de la spînzurătoare : nu mai sînt în grațiile lui Goebbels. Nu vă băgați în porcăria asta. Supraviețuiți, asta vă e datoria față de patrie. De vreți s-o serviți, trebuie să știți să supraviețuiți. Supraviețuitorul învinge. Eroul căzut este sortit uitării, lașul care scapă cu viață are șansa de-a deveni un erou viu.

— Vorbe frumoase, Traub, — răspunse îngîndurat Jozef, — însă numai noi luptăm împotriva

conducerii voastre, în vreme ce poporul german își susține guvernul său blestemat.

— Totdeauna am eliminat din proza mea epitetele. „Blestemat" — ăsta-i un epitet. Secolul XX l-a înfrînt pe om. Acum totul va fi hotărît, fără voia noastră, de marele necunoscut care se cheamă — „timp". Sînt convins de asta, să nu discutăm de pomană.

— Jozef, — strigă din bucătărie Trompcinsky, — Jozef s-au terminat lemnele.

— Mă scuzați pentru o clipă, — spuse Jozef și ieși din sufragerie.

În ușa bucătăriei stătea Zajacki.

Pentru pan Trompcinsky-senior, acesta era doar Zajacki — ceasornicar și fabricant de basamac. Pentru Trompcinsky-junior, el se chema tovarășul Căruntul. În realitate era Zbigniew Seczykowski — șeful grupului de informații al Comitetului ilegal de partid din Cracovia.

Jozef și Căruntul ieșiră în curte. Noaptea rece și înfiorată de vînt părea mai degrabă o noapte de noiembrie, și nicidecum de iunie.

— Jozef, — îl întrebă Căruntul, — cînd l-ai văzut ultima oară pe Andrzej ?

— Pe Andrzej ? Alaltăieri. Dar ce s-a-ntîmplat?

— Stai nițel. Unde l-ai văzut ?

— În oraș.

— Bun. Și unde anume ?

— Lîngă magazinul lui pan Aloys.

— La ce oră ?

— La trei.

— Era băut ?

— Ce tot vorbești... nu...

— Cîți bani i-ai dat ?

— O mie de zloți, după cum am făgăduit.

— Apoi unde s-a dus ?

— Nu știu. Eram atent să nu fiu urmărit. Dar după el, firește, nu m-am mai uitat. Însă despre ce-i vorba ?

— Ascultă. Cum era îmbrăcat ? Nu cumva într-o uniformă germană fără epoleți ?

— Nu. Era într-un costum gri.

— Cămașă gri, cu cravată roșie ?

— Cam așa ceva... Sigur că da...

— Ia te uită, ce mai chestie...

— Dar ce s-a întîmplat ?

— La cinci a fost văzut intrînd la Abwehr. A ieșit pe la nouă.

— Imposibil... Doar e trimis de roșii... Este agent de informații rus.

— Pînă la unu noaptea a băut la cazinoul ofițerilor germani cu colonelul Berg, de la Abwehr.

— Ce-i de făcut, a sosit momentul să mă topesc în pădure ?

— De două ori i-ai dat bani ?

— Da.

— Dar nu ți-a spus cine este ?

— Nu. Numai că vine din partea ta.

— Pentru familia voastră nu-s numai ceasornicar, ci și fabricant de basamac. N-ai vorbit nimic cu el ?

— Niciodată.

— Deci n-ar fi cazul să-ți schimbi domiciliul... Nu ești în cauză, nu știe cine ești și nici unde stai. I-ai dat omului meu niște bani, pentru basamac — e destul de convingător. Ah, ah, ah, ce mai încurcătură...

— I-ai întrebat pe roșii ?

— Celor din pădure li s-a consumat bateria de alimentare a aparatului de radio. Bun, du-te şi pierde ceva bani în favoarea neamţului. Mîine dimineaţa vin la tine, pînă atunci poate se lămuresc lucrurile. În orice caz : omului meu i-ai dat banii pentru basamacul furnizat de mine. Drept acoperire, am să-ţi expediez chiar astăzi un bilețel în care am să te rog să-i transmiţi datoria lui pan Andrzej, e clar ?

— Bun.

Căruntul strînse mîna lui Jozef şi porni spre pădure.

Jozef stătu în pridvor pînă ce auzi plecarea motocicletei. Îşi aprinse o ţigară. Băgă de seamă că-i tremură mîinile.

Însă nici Jozef şi nici Căruntul nu ştiau că Andrzej, agentul de informaţii roşu, trimis aici acum trei luni, avea numele conspirativ de „Muha", şi că grupul lui Vifor fusese lansat anume pentru a realiza întîlnirea cu el.

ODISEEA ÎN ANUL 1944

— Era pentru cea de-a suta oară cînd evadam, — spuse în şoaptă Stepan Bogdanov. Kolea îl asculta cu ochii închişi. — Fugeam spre vagonete, mă aruncam culcat pe mormanul de cărbuni, mă tîram lipindu-mă de rampa de descărcare, aşteptam să treacă dîra aceea blestemată de lumină a proiectorului, apoi mă azvîrleam în vagonet şi începeam să mă acopăr cu cărbuni.

Evadasem de vreo sută de ori — în gînd. Acum urma s-o fac în realitate. În sîn aveam o bucată de placaj, pentru a mă acoperi cu cărbune. Exista numai o singură şansă de salvare — vagonetul cu cărbune, apoi un drum de o sută de metri pe rampa de descărcare ce se întinde peste reţeaua electrică şi peste pază — spre buncherul căii ferate, unde urmau să mă răstoarne odată cu cărbunele din vagonet.

Acum nu mă mai gîndeam la cei trei metri înălţime de la care trebuia să mă prăbuşesc. Aveam nevoie de clipa aceea cînd paznicii îşi aprind ţigările şi sînt atenţi la flacăra chibritului. Atunci nu mai văd nimic. O clipă sau cîteva clipe. Destul pentru a fugi pînă la cel mai apropiat morman de cărbune.

Aşa s-a şi întîmplat. Cînd au scăpărat chibritul să-şi aprindă ţigara, am luat-o la goană. Am stat pitit pînă a trecut raza de control a proiectorului. Convoiul din care fugisem se depărtase. Ajung în fugă la vagonete şi mă arunc într-unul din ele. Apoi încep să mă îngrop sub cărbuni. Gata. Acum trebuie să aştept pînă ce schimbul doi va porni să livreze cărbunele şi să răstoarne vagoneţii peste buncher.

Plouă. Ploaie de noiembrie, rece. Trebuie să mă ghemuiesc cît mai mult. În curînd vagonetele vor porni să lunece spre buncher. Gata, au pornit. Trebuie să am grijă să nu mă lovesc la tîmplă în căderea. Se aude din ce în ce mai aproape bubuitul prelung al cărbunelui ce se răstoarnă din vagonete. Pînă să-mi dau seama, mă pomenesc cu o lovitură în ceafă. Nu mai văd şi nu mai aud nimic. Cînd deschid ochii, m-apucă groaza. Nu mă

pot mișca. Sînt îngropat de viu sub cărbuni. În vreme ce depun eforturi disperate să mă eliberez, simt că buncherul lunecă pe șine. Trenul a pornit. Acum călătoresc spre libertate. Nu contează că sînt anchilozat, blocat de cărbuni. Cînd am răzbit la suprafață, eram asudat leoarcă. Deasupra mea zăream cerul cu stele. După ce mi-am recăpătat suflul, m-am culcat pe spate și, privind la puzderia de stele am început să cînt.

Cînd s-a oprit trenul, se făcuse de ziuă. M-am îngropat din nou sub cărbuni și am adormit. Cînd m-am trezit, nu mi-a venit să cred. Cărbunele albise. Ninsese.

Peste noapte, la o haltă, am ieșit din buncher și m-am îndreptat spre cea mai apropiată pădure. Mi se părea că merg spre răsărit. Nu știu de ce eram atît de convins de asta.

Zile de-a rîndul am mers în neștire. Cuprins de febră, clănțănindu-mi dinții în gură de frig, mergeam într-una. Fără pic de vlagă în mine, dormeam pe unde apucam. Mort de foame, am furat o bucată de cîrnat dintr-o cămară. Nu era nimeni în casă. Dar era să-mi pierd viața. Cîrnatul gras mi-a făcut rău. Abia după trei zile mi-am venit în fire. Slăbisem de puteri, mă zgîlțiiau frigurile. Trebuia neapărat să ies la o șosea, să aflu unde mă găsesc.

La o răspîntie de drumuri, noaptea, pe lumina lunii, am putut descifra indicatoarele : „Berlin — 197 km, Dresden — 219 km." Am înțeles. Mă aflam în centrul Reichului.

M-am înfricoșat de moarte. Pentru prima oară mi-a dat în cap gîndul : „N-am să mai ajung..."

Dar nu mi-am îngăduit să gîndesc astfel. Deznădejdea-i soră cu lașitatea.

Bogdanov tăcu. Kolea îl auzi cum se duce după țigări. În depărtare, dinspre biserică, ceasul din turlă bătu de trei ori.

— Se face dimineață, — spuse Kolea. Peste puțin o să răsară și soarele.

— Vrei să dormi ?

— Nu. Dă-mi niște chibrituri, ale mele s-au umezit. Poate mai tragem un pui de somn ? Ce zici ? Ticăloșii, te cheamă la interogatoriu de la șase, cu punctualitatea lor blestemată.

CASTELUL WAWEL DIN CRACOVIA

„Strict secret !
27 august, 1944
Wawel
telef. A. 7 flora 0607
Extrem de urgent !

Document cu importanță de stat !
Dactilografiat în 4 exemplare
Exemplarul nr. 2

Reichsführerului SS Himmler

Reichsführer !

Vă transmit stenograma consfătuirii de la generalul-colonel Neubut, destinată rezolvării problemei centrelor de cultură slavă din Europa.

Neubut. — Pare-se că esența chestiunii este cunoscută tuturor celor de față. De aceea mă voi dispensa de dificila obligație de a formula și argumenta teoretic necesitatea acțiunilor planificate,

așa cum se complace s-o facă propaganda noastră oficială. Rog să vă expuneți considerațiile.

Müller. — Am ordonat coloneilor Dornfeld și Krauch efectuarea lucrărilor practice.

Neubut. — Mi-e teamă că n-am să le reține numele.

Müller. — I-am convocat pe Dornfeld și Krauch. Sînt gata de raport.

Neubut. — N-are sens. Pesemne că dumneata, în calitate de comandant al serviciilor de geniu, vei avea posibilitatea să ne explici toate detaliile. Desigur că problemele ce vor apărea pe parcurs le vei rezolva ulterior.

Müller. — Sînt gata.

Neubut. — Poftim, prietene, sînt atenția personificată.

Müller. — Am amenajat fortul Pasternyk, situat la nouă kilometri de oraș, — uitați-l aici pe hartă, — pentru a fi folosit ca stat-major al acțiunii. Aici vom conecta cablurile rețelei electrice. Urmează a fi dărîmate Orașul vechi, cetatea, catedrala, Piața veche, Universitatea și toate celelalte clădiri de oarecare importanță.

Neubut. — Nu, nu, Müller. Precis că această formulă va fi respinsă de cartierul general al Reichsführerului. E vorba de toate clădirile, de toate, țin să subliniez. Sînteți soldați, și nicidecum cercetători științifici, nu noi apreciem valoarea monumentelor istorice. Acțiunea va fi eficace doar în cazul unei distrugeri totale, și nu numai a unor obiective selectate. Altminteri, dacă vom nimici cele mai valoroase monumente istorice, operînd o alegere, generațiile viitoare ne vor acuza de van-

dalism. Distrugerea totală este justificată de logica războiului.

Brigadeführer SS Birghoff. — Domnule general consider că justificarea acțiunilor noastre, pentru viitorime, trebuie să constituie o preocupare pentru departamentul domnului doctor Goebbels.

Neubut. — Birghoff, câți ani aveai la terminarea primului război mondial, zece sau mai mult ?

Birghoff. — Șapte ani, domnule general, dar în față perspectiva viitorului, nu trecutul.

Neubut. — Meritai să te naști pe Insula Paștelui, ca om primitiv, nu să devii activist de partid în armata noastră. Consider inutilă continuarea discuției.

Birghoff. — Mi-am exprimat punctul meu sincer de vedere.

Neubut. — Ai două ? Sau mai multe... Continuă, Müller.

Müller. — Vom introduce corectivele indicate. Se vor mina toate clădirile. Centrul din Pasternyk, a cărui pază va fi asigurată de trupele SS, poate arunca Cracovia în aer la momentul necesar. Pentru camuflare vor fi executate săpături de șanțuri — ca și când am avea de gînd să reparăm canalizarea și conductele rețelei electrice. Astfel vom induce în eroare posibilii agenți roșii, precum și organizația naționalistă ilegală locală.

Neubut. — Între altele fie spus, Birghoff, am lăcrimat de emoție la Luvru. M-aș opune acestei acțiuni, dacă n-aș avea convingerea că-i necesară din punct de vedere militar.

Brigadeführer SS Birghoff. — Ce fel de mine aveți intenția să utilizați ? Nu cumva ne vom po-

meni cu orașul sărind în aer tocmai cînd soldații noștri vor dormi în paturile lor ?

Müller. — Polonezii nu vor accepta autodistrugerea.

Neubut. — Prost îi mai cunoști pe polonezi.

Birghoff. — După părerea mea, uităm că avem la dispoziție o organizație de tipul Gestapoului.

Müller. — Plus serviciul de contraspionaj al armatei.

Birghoff. — Serviciul de spionaj și contraspionaj — este o instituție destul de labilă, nu mi-am ascuns niciodată scepticismul în privința acestei organizații.

Neubut. — Te-ntreci cu gluma, Birghoff.

Birghoff. — Mă scuzați, domnule general, dar partidul m-a învățat să văd adevărul în față. Și nu intenționez să vă amăgesc chiar pe dumneavoastră — un mare conducător de oști.

Müller. — Nu sînteți de acord ca serviciul de contraspionaj al armatei să se ocupe de această operație ?

Birghoff. — Nu. Am convingerea că sarcina este de resortul Gestapoului și al SS-ului.

Neubut. — Bine, sper că Gestapoul colaborează cu trupele de geniu ?

Müller. — Da, prietenii noștri de la poliția secretă primesc zilnic informațiile necesare și ne acordă un sprijin de importanță majoră.

Neubut. — Considerațiile lui Müller mi se par extrem de serioase. Așadar, maximum de colaborare cu Gestapoul.

Müller. — Da, domnule general, neapărat.

Neubut. — Cum va fi asigurată securitatea celor

nouă kilometri, de la fort pînă la oraș? Ar fi ridicol să postați acolo soldați.

Müller. — Pe această distanță au fost montate șapte canale de rețea electrică: cinci — pentru camuflaj, unul — pentru alimentare, și celălalt — cu izolație ecranată — pentru declanșarea explozici.

Neubut. — Inteligent, dar e păcat să iei atîtea măsuri de siguranță, de parcă am fi în spatele frontului inamic și nu al nostru. Altceva?

Müller. — Priviți soluțiile grafice ale acțiunii — schemele, hărțile, calculele — și o estimare destul de interesantă: pentru reclădirea Cracoviei vor fi necesare peste o sută de milioane de dolari.

Birghoff. — Bizar, de ce s-a efectuat calculul în dolari? S-ar crede că Reichsmarkul nu-i valută forte.

Neubut. — Birghoff, te străduiești să fii cel mai credincios fiu al Germaniei, din toți cei de față. Zău că-i ridicol, și nu prea inteligent. Pe om îl înfrumusețează modestia, umorul și abținerea. Ascultă de sfatul unui bătrîn soldat. Invitați-i pe colonelii Dornfeld și Krauch, aș vrea să le urez succes.

Müller. — Domnule general, ne-ați promis că nu le veți reține numele. (Animație, rîsete).

Neubut. — Asta-i viciul ofițerului de stat-major — memoria.

Mesajul cifrat de mai sus sosi la Himmler în aceeași zi în care unul din ofițerii SS, cunoscut la statul major general al Armatei Roșii sub numele de colonelul Vladimirov sau Maxim Maximovici Isaiev, plecă în Elveția cu o misiune specială din

partea lui Kaltenbrunner : să-i ajute pe agenții de la secția a VI-a a Direcției siguranței Reichului, întru inițierea unor contacte cu occidentul, folosindu-se de calitățile de mediator ale reprezentantului ordinului iezuiților. Așa că stenograma consfătuirii de la Neubut, precum și planurile și schemele de minare a Cracoviei nu-i ajunseră la cunoștință. Imediat după aceea, au fost depuse în seifurile de oțel ale arhivei personale a lui Himmler.

IATĂ CINE-I MUHA !

— Unde-ți sînt tovarășii ?

— Am fost lansat de unul singur, pentru executarea unei misiuni speciale.

— Haide, povestește-ne detailat, care sînt sarcinile ce ți-au fost încredințate de comandamentul vostru.

— Mă miră maniera dumneavoastră de-a mă interoga, — spuse Vifor, întinzîndu-se după țigările ce zăceau într-o cutiuță metalică plată, — sau nu credeți nimic din cuvintele mele, sau nu doriți să m-ascultați cu atenție. V-am mai spus că, începînd de la cincisprezece iunie, în fiecare joi și sîmbătă, am obligația de-a mă prezenta în piața orașului, la parcela unde stau precupeții cu grăunțe pentru porumbei. Trebuie să fac drumul de la fîntîna arteziană pînă la prăvălia cu articole bisericești din clădirea triunghiulară a halei. Iar duminicile, de la orele unu la trei, lîngă casele de bilete ale gării...

— Adu-mi fotografiile pieții, — îl rugă șeful, după o oarecare pauză, pe adjunctul său cel lungan.

Lunganul îl privi cu atenție. Acesta insistă :

— Da, da, doamne dumnezeule, ce, ai uitat unde sînt ?

Lunganul ieși din cabinet. Șeful, după o clipă de așteptare, se luă după el. Se întoarse imediat.

— Scuză-mă, spuse el, — era ceva în legătură cu numerotarea seifurilor noastre.

Cînd lunganul se întoarse, răspîndi în fața lui Vifor, ca un cartofor îndemînatic, cîteva fotografii de mari dimensiuni. O catedrală înaltă, o piață cuprinzătoare, o fîntînă arteziană, precum și precupeții de grăunțe pentru porumbei.

— Poftim, — spuse șeful, — iată Piața Veche, arată-mi itinerarul pe care trebuie să-l parcurgi.

Vifor își orîndui cu grijă fotografiile în față, se uită îndelung la fiecare, apoi, ridicînd mirat din sprîncene, zise :

— Ori aveți niște fotografii necorespunzătoare, ori vreți să mă duceți. Asta nu-i Cracovia.

— Dar ce, ai mai fost pe-aici ?

— Nu.

— De unde știi că nu-i Cracovia ?

— Pentru că m-am pregătit destul de serios în vederea executării misiunii. Mi-ați vîrît sub nas niște falsuri, ceea ce mi se pare mai curînd o naivitate, decît cine știe ce deșteptăciune.

— Günther, — întrebă șeful, — nu cumva le-ai încurcat ?

Lunganul începu să întoarcă fotografiile. Privi cu atenție numerele de pe spatele lor.

— Ce neghiobie... — exclamă el. — Probabil că asta-i piața Sfîntului Paul din Bratislava. Îndată aduc fotografiile Cracoviei.

— Nu merită, — spuse Vifor. — La urma urmei, vă pot desena schema pieții, pe care s-o verificați apoi cu orginalul.

— Bine, bine, — rosti șeful, scoțînd o scobitoare. — Hai să continuăm. Numai c-am să te rog să vorbești mai rar, deoarece colegul meu traduce destul de dificil, iar eu rămîn în urmă, din pricina grabei dumitale.

— Joia și sîmbăta, începînd de la cincisprezece iunie, în fiecare dimineață trebuie să umblu printre precupeții de grăunțe și să-l întreb pe-un tînăr cu veston negru de velur și cu pantaloni gri : „N-ai ceva grăunțe alese pentru curci ?“ Omul nostru trebuie să-mi răspundă : „Grăunțele pentru curci sînt acum extrem de scumpe ; pesemne că le doriți pentru puii de curcă...“ Dacă întîlnirea va avea loc lîngă casele de bilete de la gară, am să fiu eu întrebat : „N-ați văzut pe-aici un invalid cu un cîine ?“ Am să răspund : „N-am văzut decît un orb, dar n-avea nici un cîine“. Iar omul va trebui să-mi spună : „Nu, cel pe care-l caut nu-i orb, ci un invalid, fără amîndouă picioarele, cu o traistă“. Înseamnă că acesta-i omul ce-mi va transmite parolele, legăturile și adresele radiotelegrafiștilor.

— Care-i numele conspirativ al omului de legătură ?

— N-are nici un nume conspirativ, va fi identificat prin parolă și prin cuvîntul de ordine.

— Stai puțin, n-are cumva numele conspirativ de „Muha“ ?

— Cum, cum ?!.

— Era cazul să îngălbenești la față, — spuse lunganul. — Deși alții roșesc. Dar nu culoarea prezintă importanță, ci reacția.

— Din păcate nu cunosc nici un „Muha".

— Sigur ?

— Mai mult ca sigur.

— Ce să-i faci... Nu-i greu de verificat. Peste o jumătate de ceas, Muha va fi aici.

„Am procedat corect, — gîndi Vifor, după ce-l duseră la subsol și-l cazară într-o cămăruță fără ferestre. — N-aveam altă ieșire. Așa a scăpat Vaska la Kiev, cînd l-au dus în centrul pieții orașului, să realizeze contactul cu „legătura". Acolo organizau razii cel puțin o dată pe săptămînă, dacă nu și mai des. La fel și în gări, nu numai în piețe. Era unica mea șansă. Așa a scăpat și Vaska, datorită raziilor care au alertat legăturile. Ei nu se pot descurca fără razii. Așa-s instrucțiunile. Iar neamțul fără instrucțiuni, e ca și copilul fără mamă. Posemne că Gestapoul nu ține legătura cu organele de poliție, ca să anuleze raziile din piețe și gări. Fiecare instituție cu instrucțiunile ei — în ce mă privește, asta înseamnă că mai am o șansă. Dar Muha... Dacă a căzut cumva, atunci urmează o cădere generală. Acum două zile, cînd au luat contactul cu el, prin radio, mai transmitea încă informații la centru, lui Borodin. Dacă l-au înhățat imediat după convorbire, să fie oare posibil să fi cedat doar după trei zile ? Numai eu și cu Borodin îi cunoșteam numele conspirativ. Cheia codului ? E foarte puțin probabil ca Gestapoul să ne fi descifrat codul ; este exclus. Mai bine zis, absolut exclus. Muha nu mă cunoaște la față. Stop !

Nu știa decît că trebuie să se apropie de el un om într-un costum albastru, cu șapca în mînă și cu o batistă albă în cealaltă. Costumul albastru, îl am pe mine. Precis că batista au găsit-o în geantă. Șapca... Unde mi-e șapca ? M-au adus aici fără șapcă. Și nici în geantă nu era. Să mi-o fi pus sub cap cînd m-am culcat ? Nu. Sub cap îmi ghemotocisem balonzaidul. Ia amintește-ți, — își porunci Vifor, — amintește-ți, pe minute, ce-ai făcut în noaptea aceea ? Am pornit pe drum la vale, avînd în gînd să înnoptez lîngă malul gîrlei. Am căzut într-un fel de gropan, de unde începea mlaștina. După ce m-am sculat, am făcut cale întoarsă, hotărît să trec drumul la deal, acolo fiind mai uscat și, deci, un loc prielnic pentru dormit. Cred c-am ajuns fără șapcă la locul unde am fost prins. Pesemne c-o pierdusem, nedîndu-mi seama cînd mi-a căzut de pe cap. Așa să fie ? Precis că-i așa. Mă obișnuisem cu cascheta militărească ; îți apasă fruntea, o simți tot timpul. Se vede că n-am observat cînd mi-a zburat șapca de pe cap. Spre norocul meu... Cum să procedez oare, dacă omul pe care mi-l prezintă este într-adevăr chiar Muha ? Totuși, întrucît ei nu-l cunosc pe autenticul Muha, n-o să-i nimerească „portretul". Îi țin foarte bine minte fotografia. Un flăcău înalt, frumos, oacheș, cu maxilare puternice și sprîncene mari, împreunate la rădăcina nasului..."

Vifor nu mai apucă să se gîndească la toate amănuntele, deoarece îl chemară la interogatoriu după cincisprezece minute, nu după o jumătate de ceas, cum făgăduiseră.

— Îl cunoști pe omul acesta ? — întrebă șeful, arătîndu-i-l pe Muha. Vifor își dădu numaidecît

seama că persoana din fotoliu e Muha. Un tînăr înalt, sprîncenat, îmbrăcat într-un costum modern — cu buzunare aplicate, din homespun, cu umeri largi, căptușiți cu vatelină, cu gaică la spate, iar în buzunarul de la rever o batistă.

— Nu, nu-l cunosc.

— Dar dumneata ? — i se adresă șeful lui Muha.

— Nu l-am întîlnit niciodată, — răspunse Muha tărăgănat. — După cîte îmi amintesc nu l-am văzut pe-acolo.

— Cine trebuia să vină pentru stabilirea legăturii cu dumneata, și unde ? — îl întrebă din nou șeful.

— La Rybna, lîngă biserică.

„E-n regulă, — se gîndi liniștit Vifor. — Canalia, s-a vîndut..."

— Cum trebuia să fie îmbrăcat ?

— Cine ?

— Omul trimis de Borodin.

„Gata, — gîndi iarăși Vifor. — Este total descompus, dacă le-a vorbit și de Borodin. Canalia, vrăjmașul, creatură infamă și coruptă... Dar dac-o fi fost de-al lor și mai înainte ?"

— Într-un costum albastru, cu șapcă și o batistă albă în mîna stîngă.

Șeful îi făcu cu ochiul lui Vifor și-i spuse :

— Totul coincide, ai ? Costum albastru, batistă curată în geantă...

Vifor răspunse :

— Aveam și-o șapcă în clipa lansării. Castanie, cu dungă roșie. Ce culoare trebuiau să aibă pantofii celui care sosea pentru stabilirea legăturii ? — îl întrebă Vifor pe Muha.

— Nu mi s-a spus nimic de culoarea pantofilor.

— Atunci ?

— Nu, nu mi s-a spus nimic.

— Ce grad ai ? — îl chestionă Vifor.

Îi punea întrebările nespus de repede, iar Muha îi răspundea la fel.

Gestapovistul cel lungan abia de izbutea să-i traducă şefului său.

— N-am grad.

— Cum aşa ?

— M-au lansat pentru că aveam legături cu ilegaliştii din Lvov, eram la dispoziţia lor.

— Umblî cu şoalda, dragule, — spuse Vifor. — Nu-s de ieri de azi în serviciul de informaţii, dar după cîte ştiu comandamentul nostru nu expediază civili în spatele frontului. Asta-i una la mînă. Iar în al doilea rînd, nu-mi vine a da crezare datelor dumitale în privinţa costumului albastru. Oare numai atît să fie ? Sîntem totdeauna foarte minuţioşi cu descripţia datelor exterioare ale unui agent sau rezident din afară. De pildă, eu ştiu că persoana cu care trebuie să iau legătura va fi îmbrăcată într-un veston de velur negru, cu pantaloni gri, băgaţi în cizme nemţeşti din pînză de cort, cu carîmbii lărgiţi ca o pîlnie...

Şeful interveni :

— Rîndul trecut nu ne-ai precizat detaliile cu cizmele.

— Nu cred că am de-a face cu nişte începători în activitatea de contraspionaj...

Lunganul şi şeful se uitară unul la altul.

— Cu atît mai mult... — întări şeful. — Omul dumitale de legătură te cunoaşte la faţă ?

— Probabil.

— Ce te face să gîndeşti astfel ? Dacă Muha nu ştie cum arată la faţă conducătorul său, de unde şi pînă unde este obligat „vestonul de velur“ să-ţi cunoască mutra ?

— Pentru că „vestonul de velur“ este ofiţer în Armata Roşie, iar comandamentul nostru are o totală încredere în el.

Vifor risca un joc periculos, încercînd să genereze neîncrederea gestapoviştilor în Muha. Juca la sigur totuşi, deşi nu cunoştea toate resorturile ascunse care aveau să-l ajute la reuşita acestei unice posibilităţi. Atuul consta în vechea vrajbă dintre serviciul de spionaj al armatei, condus de amiralul Canaris, şi departamentul lui Kaltenbrunner, fapt mai de mult cunoscut. Iar Muha nimerise tocmai între aceste două pietre de moară : agenţii colonelului Berg de la serviciul de contraspionaj al Albwehrului îl socoteau omul lor, în vreme ce Muha, fără să aibă cunoştinţă despre toate detaliile vechii rivalităţi dintre Abwehr şi Gestapo, considerîndu-i pe nemţi organizaţi într-o formulă unică şi perfect pusă la punct, venise la Gestapo — în afara întîlnirilor pe care le avea cu Berg. Colonelul Berg nu umbla niciodată în uniformă. Vorbea rusește ca un rus, deoarece în 1932 absolvise facultatea de chimie a Universităţii din Moscova. Firește că Gestapoul aflase de întîlnirile lui Berg cu Muha, de aceea compromiterea agentului intra în vederile lor pentru viitor ; în cazul cînd vor avea nevoie să-l compromită şi pe Berg, era suficient să-i pună în circă faptul că se foloseşte de un dezinformator, sau că — din punct de vedere operativ — omul folosit nu reprezintă nici o valoare, fiind mediocru şi fără perspective.

— Şi eu mă bucur de încrederea comandamentului ! — spuse Muha jignit. — Borodin m-a însoţit personal la plecare !

— Cum îl cheamă pe Borodin ? — întrebă Vifor calm şi zîmbitor.

— Cum vrei să-l cheme ? Borodin.

Şeful şi lunganul se priviră iarăşi în ochi.

Vifor pufni în rîs.

— Dragule, — spuse el, — un agent de informaţii nu poate avea un singur nume.

— Dar care-i numele adevărat al colonelului Borodin ? — îl întrebă şeful pe Vifor.

Cu şase zile în urmă, într-un bombardament întîmplător, pierise colonelul Valeev, locţiitorul lui Borodin. Toate firele care ar fi putut duce la el fuseseră rupte prin moartea sa, cu atît mai mult cu cît nu condusese nici una din misiunile în străinătate ale serviciului de informaţii şi contrainformaţii. Valeev răspundea numai de pregătirea, instruirea şi lansarea agenţilor în spatele frontului. Dar lui Vifor nu-i era îngăduit să-i rostească numele aşa din senin : care era garanţia că Gestapoul nu dispunea de cel puţin cîteva nume precise ale oamenilor din statul major ? A-l considera pe duşman prost — înseamnă să te condamni la moarte înainte de vreme.

— Pe Borodin îl cheamă Valeev. Valeev Alexei Petrovici. Colonel, absolvent al Academiei statului-major general.

— Du-te în sala de aşteptare, — îi spuse şeful lui Muha.

După plecarea lui Muha, şeful îi întinse lui Vifor ţigările şi bricheta.

„În zilele care urmează Muha ar trebui să fie cu mine, — se gîndi Vifor, — ferească dumnezeu ca-n timpul ăsta să pîndească pe lîngă biserică. Kolea sau Anuşka s-ar putea îndrepta spre el, pentru stabilirea legăturii..."

— N-ar fi rău dacă Muha ăsta al dumneavoastră ar merge cu mine prin piaţă şi la gară.

— Dar cine-a spus c-ai să te duci pe-acolo ? — întrebă şeful.

— Nu vă interesează omul de legătură în haină de velur ?...

— Bineînţeles. Dar de ce-ţi închipui că n-o să-l putem prinde şi fără ajutorul dumitale ?

— Aţi fost la gară sau prin Piaţa Veche ? — întrebă Vifor.

— Am fost.

— Mai duceţi-vă o dată şi număraţi-i pe toţi cei întîlniţi acolo în veston de velur negru, cu pantaloni gri şi purtînd cizme nemţeşti militare, cu carîmbii în formă de pîlnie ; sper că oamenii pe care îi trimiteţi la noi nu-s îmbrăcaţi ca nişte papagali, ci astfel încît să semene cu miile de cetăţeni din jurul lor. Nu-i aşa ?

— Ce te face să fii atît de sincer cu noi ?

— Faptul c-am pierdut partida.

— Oamenii voştri, cînd pierd partida, obişnuiesc să zbiere, se răţoiesc la noi şi încearcă să ne scuipe în obraz.

— Vreţi să mă jigniţi prin spusele dumneavoastră ? Sau să-mi respingeţi colaborarea ?

— N-am înţeles, — spuse şeful, şi-l rugă pe lungan : — Ce vrea să zică, să explice mai amănunţit.

— Totu-i foarte simplu, — declară Vifor. — Dacă voi tăcea, după cuvenita tortură, am să fiu lichidat. Dac-am să vorbesc — am şansa să mor netorturat. Dar dacă indicaţiile în privinţa omului de legătură şi a parolelor se vor confirma — atunci voi fi util serviciului dumneavoastră de siguranţă. Asta-i tot. Muha îmi este necesar numai pentru dobîndirea unei certitudini : dacă s-a întîlnit sau nu cu omul în veston de velur, cine ştie ?

— Muha îşi are misiunea lui, — spuse şeful, — aşteaptă oaspeţi simandicoşi !

„Înseamnă că-i pîndeşte pe-ai noştri lîngă biserică, — îşi dădu seama Vifor. — Întîmplarea va hotărî totul. Ce prostie : se zice că nu există şi întîmplare. Mai mult ca sigur că mă vor lăsa să umblu prin piaţă — li se iveşte foarte rar prilejul de-a recruta oameni de-ai noştri. E limpede că începe să se lase prins în jocul pe care l-am iniţiat. Dar am şi cîştigat, acum trebuie doar să-mi joc ca lumea cartea, cît mai rezonabil".

— Hai să facem o digresiune, — propuse şeful, — să discutăm despre viaţa dumitale, începînd din '41.

Lui Vifor îi pieriseră mulţi prieteni în lupte. Cunoştea activitatea ilegală din sectorul Dnepropetrovskului şi al Krivoi-Rog-ului. Reţinuse numele celor lichidaţi de Gestapo. Înseamnă că şeful avea posibilitatea să le verifice, cerînd relaţii oficiale arhivelor. Pieriseră mulţi din tovarăşii lui Vifor care lucraseră în serviciul de contrainformaţii al frontului, dar rămăseseră numele conspirative şi parolele. Aşa că Vifor se hotărî să apeleze

la prietenii săi căzuți în luptă. Prietenii, chiar și morți, sînt obligați să dea ajutor celor vii.

— Cum doriți, — încuviință Vifor. — Să povestesc, sau mai bine să aștern pe hîrtie ?

— Scrie, — spuse șeful. — Va fi un material folositor pentru propaganda prin radio împotriva Armatei Roșii.

— În felul ăsta, mai întîi mă veți anihila pe mine, ca posibil agent al dumneavoastră. Iar în al doilea rînd, le veți pricinui mari necazuri apropiaților mei.

— Despre ei vom vorbi mai tîrziu, cînd îmi vei da și adresele, numele părinților și anul nașterii. Iată hîrtie și un stilou. Colegul meu te va conduce într-o odaie liniștită, unde nu vei fi deranjat de nimeni. Din păcate, stenografele noastre nu cunosc limba rusă, așa că sînt lipsit de posibilitatea de a-ți ușura munca. Pe diseară.

CONTINUAREA ODISEEI

— Peste vreo zece zile ajunsesem la treizeci de kilometri de Berlin. Mergeam numai noaptea, iar în restul timpului dormeam prin tufișuri, pe lîngă lacuri, pentru ca în caz de ceva să am unde mă refugia de cîini. Deși, ce-i drept, tovarășii de lagăr îmi spuseseră că apa nu te scapă de ei : fasciștii slobozesc dulăi pe ambele maluri și te încolțesc la iuțeală, tocmai acolo unde ai de gînd să ieși din apă.

În zece zile am străbătut o sută și șaizeci de kilometri. Un rezultat mulțumitor pentru unul ca mine. Mai ales că nu-mi întărisem forțele înfule-

cînd ciocolată, așa cum fac sportivii, ci mă rezumasem la cartofi și sfeclă. Știam că nu-mi mai rămăsese cale lungă pînă în Polonia. Acolo aveam să dau de partizani, urmînd să mă simt ca printre ai mei.

În dimineața aceea, devreme, mă ascunsesem într-o șură. Afară cînd burnița, cînd ploua cu găleata. Hotărîsem să mă îngrop în fînul din pod, iar pe înnoptate să plec liniștit mai departe.

Fînul era cald și aromea a soare și vară.

Am dormit cum de multe luni nu mi se mai întîmplase. M-am mai trezit de vreo cîteva ori, ascultînd țiriitul ploii pe acoperișul de țiglă, apoi adormeam din nou.

La un moment dat mă trezește un glas de femeie. Apoi aud tropotul unei vaci, zgomot de găleți, lipăitul unor pași mărunți, și cuvintele liniștitoare și mîngîietoare ale femeii. Începe să mulgă, și ascult cum șiroiește laptele în găleată. Deodată femeia întreabă speriată :

— Fritzi, bist du hier ?

„Acuși o să se ivească și Fritzi, gîndesc eu, și-atunci adio cu Polonia !“

— Mammi, Mammi ! — răsună de undeva, de departe, un glăscior de copil.

Dacă ăsta-i Fritzi, lucrurile nu stau chiar atît de rău. Aud pe cineva fugind spre șură. Aud o respirație de copil, rîsete și o întrebare pe care n-o înțeleg. Femeia răspunse numaidecît, iar băiețelul o luă la fugă. Apoi aud iarăși cum șiroiește laptele în găleată.

Femeia a plecat de mult. Vaca rumegă fînul și răsuflă greoi, omenește. Din nou mă trage spre somn...

Cînd deschid ochii, văd deasupră-mi un chip de femeie. Frumoasă, deși nu prea tînără. Visez. Închid ochii, mă-ntorc și-ncerc să îndepărtez vedenia cu mîna. Dar mîna dă peste un umăr : îngenunchiată lîngă mine se află o femeie. Nu în somn, ci în realitate.

— Ce s-a-ntîmplat ? ! — întreb eu.

Femeia se pune pe plîns.

— Dragule, nu ești cumva de-al nostru ?! — șoptește ea.

De mult n-am mai auzit glas de femeie. Și încă grăind rusește.

— Vorbește mai încet ! — o rog eu.

— Dorm.

— Cine ?

— Stăpîna mea și copiii.

— Dar ce faci aici ?

— Ea m-a trimis.

— De ce ?

— Să car niște fîn uscat din șură.

— Nu mă minți ?

Femeia nu răspunde. Se lasă alături de mine, închide ochii și se înghesuie lîngă trupul meu. Cînd tunica pe care-o poartă i se desface, dîndu-i la iveală corpul, simt cum mă răscolește un tremur nebun, de parcă aș îngheța. Șoptește ceva repede, mă îmbrățișează și mă strînge din ce în ce mai tare.

O cheamă Nadia. Acum un an au ridicat-o din Briansk și-au adus-o în Germania. Îi rămăseseră în Rusia, mama, doi frățiori și bărbatu-său, Kolea, care era plecat la armată.

Stă culcată lîngă mine și-mi povestește toate astea în șoaptă.

— Nemțoaica e femeie de treabă, nu mă bate. Băiețelul mai aruncă uneori cu pietre după mine. Doar așa, în glumă. La alții e mai rău. Hai să nu vorbim despre ei, — mă roagă ea, potolindu-se din plînsul care-o podidise, — să vorbim despre noi, despre ale noastre.

— Fie.

— Despre casele noastre.

— Bine.

— Ai și tu flori ?

— Am. Niște aloeși.

Nadia zîmbește.

— Ce-i aia aloes ?

— O plantă cu ghimpi. Ajută la toate bolile.

— Zău ?

— Pe cuvîntul meu.

— Te cred. Ești însurat ?

— Nu.

— Ai lăsat acasă vreo logodnică ?

— Nu.

— Kolea-l meu îi bărbat frumos. Cu părul încîrlionțat și bălai. Tare-i moale din fire. De-aia îi moale — fiindcă-i bun la suflet.

Spre dimineață, am plecat mai departe. Nadia mi-a arătat calea cea mai scurtă pînă la o răspîntie de drumuri, unde trebuia să mă orientez. M-a sărutat și mi-a zîmbit printre lacrimi.

— Știi cum te cheamă ? — am întrebat-o eu.

— Cum să nu știu ! Nadia, doar ți-am spus.

— Nu. — Iar eu îi mîngîi capul, umerii și mîinile aspre, trudite. — Nu, nu te cheamă Nadia. Numele tău este Nadejda. Mă-nțelegi — Speranța ?

Acum, după toate pățaniile astea, pînă la granița poloneză mai sînt vreo cincizeci de kilometri, în

cel mai rău caz o sută. De o zi întreagă merg de-a lungul unui rîu, o apă largă, fără nici o barcă la mal. Rătăcesc mult, pînă să dau de un vad. Spre dimineață, în ceața zorilor, zăresc în față un pod. De cealaltă parte a rîului, un orășel.

Mă apropii și mai mult de pod și văd o căsuță. Este ghereta de pază. Mă tîrăsc spre gheretă. Din fericire, o tufă ajunge pînă lîngă zidul ei. Stau pitit în tufă, hotărît să aștept un ceas sau două, pînă aflu ceva.

N-am adăstat degeaba. Peste cîtva timp aud cum se deschide ușa, apoi pași. Pașii unui bătrîn. Are o carabină. Merge agale spre pod și se pierde în ceața plumburie ce se lasă din ce în ce mai deasă. Peste un sfert de ceas se întoarce, intră în casă și-l aud cum trage zăvorul.

Mă ridic din tufă și pornesc ghemuit spre pod. Iată-mă pe pod. Merg repede, aproape în fugă. Bine că s-a lăsat ceața. Mai am puțin pînă la capul podului. De-ar fi și-aici un paznic bătrîn. Stop ! La doi metri de mine — un neamț. Se uită la apă. Lîngă el, pe parmaclîc, arma. Mă trag îndărăt, încercînd să nu răsuflu.

— Hei ! — mă strigă paznicul, nu prea tare.

Păşesc de-a-ndăratelea tăcînd și calculînd : nu-i mai bine să fug înapoi ? Pesemne că nu. Astfel o să-i atrag și mai mult atenția și-o să dea alarma. De altfel, nici faptul că mă tot trag îndărăt, nu pare să-i fie pe plac paznicului. Îl văd cum întinde mîna spre armă. Atunci mă întorc și-o iau la fugă.

— Halt !

Zbor cît mă țin puterile. În spate-mi răsună o împușcătură. Apoi a doua...

Trec podul și mă năpustesc spre ghereta de pază. Bătrînul aleargă în întîmpinarea mea și gesticulează cu carabina. Îl ajung și-l pocnesc zdravăn la rădăcina nasului. Bătrînul se prăbușește, scăpînd din mînă carabina.

În urmă răsună împușcături. Stau o clipă în cumpănă, încotro să fug.

Pînă să mă hotărăsc, îmi dau seama că sînt încercuit. Un băiețandru c-un pistol în mînă, îmi strigă : „Hände hoch !“. Sar într-o parte. Trage două focuri bubuitoare. Dar mă înhață ceilalți oameni care i-au sărit în ajutor. Băiețandrul mă izbește cu țeava pistolului peste obraji și mai trage de două ori, drept în ochi.

...M-au dus într-o odaie unde se afla o mulțime de lume. Rîd cu toții de mine, fiindcă băiețandrul avusese în mînă un pistol cu dopuri, iar eu leșinasem cînd îmi trăsese în ochi. Numai bătrînul nu rîde. Îmi întinde două țigări și-o brichetă. Îl refuz, bănuind cine știe ce mîrșăvie pusă la cale.

— Ei ? Și mai departe... — îl întrebă Kolea. — ce-a fost mai departe ?

— Mai rău. M-au ținut la Gestapo vreo trei luni. Anchetatorul penal care se ocupa de mine, Schulz, era un fălcos și roșcovan... Îl pusese într-o mare încurcătură costumul pe care-l furasem. Era confecționat într-o fabrică germană, iar materialul provenea de la noi. Și-au început să mă sucească pe toate părțile, — chipurile, tu ești cechist, lansat pentru stabilirea de legături. Schulz ținea cu orice preț să apar într-un proces, înscenat de ei, în calitate de ofițer sovietic, agent de informații...

— Dar aici cum ai nimerit ? — întrebă Kolea, după o îndelungată tăcere.

— Stai să-ți povestesc... Dar tu cum ai ajuns ? Doar ai acte de identitate și documente... Ce cauți aici ?

„Dacă oamenii sînt în stare să mintă în halul ăsta — atunci merită un glonț în frunte. — gîndi Kolea. — este imposibil să se fi schimbat chiar așa. Doar îl cunosc de la Moscova. Zece ani la rînd, nu mai puțin..."

— Din prostie, — îl minți Kolea.

N-avea puterea să-i mărturisească lui Stepan adevărul. Datoria dăinuia în el, mai presus de orice. Poate că nici nu-i vorba de datorie, — cugetă Kolea. — poate că eu sînt cel care mă port acum mișelește. Dar cum să joci în meseria noastră, dacă nu te încrezi în nimeni, mai cu seamă în prieteni.

— Mi-e teamă c-au să mă tortureze, numai dacă n-ai vrea să...

— Cum adică ?

— Dacă n-ai vrea să le spui că-l cunoști de mult pe Rodion Matveevici Toropov...

— După actele de identitate te cheamă Toropov ?

— Da.

— Dar dacă-s false ?

— Asta mi-e temerea cea mare — să nu te bag și pe tine la apă. De tine nu mă feresc, — zîmbi Stepan, — mi-am dat seama de unde vii. Cum te-am văzut la față, numaidecît mi-am dat seama.

— Ai înțeles de minune. — spuse Kolea, răsuflînd ușurat. — Ai înțeles totul, dragă Rodka... Ce mai stă scris în actele de identitate ?

— Mai nimic. E-un Ausweis din Kiev — și atîta tot.

— Atunci ascultă... Ai să le spui că de la Kiev ai plecat la Minsk... Încă nu te-au interogat pînă acum ?

— Nu...

— Bine. Ia să facem o încercare.

Kolea știa prea bine că săvîrșește o crimă. Dar nu putea proceda altfel. Era silit să procedeze în chipul acesta, și numai așa, deoarece n-avea dreptul să semneze cu propria-i mînă condamnarea la moarte a prietenului cu care crescuse împreună, în aceeași curte, în același cartier și cu care învățase în aceeași clasă.

— Ai locuit la Minsk, pe Hitlerstrasse, nr. 4, după care te-ai mutat pe strada Ugolnaia, nr. 7. În clădirea asta era frizeria lui Ereminski, dar să nu spui totul dintr-o dată. Au să te întrebe singuri despre asta, deoarece au la dosar adresa mea, mă-nțelegi ? Mai mult ca sigur c-au să te confrunte cu mine. Dar nu te cunosc — mi-au trecut atîția clienți pe sub mînă ! Ai să le spui că patronul lucra lîngă fereastra cea mare, deasupra căreia se afla firma „Frizeria Ereminski", el era un bărbat cu luleaua veșnic între dinți, iar nevastă-sa o pațachină ondulată ca o oaie. Am să confirm apoi indicațiile tale. E clar ?

— Sînt o canalie, nu mai încape nici o îndoială, — spuse Stepan. — Sînt un ticălos, n-aveam dreptul să-ți cer ajutorul.

— Văd că eu n-aveam dreptul să mă învoiesc la asta, — răspunse Kolea.

— Stai puțin, dar cum te cheamă acum ?

— N-are importanță... Pentru ei, în orice caz, nu trebuie să știi cum mă cheamă. Detaliile de prisos trezesc și ele bănuieli, întocmai ca și bîjbîiala prin beznă.

— Dar dacă n-o să reușesc să-mi interpretez rolul? — întrebă Stepan. — Ce-o să fie, dacă pe neașteptate, n-o să intru în rol?

ÎNTÎLNIREA

Era o zi însorită. Nori prelungi și albuții dădeau și mai puternic la iveală albastrul violent al bolții cerești. Stoluri de rîndunele negre brăzdau clăbucii norilor. Iar dangătul molcom al unui clopot se pierdea în înălțimile nemărginite.

„Cu totul alt sunet, — cugeta Ania, ascultîndu-l, — parc-ar fi al unei jucării, nu-i ca la noi, ci sună mai curînd ca o cutie muzicală. Însă oamenii arată la fel, doar că bărbații poartă pălării, iar femeile ciorapi tricotați. Numai clopotele sînt cu totul altele".

Cînd ușile bisericii, mari și ferecate, de pe acum ruginite, se deschideau niței, lăsînd să treacă oamenii, sunetele adînci și răscolitoare, pline de măreție ale orgii, răzbăteau pînă la Ania.

Stătea adăpostită sub streașina unei dughene: o streașină lată, ca un cozoroc, care-o ferea de soare. De-aici putea observa piața fără să fie văzută.

Venise de pe la nouă, cu un ceas mai devreme de ora stabilită. Ania știa că trebuie venit mai din timp la locul de întîlnire: îi îngăduia să depisteze dacă era ceva suspect: o ajuta să se pre-

gătească în liniște pentru clipa cînd se va apropia de ea acel tînăr în uniformă germană ponosită, fără epoleți, și care o va întreba : „Vă rog să mă iertați, n-ați văzut pe-aici o bătrînă cu doi saci ?“

Ania își făcuse planul să nu se apropie de omul în uniformă, în cazul cînd va observa că mai sînt pe-acolo și alți oameni, doi sau trei, care fie că se vor plimba prin diferite puncte ale pieții, fie că vor aștepta în căruțe în fața bisericii, sau se vor plimba fără rost, pur și simplu. Ania era conștientă de faptul că optase pentru trei variante de asigurare, absolut superficiale. Înțelegea foarte bine că gestapoviștii puteau fi ascunși și în biserică, și în clădirile din preajma pieții, ba chiar și în mașinile Gestapoului, așteptînd un semnal convențional să-i aresteze pe ea și pe Muha, de îndată ce se vor întîlni. Înțelegea toate astea, dar considera că trebuie să se asigure, cel puțin, în limitele posibilităților pe care le avea, și în limitele experienței ei personale. N-avea de unde să presupună că nemții reușiseră să-l recruteze pe Muha, că el va veni la întîlnire singur, pentru ca apoi s-o conducă la o gazdă sigură, că îi va ajuta să dezgroape și să care aici aparatul de emisie-recepție — și asta nu din capul lui, ci în conformitate cu un plan dinainte stabilit de colonelul Berg.

La zece fără un sfert, Ania zări un flăcău într-un veston de piele descheiat. Pășea prin piață ca un plimbăreț, cu șapca dată pe ceafă, cu un buchet de flori de cîmp în mînă. Mergea agale, privind din cînd în cînd în jur. La un moment dat dispăru pe-o ulcioară, aceeași pe care sosise Ania în Rybna. După cîteva clipe se ivi din nou. Și iar dispăru,

pornind înapoi pe girliță. Ania așteptă pînă la zece. Apoi ieși de sub streașina dughenei și se luă fără grabă pe urmele flăcăului. Acesta înainta pe trotuarul de macadam, mirosindu-și buchețelul de flori. Lîngă frizerie se opri vreme de un minut, apoi se întoarse și se îndreptă în întîmpinarea Aniei. Cînd ușa frizeriei se deschise, și dinăuntru ieși un bărbat într-o uniformă germană ponosită, fără epoleți, flăcăul, ca și cum l-ar fi zărit cu ceafa, stătu locului și se plecă să-și strîngă jambierii de piele. Stătu așa pînă ce omul în uniformă trecu de el, îndreptîndu-se spre piață.

„Este urmărit, — își zise Ania, — e Muha, și-i urmărit. Ce-i de făcut ? Dacă mă apropii de el, înseamnă c-or să ne aresteze pe amîndoi".

Peste cinci minute, un băiat pe bicicletă se îndreptă spre flăcăul cu jambiere de piele. După ce-și dădură binețe, băiatul coborî de pe bicicletă, iar flăcăul urcă în locul lui. Apoi puștiul încălecă pe portbagaj, în spate, și plecară amîndoi din piață.

„Iar eu îmi ieșisem din minți, — își spuse Ania, — ce nebună !"

Între timp, îl ajunsese din urmă pe tînărul în uniformă.

— Mă iertați, — șopti Ania și tuși, de parcă i se pusese o durere în gît, — n-ați văzut pe-aici o bătrînă cu doi saci ?

— Cum ? — se miră tînărul. — N-am văzut nici o bătrînă...

Ania i se uită cîteva clipe în ochi, apoi se întoarse și porni prin piață spre biserică.

„Nu vrea să stabilească legătura cu mine. De ce tocmai cu mine, de vreme ce-l așteaptă pe rezi-

dent, iar acesta trebuie să fie într-un costum albastru. Ce să fac ? Să-i explic ? Dar dacă nu-i el ? Ba el e. Precis că-i el. Mi-a răspuns rusește. Prostul ! De ce mi-a răspuns rusește, dacă se ferește ?

— Pani ! — o strigă tînărul din spatele ei. — Stai, pani !

Fugea gîfîind spre Ania. Pălise la chip.

— Mi se pare c-a plecat acum cîtva timp, cu-o mașină de ocazie, — spuse tînărul. A plecat, mă-nțelegi ? Cu-o mașină de ocazie...

Porniră repede înainte.

Tînărul se ținea la un pas de Ania. Se uita la ea ca beat, uimit de frumusețea ei. Încerca să-și imagineze ce se va întîmpla cu chipul acesta, cînd fata se va pomeni acolo unde îi era dat să se pomenească.

Străduța părea pustie. Doar o fată, foarte tînără încă, mai mergea pe urma lor. Aniei i se păru c-o mai văzuse. Parcă pe ulicioara unde se afla frizeria. N-avea de unde să-și închipuie că de fata aceasta va depinde viața ei.

Muha o conduse într-o căsuță de la marginea Rybnei. N-avea decît două odăi. Într-una, cu-o ferestruică dînd la stradă, trăia o bătrînă tare de ureche, iar în odaia mai mare, cu trei ferestre acoperite de iederă și de viță sălbatică, era dereticat și pustiu, ca după mort.

— Aici ai să locuiești, — îi spuse Muha. — Vezi ce pătuț ai ? Cu droturi, ai să dormi în el ca la mama acasă. Te culci, sau mai stăm de vorbă ? Unde-s ceilalți ?

Ania se așeză pe marginea patului și spuse :

— Știi ce, am să mă odihnesc vreo jumătate de ceas ; sînt obosită moartă, de cît te-am așteptat.

După ce-și scoase pantofii, se culcă trăgîndu-și perna sub cap.

„Nu-i nimic, — gîndea ea, — acum sîntem doi, totul e-n ordine".

Și adormi numaidecît. Muha stătea lîngă fereastră și privea la fată, la picioarele ei zdravene, la chipul frumos și liniștit, la sînii ce-i săltau sub bluză ; se uita la omul pe care-l condamnase.

Muha încremenise, de parcă era o statuie. Trebuia să stea aici, pînă ce fata se va trezi și-i va spune unde se află aparatul de emisie-recepție și care-i cifrul. Apoi vor cără totul aici, iar el îi va aduce informațiile false pe care Ania urma să le transmită la centru, lui Borodin. După aceea, trebuia să-l identifice pe comandantul grupului lansat o dată cu ea, și să aranjeze în așa fel lucrurile, încît acesta să fie surprins de colonelul Berg în „flagrant delict". Ce va fi mai departe, asta nu-l tulbura prea mult pe Muha. Au să-l trimită în spatele frontului, în Germania, cît mai departe de război, de orori și de sînge. Îi era lehamite. Lehamite de tot ce văzuse. Îi erau de ajuns atîtea nopți nedormite, atîtea spaime și iluzii pierdute. Acolo nu i se mai poate întîmpla nimic. Va avea un mic atelier de reparații auto, o vilișoară unde nu miroase a Primus și a ciorbă de varză acră, și o mașină DKW. Nu-i trebuia nimic mai mult. Nimic. Altminteri îi cedau nervii. De-aia se și lăsase recrutat de ei. Fiindcă nu-l mai țineau nervii. Se săturase, se săturase !

ÎNTÎIA SÎMBĂTĂ

Piaţa Veche, de o frumuseţe fără seamăn, se află în centrul Cracoviei. Două biserici, dalele de piatră ale pavajului, iar de jur împrejur clădiri cu două şi trei caturi, cu acoperişuri ţuguiate de ţiglă. Casele au fost zugrăvite încă înainte de război în felurite culori — galben, roşu, cenuşiu, dar acum zugrăveala şi-a pierdut din prospeţime, iar pe alocuri s-a coşcovit. Din această pricină piaţa nu mai arată ca o jucărie medievală, ci pare adusă aici în chip artificial, din cine ştie ce veacuri încerte.

În acea dimineaţă Piaţa Veche vuia. De fapt se transformase într-un talcioc uriaş : se schimbau costume de haine pe slănină, tablouri de Matejko pe ouă, briliante pe basamac, mărci de ocupaţie pe zloţi antebelici, cizme pe tutun — ce nu se tranzacţiona în anul acela !

Şi în mijlocul vacarmului, — răcnetele precupeţilor, şoaptele iuţi ale speculanţilor, plînsetele copiilor rătăciţi, — numai vînzătorii de icoane şi de grăunţe pentru porumbei erau tăcuţi şi liniştiţi.

Sîmbăta aceea nu se deosebea prin nimic de celelalte zile ale săptămînii. Era la fel de populată, plină de larmă şi de zăduf. Cerul incandescent, alb, fără pic de nor, era înăbuşitor.

Era atît de cald, încît Vifor, croindu-şi drum prin mulţime, văzu că un băieţaş desculţ, care încerca să schimbe nişte pantofi de damă pe pîine, nu mai era în stare să îndure dalele fierbinţi — stătea cînd pe-un picior, cînd pe celălalt,

străduindu-se să-şi menţină trupul mai mult pe călcîie.

Vifor păşea agale, cercetînd oamenii adunaţi aici. Alături de el era un gestapovist deghizat în orb — îmbrăcat numai în negru şi cu ochelari întunecaţi pe nas.

Cînd îl văzuse la Gestapo, Vifor se bucurase. „Proştii, — gîndise el, — un orb nu poate arăta niciodată ca ăsta, îmbuibat şi sătul. Orbirea aşterne totdeauna pe chipul nevăzătorului amprenta tragicului şi a bunătăţii. Sînt nişte proşti !"

Al doilea gestapovist mergea în dreapta lor, mai la distanţă. Se îmbrăcase în haine ţărăneşti. Al treilea păşea în frunte, uitîndu-se mereu în jurul lui, de parcă ar fi căutat pe cineva prin mulţime. Alţi cinci agenţi ai Gestapoului ocupaseră poziţii cheie în preajma pieţii — la încrucişările de străzi, astfel încît să se poată vedea unul pe altul şi să poată asigura urmărirea rusului în cazul cînd va încerca să fugă de lîngă însoţitorii lui. Vifor îşi dăduse seama că piaţa trebuie să fie încercuită, deşi nu-i spuseseră nimic, după cum era şi firesc, despre cei cinci agenţi.

Precupeţii de grăunţe erau de fapt nişte băbuţe pricăjite care ţineau în degetele lor gălbejite şi deformate săculeţele cu hrana destinată porumbeilor.

Deasupra talciocului se roteau stoluri de porumbei. Înainte de război, în Piaţa Veche se aflau tot băbuţele astea. Lumea cumpăra de la ele cîte un pumn de grăunţe şi ospăta porumbeii din căuşul palmei. Erau domesticiţi ; se aşezau pe umerii oamenilor, pe mîini, pe cap, gungureau tainic şi ciuguleau agale boabele măşcate. Acuma nu mai

era loc pentru ei, — piața era ocupată de forfota talciocului, de mulțimea flămîndă, sărăcită, sălbăticită. Numai pe înserate își găseau și ei un loc în piață. Aceasta se înalbăstrea de mișunarea lor, iar bietele păsări se înfruptau lacome din bălegarul cailor.

Aproape nimeni nu mai cumpăra grăunțe pentru porumbei, și nici icoane. Băbuțele și moșnegii se adunau mai departe în Piața Veche, pentru că aici negustătoriseră toată viața. Dacă li se interzicea această îndeletnicire — însemna că viața lor nu mai avea nici un rost. Noroc că ofițerii germani mai cumpărau din cînd în cînd ceva grăunțe și se duceau la fotograful de lîngă biserică, să rînjească în obiectiv, acoperiți de mulțimea porumbeilor ce tremurau flămînzi și lacomi.

Preoții catolici mai cumpărau și ei, dar rareori, pentru copiii din cor.

Însă icoane nu mai lua nimeni : fiecare și le avea acasă pe-ale sale. Doar cîte-o văduvă se oprea uneori înaintea chipului Maicii Preciste sau a bunului Isus, își ștergea o lacrimă și se închina la iuțeală, grăbindu-se mai departe pentru a-și oferi basmaua pe-o bucățică de brînză de vacă, atît de prețioasă vreunui copilaș bolnav.

Vifor asculta uimit și încîntat glasurile oamenilor. Privea pierdut pe gînduri la mulțimea din talcioc, cînd „orbul" îi făcu un semn cu cotul. Vifor se întoarse încet către el. Orbul îi arătă cu capul un tînăr cu veston de velur negru și cu pantaloni cenușii, vîriți în cizme. Ținea în mînă niște săculețe cu grăunțe.

CONFRUNTAREA

Bătrînul în uniformă militară nu mai era singur. Lîngă el se afla un civil într-un costum gri. Kolea își dădu seama că trebuie să fie de la Gestapo. Nu se înșela. Bătrînul ofițer îi spuse :

— O să stai de vorbă cu domnul de la strămutarea forțelor de muncă străine.

„Cunosc eu forțele astea de muncă, — gîndi în sine Kolea".

— Mă bucură foarte mult, fiindcă de-atîta așteptare sînt numai nervi.

— Nu-i bine să te enervezi, — spuse civilul, — dăunează sănătății, mai ales că pari un tînăr destul de zdravăn.

— M-apucă fără să vreau, — zîmbi Kolea.

— Atunci, din vina noastră ? — zîmbi așijderea și civilul.

— În orice caz nu dintr-a mea.

— Ei bine... Să lăsăm astea. Unde ai vrea să lucrezi ? În ce ramură a economiei ?

— Cum să vă spun, am deprins multe meserii în anii din urmă. Le-am mai arătat de cîteva ori, în scris.

— Da, sînt la curent. Ai întrerupt cursurile de la facultatea de fizică. Nu mai aveai mult pînă să termini, sau erai abia pe la mijloc ?

— La mijloc. Da, cred că pe la mijloc.

— Dar cum stai cu limbile străine ?

— Mai mult prost, decît bine. Și-n școală eram mediocru la limba germană.

— Da ?

— Acum îmi pare rău. Dar nu se pricepeau să ne-o predea.

— Absolut adevărat. Mi s-a povestit că-n școlile voastre nu vă-nvățau pronunția corectă. Or la noi există o pronunție berlineză, alta bavareză, una nordică, ba și elvețiană și austriacă.

— Așa-i. Iar ca să-nvăț de unul singur îmi era peste mînă, nu-mi ajungea timpul, mi-era foame, iar dacă nu lucrezi — nu mănînci.

— Ești un tînăr vesel. Cum te cheamă ?

— Andrei... Iakovlevici...

— Iakovlevici... Îndeobște un nume destul de evreiesc. Nu ?

— Iakov ? Cum se poate... și la dumneavoastră sînt o mulțime de Jacobi. Am avut un cunoscut german pe care-l chema Jacob Reun, era plutonier major.

— De unde era Reun ăsta ?

— După mine, cred că din Berlin. Nu-mi amintesc prea bine.

— Dar numele bunicului dumitale ?

— Ivanovici. Iakov Ivanovici.

— Unde s-a născut ?

— Moscovit get-beget.

— Unde-a locuit ?

— Cine ?

— Tatăl dumitale.

— Împreună cu familia.

— Asta ai mai scris-o o dată. Dar mă interesează unde a locuit înainte de a vă stabili la Moscova ?

— Nu-mi aduc aminte... Undeva la Paliha, dar nu-mi amintesc cu precizie, nu m-a interesat.

— Iată ce vreau să știu, — rosti gestapovistul prelungind vocalele, — unde ai lucrat la Minsk ?

— La frizeria lui Ereminski.

— Descrie-mi amănunțit interiorul prăvăliei.

— Păi cum să nu... O cameră lunguiață, cu cîteva fotolii — și-atît...

— Cîte fotolii aveați ?

„L-au interogat pe Stiopka, acum îl verifică prin mine. Dar Stiopka mi-a spus c-a fost interogat de-un bătrîn, de ce-o fi venit acum civilul ăsta ? Mai mult ca sigur că l-or fi închis într-o odaie întunecoasă — fir-ar ai dracului de psihologi. Dar de ce-o fi venit ăsta de la Gestapo ? Nu cumva s-o fi demascat Stiopka ? Sau m-oi fi demascat eu ? Imposibil ! Nu putea să mă vîndă, nu putea !“ — gîndi la iuțeală Kolea, răspunzînd mașinal :

— Trei.

— Trei, — repetă îngîndurat gestapovistul, — e bine, trei fotolii... E foarte bine că ați avut trei fotolii...

Deschise o mapă groasă, pe-al cărei cotor era scris în nemțește „MINSK“, și porni să răsfoiască distrat printre hîrtii.

„La noi nu se prind chestiile astea, — cugetă Kolea, — numai pe copiii de grădiniță îi sperii astfel...“

— E pur și simplu minunat, că ați avut numai trei fotolii, — repetă iarăși gestapovistul, — dar la care din ele ai lucrat ?

— Cînd și cum...

— N-ai avut un fotoliu al dumitale ?

— De cele mai multe ori mă instalam lîngă fereastra cea mare : vedeam strada... știți, e mai interesant...

— Fetișcane, piciorușe, fustițe...

— Întocmai.

— Cît te plătea pe lună ?

— Se plătea săptămînal. Patronul ne dădea banii în fiece sîmbătă. Așa ordonanțase primarul — să plătească săptămînal, n-ați auzit de ordonanța asta ?

Gestapovistul zîmbi subțire, și Kolea înțelese că-și cunoștea meseria : îl încolțeau din toate părțile, dar nu din față, ci pe ocolite, prin amănunte.

— Spune-mi, te rog, — îl întrebă gestapovistul, tărăgănîndu-și vorba, așa cum făcuse mai înainte, — n-aveați nici un fel de tablou la fereastră ?

— Erau două tablouri, — răspunse sec Kolea. N-acordați încredere documentelor mele ?

— Ce fel de tablouri ?

— Așa cum sînt la toate frizeriile. Un bărbat și o femeie, ca modele de tunsoare și coafură.

— Bun... Cu ce fel de mașină lucrai ? Rusească sau nemțească ?

— Mai întîi cu una rusească, apoi am făcut rost de-o alta nemțească, din oțel „Solingen".

— Care-i mai bună ?

— Bineînțeles, cea nemțească.

— De ce „bineînțeles" ?

— Fiindcă aveți mărci renumite.

Gestapovistul își desfăcu servieta neagră și scoase dinăuntru o pereche de foarfeci, un pieptene și o mașină de tuns.

— Acum să ne demonstrezi măiestria dumitale, — spuse gestapovistul, — de acord ?

Și, fără să mai aștepte răspunsul lui Kolea, îi porunci ofițerului :

— Poftește-l pe domnul Toropov.

— Numaidecît, Herr Schulz, răspunse bătrînul ofițer, ieșind din birou.

Kolea simți că-ncremenește : Schulz ! La început nu înțelese pricina. Apoi, însă, îl auzi limpede pe Stiopka, povestea lui despre anchetatorul Gestapoului Schulz — cel cu mutra roșcovană și zdravănă, care-l sfătuia să apară într-un proces, ca agent de legătură al rușilor.

UNDE-I APARATUL DE RADIO ?

Ania se trezi peste un ceas. Avea impresia că închisese ochii doar un singur minut. Zări tavanul necunoscut de deasupra capului, și simți cum totul se învîrte cu ea. Dar numai pentru o clipă, pînă ce-l văzu pe Muha lîngă fereastră. Stătea în aceeași poziție, ca și acum o oră, — cu mîna rezemată de prichiciul ferestrei.

— Ei, — o întrebă el, — te-ai odihnit ?

— Tare bine.

— Mă uitam la tine : ești frumoasă. De ce-or fi trimițînd asemenea fete ? Se putea găsi și una urîtă...

— De ce ?

— Uite-așa... Dacă-i una mai urîtă — nu-ți pare rău după ea.

— Omul e om, oricum ar arăta... Și-apoi nu firma e totul.

— Lasă chestiile astea, nu mă prelucra pe mine cu latura sufletească, — am fost și eu la școală. Unde-i aparatul de radio ? Trebuie să ne ducem la oamenii noștri, în pădure, la partizanii locali. Li s-a consumat bateria, și-acum au amuțit.

— E ceva cale de bătut pînă la el.

— L-ai ascuns la oameni de încredere ?

— L-am îngropat.

Muha fluieră.

— Ai să mai găseşti pe dracu !

— Îl găsesc, — spuse Ania liniştită, — chiar mîine îl găsesc. Mergem împreună ?

— Nu, o să mergem în trei. Mai iau cu mine un localnic.

— Cine e ?

— Un flăcău din grupul meu.

— Nu-i de-ai noştri ?

— De vreme ce má ajută, înseamnă că-i de-ai noştri.

— Se-nţelege. Dar vroiam să-ntreb dacă a fost şi el lansat, sau e dintre localnici...

— E din partea locului. Aici l-am recrutat.

— Cum să-ţi spun ? Nu-ţi cunosc decît numele conspirativ : „Muha“ şi-atît.

— Andrei. Dar pe tine cum te cheamă ?

— Ania.

— Şi-n realitate ?

— Eu nu ţi-am cerut să-mi spui numele adevărat...

— Andrei mă cheamă, de-adevăratelea.

Ania se uită iute la el şi-şi spuse : „Ce-i cu el, e nebun — îşi dezvăluie numele adevărat ?“ Nu-i mai zise nimic, se aşeză la măsuţă şi, scoţîndu-şi oglinda, porni să se pieptene.

— De ce nu te ondulezi ? — o întrebă Muha, — Acum e la modă permanentul.

— Am încercat, dar nu-mi şade bine.

— S-ar zice că te-au înţolit frumuşel, — continuă Muha.

— Și ce-i cu asta ?...

— Pe comandant l-au lansat în costumul albastru ?

— Dar de unde. S-a lansat în combinezonul de zbor.

— Dar ce încălțăminte avea ? Nu-ți amintești, ce culoare ?

— N-am reținut...

— Nu ți-ai însemnat pe hartă locul unde ai îngropat aparatul de radio ?

— Și harta-i tot îngropată.

— Unde ?

— Aici, pe-aproape.

— Să mergem după hartă.

— Mai bine pe seară. E mai multă liniște. O găsesc și pe întuneric, am lăsat semne în pădure.

— Ce semne ?

— Uite-așa, niște semne. O crestătură în coaja unui copac, cîteva vreascuri care închipuiesc o linie spre potecuță. Ca la noi în Siberia, doar mă pricep.

— Ești siberiană ?

— Aproape.

— Ia te uită ce precaută ești, — zîmbi Mulia — tot pe ocolite-mi răspunzi. Ascultă, Ania, cum este îmbrăcat al doilea din grup ? Asta pentru orice eventualitate, în cazul c-o fi pierit comandantul...

— Tot în combinezon de zbor, — răspunse Ania — Ai să-l recunoști după parolă.

— Cum adică, n-ai încredere în mine ?

— Dece să n-am ? — se miră Ania.

— Sînt singur aici, de trei luni ! Mi-am înjghebat un grup ! Transmit informații, v-am pregătit

o bază ! Nu dorm, nu mănînc ! Ce mai vreţi de la mine ?

— Nu te mînia, Andriuşa, ce-i cu tine ?... Cu nervii ăştia nu te duci la întîlniri conspirative. Pot să mă duc eu, doar îi cunosc cum arată...

— Bine, o să hotărîm acolo... Iartă-mă, mi-am ieşit din pepeni : dar sînt cu nervii făcuţi praf. Să mergem acum după hartă.

— De ce acum ? Avem mai multă siguranţă seara. Să mergem diseară, ai ?

Pe diseară, Muha avea întîlnire cu Berg. De aceea insistă :

— Nu, Anecika, n-o să ne ducem diseară. Forfotesc patrulele. Mai dăm peste cine ştie ce drăcie, mai ştii.

Era obligat să prezinte colonelului Berg harta — aşa îi ordonase. Şi mai voia să prezinte harta şi celor de la Gestapo : se simţea înjosit după confruntarea cu agentul — se vedea de departe că nu mai aveau încredere în el. Dacă le va înfăţişa harta — îşi va recîştiga atuurile.

— Bine, — se învoi Ania, — dacă găseşti de cuviinţă că trebuie mers acum, să mergem, sînt gata.

— Aşteaptă puţin, — zise Muha, — ţi-am pregătit ceva de mîncare.

— Îţi mulţumesc, — zîmbi Ania, — sînt flămîndă ca o lupoaică.

Muha se duse pînă în tindă şi se întoarse cu o farfurie în care erau nişte cartofi fierţi, o grămăjoară de sare grunjoasă şi cîteva fire de ceapă verde timpurie, pesemne smulsă chiar din răzor.

— Vai, mulţumesc, — se bucură Ania, — ce frumuseţe !...

— Stai niţel, — zise Muha, — ţi-am pus deoparte şi-o ulcică cu lapte covăsit.

— Mulţumesc, Andriuşa, dar nu-mi priește.

— Cum aşa ? Ce poate fi mai gustos ca laptele covăsit ?

— Nu-l pot suporta... Încă din copilărie, cînd m-a înspăimîntat mama, spunîndu-mi că se pun broaşte în el, pentru răcire. De-atunci să nu-l mai văd înaintea ochilor, mai bine mor de foame.

— Aşa-s femeile ! — se miră Muha. — Poftim, de le mai trimite să şi lupte... Atunci mănîncă pe pofta inimii. Iar mîine îţi fac eu rost de lapte fiert, au pe-aici nişte lapte gras, ce nu s-a pomenit...

Peste zece minute ieşiră din casă.

— Ascultă, Ani, — o-ntrebă Muha, — nu ştii care ni-i misiunea ?

— Ba ştiu, — răspunse Ania, — o misiune de însemnătate neobişnuită. Detaliile ţi le va explica Vifor. Însă nu te supăra pe mine, e bine ? Nici eu nu te întreb de legăturile şi de întîlnirile tale conspirative. Cînd va veni Vifor — ai să te-nţelegi cu el.

— Dar ce-i cu tine, cum să mă supăr ?... Vifor e-un vlăjgan cu ochi albaştri, nu-i aşa ?

Ania privi în jurul lor. Pe drum, venea o fată pe bicicletă. Nimeni altcineva. Ania se mai uită o dată în jur : bicicleta i se păru cunoscută — arăta la fel cu bicicleta băieţaşului care venise după flăcăul cu jambiere, din piaţă.

— Aveţi multe biciclete pe-aici ? — întrebă Ania.

— Fiecare casă are cîte una. Dar de ce mă-ntrebi ?

— Uite-așa, mă interesează pentru orice eventualitate.

Și o cotiră spre pădure.

PIAȚA VECHE

„E-un șiretlic, — gîndi Vifor, — e-un șiretlic cusut cu ață albă, vor să mă ducă. Asta-i omul lor. Vor să mă supună unei probe suplimentare : ori voi încerca să strig „Fugi !“, ori mă voi apropia de el ! Întocmai. Prostuții de ei ! În felul ăsta mă ajută fără vrerea lor. Se vor convinge singuri de devotamentul meu. Stop ! Dar dacă-i o coincidență întîmplătoare ? Îl desconspirează pe flăcău, îl vor desconspira de pomană. Să fie chiar așa ?... Nu, nu-i ceva întîmplător. Prea joacă la precizie“.

Pășea agale în urma flăcăului care se preumbla printre ceilalți precupeți — cinci pași înainte, cinci pași îndărăt.

— N-aveți cumva ceva grăunțe mai de soi, pentru curci ? — întrebă Vifor, plecîndu-se spre omul cu veston de velur.

Acesta se întoarse pe neașteptate, îl examină o clipă pe Vifor, apoi pe orbul care stătea în spate, după care răspunse, de parcă și-ar fi stors din el cuvintele :

— Grăunțele pentru curci sînt extrem de scumpe acum... Pesemne că le doriți pentru pui de curcă...

Și-și întinse mîna spre Vifor. Vifor i-o strînse călduros.

„Prea-i naiv totul. Probabil că mă va duce la întîlnire, — se gîndi Vifor. — Să fug ? Imposibil."

Întorcîndu-se, îi spuse orbului :

— Faceţi cunoştinţă, acesta-i prietenul nostru.

Apoi porniră pe strada Sfîntul Andrei, o cotiră spre universitate, ieşiră la grădina Oraşului vechi, — un pîlc de plopi bătrîni, — şi se îndreptară spre rîu, mergînd de-a lungul şinelor de tramvai.

Era lume puţină. Pe bănci şedeau cîteva femei cu copii. Feţele acestora erau pămîntii, cu pielea zbîrcită la tîmple, bătrînicioasă. Copii de război. Nu se jucau, nu alergau, nu strigau. Stăteau amorţiţi lîngă mamele lor, cu mînutele uitate pe genunchii mari şi umflaţi.

„Totu-i ţinut sub observaţie. E-un fleac pentru ei să mă înhaţe aici, — gîndi Vifor, — n-are nici un rost. Nu-i mare lucru să pieri inutil".

— Fă-te că te-mpiedici niţel, — îi şopti el orbului, cînd flăcăul cu vestonul de velur se întoarse într-o parte.

Orbul dădu din cap, dar continuă să meargă ca unul care vede foarte bine, întinzînd pasul şi călcînd cu încredere, ca la paradă.

Lîngă o clădire înaltă, învecinată cu hotelul „Varşovia", flăcăul cu veston de velur se opri, privi la tăbliţa cu numărul casei, dădu din cap abia perceptibil şi deschise uşa de la intrare. Vifor şi orbul se luară după el.

„Dar ce-ar fi dac-aş lua-o îndărăt la fugă ? — se gîndi Vifor. — Nu. Acolo-s oamenii lor. Precis că mi-au întins o cursă. Pierd totul. Nu, nu se poate".

La etajul al treilea, în fața apartamentului cu nr. 5, se opriră. Flăcăul, după ce ascultă un timp foarte atent, deschise pe neașteptate ușa.

În odaia mare, aproape pustie — mobilată doar cu-o măsuță și două fotolii, iar într-un colț un divan terfelit — lîngă fereastra cît tot peretele, se afla șeful secției a III-a. Zîmbea.

— Scuză-mă, dar în munca noastră trebuie să jucăm uneori și teatru.

Vifor era pregătit. Se arătă atît de uluit, încît gestapoviștii — mai întîi șeful, apoi orbul care-și ascunse ochelarii într-un toc, iar apoi flăcăul cu veston de velur — izbucniră în hohote de rîs.

GUSTUL SCHNAPSULUI

Se dovedi că Schulz era același Schulz despre care pomenise Stiopka. Kolea își dădu seama de asta, în clipa cînd îl introduseră pe Bogdanov. Stepan jucă totul la perfecție — după cum repetaseră în baracă. Kolea îl tunse artistic. Țăcănea strașnic din foarfeci, în jurul capului lui Stepan, întrebîndu-l într-una, prostește :

— Vă jencază cumva ? Vă jencază ?

Pe scară le dădură cîte cinci sute de mărci : fiecărui cetățean care se evacua cu trupele germane în fața ofensivei Armatei Roșii, i se dădea această compensație materială, mai înainte de definitivarea locului de muncă.

Kolea fu repartizat la frizeria ofițerilor, iar pe Stepan îl trimiseră la atelierul de reparații auto al unei unități de tancuri, aflată în dislocare, la șapte kilometri de Cracovia.

După ce-şi primiră banii, Kolea şi Bogdanov se duseră la magazinul militar cu mărfuri raţionalizate. Pe baza unui bileţel, din partea bătrînului ofiţer, li se vîndură o cutie de carne de porc conservată, o franzelă, o sută de grame de margarină şi o sticlă de schnaps. Înfăşurară toate acestea într-un ziar şi se duseră în pădure. Acolo îşi aprinseră un foc de vreascuri şi se puseră pe chefuială. Stepan se chercheli chiar după primul păhărel, şi începu să plîngă. Plîngea cu sughiţuri, lacrimile rostogolindu-i-se pe obrajii gălbejiţi. Nu şi le ştergea ; i se prelingeau pe buzele arse, şi-abia atunci îşi zvînta buzele cu dosul palmei, surîzînd vinovat şi dînd din cap.

— Ştii ce-i mai groaznic ? — spunea el. — Cel mai groaznic o să fie, ceea ce se va întîmpla cu noi mai departe. Vom fi în stare să ne înăbuşim ura care s-a născut în noi ? Vom fi capabili să ne înfrîngem frica, mai ales că zac în noi, laolaltă, disperarea şi curajul ? Ne vom putea astîmpăra ura faţă de cei care vorbesc nemţeşte ?

Sorbi cu sete din schnaps, adulmecă pîinea uscată şi, apropiindu-se şi mai mult de foc, începu să vorbească :

— Pal Palîci — aşa-l cheamă pe anchetatorul meu. Pleşuv, bătrîn şi bolnav. Îmi dau seama că-i bolnav, deoarece mereu are spume la colţurile gurii, iar chipul îi este gălbejit şi nespus de slab.

— Ia cască-ţi mestecătoarea, — îmi spune Pal Palîci.

— Ce anume ?

Înjură murdar şi repetă :

— Cască-ţi rîtul ! Gura, nu-nţelegi ?

O deschid şi mi se uită la alveola dentară, după cum spun doctorii.

— Ce, ţi-au scos fritzii salba din gură ?

Nu-nţeleg nimic.

— Coroana ! Ce, ţi-au scos-o fritzii ? Coroana de aur, nu-nţelegi ?

— Acum înţeleg. N-am avut nici o salbă de aur.

— Ai trăit pe sponci ?

— N-am avut ce să economisesc.

— Nu te-au îndopat bolşevicii tăi cu mîncăruri alese ? Te-au ţinut numai pe post negru ?

— Cum adică ?

— Post negru ! — răcneşte Pal Palîci. — Eşti bolînd, sau ce dracu ai ?

— Mă simt foarte sănătos...

Pal Palîci dă ocol mesei în fugă, ca o miţă, şi mă loveşte uşurel peste obraz.

— Faci pe cuminţelul, — zîmbeşte el, — îţi arde de glume. Vrei să te ţii tare, sau ai să bîţîi curînd din fund... ?

— Nu-l mai am. Au rămas numai oasele.

— Să-ţi plîng de milă ?

— Ai văzut vreodată miel cruţat de lup ?

— Ce, tu eşti miel ? De-un miel mi-ar fi milă. Dar tu eşti om. Fiara cea mai înfricoşătoare de pe pămînt. Ce număr porţi la pantofi ?

— Patruzeci şi doi.

— Ce talie ai la costum ?

— Care costum, cel care l-am furat ?

— Nu-mi întoarce vorba ! Ce măsură aveai la hainele de-acasă ?

— Habar n-am.

— Cum n-ai habar ?

— N-am avut decît un singur costum de haine. Mi-l dăruise taică-meu de ziua mea.

— Zi, zi mai departe, moacă Cekistă ! „Mi l-a dăruit taică-meu"! Mie să nu-mi îndrugi verzi și uscate ! Știm foarte bine cîți bani vă băgau pe gît ; sugeau sîngele poporului ca să vă îndoape pe voi... Ia treci la perete !

— Vrei să mă-mpuști ?

— Să-mi mînjesc mîna cu tine !... Pentru așa ceva avem executanți.

Mă apropii de perete. Îmi măsoară înălțimea cu un metru, de parc-ar fi negustor de stofe.

— Așa cum bănuisem, — spune el, — cincizeci, talia III.

Apoi ia receptorul telefonului, formează un număr și vorbește :

— Allo, Vasili Ivanovici, noroc ! Cincizeci, talia III. Patruzeci și doi. Aha. Ce mai e pe la tine ? Aud, aud... Gălăgie mare. — Pal Palici mă cheamă la el. Mă apropii. Îmi întinde receptorul și șoptește : — Ascultă, prietenii tăi dau un concert.

În receptor răsună un urlet deznădăjduit, neomenesc, rîsete de om beat, strigăte. Pal Palici mă privește curios.

— Te-apucă groaza ?

— Ba bine că nu.

— Și pe mine.

— Ai și de ce. Ești laș.

— Cum adică ! — se miră Pal Palici. — Sînt neînfricat, să știi, îmi aștept liniștit răsplata — crezi că nu simt funia de cînepă gîdilîndu-mi noaptea grumazul ? Dar sug într-una la coniac, — mă trezesc, nu mai pot dormi, mă sugrumă frica. Dar

cum se face dimineață, sînt altul ! Ziua sînt aici, la postul de luptă, ziua stau pe baricadă, ca un ostaș.

— Ce fel de ostaș poți să fii ? Un călău, asta ești !

— Ce te-apucă, nenorocitule ! Eu, călău ? Ți-am fărîmat oare degetele ? Ți-am jupuit fundul ? Mă port cu tine, ca de la ostaș la ostaș — cinstit, ăsta sînt. Nu te-am supus la torturi, de ce-ndrugi minciuni ?

— Pesemne c-ai să mă și jupoi, și torturezi...

— Ți-e teamă ? N-am s-o fac. Dar nu răspund de ceilalți. Fiecare face după cum îl taie capul.

Se aduce o uniformă de vlasovist. Ce vor cu ea, aici în birou ? Pal Palîci ia tunica și, ca un negustor de haine, o măsoară din ochi și mi-o întinde :

— Cincizeci, talia III. S-o porți sănătos.

— Mulțumesc, dar nu mă bag la așa ceva.

— N-o să fie bine, băiete. O să te doară, o să-ți sfîrtece beregata de-atîta urlat ; cînd ai s-ajungi pe mîna lor o să te-nvoiești... La Gestapo doar te-au bătut. Nu-i cine știe ce grozăvie ; lucrează acurat fritzii. Niște împuțiți acurați, așa sînt ei. Te-au bătut — mare brînză ! Noi, ăștelalții, trecem prin suferințe mult mai crunte decît fritzii ; în fiecare din noi mocnește o durere nespusă. Cînd bat, fritzii își fac datoria, însă noi cînd îi prelucrăm pe de-alde voi, încercăm să ne-alungăm alcanul nostru rusesc, căutăm adevărul. Asta-i muzica, asta cîntăm, așa că ia aminte !

— Bine, am să mă gîndesc.

Pal Palîci vorbește într-una :

— Privește pe ferestruică. Nu te teme, nu te teme, e zăbrelită, n-ai să poți face nimic. Vezi clădirea cu etaj ? Aia-i puşcăria, iar dincolo de împrejmuire — lagărul special pentru cei care își iau nasul la purtare și dau din copite. Știi ce-i aia un lagăr special ? Să-ți spun eu : nemții sînt pricepuți la chimie, uneori născocesc niște bazaconii cumplite pe care le probează pe evrei, ori evreul este viclenia întruchipată, în vreme ce omul de rînd e altfel făcut și nu se știe cum acționează asupră-i leacurile astea nemțești. Și iată că pe-ăi din lagărul special îi asimilăm cu evreii, iar cînd nemții noștri atît de acurați au nevoie de cobai — atunci le trimitem cîte unul sau doi nenorociți la labolatoare.

— Se zice „laboratoare", nu „labolatoare"...

— Grozav mai ești. Îți înăbuși frica din tine, prin obrăznicie ? Grozav mare ! Cum facem ? Te lași torturat sau cazi la bună-învoială ?

— N-am să cad la bună-învoială.

— Prostule, iar azvîrli din copite. Ascultă-mi sfatul : îmbracă uniforma, cizmulițele — și du-te pe front, iar acolo pîș-pîș, tulește-o la ai tăi. Și-o să le spui că te-a silit Pal Palîci, și-așa și pe dincolo.

— Dar care-i numele lui Pal Palîci ?

— Abramson îl cheamă ! Abramson, Evreu Ivanovici ! Hai, îmbracă-ți uniforma, nătărăule !

— Nu-mi convine prețul, Pal Palîci. Nu mă aranjează !

Pal Palîci formează numărul și vorbește în receptor, zîmbind :

— Vasea, salutare, dragule ! Iar te deranjează Bakanov. Am la mine un individ tare zglobiu, chiar prea zglobiu. Vino, să mai tăifăsuim niţel. Poate că-l lămureşti tu, şi-atunci stabilim totul pe loc, să nu strîngem prea tare şurubul. Bine. Aştept. Ce se-aude cu-al tău ? Am înţeles. Ei, nu-i nimic, nu-i nimic, dumnezeu să-l ierte...

Vasili Ivanovici suge într-una bomboane mentolate, aşa că gura lui duhneşte a dugheană de dulciuri. Îşi ţine mîinile vîrîte adînc în buzunare, ca un huligan. Are sprîncene stufoase, mari, împreunate la rădăcina nasului. Fruntea îi este înaltă şi netedă, fără o cută.

— Asta-i ? — îl întreabă el pe Pal Palîci.

— Da, să trăiţi, — răspunde Palîci, luînd poziţie de „drepţi".

— În poză arăta mai frumos, — declară Vasili Ivanovici, şi se răsteşte la el : — Stai jos !

Pal Palîci se aşază pe marginea scaunului şi se uită plin de admiraţie la Vasili Ivanovici.

Vasili Ivanovici îşi curăţă unghiile cu un chibrit, îndelung şi meticulos, după care începe să mă dădăcească răbduliu :

— Caraghiosule, ia aminte : numai supravieţuitorul învinge, cel care moare de bătrîneţe. Bătrînilor li se mai iartă, plus că şi timpul este cel mai bun tămăduitor. Ţine minte, ce-ţi spun. Cine va fi peste zece ani cel mai bun prieten al nemţilor ? Rusul. Führerul o să-şi bage minţile în cap, o să-nţeleagă că fără noi este un zero absolut. N-ai cum s-o sucești, asta-i dialectica. Asta avem, asta fumăm, fratele meu... Pe Pal Palîci îl folosim în munca cu intelectualii, îl cunoaşte pe de

rost pe Dostoievski, l-a studiat și pe Auerbach. Pari un om cu doxă la cap, chipul tău o mărturisește, de-aia ți l-am repartizat pe Palici. Văd că ne-am înșelat. Cinstit vorbind, nu ne ești de nici un folos! Dar Gestapoul și-a pus ochii pe tine, bănuiesc c-au plănuit un proces răsunător împotriva comuniștilor, vor să-i acuze de spionaj, iar tu să le servești o chintă regală la mînă. Învățătura te-a pierdut, vorbești fluent și corect, iar pentru proces ești o comoară. Ai înțeles? Asta-i tot! Iar pe noi ne-au obligat să punem lucrurile la punct, Gestapoul nu glumește... Oricum ai suci-o și-ai învîrti-o, de noi nu mai scapi, c-altminteri vom fi nevoiți să ne scuipăm și măselele din gură. Așa că pune-ți creierii la contribuție, judecă și tu cum se cuvine. Atunci nu te vom mai trece prin filieră. Căci după ce treci prin ea, ai să recunoști singur totul, ai să iei totul asupră-ți, numai c-ai să te alegi cu mintea scrîntită, ai să ajungi o zdreanță de om, ai să-ți distrugi sănătatea. Gîndește-te.

Eu dau din cap.

Vasili Ivanovici încetează să-și mai curețe unghiile, își vîră iarăși mîinile adînc în buzunare și mă roagă:

— Ia arată-mi pălmuțele, știu să ghicesc. Nu te teme, nu te teme, n-o să te mănînc, caraghiosule.

Se uită de departe la palmele mele, strîmbă din nas și-mi spuse:

— Pune-le pe masă, ai linii interesante, lungi, nu-ți stă scris să mori.

Pun mîinile pe masă, cu palmele în sus. Vasili Ivanovici se pleacă deasupra lor, face o mișcare rapidă și pe dată orbesc. Cînd izbutesc să-mi recapăt vederea, zăresc oscioarele degetelor, iar masa e toată împroșcată cu sîngele ce-mi șiroiește din palme. Îmi sfărîmase degetele cu un box de fier.

— Deschide dulapul, — îi poruncește el lui Pal Palîci, scoțîndu-și boxul de la mînă.

Palîci deschide ușile unui dulăpior și mă îmbrîncesc amîndoi înăuntru. Apoi închid ușile. Din degetele zdrobite țîșnește sîngele. Vreau să-mi ridic mîinile la gură, să opresc sîngele, dar nu mă pot mișca, n-am loc.

— Nenorocitule, — aud eu glasul lui Pal Palîci, — n-ai ce face, nu fi supărat pe mine... El a plecat, iar eu te-am prevenit cu binișorul. Cînd ai să te hotărăști — strigă, paznicul o să te-audă și-o să te ducă numaidecît la doctor. Dar dacă nu te-nvoiești, mai bine să nu strigi... c-o să fie și mai rău...

De nimic să nu te temi în viață. De nimic, în afară de fascism. Oamenii au obligația să-l nimicească din față, oriunde s-ar ivi.

Pe bătrîn îl cheamă Serghei Dmitrievici. Se spune că-i ofticos. După cum îmi povestește marinarul rus capturat în Belgia, bătrînul a reușit cu mare greutate să fie transferat la munca cea mai binecuvîntată — la curățenia hîrdaielor.

— Docent Serghei Dmitrievici, — mi s-a recomandat el a doua zi, cînd ne mînau la barăci. — Car hîrdaiele cu fecale.

Pe toți ceilalți ne silesc să îndeplinim o singură treabă : să înmuiem cizmele ofițerești. Din pricina

asta avem picioarele însingerate, vinete, umflate. Dimineața se pun cu bătaia pe noi, deoarece este o imposibilitate să-ncalți cizmele. Atunci biciuiesc. Pentru înmuierea unei perechi de cizme —o oră. Norma — cincisprezece perechi pe zi. Cincisprezece ceasuri de alergătură în pas de paradă. După ce se lărgesc și se mai înmoaie, cizmele sînt trimise pe front. Unii izbutesc să vîre nisip sub branțuri. Dacă îi prind, se pedepsește cu spînzurătoarea. Nu spînzură mai mult de doi oameni pe zi. Alții doi-trei dispar fără urmă, la laboratoare. Mai sînt unii care și înnebunesc. Cît am stat acolo, doar unul singur a cedat și s-a încorporat la vlasoviști.

Serile, cînd ne prăbușim pe paturile de lemn, marinarul începe să aiureze cu Belgia lui. Luptase la partizani.

Serghei Dmitrievici, care ziua cară hîrdaiele și curăță closetele, ne ține în fiecare seară prelegeri. Ne predă un curs de literatură, cu ochii pe jumătate închiși. Îl ascultăm însetați și înfiorați, pînă ce începe să urle caporalul de pază.

— Liniște ! Flecarilor !

Nimeni nu mai crîcnește. Într-un tîrziu docentul mă-ntreabă :

— Cum te cheamă ?

— Stepan.

— Pe mine, ți-am spus, Serghei Dmitrievici. Docent. Docent și cumulard. Dimineața predam la universitate, iar seara conduceam un curs la Școala securității de stat...

— Dumneavoastră ?!

— Da, de ce te miri ?

— Fiindcă sînt acuzat de spionaj, spun c-am absolvit Şcoala securităţii...

— Şi tu ? Care-i adevărul...

— Păi ăsta-i necazul, că nici n-am trecut pe-acolo.

Docentul tace îngîndurat. Apoi se întoarce cu spatele spre perete.

Marinarul îmi şopteşte la ureche :

— Ascultă, trebuie să evadăm, altminteri pierim cu zile.

— Cum să evadăm ? Nu vezi ce pază-i aici ? Împrejmuirea-i mai înaltă decît bărăcile. N-avem cum să fugim, mai curînd să chibzuim cum să supravieţuim.

— Aiurezi, — îmi spuse marinarul. Nu simţi un miros dulce ? Ştii ce-i asta ? Fac focul la crematoriu, ard trupurile morţilor.

Peste noapte s-a dat alarma. Fără să ne mai îngăduie să ne-mbrăcăm, ne-au scos în curtea lagărului. Ne-au încolonat cîte patru şi ne-au ordonat să alergăm spre porţi. La porţi ne aşteptau vlasoviştii, aranjaţi pe două rînduri, cu bice şi bîte în mîini.

— Mai repede, mai repede ! — ni se strigă din urmă.

Intrăm în coridorul viu al vlasoviştilor. Ne bat de ne zvîntă, cu bice, cu bîte, cu sîrme de plumb. Totu-i să-ţi fereşti capul. Vlasoviştii urlă beţi, rîd, bat fără noimă. Serghei Dmitrievici aleargă înaintea mea. Strigă continuu : „Domnilor, domnilor, staţi puţin, să ne-nţelegem !“

A doua zi, dimineaţa, m-au dus în biroul lui Pal Palîci. Dar în locul lui dau peste Vasili Ivanovici.

Își curăță unghiile concentrat. Din cînd în cînd îmi aruncă întrebări netoate : „Te-a durut vreodată măseaua de minte ?“

Răspund după îndelungi pauze, neștiind ce cursă îmi întinde.

Vasili Ivanovici oftează din greu, își pipăie pulsul și, înfuriat, strînge din buze și dă din cap.

— Am băut cam mult ieri, — spuse el, — am tensiune. În special minima nu-i bună. Iar doctorii noștri de cai nu-s buni de nimic. Nu-s în stare să trateze decît blenoragiile. Și-acum să trecem la desert, tovarășe Stepan Bogdanov.

Se vede că m-am schimbat atît de izbitor la față, încît Vasili Ivanovici se pune pe-un rîs nebun, cu hohote nesfîrșite, de parcă n-ar fi zărit nimic mai hazliu în toată viața lui.

— Ce-i cu tine ? Ți-ai adus aminte de bolșevicii tăi, Stiopușka ? — îmi strigă zîmbitor din pragul ușii Pal Palîci.

„S-a zis cu mine, — înțelesei eu foarte liniștit. — Au aflat de condamnarea pe care-am ispășit-o la mina „Maria“. Pesemne că mă vor expedia în Bavaria, la mină...“

— Și-ai suferit atîtea chinuri, prostule ! — continuă Pal Palîci, intrînd în odaie. — Ce rost a avut ?

— Ce-a fost, a fost, — răspunde în locul meu Vasili Ivanovici. — Dar ce te faci mai departe. Iar ai să zvîrli din copite ? Iar ai să taci ? Banii pentru călătorie îi avem, așa că te expediem acolo la iuțeală. Ori taci, ori nu taci, la mină or să te recunoască numaidecît, drăguțule !

— Ce vreți de la mine ?

— Ce holbezi ochii ? — zîmbește Pal Palici, — știm totul despre tine, nenorocitule.

— Gata, s-a terminat cu grozăviile tale, — concluzionează Vasili Ivanovici, — acum îți ai soarta în mîini. Vrei să trăiești, trăiește — dacă te-ai săturat de viață, taci. Nu mai prezinți nici un interes pentru noi. Știm totul. Dacă vrei să rămîi în viață, atunci va trebui să apari în fața microfonului sub numele pe care ți-l va da Gestapoul. Vei povesti vitejilor ostași roșii despre traiul Cekiștilor, vei spune c-ai renunțat la stindardul Ceka și că vei îmbrăca uniforma armatei eliberatoare ruse a generalului Vlasov.

— Iar nu mă bag.

— Prostule. Precis c-ai să te-angajezi la noi. Altminteri îl împroșcăm cu noroi pe taică-tău. Ce, e puțin lucru, să ai un fiu trădător ? Mai ales că bătrînul este și invalid din războiul civil, erou roșu.

Deodată mi se făcu lumină în cap — docentul — Serghei Dmitrievici ! El ! Care altul ? Nimeni altcineva nu-mi cunoștea povestea.

— Respiră, respiră pe nas, — mă sfătuiește serios Vasili Ivanovici, — nu te înfuria. Cînd ai pierdut jocul, furia-i cel mai prost sfetnic. Uite, răsfoiește Codul Penal al RSFSR : articolul 58 arată destul de limpede cum se procedează cu familiile trădătorilor de patrie. Fotografiile tale le avem, îți desenăm o caschetă și-ți vom redacta și un text : „Dragă tată ! parcă te văd la Moscova, în locuința noastră de pe strada Usacevka, — invalid din războiul civil, părăsit în voia soartei de roșii. Aici, în rîndurile armatei de eliberare, lupt împotriva comuniștilor și-a evreilor care mi-au

înrobit patria ! Prieteni soldați, treceți în rîndurile noastre !“ — și așa mai departe, și alte multe asemenea brașoave, că nu eu le scriu, ci avem un serviciu special care se ocupă de ele. Ce mai calea-valea ! Te îmbrobodesc — întocmai ca-n nuvela aia a lui Ehrenburg : nu crezi o boabă din ce spun, dar tot îți vine să lăcrimezi.

— Trebuie să mă gîndesc, — rostesc eu buimăcit. Știu ce-am de făcut. Să mă duc la baracă și să-l strîng de gît pe docent. E-un provocator, nu merită să trăiască.

— Să te gîndești aici, băiete, — îmi propune Pal Palîci.

— Nu, este o problemă mult prea serioasă, nu pot chiar așa.

Vasili Ivanovici purcede să zîmbească, încetișor și plin de precauții.

— Nu, — rîde el, — nu, Stiopa. n-o să-ți reușească figura, nu ține... Nu-i rușinăm, cu una cu două, pe prietenii noștri, — să-ți intre bine-n cap.

— De multă vreme ați pus gajba pe el ?

— Pe Serghei Dmitrievici ? De peste un an.

— Dar ieri l-au bătut de l-au zvîntat...

— Nu face nimic, azi îl hrănesc cum se cuvine.

— De ce nu-l eliberați ? Nu i-ați făgăduit să-i dați drumul, așa cum îmi spuneți și mie ?

— Tu ai un avantaj față de el, băiete, — spuse Pal Palîci, — ești tînăr, iar el e bătrîn. N-are căutare în vremurile de-acum. Soldatul în stare să fugă și să scoată tunul din nămol, ăsta are preț.

— Nu pot acum, dați-mi răgaz o zi. Internați-mă undeva unde să fiu singur. N-am cum să evadez din mîinile voastre.

Vasili Ivanovici întoarce o filă a calendarului și însemnează cu creion roșu : „Stepan Bogdanov".

— Fie, — consimte el, — numai să nu faci vreo poznă. Îți dăm o zi. Prezinți o oarecare importanță pentru noi. Nu-nțelegem de ce și-au pus ochii pe tine ăia de la Gestapo, zău așa. Însă, ordinele-s ordine. Pas de nu le execută. Ce zici de Serioja — lucrează frumușel, nu-i așa ? A trimis o mulțime de lepre pe lumea ailaltă ! Pe voi, intelectualii, vă încîntă cu poezelele, cu literatura.

— Dă-mi Codul Penal, să mă uit o clipă la el.

— Na. Cinci ani cu deportare și pierderea drepturilor. Îi ia și carnetul de partid. Precis c-o să-și dea duhul bătrînul tău tată !...

M-au închis într-o cameră separată. E liniște, nu răzbate nici un sunet pînă la mine. Sus, lîngă tavan, o ferestruică zăbrelită. Prin ea zăresc o fărîmă de cer. E plumburiu. Apoi se înnegrește de-a binelea. Dar cînd răsare luna, se albește ca luminat de proiectoare.

Nu sînt în stare să gîndesc la nimic. Parcă mă strivește greutatea întregului pămînt. Să-mi trădez patria, să-mi vînd tatăl. Sînt niște fiare. Niște fiare cumplite, bolnave, și fără leac. Numai glonțul și funia le poate veni de hac.

În odaie se furișează un sunet subțire, ca un țiuit. Acum bîzîie. Din ce în ce mai insistent. Nu-i un țînțar, ci avioanele ce se apropie duduind uniform, apoi din ce în ce mai puternic.

Prin orificiul ferestruicii, pe fondul alburiu al nopții cu lună, disting zece avioane minuscule, cît niște furnici. Dar pe măsură ce se apropie, devin din ce în ce mai mari. Mai întîi ca niște gîndaci, apoi ca niște păsări. Și deodată se transformă în

avioane de picaj. Urlă bezmetic, şi nu le mai văd. Unde-s avioanele ? Să nu le fi reuşit oare redresarea din picaj ?

Peste o clipă orbesc şi asurzesc. O explozie fără culoare — galbenă, roşie, neagră, plină de pulbere — aşa mi-a rămas pentru totdeauna în memorie. Totul s-a petrecut într-o fracţiune de secundă, dar mi s-a întipărit în minte pentru veşnicie. La început a fost o explozie fără culoare. Dar cînd au început să se prăbuşească pereţii odăii, atunci a devenit galbenă, neagră, plină de pulbere. Iar după ce se aşază praful, zăresc înaintea privirii, departe de tot, dunga albăstruie a pădurii, şi nimic altceva. Deasupra mea, revin iarăşi bombardierele în picaj. Sub aripi, disting descărcarea unor puncte negre. Se transformă în creioane, se răstoarnă de-a latul, dispar, iar eu simt cum mă saltă ceva în văzduh, mă împrăştie, mă trînteşte de pereţi. Apoi asurzesc şi orbesc de larma şi lumina din jur.

„Trebuie să fug, — îmi zic pe neaşteptate, deodată liniştit. — N-au ce să-mi facă acum, sînt vîrîţi în adăposturi".

Sar peste mormanele de cărămidă fărîmată, zăresc cazărmile în flăcări, turnurile de pază goale. Îmi lepăd uniforma dungată şi alerg spre pădure. Ca fiarele : la pădure, mai mult din instinct.

Mă-mpiedic de-un cadavru. Mă aplec şi-l dezbrac. Hainele abia mă-ncap, cizmele mi-s mici, căciula aşijderea — dar nu mai contează, mă scol şi fug mai departe, din răsputeri, spre pădure. Între explozii, aud urletele de bucurie ale celor din lagăr. Pare-ar fi o nuntă în locuinţa de-alături.

S-au întors tîrziu de tot. Era noapte. Kolea îl căra pe Stepan în circă ; adormise. Ca să nu atragă atenția, cînta un marș banderovist — nu prea tare, ci doar atît cît să-i audă vlasoviștii și naționaliștii ucrainieni din pază. Unul din aceștia se întoarse și-l întrebă :

— Gata ? S-a-mbătat ?

— Da, numai oleacă.

— Să nu faceți zgomot în baracă, c-altminteri ne iau nemții la rost.

— Nici o grijă, fraților, pășim încetișor, — făgădui Kolea, — îi tragem un pui de somn pînă dimineața, apoi ne vedem de treburi...

CE ÎNSEAMNĂ A FI POLONEZ ?

Traub se duse la Trompcinsky pe seară, în clipele cînd apusul își așternea ultimele scăpărări stacojii, de-o uimitoare frumusețe. Bătrînul nu era acasă. Jozef se afla în odaia scufundată în beznă și cînta din Chopin, la lumina unei luminări. Flacăra jucăușă a luminării îi reliefa chipul, făcîndu-l să arate ca o gravură în alb și negru.

— Numai Chopin îți place ? Nu te-am auzit niciodată interpretînd altceva.

— Țin mai mult la Chopin decît la ceilalți.

— Vrei să-ți evidențiezi astfel patriotismul tău de polonez ?

— Nu așa se arată patriotismul...

— Arta, — poate fi cea mai grăitoare manifestare de patriotism, sau cel mai îndîrjit vrăjmaș al acestuia...

— Adică ?

— Artistul ori preamărește stăpînirea pe care-o slujește, ori își manifestă împotrivirea : prin tăcere, prin tematică, sau emigrînd.

— Consideri că artistul din a doua variantă nu-i patriot ? După mine, este mai patriot decît cel care-și slugărește stăpînii. Mă refer la stăpînirea voastră, bineînțeles că...

— Ascultă, Tromp, de ce vorbești așa c-un neamț, nu-ți dai seama că riști ?

— Fiindcă dumneata ești un intelectual.

— Da, dar sînt neamț.

— Chiar și-așa. Însă un neamț intelectual.

— Oare puțini să fie nemții intelectuali care lucrează ca informatori la Gestapo ?

— Intelectuali ? Nici unul. Intelectualul nu-i capabil s-ajungă delator.

— Ai o concepție învechită despre intelectualitate.

— Nu există concepții învechite.

— Ești un exemplu amuzant. Am notat eu cîte ceva despre tine. Niciodată n-ai să fii în stare să devii un creator, fiindcă te strivește logica. Cel mai temut dușman al creației — logica. Logica, dar și tirania statului. Deși, îndeobște, asta-i cam același lucru.

— Nicidecum. Logica respinge tirania, dintr-o repulsie... tot logică.

— Stop, stop, stop... Logica — este ea însăși tiranică ; oprindu-se asupra unui singur fapt, elimină restul.

— Dar nu anihilează. Asta-i diferența cea mare.

— Dacă pornești de la logică, atunci a nega — înseamnă a condamna la anihilare.

— Asta nu-i logică, ci sofistică. Dar ce se întîmplă cu dumneata, dragul meu ziarist inamic, de ce ești întors pe dos ?

— Se observă ?

— Ba bine că nu.

— Uneori începe să mă înăbușe ura față de ce se petrece, iar din pricina laşității mele simt că mă cretinizez. Ne-au silit să devenim laşi, laşi, odioşi, mă-nțelegi ?

— Ajunge, Traub. Un om nu poate fi forțat s-ajungă laş, dacă n-a fost şi mai înainte.

— Ei, oprește-te ! Abține-te de la aforismele astea de predicator. Avem destui, şi fără tine. Se poate, totu-i posibil. Omul te lasă să faci din el tot ce pofteşti. Se lasă dresat mai lesne decît o maimuță.

— Ce se-ntîmplă Traub ? Văd că nu ești deloc în apele tale.

— Parcă m-ai rugat să-ți fac rost de-o hîrtie...

— Şi ?

— Încă nu ți-am făcut... Nu promit nimic, mi-e silă să promit. A făgădui înseamnă a te subjuga unei servituți. Pe scurt, dacă o să reuşesc ceva, am să mă străduiesc să te-ajut... Ia uită-te la asta. — spuse el şi-i întinse lui Jozef un manifest tipărit la Berlin.

„Reichsführerul SS şi Comandantul poliției germane, din însărcinarea Reichsmareşalului Goering, dispun ca toți muncitorii şi muncitoarele de naționalitate poloneză să poarte la loc vizibil, în partea dreaptă a pieptului, pe orice îmbrăcăminte, un semn din pînză în mărime naturală. Semnul trebuie cusut cît mai trainic.

În clipa de față participăm cu toții la construirea statului nostru popular și recunoaștem că, în viitor, în spațiul nostru vital vor coexista o mulțime de elemente aparținînd unor populații străine. În afară de aceasta, ca rezultat al admiterii muncitorilor agricoli și industriali polonezi pe teritoriul Reichului, problema națională a devenit și ea de actualitate. Statul popular va putea dura numai în cazul cînd fiecare german va cunoaște interesele naționale și va fi capabil să rezolve, de sine stătător, orice probleme legate de acestea. Poporul german trebuie să-și dea seama de primejdia pe care-o comportă viața în comun cu alte naționalități.

De aceea se cere o neîncetată muncă de lămurire, cu fiece prilej, demascîndu-se în permanență acțiunile mișelești ale polonezilor, săvîrșite față de germanii care viețuiesc în Polonia. Acestora li se cere o cît mai mare vigilență față de muncitorii polonezi.

Popor german ! Nu trebuie să uiți niciodată că purtarea mișelească a polonezilor l-a obligat pe Führer să recurgă la forța armată pentru apărarea compatrioților noștri din Polonia ! În septembrie 1939 au pierit în Polonia 58 000 de germani. Bărbați, femei și copii, bătrîni lipsiți de apărare și bolnavi au fost supuși unor chinuri de moarte, cu prilejul convoaielor de strămutare. În închisorile poloneze, germanii au fost siliți să îndure torturi inumane, rod al unor înclinații sălbatice. Flămînzirea, bătaia, loviturile cu patul armei, împușcarea fără motiv, violurile — n-a existat nici o samavolnicie care să nu li se fi aplicat.

În prezent, elemente aparținînd acestui popor se află pe teritoriul nostru ca muncitori agricoli, industriali și ca prizonieri de război, deoarece avem nevoie de brațe de muncă. Cei care lucrează alături de ei, trebuie să înțeleagă că ura polonezilor a sporit mai mult ca oricînd, că polonezii au o mai mare experiență de luptă națională decît noi, că mai nădăjduiesc, cu ajutorul țărilor vrăjmașe nouă, să renască o Polonie mai trainică și mai mare.

Nu poate exista nimic comun între germani și polonezi. Popor german, fii mîndru și nu uita silniciile săvîrșite de polonezi. Polonezul nu trebuie să-ți fie niciodată prieten! Nu uita că ești un popor de stăpini!

Armatele germane cuceresc pentru noi pacea în Europa. Sîntem răspunzători de pacea Germaniei mari.

Uniunea populară a germanilor
de peste hotare.

Berlin, Mosstrasse, 46".

Trompcinsky îi restitui lui Traub manifestul.

— Ce zici, te-apucă groaza, ai? — spuse acesta.

— Nu, nu mă îngrozește, ci mai degrabă mi-e...

— Ți-e silă?

— Nu, nu-i vorba de asta... Mi-e greu să suport jignirea adusă poporului german. O jignire cumplită la adresa germanilor. Să-ți vină să plîngi, nu altceva. În ceea ce privește promisiunea, dacă vei putea, fă-o. E necesară. Întrucîtva cred în promisiuni. Mulțumesc, Traub. Vrei să-ți cînt ceva?

— Tare mult !

Jozef se așează la pian și cîntă o *partită* de Bach.

BUCHETUL DE ROMANIȚE

Ania și Muha înaintau prin pădure. Mergeau încet, deoarece Ania privea atentă la trunchiurile copacilor, căutînd niște „semne" numai de ea cunoscute. Uneori încremenea locului, ascultînd îndelung freamătul pădurii, închizînd ochii și surizînd unor amintiri.

La început, uitîndu-se neîncrezător la ea, Muha dădea din cap. Apoi, sătul să tot aștepte, porni să strîngă un buchet, în vreme ce Ania se învîrtea pe loc, tatonînd încotro să meargă mai departe. Muha făcu un buchet de toată frumusețea, și adeseori, cînd Ania cobora pe cărare, o examina iscoditor.

„Ar trebui s-adune și ea flori, — gîndea el, privind chipul fetei, — dar muierea-i tot muiere, stăruie să lupte-n război. Și ce trupșor are. Tocmai bun de dragoste. Ce-aș mai petrece cu ea !"

— Aici, — spuse Ania, — sub aninul ăsta.

— Lasă acum...

— Sucit mai ești, — zise Ania, — n-auzi că-i aici ?

Îngenunchie și trase de iarbă cu degetele, de parc-ar fi apucat de blana unui pisoi. Ridică un pătrat de iarbă cu pămînt, pe care-l decupase atunci cu pumnalul, și Muha zări ceva alb. Era o bucată de pînză, semănînd cu un șervet. Ania

o desfăcu și scoase o hartă, un revolver și cîteva grenade.

— Cum așa, la întîlnirea cu mine ai venit neînarmată ?

— Da de unde, — răspunse Ania, și se bătu cu palma peste buzunar, — am aici o lămîiță clasantîi. Sfîrtecă patru găligani deodată.

— Dă-mi mie armele, — spuse Muha, — n-are rost să le ții tu, ești fată frumoasă, se leagă cineva de tine, și-atunci demașți totul dintr-o prostie.

Ania îi întinse armele.

— Dă-mi și lămîița.

— Dar e micuță de tot...

— Ce te-a apucat ? Dă-o, Ania, dă-o, nu fă prostii.

Ascunse grenada de buzunar, apoi desfășură harta și spuse :

— Ei, acum arată-mi, unde-i ?

— Uite, lîngă Wysznicz.

Muha fluieră uluit.

— Ai înnebunit ? Păi sînt o sută și ceva de kilometri !

— Ei, și ce dacă ?

— Ai trecut granița !

— Ce graniță ?

— Dintre Reich și Guvernămîntul General.

— Am trecut eu pe sub un baraj de sîrmă ghimpată, dar n-am crezut că-i frontieră.

— Și-n două zile ai străbătut o sută de verste ?

— De ce nu ?

— Să nu-ți vină să crezi !

— Nici c-am să găsesc harta n-ai crezut...

— Bravo ție, — spuse Muha, — dacă-i așa, bravo ție ; la graniță mișună patrulele cu nemilu-

ita, cum de te-ai strecurat printre ele ? Tot acolo-s și cifrurile ?

— Bineînțeles.

— Povestește-mi unde.

— N-ai să izbutești să le găsești singur.

— N-avea grijă, le găsesc.

— N-ai să le găsești, Andriușa. E-un loc năpădit de stuf, numai eu-s în stare să le dau de urmă.

— Bine, acum să mergem. Am să mă gîndesc de unde să fac rost de niște cai. De fapt, ar fi mai bine cu-o mașină, în trei ceasuri ajungem la frontieră... Dar pe unde-o să le cărăm ?

— Pe-acolo, pe unde le-am transportat și eu. Am să te călăuzesc, Andriușa, mă pricep la treaba asta, de parc-aș fi la noi în Siberia.

Porniră la drum de-a dreptul, orientîndu-se după soare. După un ceas de mers, ochii le fură orbiți de-o vie scînteiere albă. Ania zîmbi, iar Muha încremeni locului, privind întrebător la fată.

— Apa lacului, — nu vezi că sclipirea-i nemișcată ?...

După cinci minute se găseau lîngă un lac. Înconjurat de tufăriș și de pini mărunți, lacul era acum aproape negru, și nu scînteietor cum se văzuse de la distanță.

— Andriușa, du-te mai încolo, aș vrea să mă scald, cred că n-ai nimic împotrivă...

— Poate ar fi fost mai bine să-ți fi încălzit niște apă acasă, — propuse Muha plecînd ochii.

— Nu, mi-e dor să mai înot, — îi răspunse Ania, — termin repede, mergi mai departe și așteaptă-mă.

Muha se așeză pe iarbă și porni să privească la buchetul de flori. Apoi o zări pe Ania în mijlocul lacului : înota iute, bărbătește. Își dădu seama că înota goală.

„S-o ia dracu', — cugetă el, simțind cum îi năvălește sîngele în obraji, — încercarea moarte n-are".

Se ridică și se îndreptă spre locul unde o lăsase pe Ania. Mergea ținînd buchetul strîns. Ajunse acolo chiar în clipa cînd fata ieșea din unda lacului. În timp ce Ania se apropia de rochia întinsă pe nisipul mărunt și galben, Muha se ivi dintre tufe. Păși de-a dreptul spre fată, zvîrli buchetul la picioare și-o îmbrățișă cu patimă. Cu o mînă o strînse, iar cu cealaltă îi mîngîie sînii.

— Sînt de-atîta vreme singur, singur, singur, — șoptea el, încercînd s-o culce la pămînt, — mereu sînt singur... Nu mă chinui, lasă-mă... lasă-mă, te rog, nu mă chinui.

— Nu se poate, Andrușenka, — răspunse Ania încet și nespus de calmă, — te-nțeleg, dar nu putem trăi ca niște animale.

Dacă ar fi pornit să strige, dacă ar fi încercat să fugă de el, sau să-i zgîrie obrajii, Muha și-ar fi pierdut mințile și nu s-ar mai fi putut stăpîni. Dar glasul domol și liniștit al fetei îl pătrunse ca o durere mocnită, desperată, de mult uitată. Răsuflă din greu, zgomotos, după care se trînti pe spate.

— Îmbracă-te, — îi porunci el răgușit.

După ce-și trase rochia, Ania se așeză lîngă el. Muha deschise ochii, luă de jos buchetul, îl scuturâ și i-l întinse fetei, spunîndu-i :

— Ia-l. Ți-l dăruiesc. Ia-l.

Și respiră adînc, trăgînd aerul pe gură, de parcă atunci ar fi ieșit din apă.

Seara, tîrziu, după ce se întunecase de-a binelea, Muha îi spuse Aniei că pleacă la Cracovia, la oamenii lui, să facă rost de cai sau, și mai bine, de-o mașină. Îi făgădui că se va înapoia a doua zi dimineața. De fapt era convins că Berg îl va sili să se întoarcă numaidecît, ba chiar, așa cum se întîmplase ultima oară, să-l trimită la Rybna cu „Horch"-ul său. Dar Muha era decis să-și găsească o tîrfă pentru o noapte, să-și înăbușe nălucirea ce nu-i mai dădea pace : vedenia lacului negru, a soarelui, a florilor împrăștiate pe nisip, și-a fetei atît de frumoase, cum nu-i mai fusese dat să vadă în viață.

— Te-nchid în casă, — îi spuse Muha la despărțire, — așa vei fi mai liniștită. Am să trag și obloanele ; în casele părăsite nu se bagă nici patrulele, îi interesează numai locuințele unde zăresc că s-a făcut focul în sobe.

Noaptea, pe la unu, cineva se cațără la ea, pînă în dreptul oblonului. Ania încremeni în pat. Se gîndi că Muha ascunsese armele. Oblonul se deschise scîrțiind. La geam zări un bărbat cărunt. Acesta îi făcu semn cu degetul să vină lîngă fereastră. O vedea foarte bine pe Ania, deoarece patul era scăldat de lumina domoală și argintie a lunii.

Ania se sculă și, zvîrlindu-și pe umeri bluza, se apropie de fereastră.

— Fetițo, — murmură căruntul, — sînt trimis de Andrzej.

Vorbea cu un puternic accent polonez.

— Care Andrei ?

— Deschide fereastra, nu te teme ; dacă eram neamț, intram pe ușă.

Ania deschise.

— Fetițo, — îi spuse omul, — Andrzej mi-a ordonat să te duc urgent la o gazdă de rezervă. Aici nu mai ești în siguranță. Haide, să mergem.

Ania se îmbrăcă la iuțeală și sări peste prichiciul ferestrei.

RĂMÎNEȚI CU BINE !

Acum, după o zi de interogatorii interminabile, răzbătînd prin mulțimea din piața gării, Vifor simțea — cu spatele, cu urechile, cu ceafa — că orbul nu mai este atît de încordat și că nu-și mai strînge în mînă parabellumul din buzunar. Vifor își dădea seama, — atît după ritmul interogatoriului care avusese loc, cît și după felul întrebărilor, mai puțin întortocheate și nu prea variate, — că Gestapoul înclină să-l creadă. Mai ales după examenul cu falsul veston de velur.

Străbătînd cu greu prin mulțime, Vifor avea convingerea că-i va fi mai ușor acum să întreprindă o tentativă de evadare. Paznicul de-alături se obișnuise cu prezența lui, atenția îi era mai puțin activă.

Vifor pășea înainte, uitîndu-se la oamenii care-l înconjurau. Le privea chipurile cu atenție, întrebîndu-se cum se vor comporta în clipa cînd îl vor vedea năpustindu-se printre ei.

„Ori se vor culca cu toții la pămînt, cînd vor începe împușcăturile, ori se vor împrăștia în toate direcțiile, — iar eu am să mă pomenesc singur în bătaia tirului, — ori orbul va porni să tragă la nimereală pe urmele mele, la fel ca și lunganul care pășește în față. Deși cu lunganul o să fie mai lesne : pînă să se-ntoarcă, apuc s-ajung destul de departe, iar dacă o să mă aplec, n-o să mă mai poată zări prin mulțime. Dar vor începe totuși să tragă, și-atunci or să nenorocească o seamă de oameni..."

Sus, pe bolta cerului, porni să bîzîie un țînțar.

Privind în sus, Vifor observă o sumedenie de puncte negre : o armadă de avioane străbătea cerul de la apus spre răsărit — să-i bombardeze pe ruși. Vifor oftă adînc, își coborî privirea și băgă de seamă că gestapovistul care mergea înainte se uită peste capetele negustorilor de icoane, înălțîndu-se pe vîrful picioarelor ; Vifor își plecă pe neobservate grumazul, străduindu-se să vadă încotro privește lunganul. Zări un băiețaș care se tîra în genunchi, adunînd chiștoacele de țigări și resturile de mere aruncate de oamenii ce așteptau pe bănci trenul. Băiețașul era oacheș, cu nasul lung, cu părul lucios și neted.

„E-un țigănuș, — înțelese Vifor, — pentru nemți ei-s ca și evreii. Ia te uită la lunganul ăsta — arată ca un dulău întărîtat ! Ce se petrece oare în ființa lui ? Ce bestie."

Lunganul se întoarse, răzbătu prin grămada celor ce așteptau la casa de bilete, împinse un bătrîn, dădu la o parte cu cotul pe-un soldat german, și-l izbi pe țigănuș în coaste cu botul cizmei. Țigănușul își ridică fața, îl văzu pe lungan și

ghicind, parcă instinctual, pericolul, începu să se retragă de-a buşilea. Apoi se ridică şi-o zbughi în uriaşa mulţime de oameni.

„Acu-i momentul ! — îl străfulgeră un gînd pe Vifor. — Acu-i momentul !“

— A-a-a ! — porni el să urle din răsputeri, lovind în ochelarii orbului şi repezindu-se în direcţia opusă celei în care fugise ţigănuşul. Împinse cu mîinile şi picioarele oamenii cu boccele şi geamantane, încercînd să stîrnească o învălmăşeală. Gara se umplu de larmă : ţignalele poliţiei fluierau strident : cineva porni să urle răsunător în spatele lui ; un strigăt prelung şi deznădăjduit izbucni din piepturile tuturor — era panica. Un cal speriat necheză. O împuşcătură, a doua, apoi alta...

Vifor fugea încovoiat, smulgîndu-şi din mers vestonul albastru — semnalmentul cel mai lesne de identificat.

Îşi înălţă capul pentru o clipă : voia să aprecieze direcţia în care se scurgea mulţimea. Poate că fiecare ar voi să fugă de unul singur, în altă parte, dar gloata îl sileşte să se supună. Gloata îşi are legile ei necunoscute. În faţa pieţii gării se afla strada Hitler, o gîrliţă gîtuită, tocmai bună pentru ieşirea din vălmăşag. Vifor smulse pălăria unui bătrîn ce alerga lîngă el, şi-o înfundă pe cap, apoi o zbughi pe stradă în sus, trecînd liniile de tramvai. Auzi pîrîitul motocicletelor poliţiei. Aceasta îi bara drumul şi pe strada ce ducea spre gară, şi pe cea ticsită de căruţe.

„Ticăloşii ! S-au pus în mişcare ! — gîndi străfulgerător Vifor. — Mă-ncercuiesc, n-am cum să străpung barajul !“

Privi în dreapta. Un camion era dezvelit de prelată : pilcuri negre de poliţişti se revărsau din el.

În stînga se afla intrarea principală a hotelului „Varşovia". Şi-atunci îi licări înaintea ochilor o firmă : „Frizerie".

Lucid, îmboldit de forţa disperării, Vifor împinse uşa. Clopoţelul zăngăni argintiu. Frizerul, palid la chip, îi ieşi în întîmpinare.

O clipă, Vifor stătu în prag, apoi rosti tărăgănat:

— Am fugit de la Gestapo. Pe mine mă caută.

LA PALEK

Căruntul o transferă pe Ania la Palek. Aici o conduse în încăperea băii vechi, unde mirosea a doage de stejar, a fuior de cînepă şi a ceva deosebit, îndepărtat, dar binecunoscut Aniei : parcă a dohot, parcă a peşte pus la uscat de anul trecut, ca-ntr-o colibă de pescar. Aromele astea, pe care Ania le ştia din taiga, o liniştiră numaidecît : aşa era şi-n adăposturile de iernat, unde mîna peste noapte cu tatăl ei, cînd se duceau la vînat de veveriţe.

— Stai jos, fetiţo, — îi spuse Căruntul, scoţînd o batistă mare cu pătrăţele şi ştergîndu-şi chipul.

— Stai jos, — mai spuse el o dată, aprinzînd feştila unei lumînări subţirele, de biserică.

Ania privi de jur împrejur şi tresări : lîngă perete se aflau o femeie, flăcăul cu jambiere şi fata cu bicicleta, cea care se luase pe urmele ei, cînd se dusese în pădure cu Muha.

— Stai jos, — mai spuse el o dată, aprinzînd feşză-te şi te odihneşte. Aici te afli printre prieteni,

dacă tu ești cea care trebuia să fie lansată cu aparatul de radio.

— Nu-nțeleg despre ce vorbești ! — dădu din umeri Ania. — Mă confundați cu altcineva.

— Bine, — spuse Căruntul, — ascultă puțin. Nu-i cunoști pe oamenii ăștia, dar ei te știu foarte bine.

— Unde-i Andrei ?

— Andrzej al tău s-a dus la Gestapo.

Ania se ridică și-și duse mîinile la piept.

— Cum ?

— Așa cum auzi, la Gestapo, — repetă Căruntul.

— L-au arestat ?

— Nu. Acum e prietenul lor.

Ania zîmbi.

— Parcă tot nu-nțeleg ce vorbești. Care Andrei, și ce-i cu Gestapoul ? Pe cuvînt de cinste că mă confunzi. Eu îmi caut mătușa. Pe mătușa-mea din Kursk, înțelegi ?

— Încetează cu prostiile astea. Nu ne arde de glumă, — stărui Căruntul, — îți sîntem prieteni. Te așteptăm de mult, Andrzej ne-a vorbit despre tine cînd a fost lansat. Aici e locuința lui Palek. Asta-i și parola. Îți sîntem prieteni, prieteni adevărați, înțelege odată.

— Zău că mă confundați cu altcineva, pe cuvîntul meu, — porni să rîdă Ania, — n-am unde să locuiesc, deoarece îmi caut mătușa, iar Andrei m-a găzduit.

— Nu fi mărginită. Împreună cu ceilalți membri ai grupului trebuia să vii la locuința lui Sigismund Palek, din strada Gruszowska, și să-i transmiți salutări din partea fiului său Ignacy, colonel în armata poloneză.

— Eu sînt băiatul lui, — spuse flăcăul cu jambiere. — Băiatul lui Ignacy şi nepotul lui Sigismund. Acum te afli în casa noastră.

Ania îi examină cu atenţie pe toţi cei adunaţi în odăiţa de baie. Îşi aminti de teoriile despre fizionomie ale căpitanului Vîsokovski, şi rosti încăpăţînată :

— Nu vă cred, ştiţi o mulţime de lucruri, dar totuşi nu vă cred. Andrei nu poate fi trădător !

— N-ar fi putut fi, dar a devenit, — îi răspunse Căruntul.

— Nu se poate !

— De ce ?

— Pentru că-i de-al nostru !

— Dar noi ai cui sîntem ? — întrebă flăcăul cu jambiere. — Ai cui socoteşti că sîntem ?

Căruntul vorbi mai departe :

— Trebuie să intrăm urgent în legătură cu centrul vostru : să ştim ce-avem de făcut cu Andrzej! Să-l capturăm în viaţă, sau să-l lichidăm chiar aici, pînă n-apucă să săvîrşească crime şi mai înfricoşătoare.

„Se cuvine oare să nu le acord încrederea mea acestor oameni, numai pentru faptul că vorbesc stricat rusește, în vreme ce Muha-i de-al nostru ? — gîndea Ania în sinea ei, ascultînd cînd pe Căruntul, cînd pe băiatul colonelului Ignacy, nepotul lui Palek. — dacă-i aşa, e-o grozăvie. Nu-mi rămîne decît să mă înscriu în Uniunea Arhanghelului Mihail. Muha era mereu în legătură cu Borodin. La centru se bucura de toată încrederea. Ne-au trimis la el. Şi-anume pentru asta ne-au trimis, deoarece conform celor transmise de el, era în legătură cu reprezentanţii mişcării ilegale locale.

De Palek știu totul, aici nu mă mint. Lucrul acesta era cunoscut numai de Muha, de Vifor, de Kolea și de mine. Dar dacă legăturile noastre prin radio au fost interceptate ? Dacă mi se joacă teatru, de niște figuranți ai Gestapoului ?"

— Ia aminte : tărăgănarea-i sinonimă cu moartea, — își termină spusele Căruntul, — mai ales acum.

— Sînt la voi, — se învoi Ania, — sînt în mîinile voastre. Puteți face cu mine tot ce doriți. Nu vă cred ! Mă-nțelegeți ? ! Nu vă cred !

SEARA ȘI NOAPTEA

Dacă Muha n-ar fi fost prevenit de Berg, s-ar fi dus direct la Gestapo — să le destăinuie că radiotelegrafista se află la el. Dar Berg îl rugase să țină legătură numai cu el, spunîndu-i că, după ultimele indicații ale comandantului, el răspundea de grupul lui Muha.

— Prietenii mei de la Gestapo, — spuse Berg, — sînt ocupați acum cu alte probleme, așa că-ți interzic să-i deranjezi. E clar ?

— Foarte clar, — răspunse Muha, — dar s-ar putea considera jigniți...

— Noi nu sîntem copii sau femei chinuite de gelozie, — insistă Berg, — ca să ne considerăm ofensați din pricina unui fleac. Fie că-i lichidăm pe cei care ne pun bețe-n roate, fie că-i susținem pe cei ce-și manifestă dorința de-a ne ajuta, — în asta nu-i prilej de gîlceavă. Agenții de informații au alte preocupări.

— Oamenii dumneavoastră au supravegheat contactul stabilit de mine ?

— De ce ? — se miră Berg. — Nu ți-e bine, ai înnebunit, amice ? Nădăjduiesc că nu ne-au trimis niște începători, ci oameni experiementați. Oricît de grijuliu am organiza supravegherea, oamenii cu experiență o vor observa fără greș. Sau ai comis vreo prostie ? Nu cumva te-ai apucat să trăncănești fetei cine știe ce ?

— Nu mai vorbiți așa... M-am împrietenit cu ea la toartă.

— Nu bănuiește nimic ?

— N-are de unde.

— Ei, atunci, slavă domnului. Cînd se vor ivi și ceilalți, ne vom întîlni o dată pe lună — undeva la un restaurant, printre oameni, să nu trezim vreo bănuială.

Berg îi spuse lui Muha planul pentru a doua zi. La nouă dimineața, prin piața centrală a Rybnei, pe lîngă biserică, va trece o mașină hodorogită, cu cîțiva pasageri în ea. Muha va trebui să ridice mîna. Șoferul va frîna și va cere zece mărci de ocupație, pentru Ania și Muha. După o mică tocmeală, — Muha îi va plăti doar opt mărci. Vor merge cu mașina pînă la locul unde fusese lansată Ania. După ce vor intra în pădure și vor dezgropa aparatul de radio, seara, pe șosea, va trece o altă mașină, iar șoferul îi va transporta pînă la Rybna.

Berg îi dădu lui Muha o sumă de bani și telefonă la Cazinou, să-i permită intrarea acolo. Muha bău zdravăn, — nu se îmbăta niciodată, — și privi la tîrfe, zîmbind timid chelnerițelor ce i se adresau în limba germană.

„Ducă-se totul dracului, — îi vuia în cap, — la dracu, la dracu, la mama dracului !“

Nu-și putea explica pe cine dădea dracului. Pur și simplu, încerca să alunge din sine, prin acest „la dracu, la dracu“ fără sfîrșit, simțămîntul apăsător și tulbure care-l frămînta, îndeosebi în dimineţile cînd era mahmur, sau cînd Căruntul îi aducea slănină pentru hrană, sau cel care îl cuprinsese atunci cînd Ania îi spusese că nu pot trăi ca niște animale.

Pe la douăsprezece din noapte, căzu la învoială cu-o băbătie veștejită și sulemenită, care aduna cănile de bere de pe mese.

Cînd se întîlniră afară, pe stradă, femeia îi spuse temătoare :

— Ești atît de tînăr, panie, încît mi-e frică să merg cu matale.

— Ține-ți fleoanca, — o bruftului Muha pe rusește, — dacă-ai zis că mergi cu mine, păi mergi. Numai ține-ți fleoanca !

Reichsführerului SS Himmler.

Strict secret !
Document cu importanță de stat !

Heil Hitler !
Reichsführer !

„Astăzi dimineață am fost vizitat de Obersturmführerul Schweizer. Potrivit indicațiilor dumneavoastră, i-am predat planurile provizorii referitoare la acțiunea Cracovia. Întrucît avea misiunea de-a vizita și Praga și Bratislava, mi s-a părut

rațional a-l consilia să nu preia ad literam lucrările geniștilor noștri, deoarece Bratislava se află într-o altă situație, radical diferită, de cea a Cracoviei ; plus că este și capitala Statului Slovac, aliat al Germaniei.

Consider c-ar fi indicată delegarea la Praga a colonelului Krauch — minimum pentru o lună — în calitate de consilier operativ al lui Schweizer. Cred că voi putea convinge forțele armate de necesitatea acestei măsuri, deși Schweizer, după părerea mea, nu prea pare dispus să-mi accepte propunerea, în ciuda faptului că experiența lui Krauch merită preluată și aprofundată în numele interesului nostru general.

În esență planul constă în următoarele. Ca o concluzie a studiilor întreprinse de Krauch și Dornfeld, cu prilejul victoriei noastre strategice — indiferent dacă aceasta va fi impusă fie de forțele noastre armate, fie de acțiunile diplomatice, fie prin folosirea noii noastre arme supersecrete — lichidarea Cracoviei, ca apoteoză a triumfului asupra slavismului, va fi executată de trupele de geniu sub protecția SS-ului, ca o operație de front normală. În cazul unei întorsături, nedorite și puțin probabile, Cracovia va fi pregătită pentru lichidare în decursul proximelor luni. Declanșarea prematură a giganticei explozii, datorită acțiunii vreunui psihopat sau panicii stîrnite de evenimente, — este exclusă, întrucît în bunkerul special amenajat de la Pasernyk se vor afla doi ofițeri SS. Astfel vom avea posibilitatea să controlăm situația pînă în ultimele secunde, permițînd mai întîi intrarea trupelor inamice în oraș, pentru ca după aceea să aruncăm în

aer Cracovia, înmormîntînd sub dărîmături toate forțele armate aflate acolo. Bineînțeles că pentru alegerea candidaților ne vom adresa aparatului de partid local, care va aviza asupra oamenilor propuși de noi.

Anexez lista candidaților posibili : în total douăzeci, adică zece variante pentru fiecare post. De asemenea anexez și schemele și planurile de execuție recunoscute de noi ca definitive.

Al dumneavoastră, Birghoff".

Muha se întoarse acasă dis-de-dimineață. Descuie ușa și-l zări pe Căruntul. Nici urmă de Ania.

— Unde-i radiotelegrafista ? — întrebă Muha.

— Hai să mergem, că-i la noi, — spuse Căruntul, — peste noapte a avut loc o razie, așa c-am dus-o mai departe de aici. Să mergem.

Cînd Căruntul îl introduse pe Muha în încăperea băii, începuse să amurgească. Muha îl rugă :

— Aprinde ceva, că nu văd nici pe dracu !

— Numaidecît.

Căruntul scăpără un chibrit și-l apropie de fitilul lămpii. Fitilul pîrîi, fîsîi, apoi izbucni cu-o flacără gălbejită și murdară. Căruntul ridică fitilul. Muha privi împrejur și deodată se simți ușor ca un fulg, întocmai ca-n noaptea trecută, după întîile clipe petrecute cu femeia aceea. Totodată îi apărură înaintea ochilor nisipul mărunt și gălbui, apa întunecată a lacului și romanițele împrăștiate pe jos.

În fața lui stătea Ania, iar lîngă ea, cu mîinile strînse între genunchi, flăcăul cu care fusese confruntat la Gestapo.

— Vă rog să ieșiți, — spuse Vifor.

După ce plecară, Vifor rămase singur cu Muha. Ania și Căruntul așteptară lîngă baie, în grădiniță. Stătură așa, mai mult de-o oră. Apoi în baie răsună o împușcătură. Vifor se ivi în prag și-i spuse Căruntului :

— Va trebui să-l îngropăm. Iar după aceea vom fi nevoiți să plecăm. A trădat întîlnirea pe care-o avea cu Ania, precum și locul din pădure pe care i l-a arătat.

— Care ?

— Acela unde a îngropat aparatul de radio.

— Și ce facem acum ?

— Ne trebuie o mașină, Căruntule, — spuse Vifor, — scoate-ne din încurcătură, prietene.

— Trompcinsky are-o mașină. Așa că vom avea mijlocul de transport. Nu l-a trădat cumva și pe Trompcinsky ?

— Nu știa cum îl cheamă. Te-a vîndut doar pe tine și pe Ania. Ei, să mergem și să săpăm groapa.

După ce-l îngropară pe Muha, Ania întrebă :

— Dar unde-ai umblat pînă acum ? Înnebunisem așteptînd...

Vifor îi răspunse zîmbind subțire :

— Aveam o altă întîlnire.

— Cu cine ?

— Cu niște buni prieteni de-ai noștri.

În zorii zilei, după ce se întorsese cu Trompcinsky, în mașina acestuia, cu aparatul de radio ascuns în port-bagaj, Ania intră în legătură cu Borodin și transmise că grupul își începuse executarea misiunii.

...CONSFĂTUIRI

„Stenograma consfătuirii de la cartierul general al lui Hitler. Au participat Führerul, Himmler, Kaltenbrunner, Jodl.

Führerul. — Indiscutabil că, în principiu, ideea-i bună. O națiune învinsă, este obligată ori să piară, ori să se lase asimilată — bineînțeles în măsura, și în proporțiile strict dozate, care să nu ducă la alterarea sîngelui învingătorilor. Cînd se pălăvrăgește despre superioritatea oamenilor cu sînge amestecat asupra celor cu sîngele pur și cert, nu mă miră deloc miopia acestor flecari. Ce fel de superioritate ? În posibilitatea de adaptare ? În priceperea de-a se descurca în viață ? În aptitudinea de-a găsi sfere de activitate cît mai rentabile ? Firește că, în aceste privințe, oamenii cu sînge amestecat reușesc mai rapid decît cei cu sînge pur, apropiindu-se într-o oarecare măsură de capacitatea de adaptare a evreilor. Dar priceperea de-a te adapta sau setea de-a găsi cele mai ușoare căi pentru a răzbi în viață — oare ele să constituie idealul generațiilor viitoare de arieni ? Totdeauna mi-au repugnat subterfugiile și șiretlicurile. M-am înfățișat națiunii vorbind fără ocolișuri ! Am pășit spre germani cu dreptatea în frunte. Asimilarea celor învinși — iată o temă de studiu, deosebit de serioasă. Ideea lichidării focarelor panslavismului, ca garanție împotriva unei posibile renașteri a acestuia, se încadrează perfect în doctrina noastră. Dar, Himmler, n-am apelat la tine ca să-mi declami teorii, ci să-ți cer un studiu rațional al aspectului economic al problemei. Mi-ai

prezentat niște planuri atrăgător concepute și niște rezolvări inginerești calculate precis, te felicit pentru această lucrare efectuată cu inspirație și scrupulozitate. Dar permite-mi să mă interesez : cîte milioane de mărci va trebui să plătească poporul german ? De cîte detonatoare veți avea nevoie ? Dar trotil ? Dar conducte de rețea ecranate ? Ai avut în vedere studierea acestor probleme ?

Himmler. — Mai întîi am vrut să obțin o aprobare de principiu, a ideii noastre...

Hitler. — Ai crezut cumva c-am să oftez din pricina bisericilor papistașe din Cracovia și Praga? Ți-ai închipuit c-am să-i plîng pe bieții slavi, rămași fără acoperiș ? Führerul este obligat să-și închine viața, — totaL fără nici o reținere, — națiunii care l-a născut, care a crezut în el și i-a încredințat tragica și splendida misiune de-a conduce statul. Chezășia iminentei noastre victorii se află în faptul că dușmanii noștri se prezintă ca un conglomerat de state, cu limbi diferite, constituite pe baza ideilor naive și contradictorii ale unei democrații muribunde. De pe acum întrezăresc izbînda noastră : căci ceea ce mi se opune, este o adevărată Arcă a lui Noe. N-am nevoie de nimic altceva, decît de timp. Iar acesta lucrează cu neînduplecare pentru mine !

Himmler. — Indiscutabil, mein Führer.

Kaltenbrunner. — În privința occidentalilor, continuăm sondările, încercînd să obținem o politică de dezbinare.

Hitler. — Ah, încetează o dată, Kaltenbrunner. M-am săturat să te-aud vorbind despre asta. Tu nu te pricepi să discuți cu Occidentul. Îi sperii cu rigiditatea ta. Pentru ei e nevoie de-un limbaj

aparte : n-ai de unde să-l ştii, nu eşti un om politic, ci doar un bun poliţist.

Himmler. — Politica, nesusţinută de un excelent serviciu poliţienesc — este un mit.

Hitler.— Kaltenbrunner n-are nevoie de apărători. Cunoaşte destul de bine atitudinea mea faţă de el. Cred că nu-i cazul ca-n discuţiile cu prietenii să apelez la epitete romantice ! Prietenii trebuie să-şi arate lipsurile, nu să-şi evidenţieze într-una meritele care le-au făurit gloria. Aşadar, rogu-vă să-mi răspundeţi la întrebarea : cît mă va costa iniţiativa voastră ?

Kaltenbrunner. — Mein Führer, nu sînt pregătit pentru a vă răspunde.

Hitler. — Iar tu, Heinrich ?

Himmler. — Cred că mi-ar trebui o zi-două, pentru calcule şi consultaţii cu specialiştii din comandament.

Jodl. — Mein Führer, pentru realizarea operaţiunilor de la Cracovia, Praga şi Bratislava vom avea nevoie de tot trotilul pe care-l produce întreaga industrie chimică a Reichului în anul acesta.

Hitler. — Bravo ! Splendid, Himmler, nu găseşti ? !

Jodl. — Şi asta cu condiţia să nu tragem nici un proiectil împotriva duşmanilor noştri.

Hitler. — Felicitările mele, Himmler ! Sînt încîntat de programul tău. E strălucitor şi naiv, ca o joacă de copii ! Iar naivitatea lui frizează trădarea. Trădarea intereselor naţiunii ! De ce trebuie să mă gîndesc eu la amănunte, în locul vostru ? ! De ce trebuie să-mi bat capul cu planurile voastre tîmpite ? ! La dracu ! La mama dracului ! Totul are-o limită ! Vă declar, cu toată răspunderea, că

în viitorul Cod Penal al Reichului voi introduce un capitol care să prevadă pedepsirea prostiei cu recluziunea în lagăre de concentrare !

Führerul iese din cabinet.

Kaltenbrunner. — Ce dracu te-a apucat cu calculele tale, Jodl ?

Himmler. — Termină. Jodl a procedat corect, iar tu m-ai pus într-o situație imposibilă. Să știi că vanitatea-i ca și o rufă : trebuie s-o ai, dar nu e necesar s-o dai la iveală.

Himmler plecă după Führer.

Kaltenbrunner. — Iartă-mă, Jodl, dar sîntem toți cu nervii la limită.

Jodl. — Ei, fleacuri...

Kaltenbrunner. — Ascultă-mă, dar dacă-ți fac rost de trotil ?

Jodl. — Crezi în minuni ?

Kaltenbrunner. — Acum, toată lumea crede la noi în minuni.

Jodl. — Pe mine, totuși, exclude-mă de pe listă.

Kaltenbrunner. — Degeaba. Mi-aduc aminte că la Viena, în 1934, cînd am declarat greva foamei la închisoare, în cea de-a șaptea zi am asistat foarte clar la o minune : la marginea patului meu venise un dulău. Ținea în bot o bucată de pîine. Mi-a dat-o și-am înfulecat-o nesățios. În ziua următoare s-a terminat și cu închisoarea : m-au scos pe targă din celulă, iar lumea mi-a aruncat trandafiri.

Jodl. — Cînd soldaţii încep să creadă în minuni, războiul trebuie considerat ca pierdut.

Intră Führerul şi Himmler.

Hitler. — Jodl, să reţii această zi! Totdeauna am considerat că Himmler este cea mai raţională şi precisă minte, din toate minţile cu care m-a înconjurat providenţa!

Himmler. — Kaltenbrunner, care sînt rezervele noastre în dolari?

Kaltenbrunner. — Dolari, dolari, sau din cei care tipărim noi?

Hitler. — Mă interesează dolarii pe care-i tipăriţi voi.

Kaltenbrunner. — Rezervele de dolari nu-s prea mari. Am însă foarte multe lire sterline, verificate de oamenii noştri la Banca Angliei.

Hitler. — Ai putea să-mi cumperi trotil cu lirele astea?

Kaltenbrunner. — Din Argentina, sau din Brazilia?

Hitler. — Nu mă tulbură sursa! Poate să fie şi de la evreii din America!

Kaltenbrunner. — Mă tem că ne vom înţelege mai greu cu evreii americani.

Hitler. — Totdeauna am crezut în oamenii lipsiţi total de umor!

Kaltenbrunner. — Cred că există o unică şansă: să tatonăm republicile sud-americane, prin intermediul Spaniei sau al Portugaliei.

Himmler. — Sub pavilionul lor, putem aduce trotilul pînă în Bulgaria.

Kaltenbrunner. — M-ai luat în rîs, cînd ţi-am pomenit de Slovacia şi de convenţia pe care-o avem cu ei. Îmi permit să-mi exprim o neliniște mult mai serioasă : America de Sud nu-i Slovacia. Există posibilitatea să avem neplăcerí destul de grave.

Hitler. — De-aia îl avem pe Goebbels. Va dovedi că doi ori doi fac patru, şi că toate astea sînt doar chiţibuşerii expansioniste de-ale anglo-americanilor, care încearcă să pună beţe în roate comerţului nostru. Fiţi liniştiţi. Oamenii voştri să trateze cu firmele din Argentina şi Chile... Nu ştiu care din ele au mai mult trotil. Mă rog, astea-s detalii. După părerea mea v-am dat o idee excelentă, acum ocupaţi-vă de transpunerea ei în viaţă... Întrebarea următoare : cum stăm cu ducele nostru ? Ribbentrop n-a aterizat încă? L-am convocat pentru 13,40, dar mai are o jumătate de ceas pînă atunci. Cred că vom reuşi să bem o ceaşcă de cafea. Poftiţi cu toţii la mine..."

VERIGA LANŢULUI

În viaţa particulară, generalul Neubut părea un ascet. Şi nu era vorba de ascetismul de paradă, isteric al Führerului. Militar de carieră, — credincios la modul serios, din adîncul sufletului, — înţelegea să-mpartă cu ostaşii săi cel puţin o parte din poverile războiului. De aceea, venind la Cracovia, generalul nu trase la reşedinţa special amenajată de guvern, ci la casa de oaspeţi a ofiţerilor, de pe malul fluviului, aflată drept în faţa intrării vechiului castel al regilor şi episcopilor Poloniei.

Neubut ocupa un apartament la etajul al treilea

Apartamentul nu era prea mare, avea doar două încăperi. Aghiotantul generalului, maiorul von Stromberg, ordonase înaintea sosirii lui Neubut evacuarea mobilei de abanos pe care lingăii intendenței din spatele frontului o căraseră aici din timp.

— Generalul nu va accepta acest lux, — spuse maiorul, — stilul de-aici corespunde mai mult gusturilor unei bătrîne stele de varieteu, decît cerințelor unui simplu soldat. În sufragerie lăsați un birou și-un singur scaun. Atîta tot. Măsuța pentru telefon duceți-o lîngă ferestre. Generalul vorbește la telefon stînd în picioare. Coșul pentru hîrtii — sub birou. Din dormitor, dați totul afară! Dulapurile din perete sînt destul de adînci? Bun. Aici, în nișă, puneți un pat de campanie. Afară cu pilotele de puf. Generalul se-acoperă cu-o pătură.

Von Stromberg se așeză pe prichiciul ferestrei și porni să supravegheze noua amenajare a apartamentului. Ofițerul de gardă SS, plutonierul major de jurnă pe etaj, care era invalid, și camerista poloneză, pani Zosia — o femeie în vîrstă, cu șorț alb scrobit și-o boneță pe părul încărunțit, bătînd în albăstrui, — trebăluiau de zor.

„Bătrîna trebuie să fi fost o frumusețe la viața ei, — gîndea von Stromberg, uitîndu-se la pani Zosia, — chiar și-acum are grație."

— Domnul general n-o să doarmă prea comod — spuse pani Zosia. Dacă aranjăm patul în nișă, o să-l bată lumina la ochi.

— Da?

— Întocmai, domnule ofițer.

— Vorbiți foarte amuzant germana. Mulțumesc pentru sfat. Puneți patul lîngă perete. Nu, nu, aici — ceva mai încolo de dulap. Și, vă rog, să nu turnați apă fiartă în carafă. Numai proaspătă, numai proaspătă !

Neubut ateriză pe seară, cînd se întuneca. După ce pătrunse în apartament, stătu îndelung lîngă fereastra cea mare, admirînd monumentalul castel Wawel care se profila pe bolta plumburie a cerului. Apoi trase perdeaua de camuflaj, aprinse lumina și se așeză la birou. Examinînd într-o clipită odaia, dădu mulțumit din cap către von Stromberg. Aghiotantul, ca și cum ar fi așteptat momentul acesta, puse pe birou o servietă cenușie din piele groasă de porc. Înăuntru erau ultima corespondență sosită și documentele pentru semnat.

— Mulțumesc, — spuse Neubut, — nu te mai reții. Du-te și te odihnește.

— Noapte bună, domnule general.

— Mulțumesc. Cine-i astăzi de serviciu ? Asta pentru orice eventualitate !

— Locotenent-colonelul Wolf.

— Bine. Să-mi dea legătura numai cu cartierul general, pentru ceilalți m-am culcat. Zdravăn m-au mai hurducăit cu avionul lor. Vremea are o evoluție absolut stupidă : cînd furtuni polare, cînd canicule tropicale.

— Pesemne că natura luptă și ea.

— Cu cine ? — zîmbi Neubut. — N-are cu cine lupta, este unică și de neînvins.

Apoi deschise servieta, iar von Stromberg ieși numaidecît din cameră. Neubut examină rapid

documentele pregătite de ofițerul de serviciu al statului-major. Hîrtiile care nu prezentau vreun interes, le punea îndărăt în servietă, documentele importante le așeza deoparte, sub un prespapier din carniol, primit în dar de la generalul Preide, cînd aterizase pentru o săptămînă în Crimeea; iar pe cele de extremă însemnătate, Neubut le prindea cu-o clemă mare, în formă de ghiară de diavol.

Generalul lucră pînă la unu noaptea. Primul document pe care-l semnase, era un ordin de zi pregătit încă de-acum două zile, conform indicațiilor lui, de către secretariat în colaborare cu ofițerii de la contraspionaj.

„O veche dorință a Führerului, în cazul manifestărilor de nesupunere față de Reich sau față de autoritățile din teritoriile ocupate, este să se aplice criminalilor alte pedepse decît cele de pînă acum. Führerul rămîne la părerea că pedeapsa privativă de libertate, sau cu muncă silnică pe viață, trebuie considerată ca o manifestare de slăbiciune. O intimidare eficientă și mai de durată se poate obține numai prin condamnări la moarte, sau prin măsuri care să creeze în rîndurile populației cea mai gravă neliniște în privința soartei celor condamnați. Pentru atingerea acestui scop, cea mai indicată este deportarea în Germania. Directivele anexate, pentru sancționarea crimelor de mai sus, corespund întocmai punctului de vedere exprimat de Führer și au fost aprobate și considerate ca avenite, personal de Führer.

Neubut".

Documentul era redactat destul de clar, fără pălăvrăgeala politică utilizată de partidul nazist, care-l irita pe Neubut. De aceea îl semnă, după ce-l mai citi de două ori, schimbînd virgulele în cîteva locuri — şi-atît. Lui Neubut îi displăceau semnele de punctuaţie.

„Un ordin de zi — nu-i operă literară, — spunea el, virgulele te împiedică să-ţi însuşeşti esenţa problemei. Zgîrie privirea ostaşului."

Cu celelalte documente, Neubut îşi pierdu mai mult timp, făcu corecturi, transcrise paragrafe întregi. Şi cu cît lucra mai mult, cu atît mai greu înainta — fie din pricina oboselii de peste zi, fie din cauza enervării produsă de insuficienta calificare a cancelariştilor. De aceea nu mai insistă. Îşi făcu un duş, după care se frecă îndelung cu prosopul uscat şi bine încălzit. Se culcă. Închise ochii. De obicei, adormea imediat ce-şi trăgea pătura pe el. Dar azi, după vreun sfert de ceas, remarcă mirat că nu-i e somn. Neubut se-ntoarse pe dreapta şi, deodată, îşi aminti de maică-sa : îl obliga să doarmă numai pe partea dreaptă, cu amîndouă mîinile sub obraz. Neubut zîmbi înduioşat şi oftă.

„Să fie oare insomnie ? — cugetă Neubut. — Se spune că-i extrem de istovitoare. Care să fie cauza ? Ce absurditate."

Şedea mai departe culcat, strîngînd cît mai tare din pleoape. Mai întîi zări o pustietate verde, iar apoi, în această pustietate, distinse şirurile ordonate ale barăcilor unui lagăr de concentrare. Astăzi zburaseră pe deasupra unui lagăr de prizonieri. Ofiţerul lui Himmler, din SS, îi strigase lui Neubut la ureche :

— Lagăr de gazare. Productivitatea cuptoarelor — peste o mie de oameni pe zi.

— Ce fel de cuptoare ? — întrebase Neubut.

— De gazare, domnule general, de gazare, — explicase SS-istul, — igienice și raționale, excelente pentru lupta împotriva zvonurilor absurde.

„Se și vede, — gîndise Neubut. — Mereu ne amintesc, în ultima vreme, nouă soldaților, despre porcăriile astea ale lor. De ce ? Să răspundă singuri, față de conștiința lor, pentru cuptoarele de gazare, dacă le sînt atît de necesare. Eu — sînt soldat. Patria m-a chemat să lupt, iar eu m-am prezentat, gata de război."

Neubut se sculă, coborî din pat, se apropie de fereastră și privi multă vreme la orașul care urma să fie distrus.

„Au stenografiat planul de distrugere al focarelor culturii slave, plan expus de mine, — își aminti el. — O, terifianta putere a arhivelor, unde se păstrează ceea ce de mult am uitat ! Șoarecii de arhivă păstrează liniștiți, animați de-o bucurie răutăcioasă, rușinea și autoînvinuirea noastră. Ce-i drept, mulți intenționează să pătrundă în arhivele și seifurile secrete și să distrugă tot ce se referă la ei, la soarta, cuvintele, apelurile și promisiunile lor !"

Neubut se duse spre birou și începu să răsfoiască din nou documentele pe care le semnase. Asupra primului document, — ordinul de zi referitor la deportările în Germania, — stărui ciudat de mult.

„Sînt bătrîn, — se gîndi el cu amar. — Vor trebui să-nțeleagă că sînt un om bătrîn și soldat. Nimeni n-are dreptul să judece un soldat, în afară

de patria lui. Nimeni nu va îndrăzni să pună în cumpănă datoria față de popor."

Neubut redactă o completare la ordinul de zi : „Aplicarea acestui ordin de zi, sever, ca tot ce este generat de starea de război, va deveni necesară numai în cazul cînd se vor depune și dovezile concrete ale crimei săvîrșite".

Se mai plimbă prin cameră, se întoarse la birou, și șterse cu osebită grijă completarea pe care-o făcuse.

„Să-l corijez pe Führer ? — cugetă el. Cine știe dacă imprudența mea va trece neobservată... Lui Halder și lui Brauchitsch le convine. Au trecut de mult în opoziție : și li se iartă totul pentru faptele lor de arme anterioare. E prea tîrziu să mă dau cu opoziția — cu ei nu cîștig nimic, iar aici pierd totul. Cîndva, am uitat complet de un principiu capital al strategiei militare : «să te retragi la timp». M-am bazat pe logica frazelor sforăitoare și gălăgioase ale Führerului, uitînd că mai presus de orice trebuie apreciată logica, proprie, liniștită și lucidă. Isteria general-națională m-a cuprins și pe mine. Asta-i evident."

Neubut îl chemă pe locotenent-colonelul de serviciu Wolf și-i ordonă :

— Adu-mi stenograma consfătuirii de pe data de trei.

Peste o jumătate de oră, Wolf depuse în fața generalului stenograma referitoare la operațiile de lichidare a focarelor de cultură slavă. Neubut ședea la birou — sever, în uniformă, cu centura strînsă reglementar.

Reciti atent stenograma și puse ghilimele în dreptul cuvintelor sale : „De altfel, Birghoff, am

lăcrimat de emoție la Louvre. M-aș opune acestei acțiuni, dacă nu mi-aș da seama că este necesară din punct de vedere militar".

Se rezemă de spătarul înalt și cugetă : „Ei și... După mine, cred că-i demn. Am vorbit ca un soldat."

Apoi puse stenograma deoparte și-și întinse mîinile, cu degetele încleștate, pe birou. Zîmbi — lîngă ele se afla clema în formă de ghiară de diavol, înșfăcînd cele mai importante documente din corespondența zilei.

„Ia te uită, — se gîndi Neubut. — Tot ce am mai însemnat și mai înfricoșător este păstrat de încleștarea acestei ghiare. Mă aflam la Himmler, cînd vorbea despre intențiile lor de-a nimici slavismul și centrele lui culturale. Erau dictate de interese politice și rasiale, și nicidecum de necesitățile situației militare. Și-am fost de acord cu el. Nu se știe ce-i mai groaznic : spusele mele din stenogramă, sau motivele expuse acolo, în cabinetul lui Himmler. Iar ceea ce va fi și mai îngrozitor, este că voi apărea în fața tribunalului urmașilor noștri ca un saltimbanc de bîlci, ca un actor de mîna a doua, cu două fețe, și nu ca un vrednic ostaș."

Neubut își descleștă degetele care-i înghețaseră, se ridică, bătu cu pumnul în masă, stinse lumina, deschise fereastra și spuse :

— Nu mi-a rămas decît să lupt... Pînă la capăt...

Apoi se culcă. Și adormi ușor.

O pală de vînt, strecurată pe fereastră, prefiră de pe birou cîteva file. Fîlfîind prin toată camera, lunecară alene sub pat — în total doar două file din cele zece.

Neubut se trezi, ca de obicei, la şase dimineaţa. După exerciţiile de gimnastică, îşi făcu un duş rece ca ghiaţa, se bărbieri singur, şi-l convocă pe Wolf.

— Să mi se schimbe clema asta, — rugă el, arătînd cu ochii la gheara ce înşfăca strîns hîrtiile. — E-o aiureală pe gustul unui cetăţean fricos, îmbogăţit prin codoşlîc.

Wolf plecă imediat să dea dispoziţiile necesare. Peste cîteva minute, însoţit de aghiotanţii de serviciu, generalul ieşi din apartament. Trecînd pe lîngă ofiţerul de gardă SS, încremenit în poziţie de drepţi, pe lîngă invalidul de jurnă pe etaj, şi pe lîngă camerista poloneză, Neubut se opri şi spuse :

— Am lăsat o cămaşă pe noptieră. Rog să fie spălată. Dar să n-o scrobiţi, în nici un caz. Gulerul să rămînă moale.

Îi întinse paniei Zosia nişte zahăr candel.

— Pentru nepoţii dumitale, — spuse generalul.

Primind darul, pani Zosia făcu o reverenţă adîncă şi răspunse încet :

— Vă mulţumesc, n-am nepoţi.

— Dă-i-l băiatului, — zîmbi Neubut, — să-şi întărească dinţii.

Pani Zosia făcu iarăşi o reverenţă :

— Sînt singură, domnule general. Am să-l mănînc eu.

Băiatul ei se afla în temniţă, aşteptînd să fie împuşcat. Fusese condamnat la moarte de tribunalul popular al Reichului din Breslau. Era omul de legătură al Căruntului. Nu-şi divulgase numele, căci pani Zosia n-ar mai fi putut lucra aici.

Pani Zosia nu-ncercă să intervină pe lîngă general — deşi, poate, ar fi salvat viaţa băiatului. Organizaţia ilegală avea nevoie de pani Zosia la casa de oaspeţi a ofiţerilor.

Pani Zosia intră în apartamentul generalului, puse cămaşa în sacoşă, după care porni să deretice. Mai întîi făcu patul. Apoi începu să dea parchetul cu ceară. Zări sub pat două file dactilografiate, le luă şi le ascunse la iuţeală. După două ceasuri, cînd îşi termină orele de serviciu, pani Zosia ieşi din sufragerie, la braţ cu plutonierul major, care fusese de jurnă pe etaj. Acesta lua masa la ea.

LA UN PAHAREL DE BĂUTURĂ

După ce Neubut îl anunţase că-i liber, von Stromberg chemase maşina de serviciu, se urcase lîngă şofer şi-i spusese :

— Ce crezi, unde gîndeşti c-aş vrea să mă duci?

— Să luaţi puţin aer, domnule maior.

— Dragă Hans, eşti isteţ şi-un bun observator. Faptul că lucrezi ca şofer, dovedeşte, încă o dată, că nu sîntem bine organizaţi. Locul tău ar trebui să fie la Berlin.

Şoferul rîse şi răspunse :

— Nu mi-aş dori-o !

— De ce ?

— Femeilor le plac şoferii, şi nu mai e nevoie să faci rost de ogeac. Scaunele maşinii sînt rabatabile.

— Ce vorbeşti ?

— Păcat că husele-s reci. Unele femei chiar se plîng. O fată din Lodz, n-a vrut să se mai întîlnească a doua oară cu mine — i se redeșteptase o veche sciatică.

Von Stromberg rise cu lacrimi. Chiar fu nevoit să coboare din mașină, ca să poată rîde în voie. Făcînd cu mîna șoferului, îi îngădui să plece.

— Cînd să vin după dumneavoastră ? — întrebă Hans.

— Nu-i nevoie... Rămîn undeva, pe-aici.

Culcat pe divan, doar în indispensabili și-ntr-un maiou de lînă pînă la genunchi, Traub îl aștepta pe von Stromberg.

— Noroc, soldatule ! — îi ură el maiorului, de îndată ce acesta pătrunse în odaie.

— Noroc, scriitorule ! — îi răspunse von Stromberg. — Scoală-te, conte, te-așteaptă fapte mărețe!

— De mult s-a terminat cu faptele mărețe.

— Cîtă vreme sînt treaz, nu vreau să discut cu tine.

— Am niște whisky în birou.

— De unde ai făcut rost de whisky ?

— Mi-a dăruit o lădiță, un băiat de la „Gazette de Lausanne".

Von Stromberg scoase din birou o sticlă de „Scotch whisky", își umplu un pahar și, după ce-l bău, clipi din ochi fericit. Apoi spuse :

— Scriitorule, simți că băutura asta aromește a pîine adevărată, ai ? Nu pot să beau schnaps : am impresia că nu-i preparat din grîne, ci din urină autentică. Mai de vreme sau mai tîrziu, chimia o să lichideze instituția gurmanzilor. Omeni-

rea va începe să înghită hapuri saturate cu calorii.

— Ce mai e nou ?

— Nimic.

— Și ce-o să fie mai departe ?

— La ce fel de „mai departe" te gîndești ?

— Sînt curios să știu cînd începem s-o luăm din nou la sănătoasa ?

— Nu depinde numai de noi, ci într-o oarecare măsură și de roșii.

Traub zîmbi.

— Este ridicol, — declară el. — Unde ne ducem astăzi ?

— Undeva unde să fie lume multă, și muzică.

— La crematoriu atunci.

— Scriitorule, ești groaznic, înrăit, respingător.

— Să ne ducem la cazinou, n-avem unde în altă parte.

— N-ai ceva mai nou ?

— Te gîndești la pipițe ?

— Nu te-am bănuit niciodată, cel puțin pînă acum, c-ai putea fi homosexual.

— Nu, n-am dat de nimic interesant.

— Ești tare bun la suflet. Dar femeile ți le dosești, ca un egoist.

Traub isprăvi cu îmbrăcatul, făcu sunetul ceva mai tare și se opri lîngă voluminosul său aparat de radio.

— Hugo, nu te-apucă groaza cînd asculți lada asta ?

— De ce ? Această minunăție a tehnicii mă uimește — și nimic mai mult.

— Te uimește, ca pe-un sălbatic : toată lumea îngrămădită într-o cutie, cu ajutorul a șase lămpi minuscule ! Așa-i !

— În general, ai dreptate.

— Asta din cauză că ești un primitiv. Pe mine mă-ngrozește altceva, ascultă. — Traub întoarse butonul, săgeata roșie lunecă pe scală, trecînd peste numele orașelor : Londra, Madrid, Moscova, New York, Cairo. — Auzi ? O lume alcătuită din două miliarde de păreri. Cîți oameni — atîtea păreri, destine și adevăruri. La noi, unul, zece sau o sută de oameni cred că adevărul milioanelor de compatrioți este cel al naționalismului german. Dar cine poate stabili, despre ce vorbesc seara în pat, milioanele noastre de compatrioți, atunci cînd sînt siguri că nu-i înregistrează dictafoanele Gestapoului ? În asta constă blestemul prăbușirii noastre. Adevărul nostru nu purcede de la milioanele de unități ale poporului, ci invers, de la o singură unitate, adresîndu-se celorlalte milioane. Află că lumea-i condamnată. Probabil că-i o problemă doar de cîteva decenii. Feluritele adevăruri, care pe vremea feudalismului puteau fi reduse la unul singur, acum sînt sortite autodistrugerii, deoarece se bazează pe ingeniozitatea oamenilor de știință și pe puterea industriei.

— Atunci să rezolvăm problema capitală — unde ne petrecem noaptea ?

— Sîntem niște șoareci nenorociți, trebuie să ne-ndreptăm tirul în altă direcție decît cea în care trag soldații pe front.

— Chestia asta n-am auzit-o, eram în baie, — spuse maiorul.

— Ne-am trădat singuri : crahul care ne pîndeşte ne este clar, dar tăcem şi nu acţionăm, ne ascundeam capul în nisip, ca struţul. Ne temem să nu ne interneze Gestapoul în lagărele unde zac rudele noastre. Altminteri îi împuşcă beţivii ăia de cazaci. Dar noi tot nu acţionăm. Ne-am dezvăţat să gîndim — sîntem privaţi de fantezie, de aceea ne temem de Gestapoul care se află lîngă noi, uitînd de îndepărtata Cekă.

— Dar unde-i blondina aia de la Hamburg ?

— Du-te dracului !

— Ce-i cu tine, scriitorule ? De unde atîta venin şi deznădejde ?

— De ce încurci noţiunile ? Una-i veninul, şi alta-i deznădejdea — ba chiar se resping. Oamenii înveninaţi nu ştiu ce-i deznădejdea, în vreme ce deznădăjduiţii nu-nţeleg răutatea. Eşti un om cu scaun la cap, dar repeţi ce spune Goebbels al nostru — chiar cu cuvintele lui. „Scepticii veninoşi" — parcă aşa spunea, dacă-mi aduc bine aminte. Dacă înţelegerea lucidă a situaţiei actuale se poate chema scepticism veninos — înseamnă că ştabii au înţeles esenţa evenimentelor, inevitabilitatea catastrofei. Oamenii de pe stradă, care au îndrăznit să înţeleagă acelaşi lucru, sînt supuşi unui tratament de „antiscepticism" în lagărele de concentrare. Mi-am vîndut pentru a doua oară sufletul, în 1939, cînd am înţeles foarte bine care-i situaţia. Încă de-atunci mi-am dat seama că tot ce se petrece la noi este condamnat pieirii. Reichul celor o mie de ani putea fi realizat, dacă se baza pe fiecare cetăţean în parte, şi-abia după aceea pe naţiunea întreagă. Trebuia pornit de la eliberarea

individuală a fiecărui german, însă ei au pornit la subjugarea în masă. Am cunoscut o mulțime de ilegaliști — și pe cei care priveau spre Komintern, și pe cei care stabiliseră contacte cu Londra. Trebuia, aveam această obligație, să-mi plec urechea la programul lor de acțiune. Dar n-am făcut-o. I-am alungat din casă. Și-n vreme ce-i dădeam pe ușă afară, știam în sinea mea că eram de partea lor. O, cît de rapid se face simțită educația prin frică, și cît de mult timp vom avea de suferit de pe urma ei. Noi — națiunea germană.

— Ascultă, scriitorule, nu procedezi corect.

— Cum adică ?

— Foarte simplu. Sîntem prieteni, dar de ce să mă pui într-o situație idioată. Sînt soldat. Tu — scriitor. Așa că poți să-ți îngădui manifestarea opoziției față de regim : cel mult or să te-nchidă. Pe mine, în schimb, mă condamnă la tăierea capului. E dureros că-i așa, dar asta-i viața. Și apoi, sîntem toți ca niște tuberculoși. Ei nu se plîng, dacă au găsit în sine bărbăția să se împace cu soarta. Nu se plîng și nu se jeluiesc ; ci trăiesc. Pur și simplu trăiesc. Trăiesc furtunos — atîta cît le-a mai rămas de trăit. Asta-i tot. Mi-am spus părerea, hai să mergem la pipițe.

— Să mergem pe jos : nopțile-s divine prin părțile astea.

— Ne-mpușcă bandiții.

— Nu face nimic. Mai bine să te-mpuște acum ; te-nmormîntează cu onoruri, iar rudele vor ști unde ți-i mormîntul. Știi, mi-e teamă c-am să mor în vălmășagul răzbunării, atunci cînd va curge sîngele a mii și mii de oameni — vinovați și ne-

vinovați. Tare mi-e teamă c-am să pier în vîrful baionetei vreunui cazac beat criță, cărula puțin îi va păsa cine sînt — un intelectual măcinat de îndoieli, sau un activist din aparatul partidului nazist.

Cînd se aflară pe strada scăldată de liniștea nopții, von Stromberg spuse îngîndurat :

— Scriitorule, îți dau un sfat. Ascunde-te sub adăpostul uniformei și-al epoleților pe care îi porți. Epoleții — semnifică datoria față de patrie. N-o să-ți fie chiar atît de greu — mai cu seamă față de conștiința ta, în primul rînd. Iar față de învingători — cu atît mai mult. Ți-ai făcut datoria. Mă-nțelegi ? Repetă asta-n fiecare dimineață, ca pe-o rugăciune : „mi-am îndeplinit datoria față de popor. Dacă n-o să-mi îndeplinesc datoria, patria îmi va fi înrobită de americani și de bolșevici". Încearcă — este singura salvare.

Porniră spre Piața Veche. Galeria prăvăliilor, casele, dalele de bazalt ale pavajului, turla semeață a catedralei, toate bătute de clarul de lună, semănau cu-o gravură medievală.

— Dumnezeesc de frumos, — spuse von Stromberg, — și totodată îngrozitor.

— De ce ? Pe mine, dimpotrivă, mă liniștește, simt că aparțin veșniciei.

— Îngrozitor, pentru că tot ce se vede aici e destinat distrugerii.

— Nu se poate. E ceva de neconceput. Asemenea frumuseți nu pier. Bombardierele nu se vor atinge niciodată de ele.

— Nu eşti la curent. Himmler a ordonat începerea pregătirilor pentru lichidarea Cracoviei — va fi distrusă în întregime, ca focar de cultură slavă. Şi-a fost numit şi-un responsabil pentru nimicirea ei... numai că nu cunosc cine este... se păstrează un secret extraordinar asupra numelui său...

Traub se întoarse acasă în zori. Întîi băuseră la Cazinou, apoi fuseseră invitaţi la colonelul Krein, din divizia de tancuri SS, şi iarăşi băuseră în neştire, în locuinţa acestuia de pe malul Vistulei, apoi dăduseră năvală la tîrfe. Două din ele, erau nişte fete de la apărarea antiaeriană, iar cealaltă o specialistă în cifruri — o lungană deşelată, oacheşă şi durdulie. Era poreclită „Construcţia". Traub dormise cu ea. Mai întîi „Construcţia" îşi dăduse în petic, băuse mult, povestea anecdote fără perdea despre bărbaţi, iar cînd se culcaseră în pat, fu cuprinsă de frisoane, şi-i dezvălui lui Traub că era primul bărbat din viaţa ei. Traub zîmbise pe întuneric : de ce spuneau oare toate femeile că-i primul sau al doilea bărbat pe care-l cunoşteau. Numai o fată din regiunea sudetă îi mărturisise că-i al treisprezecelea. Traub se îndrăgostise de ea, şi voise s-o ia de soţie. Urma ca fata să vină la el, la Lvov, unde se afla unitatea lui. Dar eşalonul ei fusese bombardat. La început, Traub încercase să privească lucrurile cu nepăsare. Dar mai tîrziu, treptat şi din ce în ce mai des, îşi amintea de ea cu-o nostalgie apăsătoare, insuportabilă.

Traub se întoarse acasă gălbejit la faţă şi rău dispus. Nu-i era somn. Îşi prepară o cafea, iar cînd îşi turnă licoarea neagră în ceaşcă, îşi aduse

aminte de spusele lui von Stromberg : „Cracovia va fi distrusă".

Simți cum i se încrîncenează toată carnea pe el și parcă se văzu : cărunt, deșelat, în uniforma lui verde. Și deodată își imagină clădirea uriașă a tribunalului. Iar el era în civil, fără cravată. Stătea în picioare înaintea mesei de judecată, în vreme ce din loja presei răzbăteau pînă la el șoaptele înfricoșate ale gazetarilor.

Traub luă receptorul telefonului și formă un număr.

— Pan Trompcinsky ? — întrebă el. — Unde-i Jozef ? Cum ? Bine. Să vină pînă la mine. Dar numaidecît.

Seara, Trompcinsky îi transmise Căruntului convorbirea cu Traub. Căruntul se întîlni în cursul nopții cu Vifor. Îi comunică lui Vifor discuția cu Traub, și-i înmînă și filele aduse de pania Zosia, din camera lui Neubut.

— Totul corespunde, spuse Vifor. — Înseamnă că totul este adevărat. Deci, am venit la timp.

Întîrzie vreo trei ceasuri cu Căruntul, chibzuind planul pentru viitor : stabilirea sectoarelor posibile de lucru, depistarea tuturor responsabililor însărcinați cu operația Cracovia, identificarea depozitelor și dislocarea unităților de geniu.

Peste zi, Vifor se duse la Palek : Ania locuia la el.

La 3 și 40 de minute, Ania intră în legătură cu centrul și-i transmise lui Borodin prima informație mai amănunțită.

Stepan Bogdanov își dăduse seama că pentru Lenz, mecanicul neamț de la autobază, conta numai „fața" — să fie frumos și lustruit deasupra. Așa-i intrase lui în cap : dacă-i lucios și curat pe dinafară, e de la sine înțeles că și pe dinăuntru-i totul în cea mai desăvîrșită ordine. Lenz nu era în stare să-și închipuie că o mașină spălată și ferchezuită, lustruită ca o oglindă, poate avea vreun defect la punți sau la motor.

Încă de pe vremea cînd lucrase la mina „Maria", Stepan remarcase că maiștrii nemți nu descoperă sabotajele, dacă uneltele-s șterse, unse și cu o „față" aspectuoasă. Pesemne că numeroasele decenii de dezvoltare industrială își lăsaseră o amprentă de neșters pe întreaga națiune germană. Era un soi de încredere oarbă în aspectul exterior al instrumentelor și al mașinilor, o fetișcană copilărească a acurateței în muncă.

Stepan găsise de cuviință să profite : la mînă, totdeauna își freca pickhamerul de abataj sub ochii maiștrilor, iar cînd se întorceau cu spatele, îi slăbea șuruburile, mărind astfel posibilitățile de uzură de cel puțin zece ori.

Nemții nu puteau concepe că atitudinea lor de adorație a uneltelor de lucru este cu neputință să fie însușită de milioanele de strămutați, mînați în Germania de Saukel, pentru astuparea golurilor din frontul muncii. În întregul Reich se dezvolta și se răspîndea un autentic și spontan protest de masă, manifestat la început printr-o pasivitate în muncă, iar apoi prin dezlănțuirea celor mai violente forme de sabotaj. Rapoartele pe care Saukel,

conducătorul frontului muncii, le prezenta lui Martin Bormann, înfăţişau un tablou impresionant al succeselor lui : în Reich fuseseră aduse milioane de străini, din toate colţurile Europei. Dacă se compara însă productivitatea în muncă a muncitorului german cu cea a strămutaţilor, rezulta că primul dădea un randament, în cel mai rău caz, de-o sută, şi chiar de-o sută cincizeci de ori mai mare decît al străinilor. Neamţul lucra pentru el, ştia pentru ce anume lucrează : nu numai pentru victoria în război, ci şi pentru mărcile care-i vor da posibilitatea să-şi cumpere mobilă nouă, bicicletă sau automobil. Muncitorul străin era silit să lucreze pentru duşman, asta în primul rînd, iar în al doilea rînd, chiar cînd mai existau unii dispuşi să-şi dea snaga din ei pentru bani, primeau o nimica toată.

Mecanicul Lenz, îi spusese cîndva lui Bogdanov :

— Dacă ar fi după voia mea, te-aş plăti ca pe germani : şi n-am mai avea îndoieli în privinţa victoriei. Cum şi-or fi închipuind ei că străinii au să lucreze pentru un dărab de ersatz ? Cel puţin, tu poţi fi considerat o cioară albă, de freci totul cu atîta ardoare.

Bogdanov tăcea, continuîndu-şi lucru la „Opel-Kapitän"-ul ce-i fusese repartizat. În anii de prizonierat, învăţase o regulă de aur : taci, ascultă şi zîmbeşte. Atîta şi nimic mai mult.

Adesoori, Stepan era lăsat să lucreze singur în atelier. Atunci avea ocazia să slăbească buloanele motoarelor, să pună nisip în motor sau să desfacă niţel niplul. Însă cînd se văzuse ultima oară cu Kolea, acesta îi interzisese s-o mai facă.

— Te-nțeleg, — spusese Kolea, — te-nțeleg, Rodka. Dar stăpînește-te. În felul ăsta, riscăm să-mi compromiți toate planurile. Nu folosește la nimic — să pieri dintr-o prostie.

— Dar ce să fac ? Nu mai pot continua așa. Explică-mi, ce-am de făcut ?

— Ți-am explicat : mă interesează cine umblă cu mașinile astea , unde se duce, numele șoferilor, numele comandanților lor. Mai ales al celor din unitățile de geniu, mai ales geniștii, Rodka. Mă interesează în chip deosebit geniștii și SS-iștii.

Se întîlneau seara, în căsuța Krysiei unde stătea în gazdă Bogdanov. Krysia, o fată slăbuță, bălaie și cu ochi albaștri, de vreo douăzeci de ani, era nespus de liniștită, timidă ca un șoricel. Aproape că nu ieșea niciodată din casă, umbla prin odăi fără s-o auzi, și toate mișcările-i aveau în ele ceva bănuitor, neliniștit.

Devenise astfel, de cînd se încurcase cu neamțul. Îl chema Kurt Appel. Era și el tot cu ochi albaștri, slăbuț, bălai și liniștit — aproape un băiețandru.

— Înțeleg totul, — spunea el, — am să vin la tine numai noaptea, cînd nu ne vede nimeni. N-am să te fac de rușine, șoricelule.

Îi spunea „șoricelule", iar chipul i se lumina ca al unui sfînt : devenea pur, duios, strălucitor.

Pînă să se-ncurce cu el, Krysia fusese în legătură cu oamenii Căruntului. Era veselă, vorbăreață, umbla ca toată lumea, nu ca acum, speriată și crispată. După ce se ivise Kurt, încetase să se mai vadă cu tovarășii ei din organizația ilegală — mai ales din ziua cînd Căruntul o rugase, prin oamenii de legătură, să obțină niște informații de la neamț.

— Dar îl iubesc, — le spusese ea atunci, — nu-s în stare să fac așa ceva. Nu pot să-l trădez...

— Îți dai seama ce vorbești ? — o întrebase omul de legătură.

— Dacă nu mi-aș da seama...

— Adică îți vinzi patria, din pricina unui dulău ?

— Nu-l face dulău, e-un băiețandru nevinovat...

Omul de legătură avea doar șaptesprezece ani. Ridicîndu-se de pe scaun, o pălmui pe Krysia peste obraji, apoi scuipă la picioarele ei și-i spuse :

— Otreapă... scîrbă nenorocită, ai ajuns o saltea pentru nemți !

Cînd află, Căruntul se înfurie nespus dar nu se mai duse la Krysia, deoarece nu știa cum îl va întîmpina după cele întîmplate. Iar Krysia aștepta. Apoi încetă să mai aștepte. Începu să urască lumina zilei. Adăsta înnoptarea. Kurt venea cînd se lăsa bezna. Iar Bogdanov îi auzea vorbind toată noaptea. Uneori vorbea neamțul, încercînd să-i potolească lacrimile, alteori Krysia, mai spre dimineață, rîzînd încetișor — un rîs ciudat, tremurat, încît nu se putea înțelege dacă rîde sau plînge cu istericale.

Stepan îi asculta ceasuri de-a rîndul. Îi auzea șoptind, chicotind. Și cu timpul își formă impresia că vorbeau ca niște copii, și că se iubeau curat, copilărește — o dragoste cum nu se mai întîlnea în zilele tragice ale războiului, o dragoste din timpuri străvechi, scufundate în negura uitării.

Odată, Bogdanov stătea cu Kolea de vorbă, la un pahar de ceai. Nu era prea tîrziu ; pînă la ora fixată de comenduire mai rămăseseră vreo patruzeci de minute. Deși Kolea avea un Ausweis și un bilet de liberă trecere și pentru noapte, totuși se

întorcea acasă pe lumina zilei, indiferent dacă venea de la Bogdanov sau de la alte întîlniri, numai ca să nu stîrnească bănuieli de prisos.

Krysia era la bucătărie. Spăla vasele. Cînd se deschise uşa de la intrarea casei, Stepan sări ca ars. Kolea continuă să şadă înaintea paharului de ceai, liniştit şi nemişcat, gîndindu-se c-ar fi bine să-l prevină pe Bogdanov să-şi controleze reacţiile.

În prag stătea un neamţ. Era Kurt.

— Bună ziua, panilor, — rosti el într-o poloneză stricată şi se îndreptă spre bucătărie. Acolo porniră să vorbească repezit. Mai precis se-auzea vorbind Kurt, iar Krysia îi punea din cînd în cînd cîte-o întrebare. Apoi tăcură îndelung.

Bogdanov îi făcu lui Kolea un semn cu capul, arătînd spre bucătărie.

— Romeo şi Julieta.

— St — st— st... — îşi duse Kolea degetul la buze.

Kolea ascultase tot timpul conversaţia celor doi. Neamţul urma să fie transferat în Germania, la el nu voia să plece.

„Ne-ar fi de mare folos, — se gîndi Kolea, — numai că-i un fel de papă-lapte."

Peste puţin, neamţul se porni pe plîns. Plîngea cu sughiţuri, ca un copil. Krysia încerca să-l domolească, şoptindu-i ceva repede, însă el plîngea fără de istov, amestecînd cuvinte nemţeşti cu poloneze.

— Ce să facem, — îi şoptea Krysia, — ce să facem, înseamnă că n-avem noroc.

— Nu plec de-aici nicăieri, — suspină Kurt, — nicăieri.

Kolea avea darul de-a gîndi rapid şi precis, operînd asociativ şi-n perspectivă. Dînd crezare teoriei eredităţii, se putea spune că-l moştenise pe taică-său Vesvolod Vladimirovici Vladimirov, pe care maică-sa îl cunoştea sub numele de Maxim Maximovici Isaiev, iar Himmler sub cel de von Stirlitz.

Kolea se ridică de la masă şi se duse în bucătărie — la neamţ şi la Krysia.

LA CENTRU

Descifratorii îşi terminară lucrările abia pe la ora prînzului. Apoi predară lui Borodin textul celei de-a treia radiograme transmise de Vifor.

— Nu ne-a mai rămas ceva ceai ? — îl întrebă colonelul pe căpitanul Visokovski. — Parc-am îngheţat, şi-aş vrea să mă mai încălzesc.

— Imediat pun reşoul electric în priză, — spuse căpitanul. Am şi un pic de rachiu de zmeură Nu doriţi să fierb ceaiul cu puţin rachiu ?

— Va fi ceva dumnezeesc, — se entuziasmă Bodin, şi-şi întinse mîna după tutun. Lucrase cîţiva ani cu mareşalul Budionnîi şi căpătase de la el obiceiul să fumeze tutun răsucit în foiţă de ţigară.

Visokovski se duse la bucătărie : serviciul de informaţii ocupa o vilişoară din apropierea Lvovului. Era comodă, cu o mulţime de cotloane şi cămări, în care aromea, parcă, a dulceaţă zaharisită de dinainte de război, a hribi uscaţi şi a coji de portocale : vila aparţinea proprietarului unei băcănii.

Borodin îl auzi pe căpitan zdrăngănind cu cratiţele în bucătărie.

„Este plăcut să ai în casă cît mai multe cratiţe — se gîndi zîmbitor Borodin. — Asta înseamnă o familie mare şi belşug. Cuvîntul ăsta li se pare unora burghez, nedemn de-un bolşevic, însă belşugul — reprezintă, mai înainte de toate, o formă de educaţie. Cu cîtă duioşie îşi aminteşte omul de casa sa şi de teii de la fereastră, de lampa cu care s-a obişnuit, aflată la-ndemînă, de poliţele de cărţi de deasupra capului... Patriotismul, odată cucerit şi născut în bătălii grele, trebuie neapărat susţinut şi întărit prin belşug. Patriot se cheamă omul care apără conştient un întreg complex de noţiuni : rîul, teatrul, oraşul, casa unui prieten, un copil străin, bucătăria. Neapărat şi bucătăria, cu cît mai multe cratiţe."

Bordin îşi stinse ţigara răsucită în foiţă, ca un trabuc, după care privi la prima filă din textul radiogramei lui Vifor.

„După ce-au fost stabilite toate contactele, activitatea continuă. Pînă acum, reiese cu claritate că sectorul fortului Pasternyk reprezintă baza de atac a unităţilor germane care pregătesc executarea operaţiunii Cracovia. Prin Stepan, prizonierul de război sovietic evadat din lagăr, Kolea îl instruieşte pe salariatul militar Kurt Appel, şofer la statul-major al armatei, pe care l-a recrutat. Appel cere să-l ajutăm să rămînă în Polonia cu Krysia Jiwulsky. Kolea i-a promis că-l vom ajuta, bineînţeles fără să se divulge, dar i-a cerut să culeagă toate informaţiile referitoare la unită-

țile de geniu. Kolea și-a motivat cererea, spunînd că are nevoie de-o partidă de lopeți și tîrnăcoape pe care vrea să le vîndă moșierilor privați de inventar agricol.

Appel ne-a informat că lucrează ca șofer de cursă, fără să aibă un șef direct, de care să depindă. Are posibilitatea de-a ieși, mai des decît alții, în afara orașului, deplasîndu-se în dispozitivul subunităților de geniu : regimentul 12 de geniu, batalionul 5, defalcat din divizia 17 a armatei de tancuri SS, precum și batalionul 5, independent de geniu, dislocate pe o rază de 50 de kilometri în jurul Cracoviei.

Rugăm să ne furnizați date despre corepondentul de război Traub.

Kolea a format un grup de luptă, alcătuit din prizonieri de război, evadați din lagăre, aflător în momentul de față în pădurile din zona Zakopane. Numele și datele complete ale oamenilor din grup le voi transmite în radiograma următoare.

Kolea colaborează cu intendentul în a cărui subordine se află. Acesta ne oferă documente, condiționînd plata lor. Numele intendentului : Kozycki Johann, gradul : locotenent-major, patruzeci și trei de ani, originar din Köln, soția sa se numește Mathilde, născută von Sassel. Documentele pe care le oferă sînt legate de procurarea trotilului și a detonantelor. 14. 7. 44 — ora 22,46. Vifor."

Crispat, Borodin corijă greșelile gramaticale cu creion roșu. Apoi menționă pe marginea primei pagini : „învățați să descifrați fără greșeli gramaticale — e rușinos ce se întîmplă". Colonelul nu

suporta lipsa de cultură. După aceea sublinie cu creion albastru numele transmise de Vifor, le extrase pe niște cartonașe separate și le puse deoparte.

Visokovski se înapoie în încăpere și așeză înaintea colonelului o cană mare cu ceai, răspîndind o aromă de zmeură.

— Mulțumesc, — spuse distrat Borodin, continîndu-și extrasele.

— Se răcește.

— Ce ? — întrebă Borodin.

— Vi se răcește ceaiul, tovarășe colonel.

— A... Bine, bine.

Borodin scoase din seif radiograma primită acum cîteva ceasuri de la Moscova, operă extrasul, puse la loc descifrarea, și începu să redacteze răspunsul pentru Vifor.

„De la data de 26, trei zile la rînd, dumneata sau Kolea, trebuie să fiți prezenți la toate vecerniile ce se oficiază la biserica din piață, în rîndul al cincilea, primul loc din stînga, sau la restaurantul hotelului «Franța». Atît dumneata cît și locțiitorul dumitale trebuie să purtați costume albastre, la două rînduri, cu cravată neagră și cu însigna partidului național-socialist la butonieră. La mîna stîngă, pe degetul mijlociu și pe inelar, va trebui să aveți inele : o verighetă și-o șevalieră. La intervale de timp egale, vă veți acoperi ochiul stîng cu palma — din pricina unei contuzii. De voi se va apropia cineva care vă va întreba : «Vă rog să mă scuzați, e liber locul acesta ?» Îi veți răspunde : «Vi l-aș fi oferit cu multă plăcere, pen-

tru dumnezeu, dar aştept o doamnă». Veţi sta la dispoziţia persoanei respective, atît cît va considera necesar. Salutări. Asta-i tot. Borodin".

Dar Ania nu izbuti să recepţioneze decît o parte din radiograma cifrată transmisă de Borodin. Se găsea, cu Vifor, într-o şură părăsită din pădure. Prin preajmă, nici ţipenie de om. În şură mirosea a fîn şi a flori uscate : podul era îndesat cu fîn proaspăt cosit. În vreme ce Ania recepţiona fraza „De la data de 26, trei zile la rînd..." se auziră bătăi în uşă.

Vifor, înşfăcînd fila cu textul, se repezi pe scară spre pod. Ania distruse aparatul de radioemisie cu un topor, după care porni să mestece în gură hîrtiile rămase. Apoi trase scăriţa ce ducea la pod, şi-o ascunse sub fîn. Iar după aceea, năvăliră soldaţii.

O DIGRESIUNE NECESARĂ

Von Stirlitz îşi montă centura de siguranţă, prinzînd-o de spătarul fotoliului.

— Ia priveşte, — i se adresă însoţitorului său, Otto zu Uher, — ai observat că stau pe locul cu numărul 13 ?

— Mie îmi poartă noroc 13, zilele de luni şi de vineri, precum şi anii bisecţi. Vrei să ne schimbăm lucrurile ?

— Da.

— Se vede că dumneata nu eşti zdravăn la minte.

— Probabil.

— Atunci treci pe locul meu.

— O faci sincer, sau în joacă ?

— În joacă, — bombăni von Stirlitz, tare mi-e dor să mă joc.

Otto zu Uher luă locul ofițerului SS, zîmbi și porni să sugă o bucățică de zahăr candel.

— Nu-mi place avionul, — mărturisi el, — nu pot să-l sufăr. Știu că pe șosele mor mult mai mulți oameni, dar nu-mi plaçe, și n-am ce-i face.

— Dumneata ești un om bogat, — spuse von Stirlitz, — ai ce pierde, de aceea ți-e teamă.

Otto zu Uher era doctor în istoria artelor. Călătorea cu avionul pentru a depista cîteva obiecte de artă, din cele mai prețioase, care să poată fi transformate oricînd în valută. Himmler asculta de părerile lui Breugam — diplomatul vedea mult mai departe decît Kaltenbrunner. Lui von Stirlitz i se ordonase să aleagă, împreună cu doctorul zu Uher, cele mai interesante pînze semnate de maeștrii evului mediu și să cerceteze biblioteca universității.

Încordîndu-se ca un sprinter, avionul porni pe pista de zbor betonată a aeroportului Tempelhoff. Fuzelajul tremura dezgustător, din toate mărunțaiele lui de aluminiu. Avionul se cabra, vuietul motoarelor crescu în amplitutinde, și aparatul pluti în văzduh. Păru că stă pe loc ; apoi botul Junckersului-52 se înălță, după care porni să ia altitudine.

Otto zu Uher se lipi de fereastră. Von Stirlitz îi observă degetele subțiri, nervoase, încleștîndu-se de brațul fotoliului.

„Într-adevăr, chiar îi este frică, — cugetă Stirlitz. — Un om atît de inteligent, și fricos ! De fapt omul de artă este o făptură emotivă, cu fantezie

nelimitat. Uher este invidiat — posedă vile, bani, onoruri. Sărmanii bogați, nenorociții de ei, sînt niște chinuiți. În artă nu-s fanatici, ca-n politică. Acolo sînt mai largi în vederi, au un orizont mult mai deschis, pot să-și îngăduie studierea esenței fenomenelor. Chiar și-un ticălos visează — undeva în adîncul lui — să scrie o carte despre purtitatea iubirii, sau despre frămîntările lui interioare, care-l rod ca o rugină. Însă pentru un artist talentat și cinstit — lucrul ăsta-i mai complicat. Feuchtwanger a emigrat, dar cîte sute de oameni de cultură n-au rămas în Reich ? Oameni care gîndesc asemeni lui Feuchtwanger ! Dar sînt siliți să săvîrșească exact contrariul a ceea ce gîndesc, sau alteori, își vînd conștiința, și-n trădarea aceasta clocotește ura față de ceea ce-i înconjoară, precum și disprețul față de sine."

În cele două decenii, petrecute ilegal în străinătate, după ce-și părăsise patria pe vapoarele ce transportau din Vladivostok rămășițele gărzilor albe, mintea i se ascuțise ca un tăiș de brici : participa la făurirea evenimentelor, încercînd să ghicească în ele dezvoltarea lor ulterioară, fără să-și împovăreze gîndirea cu meditații insomniace. Von Stirlitz avea acasă operele clasicilor elini și latini, cărți despre istoria inchiziției. Uneori se minuna de repetarea întocmai, în condițiile Reichului, a acțiunilor și răsturnărilor declanșate de tiranii Romei, în lupta lor pentru ambițiile naționale. Cînd larga democrație populară era înlăturată de puterea personală, iar reprezentantul acesteia se urca la tribuna senatului și se adresa înaltului for în numele națiunii, crezînd că numai el cu-

noaşte, simte şi prevede ţelurile, nădejdiile şi năzuinţele naţiunii, von Stirlitz făcea o analogie cu realitatea contemporană, pe deplin liniştit, şi nu se înşela niciodată în soluţiile sale de perspectivă, indiferent în ce problemă.

După doi ani de emigraţie în China — la Şanhai, iar apoi la Harbin, în mijlocul opoziţiei antisovietice albe, — pe atunci numindu-se încă Isaiev, — plecase în Europa. Mai întîi lucrase la Paris, iar apoi la Moscova. Berzin indicase infiltrarea lui în Germania, în cadrele armatei pe cale de refacere.

Operaţia durase trei ani : în primul rînd se instalase într-o fostă colonie germană din Africa, de unde îşi procurase documentele necesare, apoi aderase la partidul naţional-socialist : presimţind că viitorul Germaniei actuale se afla, vai, în mîinile acestor huligani. Luptele intestine dintre forţele de stînga, îmbogăţirea oligarhiei vîrfurilor industriale, — toate acestea alcătuiau un tunel prin care se putea înainta fără teamă : nu exista nici o rezistenţă.

Îşi precizase de la bun început comportarea pentru viitor ; tiranul se teme de prieteni. Dar, deşi nu îngăduie dezvoltarea celor care îi spun adevăruri supărătoare, crede mai mult în ei.

De aceea, folosindu-se de stagiul său în partidul nazist, îşi permise afişarea unor opinii care, fără să fie contrarii celor oficiale, într-o oarecare măsură frizau totuşi opoziţia. Faptul acesta nu-i îngăduise dobîndirea unor succese răsunătoare pe planul carierei, în schimb cîştigase încrederea tuturor : de la Kaltenbrunner şi Schellenberg, pînă la conducătorul de partid din serviciul său de la

Gestapo. Comportarea pe care şi-o alesese cu atîta precizie, îi îngăduia să fie sincer pînă la gradul în care, o ruptură involuntară şi posibilă, să fie justificată şi înţeleasă pe temeiul întregii sale poziţii anterioare.

În 1941 fusese trimis la Tokio. Aici, la o recepţie oferită de consulul suedez, se întîlni cu Richard Sorge — se cunoşteau încă din 1926 — pe care-l preveni în privinţa planurilor de agresiune împotriva URSS, analizate în ultima vreme la Marele stat-major al forţelor armate germane. Sorge îi prilejui o întîlnire cu consilierul legaţiei sovietice. Acesta avea cunoştinţă despre sosirea lui von Stirlitz. Îi arătă o fotografie : la Isaiev privea un flăcău, chiar el, aşa cum arăta în 1923. De fapt era Alexandr Isaiev, băiatul său. Isaiev simţi o arsură cumplită. Ceva vîscos şi clocotitor i se revărsase în craniu. Apoi îi apăru înaintea ochilor chipul Saşei Gavrilina. Părea atît de aproape, atît de palpabil, încît Isaiev, sufocîndu-se se ridică de pe scaun, şi stătu aşa cîteva clipe cu ochii închişi. După care întrebă grijuliu :

— Băiatul ştie cine-i taică-său ?

— Nu.

— Dar Saşenka, ştie ce fac şi unde mă aflu ? I-aţi comunicat ?

— Nu.

— Cînd i-aţi găsit ?

— În 1939, cînd băiatul a venit să ceară un paşaport.

— Ce face Saşenka ?

— Ia și citește, — îi spuse consilierul, — aici ai să găsești totul despre ei.

Și-i dădu lui Isaiev un text de cîteva rînduri, dactilografiate des.

— A fost tot timpul singură ?

— Da.

— Unde-i fotografia ei ?

— Nu mi-au trimis-o decît pe cea a băiatului.

Amintirile năvăliră asupră-i, — clare, cu amănunte, ca și cum nu s-ar fi petrecut în 1922, la Vladivostok, ci acum în 1941, la Tokio.

Atunci, în 1922, șeful serviciului de contrainformații al albilor, Ghianțintov, îi ridicase pe el și pe Sașenka, și-i dusese la Timoha ; era ultimul act al dramei pe care-o trăise la Vladivostok, după căderea omului de legătură Mareikis, cu numele conspirativ Cen, iar el Isaiev, — de profesie ziarist, după cum sta scris în actele oficiale, dar în realitate șefului serviciului de informații bolșevice de la Vladivostok, — fusese nevoit să rămînă singur în bîrlogul dușmanilor...

Sașenka și Maxim Maximîci ședeau lîngă fereastruică. Geamul înghețase, acoperindu-se c-un strat de flori de ger. Sașenka își lipi obrazul de geam și-i șopti :

— Mai întîi parcă-i fierbinte, dar apoi te trec fiori.

— Cînd sînt lîngă tine, Sanșenka, parcă mă prostesc. Îmi vine să rostesc numai aforisme și să discut despre lucrurile cele mai inteligente.

— Pesemne că ți se transmite starea mea sufletească. Și eu vreau să fac pe originala și deșteapta, ca să nu-ți dai seama, deodată, cît sînt de proastă.

— Ia privește în stînga ta, uite luna nouă. Ghici la ce mă gîndesc.

— Am ghicit.

— Ai ochi de japoneză.

— Nu zău !

— Parcă nu știi !

— Ba știu. Dar vreau să mi-o mai mărturisești o dată.

— De ce ?

— Ca să te-ndrăgostești de mine.

Isaiev își lipi și el obrazul de geamul înghețat și spuse :

— La început mi s-a părut de ghiață, dar acum mă frige.

— Ți s-au îmbujorat obrajii. Ba nu, ți-au învinețit.

— Nu-ți mai ține degetele pe geam, au să-ți degere.

— Nu le mai țin.

Isaiev cuprinse mîna fetei.

— Hai să ne jucăm „de-a fripta".

— Dar nu cunosc jocul.

— L-ai uitat. Dar te-nvăț eu.

Și Isaiev îi explică răbdător regulile „fripteî".

— N-o să mă lovești tare ?

— Nu.

— Hai să-i dăm drumul ! — spuse Sașenka, fără să-și ia mîinile de pe palmele reci ale lui Isaiev.

— „Bate palma, bate palma“, — începu să cînte îngînat Maxim Maximîci, — „Unde-ai fost ?“ „La bunici !“ „Ce-ai mîncat ?“ „Cinci furnici“ „Ce-ai băut ?“

— Lapte bătut, — răspunse zîmbind Saşenka, lovindu-l pe Isaiev peste mînă. — Nu joci cinstit, de ce te uiţi mereu în ochii mei ?

— Fiindcă-mi place să-mi văd chipul în ei.

Soare rece de toamnă. Vînt. Oceanul agitat. Mii de oameni strigă înfricoşător. Saşenka, înghesuită lîngă balustrada de metal de lumea înnebunită, priveşte la ultima ambarcaţiune de refugiaţi. Aceasta se îndepărtează încetişor de coastă. Ochii Saşei sînt scăldaţi de lacrimi, nu-s în stare să distingă mai nimic. Încearcă să meargă spre vaporul care se depărtează. Isaiev, strîngînd cu degetele-i îngheţate bordul vasului, cu părul răscolit de vînt, priveşte într-una la Saşa. Devine din ce în mai măruntă, pînă se pierde în ceaţa depărtării.

Isaiev i-a scris Saşenkăi, mult mai tîrziu.

„Dragostea mea ! Îţi mulţumesc pentru ce-ai fost şi pentru ce eşti. Îţi mulţumesc pentru ce sînt eu — în varianta Moscova. Îţi mulţumesc pentru că-n toţi anii aceştia te-am simţit numai cu mine. Nu-ţi pot făgădui nimic, în afară de-un singur lucru — dragostea mea. Voi fi totdeauna cu tine, aşa cum am mai fost. Dacă nu vei fi alături de mine, înseamnă că lumea va pieri. Maxim“.

Avionul aterizează cu dificultate pe aeroportul Cracoviei.

— N-am schimbat degeaba locurile, — oftă ușurat Otto zu Uher, — treisprezecele meu s-a dovedit purtătorul dumitale de noroc : am ajuns cu bine, fără peripeții.

— În aer nu prea au loc peripeții, — răspunse von Stirlitz, — peripețiile durează, însă un avion se prăbușește exact într-un minut : iar în cea de-a doua secundă se declanșează drăcia aia care se cheamă infarct — cea mai bună garanție împotriva peripețiilor din văzduh.

Pe seară, la frizeria unde lucra Kolea, veni aviatorul care pilotase avionul cu care sosise von Stirlitz. Printr-un gest, îi arătă lui Kolea că vrea să fie bărbierit : pe mîneca halatului, acesta purta un mic semn „Ost". Aviatorul consideră că frizerul n-avea de unde să priceapă germana — cînd s-o fi învățat ? — și, zîmbindu-i lui Kolea, se bătu pe obraji. Kolea zîmbi și el, dînd din cap.

— Masaj, — spuse el pe rușește.

— O ! O ! Masaj, — încuviință aviatorul, închizîndu-și ochii.

După pilot sosi și mecanicul de bord.

— Ai venit aici să dormi sau să te bărbierești ?

— Și una și alta, — răspunse pilotul. — După zborurile cu favoriții lui Himmler, simt că-mi cedează nervii. Ferească dumnezeu, dacă se întîmpla ceva cu avionul ?...

— Ce te face să crezi că von Stirlitz e favoritul Reichsführerului ?

— Faptul c-a venit aici însoțit de Schellenberg, șeful serviciului de informații al partidului. Și-n afară de asta, odată, l-am văzut vorbind cu Reichsführerul, ca de la egal la egal.

Pilotul era un tînăr căruia îi plăcea să fie informat despre tot ce se petrece, mai ales în sferele înalte. Oamenii cu mai multă experiență își ascund această înclinație — necesară sau întîmplătoare. Ceilalți, mai tineri și-abia de curînd inițiați în viața „mărimilor", dimpotrivă, nu se pot reține să nu facă paradă de cunoștințele lor deosebite, dîndu-și un aer puțin obosit și indiferent.

— Ce grad are ?

Aviatorul nu știa prea bine acest amănunt și — vrînd să-și dea importanță — răspunse :

— General SS, cu stagiu dinainte de război.

— S-a dus la Franck ? La Wawel ?

— Nu, a tras la hotelul „Franța". Von Stirlitz e-un mare amator de muzică de Bach — iar în biserica din fața hotelului se află o orgă extraordinară.

— Cînd vă-napoiați ?

— Peste vreo zi sau două. Mi s-a ordonat să-l aștept.

După ce-l bărbieri și pe mecanicul de bord, văzînd că se îmbulzește din ce în ce mai multă lume în frizerie, Kolea se tăie pe neobservate la deget cu briciul și dădu numaidecît fuga la dispensar. De la dispensar se repezi la Vifor, să-i comunice sosirea importantei personalități din serviciul lui Himmler.

Fără întîrziere, Vifor luă legătura cu Căruntul și-l rugă să afle, prin oamenii lui de la hotelul „Franța", tot ce se poate afla despre von Stirlitz, și, în special, itinerariile vizitelor sale, cine-l însoțește, cu ce se deplasează, la ce oră se trezește și unde ia masa.

STILUL DE MUNCĂ

După dispariția lui Muha, colonelul Berg, de la serviciul de contraspionaj al armatei, își pierduse tot echilibrul interior. O dată cu punerea în retragere, de către Führer, a amiralului Canaris — șeful, creatorul, dar mai presus de orice, creierul și inima Abwehrului, — toate căderile colaboratorilor Abwehrului erau considerate de Gestapo ca o nouă confirmare a justeței punctului lor de vedere pentru viitoarele divergențe cu armata. Colonelul Berg era pregătit pentru orice eventualitate, fie ea cît de rea, deși, la drept vorbind, ce putea fi mai rău decît să se afle în postul de șef al serviciului de contraspionaj al armatei. Și asta, după zece ani de muncă susținută, în clădirea de pe Tirpizufer, 74, Berlin, la arhivele centrale ale Abwehrului. Acolo erau fișate toate personalitățile politice ale lumii, economiști, scriitori, prostituate, prim-miniștri, dansatoare, generali, psihiatri, regizori, filozofi — într-un cuvînt toți cei care prestaseră servicii celui de al III-lea Reich, sau care le prestau în prezent, indiferent în ce condiții, voluntar sau involuntar, cu plată sau fără plată.

Lucrînd cu Canaris, Berg fusese inițiat în multe secrete, dar nu chiar în cele mai importante, deoarece amiralul îl considera un executant strălucit, — și nimic mai mult. În special, îl pusese în gardă memoria uimitoare a lui Berg : acesta n-avea nevoie să mai recurgă la un dosar citit cu zece ani în urmă, deoarece îl știa aproape pe de rost.

— Memoria este caracteristica nedotaților, — spunea Canaris, — dacă-i vorba despre cei ce se consacră științelor umanitare, iar nu celor tehnice. Informațiile, ca primă componentă a politicii, aparțin științelor umanitare, fiind chiar o strălucită modalitate de exprimare a esenței problemelor respective. Îmi vine să zîmbesc cînd mi se spune că-n activitatea de informații reușita operației depinde de exactitatea matematică a unui calcul, deoarece este întruchiparea cea mai fidelă a unui fel de pat al lui Procust, în care raționamentele noastre trebuie să-ncapă cu orice preț. Spionajul mobilizează la maximum psihicul, stîrnind pasiunile cele mai josnice sau cele mai pure năzuințe. Aici se află rațiunea supremă a acestei activități umane.

Amiralului îi plăcea să vorbească în aforisme. Chiar cînd se adresa cățelușului său favorit Seppl, își cizela formulările și căuta, fără voia lui, să se exprime cît mai elegant și fluent. Berg îl imita pe Canaris cu maximum de fidelitate, ca de altfel, majoritatea celor care lucrau în Abwehr, deoarece nu se puteau lăuda că-s atît de intimi cu amiralul, încît să-și conserve personalitatea, știut fiind că diferențierea personalității este cea mai trainică garanție a prieteniei. Îl imita pînă și-n felul de-a vorbi — zîmbitor, binevoitor, zăbovind ironic asupra elementului cel mai însemnat al discuției; chiar și-n maniera de-a se îmbrăca — puțin neglijent, dar numai atît cît această neglijență să pară elegantă; precum și-n obiceiul de-a cultiva relațiile cu colaboratorii — îngăduitor, dar cu un pic de aroganță, avînd iarăși grijă să nu jignească, lăsînd totuși să se observe diferența ierarhică.

Pe vremea cînd Berg trăise şi studiase la Moscova, la facultatea de chimie a Universităţii de stat, se arătase uimit de relaţiile existente în Rusia de după revoluţie. Atît comisarul poporului, cît şi muncitorul de rînd, aveau aceleaşi haine, iar discuţiile pe care le purtau între ei erau tovărăşeşti. Berg, după ce începuse să lucreze în Abwehr, încercase să adopte obiceiurile practicate de ruşi, însă Canaris, mai pe ocolite, dîndu-şi prea bine seama de proveniența acestei înclinaţii la Berg, îi spusese :

— Dragul meu, e bine să apreciezi ceva văzut la alţii, dar e odios să imiţi.

Berg se înroşise ca para focului, şi de-atunci îl imitase pe amiral cu acribie, chiar pînă şi-n gesturi : cînd discuta cu colaboratorii, îi bătea pe umăr prietenește, plin de bunăvoinţă — dar gestul avea un aer de falsă îngăduinţă, frizînd prefăcătoria.

Pe măsură ce situaţia lui Berg devenea mai echivocă, cu atît mai binevoitor discuta cu agenţii săi, glumind, rîzînd şi stînd ceasuri în şir la birourile serviciului de contraspionaj, povestindu-le întîmplări hazlii şi anecdote evreieşti.

Berg aştepta clipa cînd asupra capului său se va abate furtuna dezlănţuită de dispariţia lui Muha. Cercetările pe care le întreprinsese arătaseră că Muha dispăruse după ce-o condusese la întîlnire pe radiotelegrafistă. Berg n-avea informatori în rîndurile populaţiei poloneze, dar chiar dacă i-ar fi avut ,tot n-ar fi considerat că-i posibil să le acorde o încredere nelimitată : de la polonezi te poţi aştepta la orice, — dezinformări sau acţiuni de „intoxicare".

Berg se liniști numai cînd află de eșecul Gestapoului în cazul maiorului sovietic — agent de informații ; Gestapoul nu va mai îndrăzni să-i impute dispariția lui Muha, din moment ce scăpaseră din mînă un personaj de-o mult mai mare însemnătate. După fuga maiorului rus de la gară, Berg presupuse că era pe deplin logic, mai mult decît sigur, să admită posibilitatea unei evidente legături între Muha, radiotelegrafistă și maiorul rus. În orice caz, Berg nu respinse această probabilitate, și porni să acționeze în consecință. Gestapoul opera pe căile obișnuite : razii în masă, arestări, înregistrarea convorbirilor telefonice, urmărirea insistentă a polonezilor suspecți. Berg porni pe alt drum : elimină investigațiile din centrul orașului, concentrîndu-și-le, în schimb, în regiunea suburbiilor Cracoviei. Cinci automobile, cu instalații radiogonometrice, patrulau zi și noapte pe șoselele și drumurile de țară, acoperind o rază de cincizeci de kilometri în jurul orașului. Zece grupuri mobile, înzestrate cu goniometre transportabile, începură „pieptănarea“ sistematică și minuțioasă a pădurilor și dealurilor din împrejurimile Cracoviei. Berg nu se grăbea : era convins că transmisionista va încerca, fără îndoială, să intre în legătură cu centrul. Mai cunoștea și faptul că transmisioniștii sovietici obișnuiesc să vorbească mult în eter — așa că avea timp destul s-o surprindă.

Fiind un om cu-o deosebită experiență în meserie, Berg inițiе o operație de intoxicare, printr-un fals agent, slovac de naționalitate, pe care-l însărcină să răspîndească zvonul că-n sectorul

Rybna, o serie de oameni îi văzuseră pe Muha și pe-un individ care, după descrirea exterioară, putea fi agentul sovietic fugit de la gară. Mai tîrziu, Muha nu mai fusese zărit, în schimb, pe agentul rus fugit de la Gestapo îl văzuseră ieșind din pădure noaptea, într-un veston ud și cu vînătăi pe chip. Informația, construită cu osebită atenție de Berg, suna foarte convingător în raportul agentului. Berg nu mai telefonă la Gestapo, dar depuse la dosarul dispariției lui Muha raportul respectiv — pentru eventualitatea unor frecușuri cu șefii siguranței din Cracovia.

Berg nu se înșelase : după o zi de la dispariția lui Muha, instalațiile de radiocaptare semnalară un nou punct de emisie, la vreo 30 de kilometri sud-vest de Cracovia, în direcția Zakopane. În ziua următoare, Berg detașă în sectorul respectiv șapte grupuri mobile și trei autoradiocaptoare. După încă o zi, se stabili cu precizie locul noului punct de emisie. Iar după o săptămînă, Ania fu arestată de serviciul de contraspionaj al armatei. Vifor scăpase numai datorită unei întîmplări : soldatul care sonda cu baioneta fînul unde se ascunsese Vifor era prea înfuriat ca să procedeze după cum s-ar fi cuvenit, cu răbdare și meticulozitate. Baioneta străpunsese de trei ori pantalonii lui Vifor, și o dată îl zgîriase superficial la cap. Vifor se așteptase ea, după percheziție, locuința prisăcarului și șura să fie incendiate. Așa că stătuse culcat cu grenada în mînă. N-ar fi acceptat să se predea oricum, ci le-ar fi ieșit în întîmpinare și-ar fi aruncat în aer, o dată cu el, cel puțin cinci fasciști.

Auzea cum o băteau pe Ania și cum răcnea ofițerul :

— Unde-s ceilalți, tîrfă roșie ? ! Răspunde, unde-s ceilalți ?

— Sînt singură, — răspundea Ania. — Și nu mai zbiera la mine, că aud destul de bine.

Vifor stătea ghemuit, iar umerii porniseră să-i tremure în ritmul palmelor pe care le încasa Ania.

— Și mai ziceți că sînteți europeni, — spunea Ania, — văd că obișnuiți să bateți femeile... așa-i pe la voi ?

— Tu ești o tîrfă nenorocită, și nicidecum femeie ! — striga ofițerul. — Culcă-te la pămînt, cu fața în jos.

— Nu-i nevoie, — îi întoarse vorba Ania, — mă puteți împușca și-n față.

— Mai înainte de a-ți trage un glonț în mutră, să-mi mai dansezi puțin, tîrfă ordinară ! — o repezi ofițerul. — Și-ai să vezi ce-o să mai dansezi ! N-are să-ți poată veni într-ajutor nici patria ta dragă, și nici dragul de Stalin !

— Pe mine m-ajută și patria, — răspunse Ania, — mă ajută și tovarășul Stalin, însă pe voi n-o să vă mai ajute nimeni.

Vifor își strînse puternic ochii, deoarece auzea cum ofițerul lovea în fată. Și parcă-i văzu chipul : frumos, feminin, deși încă de copil, cu nas cîrn și ochi mari, puțin sașii.

„Ei ? — se gîndi el. — Oare n-a venit timpul să ies ?“.

Soarta agentului de informații... Casablanca, baruri de noapte, dansatoare fumînd în pauzele de dragoste, tolănite lîngă ministrul nădușit, și întrebîndu-l distrate despre secretele de stat-major,

despre avioanele de aluminiu şi zborurile peste Atlantic, la un coctail pentru convorbiri cu magnaţii finanţelor ; întîlniri conspirative în vile cu pereţi dubli ; răpiri îndrăzneţe de ofiţeri străini ; pachete groase de bancnote noi, foşnitoare, în portofolii aspre ; dragostea blondelor pieptoase şi flegmatice ; recrutarea subtilă — la o ceaşcă de cafea — a ambasadorilor şi miniştrilor... Doamne, cît de ridicole par toate acestea, cît de stupide, mai ales dacă în stupiditatea lor n-ar exista atîta lipsă de omenie faţă de cei care practică această meserie.

Dar să zaci în fîn şi să-i asculţi cum bat o fată şi-o silesc să se culce la pămînt, cu faţa în jos, iar tu să te-ascunzi mai departe în fîn, neştiind cum să te-mparţi, între datorie şi omenie, între raţiune şi pornire sufletească — cum se mai poate numi asta ? Iar dacă se întîmplă să glumeşti cu un om, dar să ştii că, după ce l-ai poftit la masă şi i te-ai uitat în ochi, îl vei conduce pe-o stradă învăluită de beznă şi vei fi nevoit să-l ucizi, deoarece ţi-i duşman, ce-i de făcut atunci ? Sau poate c-ai fost la el acasă şi i-ai cunoscut copiii, l-ai văzut jucîndu-se cu fetiţa lui de-un anişor — asta cum se mai poate numi ? Dar dacă trebuie să te culci cu-o femeie, făcînd pe îndrăgostitul, iar în inima ta se află chipul alteia — atunci ce te faci ? Dar dacă la interogatoriu se poate spune un „da", în vreme ce eşti obligat să răspunzi, cu orice preţ, „nu", iar după acest „nu" urmează camera de tortură, deznădejdea, groaza şi disperarea, şi după ele un coridor lung, fără sfîrşit, frigul, dalele de piatră, cerul privit pentru ultima oară, la fel ca şi zăpada şi oamenii — chiar dacă aceştia

vor fi cei care te vor împușca în ceafă, dar care-s totuși oameni, care-n clipa cea din urmă îți vor deveni dintr-o dată dragi, nespus de dragi — pentru că sînt ultimii oameni pe care ți-i dat să-i mai vezi... — atunci cum se poate numi asta ?

Undeva, chiar lîngă șură, un automobil își ambală motorul, frînele scrîșniră, pocni o ușă, și Vifor auzi pe cineva vorbind nemțește :

— Încetați, cretinilor ! Ce bestialitate-i asta — să bați o femeie !

Apoi același individ rosti blajin :

— Te rog să ne scuzi, fetițo, pentru porcăria asta. Poftim, ia loc în mașină.

După ce-i traduseră Aniei cuvintele neamțului, acesta adăugă :

— Mi-e rușine pentru ce-ai făcut, domnule locotenent-major. Numai un măcelar putea proceda așa, și nicidecum un ofițer al armatei germane.

— Mi-au ucis fratele pe frontul rusesc, — răspunse încet locotenentul-major.

— Ți-ai închipuit cumva că războiul este un joc de popice ? Urmează-mă !

După prima zi de interogatorii, Berg își dădu seama că nu poate obține nimic de la fată, urmînd canoanele obișnuite de întrebări și răspunsuri. Are să mintă, iar dacă ai s-o acuzi, va tăcea mîlc. Așa că Berg hotărî să pornească pe altă cale — de fapt lansase un balon de sondaj chiar în clipa arestării ei. Cînd mușfuluiești în prezența arestatului pe cel care l-a prins și l-a bătut, — asta înseamnă un început bun pentru continuarea operațiilor de investigație. Berg imaginase un joc

original pentru amăgirea rusoaicei : voia să se lase recrutat de ea, iar după aceea, prin intermediul fetei, să ajungă la ceilalți componenți ai grupului lansat în spatele frontului. Chibzuindu-și astfel partida, o convocase pe Ania la interogatoriu noaptea, cînd toți ceilalți colaboratori din serviciul de contraspionaj al armatei plecaseră pe la casele lor, iar în toată clădirea nu mai rămăseseră decît cinci oameni : patru paznici și colonelul.

Berg o instală pe Ania într-un fotoliu, puse reșoul electric în priză și pregăti de ceai. Apoi se așeză în fața ei — atît de aproape, încît li se atingeau genunchii, — după care începu, melancolic și zîmbitor, s-o examineze pe fată. Cît fusese ziua de lungă, o interogase prin intermediul traducătorului, fără să-și trădeze cunoașterea limbii ruse. Era și acesta un sistem, pe care Berg se baza. Apoi pronunță molatic :

— Ne-aleserăm cu ponoasele, draga mea...

Rostise cuvintele acestea, c-un accent de pe Volga, atît de autentic și duios, încît Ania se lipi de spătarul fotoliului.

„Este o naivitate să opui fanatismul de tipul celor de Gestapo, credinței pline de dîrzenie a bolșevicilor. Tăișul coasei se știrbește, dînd de cremene, — gîndea Berg, mizînd pe succesul noului său procedeu, după primele opt ceasuri de interogatoriu clasic, care se dovedise inoperant. Trebuie depistate alte căi. Coasa n-are spor, decît în iarba moale și fragedă. Iar aceasta trebuie să fie cît mai deasă, încît la început coasa să se tocească, iar apoi să nu mai fie în stare să taie. Mai ales că n-ai la îndemînă o gresie de ascuțit."

— Te rog să vorbești încet, — coborî glasul Berg, — aici și pereții au urechi.

Se îndreptă spre un dulap din care scoase un picup american automat „Columbia", puse cîteva plăci și-l porni să cînte.

Cîteva clipe ascultă cu ochii închiși melodia unui tango, legănîndu-și capul în ritmul muzicii.

— Ascultă, — spuse el, ridicîndu-și pleoapele grele, — ascultă-mă cu atenție. Nu vreau nici să-ți aflu numele adevărat, nici cine ești, nici cu cine ai legături. Am să-ncerc să te ajut, dar nu cu prețul trădării, ci cu alt preț. Înțelegi ?

Toate acestea erau atît de neașteptate pentru Ania, încît aceasta, dînd din cap, răspunse tot în șoaptă :

— Nu-nțeleg.

— Vreau să-mi răspunzi doar la o singură întrebare, — spuse Berg foarte încet, — consideri că toți nemții sînt alături de Hitler, sau nu ?

— Nu, — răspunse Ania, — așa ceva nu-i posibil.

— Ce părere ai, este cu putință ca sub epoleții unui colonel să se ascundă un om care nu simpatizează fascismul ?

— Oamenii aceștia se predau prizonieri.

— Just. Însă se pot constitui prizonieri numai cei ce se află în primele rînduri, pe front. Dar ce să facă acela — nu-i vorba despre mine, purtăm doar o discuție liberă, nu-i așa ? — care n-are cum să se predea prizonier ?

— Să-l împuște pe Hitler — iată ce poate să facă.

— Ei bine... Să zicem că nu ţi-am auzit acest răspuns. Îţi repet întrebarea mea : cum să-şi dovedească cineva antipatia faţă de fascism ?

— Ce doriţi de la mine ?

— Nimic, — afirmă Berg. — Acum să bem un ceai — atîta tot. Cum îţi place — mai tare sau mai slab ?

— Mai tare.

— Nu se recomandă. Ceaiul tare dăunează tenului.

— Mie şi-aşa mi s-a stricat tenul, — spuse Ania, pipăindu-şi vînătaia de la ochi.

— Trebuie să-l înţelegi şi pe el. Acestui ofiţer îi murise fratele pe front, un băieţandru.

— N-a pomenit nimic că era băieţandru. A spus doar frate, şi-atît.

„Domnişoara ştie nemţeşte", — îşi notă pentru sine Berg, dar nu lăsă să se vadă. — Mă rog, frate. Dar era sînge din sîngele lui.

— Nu noi am pornit războiul.

— Şi asta e-adevărat. Nu-l justific, ci doar caut să-ţi explic de ce-a fost atît de nestăpînit.

— Vreţi să spuneţi că la dumneavoastră nu se torturează ?

— La noi — nu. Doar îi împuşcăm, şi-atîta tot. La Gestapo îi torturează, dar eu nu-s gestapovist, aparţin serviciului de spionaj şi contraspionaj al armatei. Abwehr. Mai precis, fostul Abwehr. Înţelegi ? N-ai auzit de această schimbare ?

— N-am aflat de-aşa ceva.

— Ei, nu-i ceva atît de important, — zîmbi Berg şi privi drept în ochii fetei, — să ştii că

nu-ncerc să te prind cu minciuna, nici să nu te gîndești la așa ceva.

Ania zîmbi și ea, și răspunse :

— Dar nici nu cred că-i posibil.

— Cît zahăr să-ți pun ?

— Cît mai mult, cu-atît mai bine.

— Ajung patru bucăți ?

— Puteți pune și cinci.

— Poftim. Să punem cinci. Eu unul, îl beau complet fără zahăr.

— De unde cunoașteți atît de bine rusește ?

— Asta-i secretul meu, iar dac-ai să-l afli, încetează să mai fie secret. Was wissen zwei, kennt das Schwein.

Ania tăcu.

— Ai înțeles ?

— Nu.

— De ce nu mă-ntrebi ce-nseamnă ?

— O să-mi spuneți și singur, dacă-i nevoie.

— Adevărat. Asta înseamnă : ce știu doi, o știe și porcul.

— Ce fierbinte e ceaiul... opărește, nu-altceva.

— Nu te grăbi. Avem timp.

— Acum cît e ceasul ?

— Douăsprezece.

— Mai mă țineți mult ?

— Cît dorești dumneata. Am ordonat să ți se dea o plapumă.

— Mi-au și dat-o. Mulțumesc.

— Vai de mine, n-ai pentru ce...

— Tot nu-nțeleg, ce vreți de la mine ?

— Absolut nimic, — zîmbi blajin Berg. — Vreau doar să mă las pradă imaginației. Închipuie-ți :

unei agente de informații rusoaice — nu ție, nu ție, ci alteia, care-ți este necunoscută — i se dă posibilitatea să fugă. Așa ?- Ba chiar este ajutată să treacă linia frontului. Sau să realizeze o legătură prin radio, de-aici. Dar cu-o singură condiție : să transmită serviciului de informații, sau statului-major, ceea ce ar fi și mai bine, că într-una din unitățile armatei germane, o unitate din cele mai importante, se află cineva care ar vrea să intre în contact cu serviciul de informații rusesc. Cum crezi că vor privi bolșevicii această ofertă ?

— De unde să știu eu...

— Bineînțeles că n-ai de unde să știi... Doar nu-i vorba de tine, ci-mi imaginez numai. Încearcă să fantazezi și dumneata. Ce părere ai, vor accepta să ia contact cu această persoană ?

— Este imposibil să evadezi dintr-o temniță germană.

— În principiu, bineînțeles că-i imposibil, mai ales dacă nimereai pe mîinile Gestapoului. Însă pe tine te-a prins serviciul secret al armatei. De la Gestapo nu evadează nimeni. De-acolo evadează numai agenții dubli. Chiar nu de mult, au aranjat o evadare de soiul ăsta, din gara Cracoviei.

Berg privi fulgerător la față vrusese să vadă cum reacționează. Dacă avea vreo legătură cu rusul care fugise de la Gestapo, era imposibil să nu-și dea de gol uimirea. Însă chipul ei rămăsese calm, fără urme de încordare, iar mîinile îi stăteau și ele liniștite pe genunchi.

„Înseamnă că n-are nici o legătură cu individul, — decise Berg. — pesemne că aparține altui

grup. Datorită ei, am să lămuresc totul despre Muha. După descrierea lui, fără îndoială că fata asta e agenta pe care-o aştepta".

Desigur, dacă Vifor i-ar fi comunicat Aniei despre arestarea lui, fata ar fi reacţionat imediat. Arestatul nu se mai teme pentru el: ci pentru ceilalţi componenţi ai grupului. Dar Vifor nu spusese nimic nimănui, deoarece îşi dădea foarte bine seama că toţi subordonaţii se vor feri de el, gîndindu-se c-ar putea fi un agent al Gestapoului — fiindcă nu-i atît de lesne să scapi de la Gestapo. Aşa că hotărîse să divulge totul mai tîrziu, după executarea misiunii.

Această complexitate a evenimentelor, o salvă pe Ania. Iar evenimente asemănătoare, tot atît de complexe, urmau să se ivească şi-n zilele următoare — atît de multe şi atît de importante, încît vor determina schimbări fundamentale în soarta multor oameni, legaţi într-un fel sau altul de operaţia „Vifor".

— Dar care-i garanţia că agenta rusoaică nu va primi un glonţ în ceafă? — întrebă Ania.

— Ei, asta-i chiar ridicol, — răspunse Berg, sorbind din ceai. Prima garanţie constă în posibilitatea de-a i se trage un glonţ în frunte, iar nu în ceafă. Aşa cum se procedează cu agenţii ruşi, la noi în închisoare, fără nici o judecată.

— Sînteţi mulţi care v-aţi dat seama c-a sosit sfîrşitul? Da?

— Draga mea, eu nu pun întrebări directe. Îmi dau curs liber imaginaţiei, doar atît, iar tu îmi ceri nişte răspunsuri care m-ar putea costa capul.

— Bine, spuse Ania, sorbind pînă la fund ceaiul din ceaşcă. Sînt de acord să încerc.

Berg îşi bău şi el ceaiul, puse grijuliu ceaşca pe farfurioara din porţelan de Saxa şi zise :

— Dar ce garanţie am că n-ai să mă vinzi, în cazul insuccesului evadării, din motive independente de voinţa noastră ?

— N-o să-mi cereţi nimic, înainte de evadare ?

— Ba da.

— Ce anume ?

— Acordul de-a folosi staţia noastră de emisiune, pentru a transmite la ai tăi, la statul-major, cîteva informaţii false.

— Nu se prinde.

— Aşteaptă. Nu te-nfierbînta. Vei transmite două sau trei informaţii false, apoi îţi voi organiza evadarea, şi vei putea lua legătura cu oamenii tăi, după care să comunici la Moscova că ştirile au fost fabricate. În al doilea rînd, după ce vei transmite această precizare, ai tăi vor avea posibilitatea să înceapă partida cu noi, făcîndu-se că ne „cred", deşi cunosc în realitate tot adevărul. E mult mai convenabil pentru Moscova, decît pentru Berlin ; ascultă-mă, scumpa mea, nu-i primul an de cînd lucrez la contraspionaj.

— Dar de ce-i nevoie de-o cale atît de întortocheată pentru evadare ?

— Pentru că de la postul de radio-emisie se poate fugi ; acolo nu-i închisoare.

— Trebuie să mai cuget.

— Cugetă.

— Nu, nu aici.

— Vrei să te-ntorci în odaia ta ?

— Da.

— Bine. Poftim şi mănîncă, îi spuse Berg, scoţînd o cutie de conserve, unge pe piine, este pateu de porc.

— Mulţumesc.

— Acum, uite ce-i : este posibil ca la interogatorii să răcnesc şi să bat din picior. Va fi necesar, mă-nţelegi ? Aşa că să nu te superi.

— Dar de ce nu fugiţi cu mine ?

— Ca să mă-mpuşte ? Nu ţin să fiu împuşcat.

— Dar vă dau toate garanţiile.

— Scumpa mea, — zîmbi Berg, — numai eu pot să-mi furnizez garanţiile necesare. Trebuie să transmit oamenilor tăi de aici asemenea informaţii, încît să convingă comandamentul sovietic de valoarea mea. Am nevoie de omul tău de legătură, care să intre imediat în contact cu centrul vostru.

— Dar ce vă împinge să vorbiţi anume cu mine, despre toate astea ?

— Crezi că prindem în fiecare zi agenţi ruşi ? Şi-apoi, tu reprezinţi un caz ideal, eşti radiotelegrafistă şi te pot introduce la postul nostru de emisie, înţelegi ? De-aici nu-ţi pot organiza evadarea, în nici un caz.

— Aş vrea să mă gîndesc, — repetă Ania.

Cînd ajunse în odaie, se prăbuşi cu chipul pe pat, urlă, de parcă ar fi durut-o ceva.

„Proasto, proasto, tîmpito ! — îşi spunea ea. — Nu înţeleg nimic ! Proasto ! Măicuţă, ce să fac, măicuţo ? !“

Şi se aşternu pe plîns, un plîns în hohote, ca-n copilărie, cînd se considera nedreptăţită.

Kurt plecase cu niște ofițeri, undeva în direcția Zakopane. De aceea, Vifor și Kolea hotărîră să rămînă peste noapte la Stepan : casa Krysiei era sigură — toată garnizoana știa că gazda este în dragoste cu un soldat din Wehrmacht.

Krysia puse pe masă un ceainic mare și-o cană cu brînză de vaci, după care se duse la culcare.

— Iac-așa, — spuse Vifor, trosnindu-și degetele. — Iac-așa, fraților.

— Să n-o nenorocim pe copila asta, — amintl Kolea. — E-un om tare de treabă.

— Va fi în stare să reziste ? — întrebă Stepan.

— Va rezista, — răspunse Vifor.

— Fără îndoială, va rezista, — întări Kolea.

— Acum am rămas fără legătură prin radio, — spuse Vifor, — nu-i bine. Mă-ntreb dacă nu-i cazul să ne ducem la ai noștri după un aparat de emisie-recepție. E drept, Căruntul a făgăduit să se gîndească la asta, poate c-o să transmitem de la partizani.

— Forțele populare poloneze ?

— Da. Există un batalion de flăcăi. După mine, cred că au un aparat de emisie. O să ne mai gîndim. Deocamdată, uitați-vă care-i situația... Ultimele cuvinte primite de la Borodin sunau așa : „De la data de 26, trei zile la rînd..." Pe data de 26 a sosit von Stirlitz...

— Și ? — întrebă Kolea.

Vifor tăcu vreme îndelungată, apoi rosti fără să privească la Bogdanov :

— Stepane, du-te pînă-n tindă, — să nu cumva să ne-asculte cineva.

Bogdanov zîmbi, dădu din umeri şi ieşi din încăpere.

— Ce, n-ai încredere în el ? — întrebă Kolea.

— Cum să n-am încredere... Ba am... Dacă n-aveam — nu veneam aici. Însă acum trebuie să ne gîndim împreună la ce-a vrut să ne transmită Borodin.

— Tu ce crezi ?

— Abia acum începe să mă frămînte problema — şi numaidecît mi-amintesc de Ania. Am locuit cu ea, în săptămîna din urmă, la Vojtek prisăcarul. Fata-i aşa cum spune cîntecul — mititică, zglobie şi plină de gingăşie. Cînd se trezea dimineaţa — era cu ochii umflaţi de somn, cu gropiţe în obraji, ca un copil. Cum să-ţi zic, cînd mi-aduc aminte, mă chinuie ca o rană. Pe-un bărbat poţi să-l torturezi, sfîrtecîndu-l şi-n bucăţi, nu-i cine ştie ce grozăvie. Dar o fată poate fi torturată şi necinstind-o. Cîteodată mă gîndesc înfricoşat : pe pămîntul ăsta trăiesc o mulţime de oameni, creaţi toţi după acelaşi chip şi asemănare, şi îndeobşte nu li-e dat să trăiască prea mult, dar vezi tu — ei zidesc temniţe, au învăţat să se tortureze unul pe altul, se împuşcă, procreează copii nenorociţi... Ce adevăr să mai propovăduieşti, pentru a întrona frăţia sub acest cer ?

— Mai întîi ar trebui să-l spînzurăm pe Hitler.

— Înţelegi, fiecare jertfă, prin ea însăşi, sporeşte numărul condamnaţilor : cenuşa lui Klaas le apasă sufletele.

— Ce-i cu tine, dragule? Nu te-nvoieşti să-l spînzurăm pe Hitler?

— Ai înnebunit? Nu despre asta vorbeam. Şi-apoi, după mine, Hitler nu poate fi considerat făptură omenească. Un om mai poate greşi, să facă prostii, să fie vinovat fără voia lui pentru o seamă de nenorociri, dar un om normal, cu două picioare articulate, care a primit darul de-a judeca conştient şi de-a răzbi în viaţă datorită muncii lui creatoare, un asemenea specimen biologic n-are dreptul să organizeze lichidarea fizică a semenilor săi, numai pentru motivul că au părul creţ, nasul coroiat sau năravul de-a trăi în corturi. Hitler — e-un caz patologic. Războiul l-am şi cîştigat. Ceea ce mă interesează însă — este viitorul de mîine al omenirii. Ştii, mă gîndesc la acei oameni pentru care jertfele nu-s prilej de lacrimi la amintirea grelelor clipe din trecut — ci un şoc, o cutremurare ce te obligă să cugeţi la anii ce vor urma, la lumea pentru care, în momentul de faţă, Ania noastră este supusă la chinuri.

— Ce te frămîntă, Vifor, ce ţi-a stîrnit starea asta melancolică?

— Se spune că suferinţa îl îndîrjeşte pe om... Nu ştiu... Poate că nu-i tocmai aşa. Mai înainte de orice, suferinţa traumatizează psihicul. Omul care a fost supus torturii devine altul, diferit de cei care au norocul să semene, să clădească, să întocmească şi să calculeze planuri. În 1942, la Krivoi Rog, am împuşcat un trădător... Era agent la Gestapo. Scria la ziarul colaboraţioniştilor despre „Vilna Ukraina", înjurîndu-i pe blestemaţii

de muscali, comuna jidovească... Într-un cuvînt, ca la carte... Nu era cine știe ce mare lucru că scria la ziar, dar mai făcea și pe naționalistul antihitlerist. Cîțiva de-ai noștri s-au lăsat momiți, și-au pierit în temniță. M-am dus la el — era un găligan tînăr, frumușel, gungurind în jurul unei femei pline de gingășie și de bunătate... Iar el convocase la o întîlnire niște studenți, trei băiețandri dintr-o grupare patriotică : ascultau comunicatele biroului sovietic de informații. Însemna că dacă nu-l executam pe loc, a doua zi trei din flăcăii noștri urmau să atîrne de cîrligele din camera de tortură. Și știi care-i culmea : nu m-am gîndit atunci la cei pe care-i vînduse. Mă gîndeam la trădările lui viitoare, și-i mai văzusem și soția... Cînd am ieșit cu el, a căzut în genunchi, și-a început să ragă ca o vită și să repete : „Ce-o s-ajungă Lenoșka, o să rămînă singură pe lume, cruță-mă pentru Lenoșka, am să vă slujesc... Ce vină are Lenoșka, dacă bărbatul ei s-a dovedit un om de nimic...“ După cele petrecute, n-am dormit trei nopți.

— Te-ai îndrăgostit de ea, — spuse Kolea încet, — am înțeles ce se întîmplă cu tine.

— Nu-i chiar așa. E-aproape un copil... N-ai copii, așa că nu poți pricepe. Bine. Hai să ne gîndim la SS-ist. Oamenii Căruntului confirmă că-i o figură de prim rang.

— Ori îi venim de hac, ori îl răpim. De-alde ăștia, nu trebuiesc scăpați din mînă...

— Pesemne că așa va trebui să procedăm. Dar ne aflăm în fața unei dileme : să-l răpim, sau să-l lichidăm. Cunoști bine hotelul „Franța“ ?

— Da.
— Au acces și civilii ?
— Răzbat eu pînă la el.
— Nu te lăuda cînd pornești la război...
— Îți spun că răzbat.
— Urmărește-l o zi... Acum mai departe. Căruntul se ocupă de legăturile cu închisoarea...
— Are nevoie de bani ?
— Da. Posibil să aibă nevoie.
— Facem rost.
— Stop. Despre asta voiam să-ți vorbesc între patru ochi. Ține legătura cu intendentul, cu Kurt, cu grupul de luptă și cu o parte din oamenii Căruntului. Dacă va avea loc o cădere, și încă cu zgomot — dăm peste cap toată operația. Dacă va fi necesară, la „expropriere" trebuie să se ducă Bogdanov.
— Singur ?
— De ce singur... Să-i dai trei oameni din grupul de luptă. Mai ales că trebuie dată lovitura ori la o bancă, ori la un magazin. Dacă recurgem la „expropriera" vreunei dughene oarecare sau a unei farmacii — ne putem da de gol în timpul operației. Ce mai e nou cu intendentul ?
— Mi-a transmis datele despre depozite... Au să-l transfere la Praga...
— Păcat. Cînd ?
— Nu se știe precis.
— Nu-i nimic. Încă ne mai este de folos aici.
— Să-l chem pe Stepan ?
— Da.

Kolea ieși în tindă. Stepan stătea lîngă ușă, ascultînd încordat tăcerea înfricoșătoare a nopții.

Din cînd în cînd urla cîte-un ciine, a morţiu, apoi se făcea din nou liniște. Liniștea specifică teritoriilor ocupate, cînd fiecare clipă poartă în ea așteptarea unei împușcături, a unui strigăt de deznădejde sau de pieire.

CALCULUL PROBABILITĂȚII

În locuința Căruntului, de la Varșovia, pînă la război, trăise un frate de-al lui — cunoscut psihiatru al orașului. Acesta avea o fată, Maria. Cînd taică-său pierise în 1939, fata se mutase la Cracovia. La început locuise în casă la Căruntul, iar după ce acesta intrase în ilegalitate, Maria închiriase o cameră — avea cu ce-și ține zilele, deoarece moștenise de la răposatul o colecție de monede de aur și cîteva gravuri originale din evul mediu. Maria lucrase cîtva timp la universitate, dar după ce hitleriștii închiseseră universitatea — preconizînd în planurile lor pentru Polonia doar școli elementare — se angajase ca translatoare la nodul de cale ferată. Aici îl cunoscuse pe inginerul Ignacy Dombrowsky. Inginerul avea o soră tare drăguță, Irina, atît de drăguță încît abia se-ncumeta să iasă pe stradă — bărbații urmărind-o cu privirile, în special nemții. Și iată că, pe cînd se întorcea de la școală, unde urma un curs pentru asistente medicale, făcuse cunoștință pe stradă cu Vaclav Schmidt — slovac după mamă și neamț după tată — care era adjunctul directorului închisorii.

îi făcea curte Irinei de vreo doi ani — cînd se întîlneau roşea ca o fată, ofta, se usca de dorul ei. O iubea. Mătuşa lui Schmidt trăia la Lausanne, unde avea un magazin de încălţăminte. Ca să obţină acte pentru Irina, să plece împreună la mătuşă-sa, — dracu să-i ia de nemţi, cu închisoarea lor cu tot, — îi trebuiau treizeci de mii de mărci.

— Aici nu se poate, — îi spusese Irina, — în mijlocul brutalităţilor voastre poate fi vorba de orice, numai de dragoste nu. Aici nu mă-nvoiesc să fim împreună. Du-mă în Elveţia, unde nu se împuşcă oamenii şi unde există lacuri de azur în munţi, — şi am să-ţi fiu soţie.

— Te duc, dar acolo ai să mă părăseşti.

— Polonezii sînt în stare de orice, — îi răspunse Irina, — în afară de încălcarea cuvîntului dat.

— Dar bani? De unde să iau atîţia bani?

După arestarea Aniei, Căruntul umblase pe la toate legăturile sale: trebuiau să răzbată cu orice preţ pînă la închisoare. Pierduse două zile în zadar. Dimineaţa, cînd se întîlnise cu nepoată-sa, aceasta îi spusese:

— Ştii, nu se poate promite nimic precis, dar am să-ţi aranjez totuşi o întîlnire. După cîte ştiu, directorul adjunct al închisorii, Schmidt, are nevoie de-o mulţime de bani, pentru a fi fericit cu Irina. Ar merita să stai de vorbă cu el.

Căruntul se repezi la oamenii lui de legătură, care cunoşteau cadrele administrative ale închisorii. Zi şi noapte, oamenii Căruntului întreprin-

seseră tot ce le stătea în putință pentru a stabili ceva despre Vaclav Schmidt.

Majoritatea îi comunicaseră Căruntului :

— N-are legături cu Gestapoul. Poți să-ncerci a sta de vorbă cu el.

Alții îi spuseseră :

— Prea se simte acolo, ca la el acasă. Unul ca ăsta poate deveni foarte ușor o momeală în mîinile Gestapoului.

— Ei ? — întrebă Vifor.

— Tu ce zici ? — replică pe dată Căruntul.

— Vorbește cu el.

— Înțeleg...

— Și-atunci ?

— Risc. Fata trebuie salvată...

Cînd Schmidt și Căruntul rămaseseră singuri în cameră, acesta din urmă îi spuse :

— Ascultă, Vaclav, am aflat de povestea ta. Ajută-mă, și-am să te ajut.

— Dar cine ești dumneata ?

— N-are importanță. Sînt un om, care am și eu povestea mea, asemănătoare în mare măsură cu-a dumitale. Iubesc o femeie, iar femeia asta e-nchisă în temnița voastră. Vreau să fug cu femeia asta în munți, la părinții mei, — iar dumneata ai să pleci în Elveția, unde locuiește mătușica dumitale.

— Cum se numește femeia pe care-o iubești ?

Căruntul își aprinse o țigară, slobozi fumul spre tavan, închise ochii pe jumătate și răspunse :

— Radiotelegrafista rusoaică.

— Ai înnebunit...

— Nicidecum.

— Imposibil, nu se poate face nimic.

— De ce ?

— Fiindcă mi-i scumpă viața.

— N-ai să pățești nimic.

— Cum așa ?

— Mai întîi să-ți dai consimțămîntul în principiu.

— Este ridicol...

— Bine, să admitem că primești un ordin de predare a femeii pentru un interogatoriu de noapte, cînd vei fi de serviciu. Hîrtia rămîne la dumneata, și n-ai altceva de făcut decît să execuți ordinul.

— Imposibil...

— Nu m-ai înțeles bine. Știu c-ai nevoie de bani, să pleci cu Irina în Elveția. Nu-i așa ?

— Să presupunem...

— Îți dau banii. Treizeci de mii. Dar îmi dai femeia.

— Nu... Nu-i cu putință.

Irina intră în cameră — o fată cu ochi verzi, cu părul unduindu-i pe umeri, subțire și mlădioasă ca o trestie. Se opri în prag și spuse :

— Da, Vaclav. Este posibil, spune „da".

Schmidt se ghemui în fotoliu, cu chipul luminat.

„Nenorocit băiat, — se gîndi Căruntul, — nu-i în stare să facă nimic fără ea, e complet sub papuc".

— Bine. Da. Dar nu pricep planul vostru...

— Asta-i altă problemă, — răspunse Căruntul — Dă-i drumul, desenează-mi schema închi-

sorii, și descrie-mi-i pe toți polonezii care lucrează aici. Dă-mi și graficul zilelor cînd ești de serviciu. Am să-ți spun eu ce-ai de făcut.

— Bine, — spuse Schmidt. — Lupți pentru dragostea dumitale, am să lupt și eu pentru a mea. Îmi vei număra cincisprezece mii de mărci, cînd voi fi gata cu graficul pe care mi-l ceri. Celelalte cincisprezece, cînd am să-ți predau rusoaica. Poartă numărul 622.

— Cîrnă, cu gropițe în obraji, da ?

— Da. Cu gropițe. Radiotelegrafistă.

— Nimeni nu-ncearcă să te-nșele, Schmidt.

— Nici eu nu intenționez să-nșel pe cineva...

Irina, din ușă, se învoi la spusele neamțului :

— Are dreptate, panie, are dreptate. Dumneata lupți pentru soarta dumitale, el pentru a lui. Aici sînt obligată să tac, altminteri nu-l socotește nimeni bărbat.

Ziua următoare, Vifor o petrecu în întregime cu Trompcinsky și cu Căruntul. Înaintau încet, în „Wanderer"-ul hodorogit al lui Trompcinsky, pe străzile Cracoviei.

— Iată, — spuse Trompcinsky, — patronul magazinului este Ignacy Eribowsky. O canalie, care-i linge pe nemți în fund. A expus și portretul lui Hitler, ce mai, ai ?

— Proprietarul noului meu loc de întîlnire are și el în odaie portretul lui Hitler, — îi informă Căruntul, — și strigă la fiecare colț de stradă că-l urăște pe Hitler. O manifestare de anomalie psihică. Mai bine ar striga că-l adoră, dar în

schimb să găurească cu sula cauciucurile mașinilor nemțești. Ar fi mai de folos.

— N-am putea instala un radioemițător la noul tău loc de întîlnire ? — întrebă Vifor.

— Se poate. Dar n-are rost.

— De ce ?

— Ne descoperă. Este în apropiere de șosea.

— Prostii. Am stat ascunși în pădure, cu Ania, și tot ne-au descoperit, chiar foarte ușor. Era o singură casă — și ne-au înconjurat. Dar dacă erau vreo zece clădiri în jur — măcar zece — nu se știe cum s-ar fi terminat lucrurile.

— S-ar fi terminat prin aruncarea în aer a celor zece case, prin împușcarea oamenilor care le locuiau, iar tu ai fi stat la Gestapo, împreună cu Ania, — spuse Trompcinsky. — Vifor, ia uită-te, vezi intrarea aia ?

— Da.

— Este o „bombă". Un bar de noapte, cu prostituate. Am fost acolo astă-noapte : fac niște încasări colosale. Patronul stă mai tot timpul după un fel de tejghea, unde-și are și seiful. În afară de asta, cred că se mai ocupă și cu specula de medicamente. Cu Gestapoul lucrează încă de acum doi ani... Este informatorul Gestapoului, nu-l înghite nimeni din oraș pe lingăul ăsta hitlerist. Fascist și speculant.

— Centrul ne-a însărcinat să-l lichidăm, — spuse Căruntul.

— Noaptea e periculos, — atrase atenția Vifor. — Te rețin patrulele.

— Da. — încuviință Căruntul. — noaptea sîntem ușor de prins.

— Stop, — îl opri Vifor, — dar dacă vom veni cu-o maşină germană ? Jozef, ai putea să iei parte la afacerea asta ?

— Mă cunoaşte patronul. În general, sînt foarte cunoscut în oraş.

— Am să mă ocup eu, — spuse Căruntul, — dacă-i neapărată nevoie ; văd eu ce-i de făcut.

— Înţelegi, dacă se duce numai Stepan cu băieţii noştri, se demască numaidecît. De îmbrăcat avem cu ce să-i îmbrăcăm, iar de documente a făcut rost Kolea, prin intendentul său, dar pe unul de-al nostru, de l-ai îmbrăca şi-n smoking, tot îl deosebeşti de ceilalţi, chiar şi de la un kilometru.

— Da, — spuse Căruntul, — oamenii voştri sînt foarte lesne de remarcat. Habar n-au cum să se-mbrace. Îi observi de la distanţă, că se simt stingheri în hainele lor.

— Aici e banca ? — întrebă Vifor.

— Da.

— Nici nu s-ar putea născoci ceva mai ideal.

— O să-i împuşte pe toţi funcţionarii, — spuse Căruntul, — pentru complicitate cu bandiţii.

— Atunci ce-i de făcut ? — întrebă Vifor. — Ne oprim la ideea cu barul de noapte ?

— Da, eu sînt pentru, — spuse Trompcinsky.

— Şi eu, — încuviinţă Căruntul.

— Jozef, — îl întrebă Vifor pe Trompcinsky, — n-ai putea închiria două costume de seară ?

— Ba bine că nu.

— Un costum îl şi am. Trebuie să-i travestim pe băieţi. Cînd am început să lucrez în serviciul

de informații, îmi aminteam totdeauna înciudat de filmele noastre de dinainte de război, care înfățișau activitatea din ilegalitate : dacă erai ilegalist, însemna că trebuia să fii neapărat îmbrăcat în pufoaică și să porți cizme ponosite. Era o prostie. Ilegalistul trebuie să fie îmbrăcat elegant — nu chiar după ultimul strigăt al modei, ca să nu pară un papițoi, — dar nici să arate ca un cerșetor. Poliția îi reține totdeauna pe zdrențăroși, în vreme ce domnilor eleganți le îngăduie să-și vadă de drum.

A doua zi, trei evadați din lagărele de prizonieri, încadrați acum într-un grup de luptă, veniră pe seară, împreună cu Kolea, la întîlnirea cu Stepan. Pe la douăsprezece, se auziră ciocănituri în fereastră, după cum fusese convenit. Erau Vifor și Căruntul.

— Igor Novikov, — se prezentă primul.

— Vladislav Muraviov, — spuse al doilea.

— Evgheni Nikolaev, — se recomandă al treilea.

— Luați loc, tovarăși, — îi pofti Vifor. — Să stăm de vorbă.

După miezul nopții, Kolea scoase costumele. Băieții le îmbrăcară. Căruntul dădu din cap sceptic.

— Novikov, poate c-ar mai merge, — îi spuse el lui Vifor, cînd se retraseseră în altă odaie, dar ceilalți nicigînd. Au privirile încruntate : îi înșfacă de la prima ochire. La bar trebuie să ia loc la masa de joc, să stea ceasuri întregi pentru un minut decisiv. Se vor demasca. Băieții sînt buni

pentru diversiuni, dar treaba asta cu travestiurile — nu-i pentru ei, nu-i prinde.

— Şi-atunci ?... — spuse îngîndurat Vifor. — Cred c-ai dreptate. Ne ducem noi trei. Tu, Stepan şi cu mine. Fugim cu maşina lui Appel. Are bilet de liberă trecere pentru noapte.

— Pe băieţii ăştia îi duc chiar azi în pădure, iar de-acolo îi trec la partizanii noştri : aşa-i mai raţional. „Şoimii" e-un detaşament mare, sînt în legătură cu el...

— Bine. Lăsăm pe mîine „exproprierea".

PENTRU ORICE EVENTUALITATE

Berg avea un scris caligrafic. Nu-i plăcea. Îşi dădea seama că această caligrafie prea îngrijită, cu grosimi şi subţirimi în trăsături, mărturisea înclinaţiile birocratice ale executantului. N-ajunsese deodată la concluzia asta. La început Berg se făcea cu memoria lui excepţională şi cu scrisul său caligrafic. Cînd află părerea lui Canaris despre memoria sa, Berg porni să-şi urască scrisul. Încercă să şi-l modifice, dar iniţiativa nu-i reuşi. Resemnîndu-se, Berg hotărî să se înfăţişeze oamenilor aşa cum era, fără să-şi mai disimuleze memoria fenomenală şi nici caligrafia scrisului. Dar îşi luă revanşa în alt chip : Berg divorţă de nevastă şi se puse pe crailîc. Oricît ar fi de ciudat, calculele sale se dovediră exacte. După un an de zile, nu se mai pomenea de el ca de-un birocrat, ci ca despre un donjuan neîntrecut, care nu putea lipsi de la petrecerile bărbaţilor. După

chiolhanurile de pomină ale colegilor, Berg avea totdeauna la îndemînă un carneţel cu telefoanele unor cucoane primitoare.

Dar viaţa e alcătuită dintr-o înlănţuire firească de evenimente : Führerul îl demisese pe Canaris, trecîndu-l în retragere — de altfel onorabilă, deoarece amiralului i se încredinţase dirijarea războiului economic — Abwehrul fusese subordonat Direcţiei centrale a siguranţei Reichului, a lui Kaltenbrunner, iar conducerea serviciului de cadre, din direcţia lui Kaltenbrunner, nu aprecia în chip deosebit oamenii instabili din punct de vedere moral. Dacă Berg ar fi rămas acelaşi caligraf, înzestrat cu-o memorie remarcabilă, aşa cum fusese dintotdeauna, probabil că soarta i-ar fi rezervat un loc mai de vază în direcţia lui Kaltenbrunner. Însă el mizase pe gusturile lui Canaris. După venirea lui Kaltenbrunner, Berg se pomeni mutat la Cracovia, ca ofiţer 1-S în grupul de armate „A", adică în funcţia de şef al serviciului de spionaj militar.

De aceea îşi asigura acum, cu atîta grijă, fiecare pas, pentru ca nu cumva, în eventualitatea unor evenimente neprevăzute, să se trezească şi degradat.

Întreprinse prelucrarea radiotelegrafistei sovietice cu precauţie şi fără grabă ; după cinci convorbiri cu Ania, îşi dădu seama că stingherealа fetei dispăruse. Presimţea, pe zi ce trecea, că propunerea lui va fi acceptată şi va putea pune mîna pe legăturile agentei. După aceea, îi va fi foarte uşor să se infiltreze pînă la organizaţiile ilegale. Fără să mai amintim de nenumăratele informaţii false pe care le va furniza sovieticilor,

prin centrul de radio-emisie. In acțiunea de „preparare“ a rusoaicei — cea mai dificilă latură a operației — nu-i trebuia decît acea necesară clipă de inspirație, după care totul avea să meargă ca pe roate, Berg posedînd, în suficientă măsură, precauție, îndrăzneală și acurateţe.

După fiecare convorbire, reconstituind cu o precizie plină de scrupulozitate fiecare cuvînt rostit de radiotelegrafistă, Berg scria un munte de rapoarte, acestea urmînd a fi documentele lui justificative. În plus de asta, cînd simți că fata „intră în pîrg“, Berg luă contact cu șeful Gestapoului din Cracovia. Se duse la sediul lor noaptea tîrziu, și zăboviră amîndoi îndelung asupra materialelor adunate de Berg pentru alcătuirea dosarului, intitulat convențional „Brăduțul“. Șeful Gestapoului aprecie munca depusă de Berg. Atunci acesta înțelese să profite, și-l rugă să telefoneze comandantului secției A-2, pentru a-i solicita sprijinul la perfectarea operației de perspectivă la care lucra colonelul Berg.

Șeful Gestapoului îl întrebă pe Berg :

— Ia ascultă, colonele, nu ești o figură prea importantă ca să te lași recrutat de roșii ?

— Mă flatați, — zîmbi Berg, — socotindu-mă o figură importantă.

— Ei, să n-o luăm chiar așa. Mai mult e vorba de-un termen de comparație, decît de-o accepție. Nu mă-nțelege greșit...

— Vă-nțeleg foarte bine, — răspunse Berg, — dar am vrut să folosesc posibilitatea de-a glumi c-un om care știe să aprecieze umorul. Este o calitate rarisimă... Am convingerea că vom realiza

contacte la un nivel superior, cointeresîndu-i şi intrigîndu-i pe sovietici, dacă oferta le va parveni din partea unui colonel, şi nu a unui subofiţer. Examinînd natura informaţiilor pe care le vor cere unui grad superior, ne vom da seama de cercul problemelor şi intereselor lor, vom putea estima planurile lor generale de viitor, iar nu nişte obiective imediate, de interes local — referitoare la forţa de şoc a unui regiment, sau chiar a unei divizii, dintr-unul din sectoarele frontului de-aici.

Şeful Gestapoului stătea pe gînduri, jucîndu-se cu nişte creioane. Din cînd în cînd îşi muşca buza de jos, şi-şi închidea pe jumătate ochiul stîng.

Berg insistă :

— Cred că dacă ne reuşeşte operaţia, Kaltenbrunner va fi mulţumit în cel mai înalt grad de iniţiativa noastră.

Era ca o invitaţie la dans : Berg îi făcea avansuri pentru obţinerea unei glorii în comun.

Şeful Gestapoului îşi aşeză creionul pe sticla ce acoperea biroul, închise amîndoi ochii şi ridică receptorul telefonului :

— Otto, — îi comunică el comandantului secţiei A-2, — am conceput cu Berg o operaţie foarte interesantă. Urcă pînă la noi, te rog, să punem la punct detaliile.

„Pe la ceasurile zece, — scria Berg, — ne-am aşezat la cină. Radiotelegrafista mă învăţa cum se opăreşte ceaiul. Susţinea că ceainicul nu trebuie să rămînă în continuare pe reşou, ci să-l învelesc cu o cîrpă umedă.

Întrebare. — De ce se procedează astfel ?

Răspuns. — Așa îl făcea mama. La noi, în Siberia, se pricep să opărească ceaiul ca nicăieri altundeva.

Întrebare. — Îți place cafeaua ?

Răspuns. — Nu prea, e amar.

Eu. — Trebuie spus «amară». Cafeaua e de genul feminin.

Ea. — Corespunde regulilor gramaticale ?

Eu. — Ar trebui să-ți pun doi la limba rusă.

Ea. — Mă predau.

Eu. — Amintindu-mi de formularea lui Maxim Gorki «dacă dușmanul nu se predă, trebuie nimicit», s-ar cuveni să te pedepsesc, punîndu-te la colț.

Ea. — M-am gîndit mult la convorbirile noastre.

Eu. — Ei, și ?

Ea. — Vă rog să mă-nțelegeți : nu pot avea încredere în cuvîntul dumneavoastră de onoare. Noi am mai dat cîndva crezare unui cuvînt de onoare.

Eu. — Care noi ?

Ea. — Noi — Uniunea Sovietică.

Eu. — Despre ce cuvînt e vorba ?

Ea. — Cuvîntul de onoare al nemților, din 1939.“

Berg nu mai transcrise frazele care urmară, deoarece aveau următorul conținut :

Berg. — Al nemților ?

Ania. — Dar al cui...

Berg. — Dacă nu mă-nșală memoria, într-unul din documentele voastre de partid, mai concret în raportul lui Stalin, se spunea : „Hitlerii vin și se

duc, însă poporul german rămîne... Nu trebuie confundat un om, cu un întreg popor."

Însă continuarea convorbirii o reproduse integral :

„*Ea.* — Puteţi expedia prin mine o scrisoare comandamentului nostru.

Eu. — Ce sens ar avea ?

Ea. — Va fi o garanţie suficientă pentru obţinerea unui acord.

Eu. — Dimpotrivă. N-or să te creadă.

Ea. — De ce ?

Eu. — Fiindcă n-are nici o noimă. Cum se poate concepe o asemenea absurditate : un colonel din serviciul de spionaj german să transmită peste linia frontului o scrisoare, şi încă utilizînd o agentă rusoaică.

Ea. — Există posibilitatea de-a lua legătura cu comandamentul sovietic şi fără a trece linia frontului. De ce să excludem această posibilitate ?

Eu. — Mda... Interesant... Deşi foarte riscant. Dacă are loc o «cădere» pe teritoriul nostru — dumneata sau şefii dumitale locali — atunci nimeriţi direct în mîinile Gestapoului. Iar acolo or să vă scuture zdravăn : Gestapoul nu-i cîtuşi de puţin serviciul de contraspionaj al armatei.

Ea. — Vă-nşelaţi. Pe plan local, vă pot da orice garanţie.

Eu. — Încearcă să fii mai analitică în viitor. Supune-ţi emoţiile raţiunii. Nu-i totul chiar atît de simplu, cum ţi se pare acum. Ci mult mai complicat.

Ea. — Aveţi dreptate. Dar şi să exagerăm complicaţiile — iarăşi e periculos — tot atît de

periculos ca și simplificările. Și nu atît periculos, cît ridicol.

Eu. — Sînt dispus să mă-ntîlnesc cu omul dumitale de legătură și să-i transmit un mesaj. Pot să-i predau — ca un avans — cîteva documente dintr-un domeniu care vă interesează, și să-ți aduc de la el o dovadă că i le-am transmis.

Ea. — Ce anume documente puteți să-i transmiteți ?

Eu. — Poftim, la alegere : uite, aici se află dislocarea unităților garnizoanei, planurile de deplasare ale forțelor armate pe teritoriul garnizoanei...

Ea. — S-ar putea să fie niște falsuri.

Eu. — Desigur. Totu-i posibil. Mai ales dacă nu există încredere. În general, după cum se vede, trebuie să considerăm convorbirea noastră ca neavenită. Am să-ți salvez viața, trimițîndu-te într-un lagăr. Dar să nu mai revenim asupra propunerii mele.

Ea. — De ce ?... Între altele fie spus, pot comunica conducerii dumneavoastră propunerile pe care mi le-ați făcut.

Eu. — Este o naivitate, și asta din trei motive : în primul rînd, n-or să te creadă, în al doilea rînd, are să te coste viața, și, în al treilea rînd, n-am să vă mai pot fi de ajutor niciodată în lupta voastră.

Ea. — Ca să intrați în legătură cu oamenii noștri de-aici, nici nu poate fi vorba : în clipa de față sînt plecați la diverse întîlniri, și nu știu unde ar putea fi acum.

Eu. — Dorești să te trec peste linia frontului ?

Ea. — Aș vrea să știu, mai întîi, ce informații false va trebui să predau alor noștri.

Eu. — Bine. Mîine ai să vezi materialele. Pot spune camarazilor mei din conspirație că ți-ai dat acordul de principiu pentru a ne ajuta ?

Ea. — În primul rînd să examinez materialele. Apoi să-mi explicați ce scop urmăresc.

Eu. — Bine. Mîine dimineață te chem la interogatoriul obișnuit.

Ea. — La revedere.

Eu. — Noapte bună."

A doua zi, Berg îi comunică șefului Gestapoului că rusoaica acceptase propunerea lui, ceru sancționarea recrutării sale, și luă imediat legătura cu sectorul operativ al statului-major al grupului de armate „Vistula", cu rugămintea de a i se pregăti un pachet de documente false, de serioasă importanță strategică.

VOLUMUL II

CUPRINS

MOTIVUL REAL 211
TANGOUL LACRIMILOR 215
MIEZUL NUCII 222
ÎNTÎLNIREA 237
PATRUZECI ŞI DOUĂ DE SECUNDE 246
SÎNGELE 255
UNDE-I ANIA ? 264
COLOSUL INVIZIBIL 275
„INTOXICAREA“ 279
DARUL GENERALULUI SS VON STIRLITZ . . 290
ŞEDINŢA 292
TATĂ ŞI FIU 309
VARIAŢII PE TEMA ÎNCREDERII 316
ZBORUL DE NOAPTE 325
CANDOAREA DISPERĂRII 335
VÎNĂTOARE DE IEPURI 340
ÎNCERCAREA MOARTE N-ARE ?... 351
AH, ANIUTA, ANIUTA... 360
LIBO 370
VERIGILE UNUI LANŢ 380
SPECIALISTUL 385
FIECARE CU SOARTA SA 401
ÎN LOC DE EPILOG 412

MOTIVUL REAL

La 17 octombrie 1939, un funcţionar al ambasadei engleze din Oslo scoase corespondenţa din cutia poştală, mare şi albastră, fixată pe perete, lîngă porţile clădirii. După ce operă trierea corespondenţei, puse deoparte un plic alb, confecţionat cu mijloace proprii. Adresa era dactilografiată în limba germană. Numele expeditorului, ştampila poştei, mărcile sau vreun sigiliu de ceară roşie, lipseau cu desăvîrşire. Funcţionarul ambasasadei deschise plicul. Deoarece nu cunoştea limba germană, se limită la examinarea cîtorva pagini împestriţate cu cifre, desene şi scurte adnotări la acestea. Luînd cu el, pentru orice eventualitate, doi agenţi de la contraspionaj din paza ambasadei, funcţionarul se duse la ataşatul militar şi naval al Marii Britanii, contraamiralul Hector Boyds. Acesta îşi convocă translatorul, şi porniră amîndoi să studieze documentul. După ce-l traduseră, automobilul cu fanionul ambasadei, un Rolls-Royce, se repezi ca o fiară spre aerodromul oraşului. Aici aştepta un avion special, cu motoarele pornite. În seara aceleaşi zile, documentul fu

înmînat şefului serviciilor engleze de spionaj. În ziua următoare, studierea documentului fu încredinţată lui sir Reginald Victor Johns, profesor de astronomie şi balistică la universitatea din Aberdeen, consilier al lui Churchill pentru problemele tehnice de război. După care mai fu convocat şi sir Arthur W. M. Ellis, un cunoscut savant.

Experţii tehnici, serviciul de spionaj şi contraspionaj al armatei, cei mai importanţi comandanţi militari ai Marii Britanii, apreciară documentul ca o contribuţie inestimabilă la lupta antifascistă.

În el se relata că, la Peenemünde, pe malul mării Baltice, cel de al III-lea Reich organizase un centru pentru crearea unei „arme cu destinaţie specială", denumită „V.Z.B.V." Sub conducerea tînărului savant, — de douăzeci şi şapte de ani, — Wernher von Braun, la Peenemünde se întreprindeau lucrări ultrasecrete pentru construirea de proiectile-rachetă şi de rachete balistice.

Documentul de la Oslo era atît de uluitor, divulgînd cele mai vitale secrete ale Reichului, încît părerile celor de la serviciul britanic de spionaj fură împărţite : unii considerau că este vorba de-o operaţie de intoxicare, extrem de subtilă, alţii cereau acţiuni imediate. Informaţiile primite de la o sursă necunoscută nu pot fi considerate ca atare, ele ar putea fi o uneltire, o manifestare a unui nebun de geniu, o plăsmuire fantastică, o dezinformare intenţionată. A iniţia o acţiune imediată este recomandabil în dragoste şi în artă. Dar în materie de politică şi de informaţii, ea

nu poate duce decît la pierderi irecuperabile. Serviciile de informaţii, ca şi politicienii, au un singur aliat de nădejde — timpul.

La un an după primirea documentului de la Oslo, la Londra sosi o informaţie din partea unui grup al rezistenţei poloneze, condus de inginerul Anton Kaczian : pe insula Uzeda, din sectorul Peenemünde, funcţiona o bază secretă a lui Wernher von Braun, construind rachete cu „destinaţie specială".

În 1943, informaţiile din Polonia, din ce în ce mai precise, transmise de patrioţii polonezi, au fost susţinute şi întărite de un grup al rezistenţei franceze.

Serviciul britanic de spionaj era avertizat că fasciştii, începînd din decembrie 1943, vor deschide focul asupra Marii Britanii. Mai mult decît, din surse franceze şi poloneze devenise cunoscut faptul că, în 1944, hitleriştii intenţionează să lanseze împotriva Angliei peste cinci mii de rachete purtătoare de moarte. Investigaţiile aerofotometrice, plus serviciile de informaţii ale rezistenţei franceze, belgiene, olandeze, precum şi acţiunea unui grup de comando englez, identificaseră o sută şi treizeci şi opt de rampe de lansare, pe ţărmurile nordice ale Franţei şi Olandei.

Persoanele din serviciul de spionaj al forţelor armate ale Marii Britanii, care priviseră cu-o oarecare doză de scepticism documentul de la Oslo, primiră şi ele aerofotogramele sectorului Peenemünde : pe pistele de zbor betonate, erau parcate o mulţime de avioane cu aripi extrem de scurte, semănînd cu nişte bondari. În cîteva locuri, se

puteau distinge umbrele unor rachete de dimensiuni uriașe, instalate vertical.

Nu mai puteau exista două păreri : Peenemünde nu era o uneltire plină de șiretenie a Gestapoului sau a lui Canaris. Era, pur și simplu, un centru militar ultrasecret. La 18 august 1943, asupra sectorului Penemünde se efectuă un bombardament prin surprindere. Insula fu bombardată de șase sute de „fortărețe zburătoare". Asupra obiectivului condus de Wernher von Braun, se lansă un milion și jumătate de kilograme de bombe. Laboratoarele fură în cea mai mare parte distruse, fabrica de oxigen și stația electrică nimicite total, iar din orășelul constructorilor nu mai rămase decît cenușa.

La 19 august, Ernst Kaltenbrunner sosi la Peenemünde, cu noi efective de pază SS. În toamna anului 1943, Himmler puse la dispoziția lui Wernher von Braun un nou poligon, la Heidlager, pentru încercarea rachetelor V-2. Heidlager se afla pe teritoriul Guvernămîntului General al Poloniei, la sud de Varșovia, între cursurile rîurilor Vistula, Visloka și Visloky.

Acesta era realul motiv al zborului la Cracovia al generalului SS von Stirlitz. Vizitarea unor monumente străvechi constituia pentru Maxim Maximîci Isaiev doar un pretext. Este adevărat că, pentru a primi această misiune, îi fuseseră necesare nouă luni de eforturi susținute. Și mai înainte vreme se bucurase de reputația unui amator de artă, dar pentru a căpăta sarcina de încredere pe care o executa acum, trebuise să po-

menească de vreo două ori despre renașterea franceză în prezența lui Walther Schellenberg, șeful siguranței SD, și de alte două ori în anticamera de primire a lui Kaltenbrunner — stînd de vorbă cu adjunctul și vechiul prieten al acestuia.

Spionajul este un fel de ferment coagulant al memoriei. Digresiunile de mai sus răscoliră memoria celor pe care Himmler îi rugase să se ocupe de identificarea monumentelor de artă, apte de-a fi evacuate din Cracovia, Praga și Bratislava. Iar alegerea candidatului era ca și făcută : von Stirlitz.

TANGOUL LACRIMILOR

O, pustiul nemărginit al barurilor de noapte ! O, nespusa gingășie a tristeții însingurate, cînd chelnărițele vlăguite sting lampioanele, cînd mica formație de jazz cîntă încetișor cele mai îndrăgite cîntece, iar femeia de la masa învecinată ți se pare cea mai frumoasă din lume, singura în stare să te înțeleagă ! O, așteptarea revărsării zorilor, cînd pe ferestrele deschise se furișează tiptil, ca un ucigaș năimit, lumina tulbure a dimineții, purtînd în unduirile ei ceva de demult. Unde-s necazurile tale, unde-s războiul, tranșeele, cadavrele împuțite, atîta vreme cît bei cele mai alese alcooluri în pahărele albastre, iar pe genunchi ți se răsfață un șervet alb, bine scrobit ? ! Dar prieteniile, jalnice și disperate, care se-njgheabă în pripă aici, dar cîntecele pe care le ragi laolaltă cu ceilalți, și ți se pare că, niciodată și nicăieri,

nu s-a cîntat mai frumos ca acum... Dar fericirea vaporoasă, cînd te întorci acasă și privești primele raze, alb-albastre, ale soarelui de dimineață și la geana galben-aurie a zorilor !

Dar toate acestea vor fi altădată mai tîrziu deoarece acum trebuie să stai ca o stană de piatră, să îngheți și să te bucuri, și să plîngi ascultînd-o pe pani Ana, solista care cînta pe minuscula scenă, în lumina celor două reflectoare, despre orașul vechi din Varșovia, cu străduțele lui liniștite, cu zorile lui sinilii, unde îndrăgostiții seasemănă cu niște figurine de plastilină într-un decor de castel medieval, și unde numai strigătul — un strigăt stingher și disperat — te readuce în mijlocul nopții de aici și de acum. Dar cine strigă, pe cine cheamă ? Deoarece n-au ce nădăjdui, n-au nimic la care să nădăjduiască, și ce-ar putea nădăjdui, ascultînd murmurul somnoros al Vistulei, mai ales că sînt înconjurați de bezna nopții, care totdeauna a ținut cu îndrăgostiții.

În cabaret erau doar vreo treizeci de persoane : speculanți, tîlhari de gază, cîțiva ofițeri din Luftwaffe în compania unor prostituate tinere, bete criță, îmbrăcate în uniforme școlare, croite dinadins provocator : cu fusta mai sus de genunchi, iar decolteul pînă la capul pieptului, și cu mijlocul strîns de centuri late, pentru a-și scoate cît mai mult în evidență sînii abia născînzi.

Căruntul și Stepan intrară în cabaret primii. Se așezară chiar lîngă ușă — la întîia măsuță găsită liberă : aici era aproape întuneric. Stepan era nespus de nervos, chipul i se făcuse pămîntiu, iar ochii îi ardeau ca de friguri, cu pupilele dila-

tate. Căruntul se așeză, picior peste picior, și porni să observe zîmbitor sala, degajat, ca un client obișnuit al localului. Apoi pocni din degete, luă din mîna chelneriței lista de băuturi, și-și aprinse nepăsător o țigară.

După ei intră Vifor. O conducea la braț pe Krysia. Se gîndise foarte bine că, la opeația pe care o întreprindeau, trebuia să fie însoțit de-o femeie — numai atunci putea fi justificată dorința lor de-a rămîne pînă la ora închiderii, cînd n-avea să mai fie nimeni în sală. Să te-apuci să „dai lovitura", într-un local plin de clienți, ar fi fost o prostie. Erai dinainte sortit eșecului. Nici să stai de unul singur, iarăși n-ar fi fost prea cuminte, iar ca să faci pe bețivanul, incapabil să se mai țină pe picioare — te dădeau afară : polonezii nu-s fasciști ; ce-i îngăduit fascistului, nu se admite polonezului, mai ales pe vremurile astea.

Appel — și el vînăt la chip — o sărutase îndelung pe Krysia, în mașină, mai înainte de-a pleca cu Vifor la cabaret.

— Oprește motorul, — îi spusese Vifor, — vom zăbovi mult.

— N-ar fi mai bine să plec, pînă vă-ntoarceți ?

— Nu. Cine știe ce se mai poate întîmpla. Imediat ce va ieși Krysia pornește numaidecît motorul : peste două minute venim și noi.

Krysia atrăgea privirile. Era frumoasă și îmbrăcată cu gust, nu jerpelită ca toate femeile ce-și făceau veacul pe-aici. Vifor păși cu ea prin sală, îndreptîndu-se spre despărțitura după care

se afla patronul. Era într-un costum modest, dest, poate chiar prea modest, dacă n-ar fi purtat la butonieră, pe reverul hainei, insigna de membru al partidului nazist. Părul şi-l dăduse cu briantină. Ochelarii îl mai îmbătrîneau — aveau o ramă groasă cafenie care îi acoperea cel puţin un sfert din faţă.

Patronul cabaretului — cu portretul Führerului la butoniera vestonului — îi conduse la o măsuţă de lîngă scenă.

— Aici e prea zgomot, — spuse Vifor în poloneză. — Îmi sparge timpanele.

— Poate că Frau preferă jazzul mai tare! — zîmbi patronul.

— Dînsa nu-i Frau, ci pani, — răspunse tăios Vifor.

În acelaşi timp, observă că lîngă patronul cabaretului se găsea o chelneriţă care, auzindu-l vorbind de-o pani, lăsă să-i scape o străfulgerare a ochilor. Dar asta numai pentru o clipită.

— Uite acolo, te rog, — spuse Vifor, arătînd din priviri o măsuţă de lîngă perete.

De aici putea supraveghea tot localul, precum şi despărţitura patronului.

— O să vă tragă de la fereastră.

— Nu-i nimic. Sînt călit.

Vifor comandă un vin alb şi nişte brînză. Li se servi o sticlă de Moselle şi cîteva felii de brînză proaspătă ţărănească. Vifor turnă în pahare, îşi puse mîna pe degetele îngheţate ale Krysiei şi spuse :

— Pani este agitată ?

— Da... — răspunse Krysia în şoaptă.

— Nu trebuie să-ţi fie teamă, — şopti şi Vifor, la fel de încet. — Hai să bem vinul ăsta, în sănătatea celor care ne aşteaptă.

După ce sorbiră din vin, Vifor o rugă :

— Iar acum povesteşte-mi, micuţa mea căprioară poloneză, tot ce-aveai de gînd să-mi povesteşti.

— Voiam să-ţi spun, — începu Krysia să recite textul pe care-l învăţase în ajun, — că este normal şi naiv să te înşeli prima oară, dar e o crimă de neiertat să te înşeli şi-a doua oară. Mereu mi-e teamă să nu mă înşel pentru a doua oară.

— Să dansăm, o invită Vifor, n-am dansat încă niciodată cu pani.

Căruntul şi Bogdanov beau în tăcere, schimbînd din cînd în cînd cîteva cuvinte fără importanţă. Arareori însă, Căruntul povestea ceva, iar Stepan pornea să rîdă în hohote — după cum îl instruise Vifor. Într-un bar de noapte, omul beat trebuie să fie gălăgios în tot ce face : şi cînd se porneşte pe gîlceavă, şi cînd rîde — atunci corespunde ambianţei. Dacă stă încruntat, poate da naştere la discuţii : oamenii tăcuţi şi liniştiţi nu prea sînt agreaţi în localurile de petrecere. Beţivanilor nu le plac vecinii crispaţi, treji ; doresc ca toţi cei din jurul lor să fie la fel de fericiţi ca şi ei.

De măsuţa lui Vifor se apropie un locotenent-major din Luftwaffe, se înclină în faţa Krysiei şi spuse :

— Îmi pot permite s-o rog pe Fraulein, să danseze c-un soldat ?

— Dar pani tocmai a dansat c-un soldat, prietene, — răspunse Vifor.

Locotenentul stătu o clipă lîngă ei, legănîndu-se pe picioare, apoi se înclină peste măsură de exaltat în fața Krysiei, și se înapoie la ai săi.

Vifor dansă din nou cu Krysia.

— Îmi place tare mult să dansez, — îi spuse Krysia, — și lui Kurt îi place dansul. Dansăm împreună pînă la istovire. Se dă în vînt după vals, însă mie mi-e drag tangoul. Tangoul lacrimilor.

— Ce-i asta, tangoul lacrimilor ?

— Cel pe care-l cînta adeseori la radio Feoctistov-Nimuer.

— Și despre ce-i vorba în tangoul lacrimilor ?

— Spune că dansul este totdeauna o amintire. Cînd dansezi, îți amintești neapărat de clipele trecute, de cei care au plecat ; te învăluie o tristețe cumplită, de parcă ai fi bătrîn și nu ți-a mai rămas nimic, decît amintirile...

Mai tîrziu, ofițerii le siliră pe tîrfe să danseze pe scenă, iar fetele, gîfîind, dădeau neîndemînatice din picioare, strigînd cu glasurile lor piți-găiate de puștoaice.

— Sărăcuțele, le deplînse Kriysia, de ce le-o fi pedepsit dumnezeu în halul ăsta ?

— Dumnezeu n-are nici un amestec aici, răspunse Vifor.

— Poate că le așteaptă acasă mamele și frații lor flămînzi.

— În zilele noastre nu există mame sătule, Krysia, — o dojeni Vifor — asta nu-i o justificare. Fetele se destrăbălează. Povestea cu mamele flămînde e doar un paravan, ca să-şi satisfacă poftele.

— Totdeauna bărbaţii condamnă cu asprime greşelile femeilor.

— În primul rînd, ele nu-s femei, ci fete. Iar în al doilea rînd, ceea ce săvîrşesc acum, nici nu se cheamă greşeală, ci trădare.

Krysia se înroşi deodată ca para focului. Vifor îşi puse iarăşi mîna pe degetele ei îngheţate şi spuse :

— Este o copilărie să iei asupră-ţi păcatele altora.

Pe la patru dimineaţa, barul se goli de clienţi. Rămăseseră doar doi beţivani înrăiţi. Nu mai erau în stare să se ridice de la mese, iar patronul împreună cu bucătarul se străduiau să-i împingă pe scara de ieşire.

— Acum du-te, şopti Vifor, du-te, Krysia.

Krysia oftă din adînc, se îmbufnă şi, ridicîndu-se brusc, porni prin sală spre uşă. Vifor o conduse din priviri, apoi se sculă şi scoase din buzunar revolverul.

— Nimeni să nu mişte ! porunci el.

Patronul şi bucătarul se întoarseră cu faţa spre Vifor. Clientul pe care încercaseră să-l dea afară căzu cu fruntea pe masă. Bogdanov stătea la ieşire cu grenadele în mînă. Căruntul lîngă el.

Patronul se moleşi deodată, şi se prăbuşi la podea.

...Cînd ieşiră din cabaret, lîngă maşina lui Appel erau două patrule de SS-işti care examinau în tăcere actele şoferului. Krysia se lipi de perete, cu braţele desfăcute, ca răstignită.

Se lumina de ziuă. Cerul era albastru, deşi încă nu răsărise soarele.

MIEZUL NUCII

Tragedia regimului puterii personale consta în faptul că unicul aparat, în stare să înregistreze nemulţumirea poporului istovit de război, de bombardamente şi foamete, era organizaţia lui Himmler, şi, într-o oarecare măsură, serviciul de spionaj şi contraspionaj al lui Canaris. Hitler nu dorea să privească adevărul în faţă, ci cerea celor din jur, în general, şi lui Himmler, în special, numai furnizarea unor date care să-i întărească şi să-i confirme justificarea lui istorică, de Führer al poporului german. Cunoscînd trăsăturile de caracter ale lui Hitler, care-i făcuse de petrecanie lui Röhm, cel mai bun prieten al său, Himmler nu îndrăznea să-şi asume riscul de-a comunica Führerului adevărul adevărat despre starea de spirit a poporului, şi-atunci se linguşea pe lîngă el, dîndu-i numai informaţiile pe care dorea să le aibă. Într-o bună zi, în timpul raportului pe care-l prezentau lui Hitler, Canaris avusese curajul, într-o oarecare măsură, să facă o analiză obiectivă a situaţiei de pe frontul de răsărit. Führerul albise ca varul la chip, se repezise asupra amira-

lului, îl înhățase de reverele tunicii cenușii și, cu o putere neașteptată, îl trăsese spre el, răcnind :

— Ce vrei să insinuezi, că am pierdut războiul, scîrnăvie !

Nu mult după întîmplarea de mai sus, Canaris fusese îndepărtat. Acum situația din țară era dezastruoasă : o nemulțumire generală, surdă, oboseală, pesimism, prăbușirea încrederii în idealurile național-socialismului, care acum trei ani păreau de neclintit. Dar faptul acesta îl cunoștea un singur om : un neînsemnat dascăl de literatură, cu pince-nez și cu mîini frumoase și mici, pe care și le frămînta mereu, de parcă i-ar fi fost înghețate. Personajul se chema Heinrich Himmler, unul din veteranii partidului, persoana cea mai apropiată și de încredere a Führerului. Ca nimeni altul își dădea perfect de bine seama că Reichul se rostogolește spre prăpastie. De aceea Himmler, observînd cu luare aminte toate peripețiile complotului antihitlerist al generalilor, n-a mai stat pe gînduri, ci a încercat să ia măsuri din timp pentru stabilirea unor contacte cu anumite cercuri din Apus prin intermediul secției a VI-a din Direcția centrală a siguranței Reichului. SD-ul se ocupa cu problemele spionajului politic. Himmler avea cunoștințe destul de precise despre tocmelile ce se purtau la Berna între reprezentanții lui Herder și Dulles. Și așteptase liniștit desfășurarea tratativelor. Asta pînă în clipa cînd în rîndul complotiștilor intrase și colonelul Stauffenberg, eroul invalid, rămas cu-o singură mînă, al luptelor din Africa. Iar acesta condiționase aderarea sa, de stabilirea contactului cu organizația ilegală co-

munistă. Pînă atunci Himmler aşteptase liniştit, ba şi mai mult, făcuse cel primii paşi, acoperind — tangenţial, bineînţeles — activitatea generalilor pentru realizarea legăturii cu Dulles. Şi asta deoarece ştia prea bine că generalii, în discuţiile lor cu Dulles, pomeniseră de Himmler ca despre unica personalitate capabilă să ajute şi să protejeze răsturnarea lui Hitler. Cel puţin aşa îl informase doctorul Langben, agentul său, care era în legătură cu opoziţia generalilor. Şi-avea toate temeiurile să-l creadă pe Langben, deoarece doctorul fusese verificat de-a lungul multor ani de servicii. Acoperirea tangenţială, de la distanţă, ca un avans făcut opoziţiei generalilor (fireşte, după ce Himmler căpătase în privinţa sa toate asigurările că numai el, şi nimeni altul, este propus de generali ca singura figură în stare să menţină Germania, după răsturnarea Führerului, în lupta împotriva bolşevismului), fusese transmisă la Stockholm de doctorul Kersten, reprezentantul personal al lui Himmler. Sosind la Stockholm, în toamna anului 1943, doctorul Kersten luase contact cu diplomatul american Abraham Hewheat (cel puţin sub numele acesta se recomandase). După cîteva zile de sondaj reciproc, Hewheat îi comunicase lui Kersten că este de acord să aibă loc nişte contacte între Himmler şi anumite prsoane din Statele Unite, dar numai în următoarele condiţii : desfiinţarea partidului nazist şi a SS-ului, efectuarea de alegeri libere în Germania, eliberarea tuturor teritoriilor ocupate, condamnarea criminalilor de război şi instituirea unui control asupra industriei de război a Reichului.

Doctorul Kersten îi transmite lui Himmler pretențiile americanilor. Reichsführerul SS întrebă : ce garanții i se vor oferi lui ? Îi vor fi asigurate drepturile — nu în calitate de Reichsführer SS, sau de veteran al partidului, ci de om obișnuit, pe care să-l cheme doar Himmler ?

Hewheat temporiza. Himmler urgenta. Îl trimise la Stockholm, cu avionul, pe șeful spionajului politic SS Schellenberg. Acesta preluă ducerea tratativelor cu Hewheat. Himmler, primind în fiecare zi comunicări cifrate din partea lui Schellenberg, inspecta fronturile, bea nopțile, pentru a-și găsi somnul, se plimba mult pe jos, — totdeauna îl iritase Canaris, cu ifosele lui aristocratice de-a face în fiecare zi călărie, — îl recitea pe Goethe, apoi pe neașteptate uita de sine și privea în gol, cu capul pustiu, îngăimînd fel și fel de cuvinte disparate, cel mai adesea sufixe sau terminații de verbe.

În cele din urmă se declară de acord cu toate propunerile americanilor, cu-o singură excepție : condamnarea criminalilor de război.

— Nu există decît un singur fel de crime, spunea el, cele penale. Războiul, după cum spun și dușmanii noștri ideologici, este doar o continuare a politicii, cu alte mijloace. Un om politic nu poate fi judecat, tot așa cum nu poate fi condamnat un jucător de șah pentru că a pierdut o partidă.

Dat fiind acordul lui Himmler asupra majorității condițiilor lor, agenții americani fură îndrituiți să tragă o serie de concluzii. Se confirma, în primul rînd, opinia generală despre falimentul și disensiunile din conducerea partidului hitle-

rist, în al doilea rînd, seriozitatea opoziției generalilor, iar în al treilea rînd, prezența lui Himmler în rolul de sprijinitor al răsturnării lui Hitler, mai ales că primea niște condiții pe care nici revoluționarul conservator, care era Canaris, nu le considerase acceptabile, în timpul convorbirilor cu agenții americani, la Istambul.

Bineînțeles, toate tratativele cu Apusul erau purtate de Himmler sub masca unor operații de „tatonare" a inamicului ; dacă Führerul ar fi aflat despre ele, — Himmler l-ar fi putut convinge cu ușurință că totul nu-i decît un joc obișnuit în spionajul politic.

Cu toate acestea, la consfătuirile cu Hitler, Himmler privise de cîteva ori, cu multă insistență, în ochii generalilor pe care-i ascultase, pe bandă de magnetofon, la el în cabinet, manifestîndu-și opiniile lor antihitleriste. Odată, un general, în ai cărui ochi albaștri, puțin bulbucați, se uitase îndelung, se frămîntă, roși, apoi păli, iar în cele din urmă zîmbi chinuit. Himmler își închise ochii, își plecă abia vizibil capul, și zîmbi și el. După această întîmplare, Himmler primi o informație care atesta că bancherul Wallenberg, mediatorul discuțiilor cu Apusul, îi spusese ideologului putsch-ului Herder :

— Să nu v-atingeți de Himmler ! Nu vă stă în cale, dacă acțiunea este îndreptată doar împotriva lui Hitler.

Totul decurse normal, pînă în ziua cînd o secție a Gestapoului, care se ocupa de comuniști, dădu peste contactul stabilit de nucleul radical al opoziției cu reprezentanții partidului comunist din

Germania. Arestările se efectuară fără știrea lui Himmler — pentru ridicarea comuniștilor nu era nevoie de aprobarea conducerii superioare. Aici era toată nenorocirea. Agenții de rînd ai Gestapoului descoperiseră, dintr-o pură întîmplare, legăturile dintre comuniști și opoziția generalilor. Secretul, cunoscut la Gestapo doar de Himmler, Schellenberg și Kersten, deveni cunoscut întregului aparat. Din pricina unei întîmplări, forța teribilă a Gestapoului amenința să-l zdrobească pe creatorul său care, la tribuna congreselor de partid, stătea lîngă Führer, îi aplauda discursurile, îl proslăvea în luările sale la cuvînt și, totodată, scosese la mezat viața Führerului, pentru a-și asigura fericirea lui personală.

Tragedia puterii personale rezidă în negarea evoluției și logicii dezvoltării ei, în refuzul de a-și concepe noi dogme, de-a recunoaște înfrîngerea, de-a căuta căi spre victorie în noi condiții istorice, folosind alte mijloace și forme.

Alternativa, pentru a ieși din acest impas, era doar una singură — putsch-ul. Himmler credea în putsch ca în unicul mijloc capabil să-i conserve, lui și familiei sale, viața, fericirea și libertatea. De aceea aștepta. Însă numai pînă în clipa cînd aparatul se consacră legăturilor stabilite de aripa tînără a complotiștilor cu comuniștii. Atunci Himmler se pomeni la o răspîntie. Își pierdu calmul. Un om slab de înger, chiar dacă pe ecrane sau în fotografiile publicate de presă se dovedește a fi întruchiparea desăvîrșită a puterii, nu poate lua o hotărîre precisă decît numai în cazul cînd are posibilitatea de a se sfătui sincer cu cei că-

rora le-a acordat încrederea sa. Mașinăria hitleristă avea de toate : simultaneitatea perfect pusă la punct a verigilor aparatelor de partid, militar și de stat ; o agitație de masă spectaculoasă, folosind o propagandă demagogică agresivă ; uniuni de tineret și de femei ; asociații sportive și paradele lor pline de bufonadă ; manifestări și serbări populare fără număr — de toate avea. Un singur lucru lipsea : încrederea reciprocă. Părinții se temeau de copii, soțul de nevastă, prietenii între ei.

Himmler rămăsese singur cu îndoielile și gîndurile sale. De aceea în exterior părea mai calm ca niciodată, numai că sub pince-nez-ul său lucirea ochilor i se cam stinsese, iar mania de a-și freca mîinile devenise mai evidentă.

Deznodămîntul se produse la douăzeci iulie.

Himmler știa multe. Însă nu știa că Stauffenberg își amînase în două rînduri executarea atentatului împotriva lui Hitler, numai din pricina faptului că la Cartierul general nu se aflaseră nici Goering și nici Himmler. Colonelul Stauffenberg aparținea aripii stîngi a opoziției. Și nu era de acord să fie păstrat hitlerismul, îndepărtîndu-l doar pe Hitler. El cerea nimicirea hitlerismului ca atare.

La 20 iulie 1944, Stauffenberg decolă de pe aerodromul militar aflat lîngă Berlin, pentru a se deplasa la reședința lui Hitler, unde urma să aibă loc o consfătuire referitoare la formarea unor noi divizii de rezervă. Consfătuirea începu la ora 12 și 30 de minute. Generalul Heusinger, schițînd liber pe harta uriașă, întinsă pe o masă lungă,

schema aproximativă a confruntărilor de pe frontul de est, analiză precis, cu formulări seci, situația sectoarelor separate, cele mai complicate din gigantica bătălie.

Stauffenberg, care își pierduse în timpul expediției africane o mînă și un ochi, impunîndu-se astfel deosebit de mult în fața Führerului (acesta prețuind nespus manifestările de eroism), declanșă sub masă dispozitivul bombei englezești cu acțiune întîrziată, își lăsă mapa cafenie, dinainte pregătită pentru explozie, cît mai aproape de Führer, se ridică și, plecîndu-și nițel capul, îi șopti lui Keitel :

— Vă rog să mă scuzați, trebuie să telefonez neapărat la Berlin.

Hitler privi doar o clipă la colonel, schițînd un fel de surîs. Keitel strîmbă din nas nemulțumit : nu-i plăcea să fie tulburată ordinea în timpul expunerilor responsabililor operativi din statul-major.

— Rușii, — continuă să raporteze Heusinger, — își desfășoară mai departe, la apus de Dvina, spre nord, forțele lor uriașe. Unitățile de avangardă se află la sud-vest de Dinaburg. Dacă nu ne retragem grupul de armate de la lacul Tschud, sîntem amenințați de-o catastrofă.

Grandiosul și comicul, tragicul și bufonada — aparțin de logica fenomenelor vieții.

Heusinger nu mai apucă să rostească nici un cuvînt : străfulgeră o flacără orbitoare, tavanul se prăbuși, geamurile groase ale ferestrelor deschise de la bungalowul de vară zburară în țăndări, dăngănind ca un clopot de alarmă, — în bomba

colonelului Stauffenberg avusese loc o reacție chimică, simplă și normală.

Hitler țîșni de pe podea — în fumăria albastră ce umpluse odaia cu o funingine amar-sărată la gust.

— Pantalonii mei noi ! — porni el să răcnească adînc jignit, cu o voce puțin răgușită, — abia ieri i-am îmbrăcat !

Restul se putea asemui cu o tragi-comedie născocită de un scriitor de proză fantastică de tipul cel mai vulgar : în cinci ore după atentat, Hitler putea să cadă de la putere. Dar n-a căzut. Dacă s-ar încerca o analiză logică a prăbușirii complotiștilor, a tentativei lor de-a acapara puterea, în acest caz, ar merita, fără doar și poate, să fie reținute patru observații : în primul rînd, în privința caracterului național al nemților, pentru ca litera unui ordin are o valoare de nestrămutat. Ordinul pe care-l pregătiseră — „Walkiria" — care permitea armatei să preia puterea în mîinile ei, nu fusese dat. În al doilea rînd, complotul împotriva dictatorului nu putea fi realizat decît numai în cazul cînd toți participanții ar fi fost gata să-și dea viața în numele ideii lor. Însă nici gînd ca participanții complotului generalilor să fie în același grad de fanatici ca omul împotriva căruia se ridicaseră. În al treilea rînd, politicienii de profesie se confundă adeseori, în fibra lor cea mai intimă, — în funcție de structura vederilor lor și de manifestarea sentimentelor ce-i animă, — cu actorul de teatru. Pe scenă, actorul pierde o acțiune ce-i este străină, plînge cu lacrimi ce nu-i aparțin, rostește cuvinte pe care nu le-a gîndit el. Politicianul, în schimb, are obligația să nu piardă

acțiunea în care s-a angajat ; pentru ca s-o cîștige, trebuie să joace precis, fără greșeală. Și, în sfîrșit, în al patrulea rînd : într-o țară unde puterea se află în mîinile unor puternice aparate de partid și de stat, complotul nu putea fi realizat cu succes decît de niște oameni care cunoșteau la perfecție toate resorturile ascunse ale acestor aparate. Însă aceștia n-aveau nevoie de un complot împotriva Führerului, deoarece manifestau un fanatism și-o orbire vizibile.

Chiar în aceeași zi, de douăzeci iulie, principalii conducători ai complotului au fost împușcați în curtea din Bendlerstrasse. Lui Beck și lui Stauffenberg li s-a propus sinuciderea. Beck și-a tras un glonț în cap, Stauffenberg a refuzat.

— Se sinucid numai cei care se simt vinovați. Față de popor, n-am nici o vină.

L-au împușcat în urletul motoarelor de camion.

Putsch-ul se terminase.

Himmler își dădu seama că, atîta vreme cît Hitler și Goering se aflau la Cartierul general de la Rastenburg, nu-i mai rămăseseră decît puține ceasuri pentru lichidarea celor mai influenți complotiști, despre care bănuia că era imposibil să nu fie la curent cu faptul că el, în calitate de Reichsführer, avea cunoștință de planurile putschiștilor. Trebuia neapărat să-i lichideze, mai înainte ca anchetatorii SS-ului să procedeze la arestarea nucleului complotiștilor, mai ales a acelora care ar fi putut dezvălui înfricoșătorul secret. De aceea împușcarea lui Beck, a lui Stauffenberg și a altora era doar o primă acțiune — importantă nu atît pentru că fusese inițiată de el, cît pentru faptul că fusese întreprinsă de oamenii lui Roemer, co-

mandantul batalionului de siguranță „Germania Mare", care căuta să se pună bine cu el. În schimb, cîțiva militari care în aparență nu dădeau nimic de bănuit, dar care cunoșteau multe din resorturile ascunse ale convorbirilor de la Berna și Stockholm, fură împușcați sau siliți să se sinucidă chiar din dispoziția personală a lui Himmler.

Nu există călău mai înspăimîntător, decît cel care vrea să-și șteargă urmele crimelor săvîrșite.

Himmler, după ce șterse de pe fața pămîntului pe cei cîțiva martori neînsemnați, la prima vedere, dar foarte bine informați, dezlănțui un larg val de teroare, nădăjduind să obțină astfel indulgența Führerului în cazul cînd acestuia i-ar ajunge la ureche cine știe ce informație demascatoare.

De Canaris, Reichsführerul se cam temea, dar, în același timp, nu-și prea făcea griji. Socotea că bătrînul vulpoi va înțelege că tăcerea este garanția cea mai sigură a salvării sale. De aceea, se gîndi chinuitor de mult cum să justifice arestarea amiralului și, în general, dacă era cazul să-l aresteze sau, eventual, dacă nu era mai nimerit să-i stabilească domiciliu forțat. Canaris reprezenta o monedă de schimb avantajoasă, în jocul cu inamicul. Dar Himmler, spre norocul lui, nu apucă să întreprindă o discuție plină de precauțiuni cu Führerul. Acesta doar îl întrebă :

— Cum se comportă în celulă, ticălosul ăla ?

— Cine anume ? — nu înțelese la început Himmler. — Ticăloși s-au dovedit a fi destui de mulți, și fiecare se comportă altfel.

— Mă refer la Canaris.

— Încă n-au reuşit să-l bage la închisoare, — răspunse Himmler, — dar mîine am să vă raportez amănunţit despre situaţia lui. Bineînţeles că va fi interesant de văzut ce va face nemernicul de Canaris.

Şi la ora cînd Goebbels vorbea la radio, ironizînd : „A fost o răscoală telefonică !“, şeful spionajului politic al SS-ului Walter Schellenberg îl aresta pe amiralul Canaris, fostul şef al Abwehrului. Amiralul îşi luă rămas bun de la iubiţii lui cîini de vînătoare şi spuse, ştergîndu-şi lacrimile:

— Schellenberg, să iubeşti cîinii, ei nu trădează niciodată.

Colonelul Berg află cîte ceva din caleidoscopul acestor evenimente în timpul nopţii, cînd fu convocat de şeful Gestapoului din Cracovia. Fără să privească la colonel, acesta îi întinse tocul şi un top de hîrtie.

— Scrie totul despre relaţiile dumitale cu Canaris şi cu Stauffenberg, odiosul duşman al naţiunii.

Berg pricepu : se întîmplase ceva groaznic. Acum trebuia să-şi aştepte şi el ceasul. Canaris căzuse în dizgraţie cu cîtva timp în urmă, acum se afla întemniţat la Moabit. Înainte de aceste evenimente, Stauffenberg, cu care se întîlnise de cîteva ori la Berlin, fusese eroul naţiunii, acum devenise vrăjmaşul ei.

Berg scria automat, rîndurile se aşteneau drepte, caligrafiate cu îndemînare, ca de obicei. Enumera zilele cînd se întîlnise cu Canaris şi cu Stauffenberg, dar în acelaşi timp gîndea — după cum îi stătea în fire — calm şi cu exactitudine matematică.

„Se vede că jocul pe care l-am început cu fata asta, poate să devină acum, cu voia lui dumnezeu, partida mea salvatoare. De astă dată trebuie să joc cinstit cu ei, iar pentru fată să lucrez în mod serios. Pesemne că-i ultima mea posibilitate reală de a ieşi din haosul în care am nimerit. Numai să nu mă îndepărteze Gestapoul din serviciul de spionaj. Acum ar putea proceda la suprimarea ofiţerilor l-S. Sînt în stare să vadă, în fiecare din noi, un urmaş posibil al lui Canaris. Nu sînt capabili să-l aprecieze pe patriotul Canaris, omul care, cu preţul vieţii Führerului, avea de gînd să salveze milioane de vieţi germane. Nu-şi vor îngădui niciodată — datorită structurii lor inchizitoriale — să se gîndească la aşa ceva. În aceasta constă puterea şi, în acelaşi timp, tragedia lor. Dacă voi porni să lucrez în mod serios cu roşii, îmi voi asigura după aceea un alibi. «Comitetul naţional al Germaniei libere» în frunte cu Paulus — desigur că nu-i o alternativă în locul lui Hitler, dar reprezintă totuşi ceva. Bineînţeles ceva naiv, extrem de naiv, dacă mă închid chiar acum. S-ar putea să recurgă şi la arestarea mea. Trebuie să pregătesc evadarea fetei. E mai bine să plece. Totuşi trebuie gîndit în aşa fel, încît fata să nu rămînă la SD. Îi voi cere ajutorul, să-mi dea un colaborator de-al său. Am să-i spun că armata, în aceste zile grele pentru naţiunea germană, trebuie sprijinită şi întărită cu cadre de partid verificate. O mut pe fată la staţia de radio, şi-o încredinţez esesistului. Iar cînd acesta se va obişnui cu rusoaica, îi strecor o prostituată oarecare şi-l umflu cu rachiu. Funcţionarii de partid

sînt atît de chinuiți de morala puritană a lui Hitler, — care interzice membrilor de partid băutura, ba chiar și fumatul, considerîndu-le un mare păcat, iar rujarea buzelor la femei, o trădare a intereselor patriei în favoarea mercenarilor plutocrației americane, — încît sînt convins că omul lui de la SS se va prăbuși în brațele femeii și-n valurile de rachiu. Fiindcă veni vorba, oare ce se află mai mult în dosul acestor interdicții ale lui Hitler : fanatismul, ura față de un mod de viață normal sau tîmpenia ? Cum de nu-și dă seama că fructul oprit este mai dulce ? Cu cît există mai puține interdicții în orînduirea internă a unui stat, cu atît mai greu pătrund ideologia, economia și politica inamicului : n-au cu ce să-i tenteze pe oameni. Cînd acestora le este totul permis, bineînțeles în limite rațională, — fără să binecuvîntăm, în nici un caz, animalitatea, — eu unul, în calitatea mea de agent de informații, n-am ce face într-o astfel de țară. Numai politicienii neghiobi, cînd se ivesc perioade de greutăți, recurg la înăsprirea metodelor dictatoriale de înăbușire a unui alt fel de a gîndi sau chiar a manifestărilor de liberalism intern, și asta fără nici un folos. Politicienii cu minte, mai slăbesc frîiele — și-n cazul acesta, eu, agentul de informații, iarăși n-am ce face. Cretinii noștri care au pierdut războiul, acum, — după salvarea Führerului pe care l-a izbăvit dumnezeu, — dirijează teroarea și demonstrațiile întru slava lui Hitler și cu teama de complotiști. Arestările și demonstrațiile nu reușesc decît să sperie și mai mult poporul. Iar un popor înspăimîntat și care nu gîndește, n-are nici o șansă de izbîndă."

— Aici am scris totul, — spuse Berg. — Ce canalii, cine şi-ar fi închipuit că marinarul ăsta gurmand purta în inima lui cîlţoasă atîta ură faţă de Führer.

Şeful Gestapoului se uită atent la Berg. Apoi îl întrebă :

— Dar ce vorbea Canaris, cînd vă invita la el ?

— Eram o verigă prea neînsemnată în lanţul serviciului de spionaj militar, — îi răspunse Berg, — pe mine, personal, nu m-a invitat niciodată la ospeţele lui. Îi poftea pe şefii din conducere : Oster, Bamler, Pickenbrock. Am fost invitat numai de două ori : prima dată, cînd şi-a serbat ziua de naştere, cu prilejul aniversării împlinirii a cincizeci de ani. Porcul ăsta gătea extraordinar : orez indian cu peşte, „Indische Reistafel".

— La Zelendorf ?

— Da. Pesemne că lucrurile acestea erau cunoscute de prietenii noştri din aparatul central al Gestapoului : totdeauna venea acolo şi Heydrich.

— Cum îl chema pe pădurarul lui Canaris, nu-ţi aminteşti ?

— Pe cine ?

— Pe omul care îi organiza vînătorile de vulpi cu fanioane. Ticălosul vîna ca englezii — cu fanioane. Iar pădurarul, licheaua aia linguşitoare, îi aducea o vulpe într-un ocol anume pregătit, şi păduchiosul dumitale de marinar hăituia ca un bezmetic jivina nenorocită şi speriată... Cîtă bestialitate şi făţărnicie... Ei, poate că din pricina emoţiile. Bine, eşti liber, colonele. Te rog să nu te îndepărtezi din biroul dumitale, îmi poţi fi necesar în orice clipă.

— Sînt cu totul la dispoziția dumneavoastră. Am o ultimă rugăminte.

— Spune.

— Operația dumneavoastră, întreprinsă cu mine, în legătură cu spioana rusoaică, a înaintat destul de mult. Aș vrea să vă rog să-mi dați un colaborator de la Gestapo. Sîntem într-o fază cînd nu pot face nimic fără ajutorul Gestapoului.

Șeful Gestapoului ascunse în seif filele scrise de Berg, se întoarse la birou și spuse :

— Am să mă gîndesc mai amănunțit la spusele dumitale.

Iar în răstimpul acesta, cînd în Germania se dezlănțuiau valurile demonstrațiilor patriotice, cînd hodorogii și puștanii, înarmați cu automate, mărșăluiau prin fața Gauleiterilor și a conducătorilor politici, cînd coloanele frontului muncii defilau cu lopeți și topoare pe umăr, cînd manifestanții vociferau „Heil Hitler", tocmai atunci avea loc ședința operativă a Comisiei europene consultative, și delegatul sovietic Gusev dădea citire comunicatului comun referitor la granițele zonelor de ocupație din Germania, cerînd capitularea necondiționată și precizînd că Germania va fi condusă de o Comisie aliată de control, alcătuită din comandanții armatelor de ocupație.

ÎNTÎLNIREA

Mai înainte de a se duce la cabaret, Vifor stătuse cu Kolea vreo jumătate de ceas. Acesta îi raportă despre desfășurarea urmăririi ofițerului SS von Stirlitz.

— Îl filăm și noi în limita posibilităților. Cînd se deplasează cu automobilul — nu te prea poți ține după el. Ce-i drept, cunoaștem numărul mașinii : băieții din grupul de spionaj al organizației ilegale poloneze l-au interceptat de două ori lîngă Wawel și o dată lîngă biserica Maria. Era însoțit de-un ticălos oareșicare și examina icoanele, frescele și orga.

— E bună orga de-acolo ?

— După mine, e grandioasă. Cînd cîntă Bach în timpul slujbei, ți se înfioară pielea pe tine, drăcia dracului, de parcă ai îngheța.

— Vorbești de dumnezeu, și-l pomenești pe diavol.

— Păi sînt marxist, zîmbi Kolea, iar fenomenul reprezintă de fapt unitatea contrariilor. În general, noi facem o mare greșeală.

— Care noi, și care greșeală ? întrebă Vifor. Acum îi plăcea să stea de vorbă pe îndelete cu Kolea. Înainte de a porni la acțiune, cel puțin zece minute, trebuie să te deconectezi. Întocmai ca masajul la boxeri.

— Cînd zic noi, mă gîndesc la ai noștri, iar greșeala este atitudinea noastră față de creștinism.

— Ei ? — surîse Vifor, — te tai de pe statul de salarii pentru discuții religioase.

— Vorbesc serios. Maică-mea, pe vremuri, mi-a deschis ochii asupra multor lucruri, și încă destul de convingător. În comandamentele lui Christos sînt cîteva principii pe care le-am preluat și noi. Pe cuvînt de cinste. Să-ți iubești aproapele, să nu furi, să-ți respecți părinții, să nu ucizi...

— Și mai departe ? Te-ai încurcat ?

— M-am încurcat.

— Cum rămîne cu întoarcerea celuilalt obraz, ca să-ţi fie şi el pălmuit ?

— Nu trebuie preluat totul. Aşa cum am procedat şi cu Hegel sau cu Feuerbach. Nici de la ei n-am luat orice.

— Kolea, e timpul Ce-i cu nemernicul ăla ?

— Ieri-noapte s-a plimbat de unul singur prin grădină. Apoi s-a dus la restaurantul hotelului „Franţa",

— Şi tu ?

— Am răzbătut şi eu.

— Şi ?...

— A înfulecat un „Eisbein" dintr-ăla nemţesc — de picura untura în farfurie. Ciolan de porc — mîncare aleasă... A băut zdravăn.

— Cine s-a apropiat de el ?

— Două prostituate de la Luftwaffe.

— Şi el ?

— Ce-i cu el ?

— Cum a reacţionat ?

— În nici un fel. Pe una din ele a mîngîiat-o pe obraz. Între altele fie spus, are ochi frumoşi, ca de cîine.

— De ce crezi că potăile au ochi frumoşi ?

— Aşa spune mama. Îi plac tare mult oamenii cu ochi frumoşi, ca ai cîinilor.

— Ia ascultă, mereu m-am ferit să te-ntreb : ce-i cu tine, oare n-ai avut tată ?

Kolea zîmbi niţel :

— Se pare că nu. Cînd eram mic, am întrebat-o pe maică-mea. Mi-a răspuns : „Tatăl tău este cel mai minunat om de pe pămînt. Ne-am rătăcit unul de altul în vremea revoluţiei. Ne-a împrăştiat viforniţa. Să-l iubeşti ca şi pe mine, şi

străduiește-te să nu mai întrebi niciodată despre el. Fiindcă mă doare nespus de mult." Asta-i tot.

— Și-a rămas singură ?

— Da. Abia a împlinit patruzeci de ani. Băieții de la universitate îmi spuneau : „Ai o prietenă tare drăguță". Duminicile, ne duceam pe terenul de tenis. Jucam tenis pînă mă treceau toate apele. Pe urmă, știi ce mă alerga : încăleca pe bicicletă și mă fugărea pe tot terenul. Suflet de aur, maică-mea.

Vifor se uită din nou la ceas, își frecă tîmplele și spuse :

— Mă gîndesc c-ar fi mai bine să-l lichidezi pe esesistul ăsta.

— Ziceai să-l răpim.

— O să ne chinuim cu el. Ia gîndește-te : unde-l duci imediat ? La partizani ? Nici așa n-avem oameni de-ajuns, iar aici trebuie să-i pui și pază. Prea costisitor. Și-apoi — să nu compromitem operația principală din pricina gînsacului ăsta. Dacă-l răpim — să vezi ce zarvă se va stîrni ! De-altminteri, singur ai spus-o, hoinărește cît e noaptea de lungă, fără nici o pază. Trebuie doar să înscenăm un jaf, și-atunci totul se va petrece în liniște.

— E clar.

— Ei, cu bine, — spuse Vifor, — să-i dăm drumul. Numai că va trebui să-l drogăm pe șoferul nostru cu valeriană — prea îi tremură mîinile ca unui sclerotic.

— Noroc, — îi ură Kolea și bătu în lemn cu îndoitura degetului.

— Ajută ?

— Ajută — trebuie să crezi. Ca și homeopații. Noroc, Vifor.

După ce Vifor plecă cu oamenii lui și zgomotul de motor al automobilului se stinse, pierzîndu-se în liniștea necuprinsă a nopții, Kolea se-ntinse trosnindu-și oasele și, umblînd prin odaie, porni să se dezbrace. Se dezbrăca, așa cum făcea totdeauna la Moscova, umblînd încolo și încoa prin odăița lui, lăsînd pe spetezele scaunelor, pe masă și pe pat cămașa, maioul, ciorapii, pantalonii. Odată fusese invitat la un coleg de școală — parcă prin clasa a șasea, da, chiar în a șasea. Colegul lui era băiatul unui militar de carieră, și în familie îi dădeau o educație militărească : să-și aștearnă singur patul, să-și cîrpească singur ciorapii, să-și calce pantalonii, să-și gătească singur de mîncare. Cînd Kolea i-a povestit maică-si despre toate astea, Saşenka nu i-a răspuns deocamdată nimic. Doar l-a întrebat :

— Îți place ?

— Nespus de mult.

Din clipa cînd băieţelul ei începuse să umble și să vorbească, Saşenka se purtase întotdeauna cu el, de parcă ar fi fost un om în toată firea, egal, înzestrat cu gîndire.

Seara i-a spus :

— Sanka, înțelegi... Mi-ai povestit de băiatul acela... poate că-i bine și corect cum procedează el, și dacă ție ți se pare că așa trebuie să crești, ca un spartan, ca un militar, — atunci n-ai decît să faci și tu la fel. Numai că, eu una, n-am avut niciodată prilejul să-l slujesc pe tatăl tău. Pe bărbatul din casă. Este tare plăcut să te ocupi de bărbatul din casă, care se dezbracă umblînd

alandala prin odaie şi care nu se pricepe să-şi spele cămaşa, aşa cum ştiu s-o fac numai eu, femeia lui. Bineînţeles, e foarte bine cînd un bărbat ştie să-şi calce pantalonii, dar mie îmi este şi mai plăcut s-o fac pentru bărbatul meu sau pentru tine. Mă-nţelegi ?

— Dar n-am să cresc ca un răsfăţat ?

— Ştii ce, — îi răspunse Saşenka, — poţi să-ţi speli ciorapii şi să fii şi un răsfăţat în acelaşi timp. Răsfăţul nu se naşte din lenevie — ci, mai degrabă, din moleşirea inimii şi-a creierului.

— Dar ce să fac acasă ?

— Iată, asta-i altă problemă. Ştii ce, e tare plăcut cînd într-o casă miroase a lemn proaspăt, ca într-o cabană de vînător. A lemn proaspăt tăiat. Ar fi minunat, dacă ţi-ai face rost de-un banc de lucru... Ai putea să ne meştereşti un spalier de gimnastică suedeză. Exerciţiile de înviorare, după radio, sînt un lucru bun, dar pe un spalier de gimnastică suedeză am izbuti nişte figuri de pomină.

— Şi mai ce altceva ?

— Să-l înveţi pe Puşkin, pe de rost.

— Atîta doar ?

— Să-l înveţi pe de rost, în întregime. Tatăl tău îl ştia pe Puşkin din scoarţă în scoarţă.

— Dar ce era tata ? — întrebă încet băiatul.

— Cel mai minunat om de pe pămînt, — repetă ea fraza pe care o mai rostise odată. — Cel mai minunat. Crede-mă.

— M-au întrebat la şcoală : „Aţi fost părăsiţi de tatăl tău ?“ Nu cumva chiar ne-a părăsit ?

— Urîtă vorbă — „părăsit"... Ce-nseamnă, părăsit ? Putea să nu mă mai iubească. Drag stea nu-i aer. Nu este o mărime constantă, ca o sarcină de purtat în circă. Dacă o simţi ca pe o sarcină, apăsîndu-ţi umerii, atunci nu-i cîtuşi de puţin dragoste. Nimeni nu părăseşte pe celălalt în dragoste : ci, pur şi simplu, încetează să-l mai iubească, şi nu mai vieţuiesc laolaltă. Ţi-am dat un răspuns general, înţelegi ? Dar tatăl tău mă iubeşte. Şi niciodată nu va înceta să mă iubească.

În primăvara anului 1940, a văzut-o pentru prima oară plîngînd pe maică-sa. Într-o duminică, se întorseseră de la o cursă de alergări — Saşenka fusese cu fiu-său la vînătoare, îl învăţase să-i placă vînătoarea, alegînd singură itinerariile, — se culcaseră devreme, iar dimineaţa, mai înainte de a-şi termina pregătirea lecţiei de literatură franceză (pe care o preda la cursul ţinut la Institutul de limbi străine), îi telefonară de la Comisariatul poporului pentru apărare şi-o rugară să coboare la intrarea locuinţei, unde o şi aştepta o maşină.

Maică-sa se înapoie după două ceasuri. Plînsese nespus de mult. Se culcă pe divan şi se întoarse cu faţa la perete. Kolea se aşeză lîngă ea şi porni să-i mîngîie capul.

— Sanka, — îi spuse ea, sughiţînd de plîns ca un copil, — Sanka, avem o veste mare, plină de jale, de fericire şi de durere. Tatăl tău trăieşte.

— Unde... Unde e ?

— Departe. Dă-mi poşeta.

Kolea îi aduse maică-si poşeta ei plată ; Saşenka o deschise, făcînd să ţăcăne dispozitivul de metal.

— Iată, — rosti ea, — astea-s ale lui.

Pe divan stăteau trei cutiuțe stacojii. Înăuntrul lor, pe căptușeala din marochin roșu, se aflau două ordine Lenin și ordinul Steagul Roșu de război, purtînd un număr pe plăcuța emailată de sub emblemă. Numărul era 974.

De aceea se încurcase Kolea, pentru cîteva clipe, cînd Vifor îl întrebase de taică-său. Nimeni nu-i vorbise vreodată lui Kolea despre taică-său — nici la cadre și nici comandanții lui. Se vede că despre tatăl lui știau numai cîțiva oameni din țară. Din pricina asta, cînd îl întrebase și Vifor, Kolea se crispase în sinea lui, deoarece cel mai greu lucru pe pămîntul ăsta este să-ți tăinuiești față de prieteni comoara la care ții cel mai mult. Toți cei care îi cunoșteau familia, abia își rețineau această întrebare, și tuturor, chiar și celor mai apropiați prieteni, le răspundea întocmai așa cum îi răspunsese și lui Vifor.

„Aici n-o mai am pe maică-mea, — se gîndi Kolea, uitîndu-se la lucrurile împrăștiate prin odaie. Aici trebuie să mă descurc singur. Pentru ea era un prilej de bucurie, dar pentru alții o povară. Mamele se bucură totdeauna pentru copiii lor. Cît de măreț sună numele de femeie! Ce înmănunchiere de dragoste, armonioasă și uluitoare : față de bărbat și față de copil."

Își aduse aminte de o discuție pe care o avusese cu un tînăr pictor. Executa un portret al maică-si și discuta despre o mulțime de lucruri cu Kolea. Cu un prilej oarecare, pictorul îi spusese :

— Ador copiii. M-aş însura şi cu-o zdrenţăroasă, numai să-mi nască un copil.

Kolea nu tăinuia nimic faţă de maică-sa. Şi-l povesti părerea pictorului. Saşenka se strîmbă scîrbită :

— Doamne, ce cretin. N-ai decît să-ţi petreci noaptea cu o femeie pe care n-o iubeşti, dar să te însori doar pentru ca să-ţi facă un copil — asta-i nemernicie. Ştii, acum nu-mi mai face nici o plăcere să-l văd. Refuz să-l mai primesc în casa mea.

— Dar este un talent autentic.

Saşenka spuse :

— Tu eşti un băiat cu minte. Se poate ierta orice unui om talentat, în afară de nemernicie. Dar, dacă-ţi face plăcere să te vezi cu el, n-ai decît să continui. Sînt gata să-l suport şi eu.

— O să-ţi fie foarte greu ?

— Eu nu ştiu ce-nseamnă „a fi greu de suportat". Totul trebuie înţeles într-un singur fel — a fi un om bine crescut.

— Înseamnă că un om bine crescut poate trece peste nemernicie cu un simplu zîmbet ?

— Nicidecum. Dar are posibilitatea să răspundă unui compliment fără să zîmbească şi fără să-i acorde vreo atenţie. E foarte important să ştii să priveşti la un om, fără să te uiţi la el. Ochii sînt o armă mai înfricoşătoare decît revolverul. Bineînţeles, dacă îi consideri ca o oglindă a sufletului.

— Cum să-ţi spun, mă aflu într-o situaţie jenantă. Ţi-am povestit despre cele discutate, şi-mi va fi neplăcut să ştie despre cele vorbite

între noi. Dacă ţi-ar fi spus direct ţie, era altă problemă. Dar părerea lui mi-a mărturisit-o doar mie. Aşa că mă-nţelegi, nu ?

— Te-nţeleg. Ai dreptate, Sanka. Iar eu nu. Şi cu asta am încheiat discuţia. Da ?

— Sigur că da. Mai ales c-ai avut mult haz cînd ai rostit formularea : „refuz să-l mai primesc în casa mea".

— Şi ce-i atît de hazliu într-asta ?

— Faptul că sună ca pe vremea ţarismului — zîmbi Kolea. — Dar e tare năstruşnic...

Kolea termină cu îmbrăcatul costumului cel nou, stătu îndelung la oglindă, înnodîndu-şi cravata după ultima modă, cu un nod cît toate zilele, apoi îşi turnă în palme puţină colonie, cu parfum aspru, bărbătesc, se mai examină o dată, îşi vîrî în buzunar „Walther"-ul şi ieşi din casă. Se ducea să-l lichideze pe generalul SS von Stirlitz.

PATRUZECI ŞI DOUĂ DE SECUNDE

— Actele, — îi spuse un eseist din patrulă Krysiei, salutîndu-l pe Vifor, cu mîna la cască.

„De ce nu m-a salutat cu salutul de partid, aşa cum s-ar fi cuvenit s-o facă un esesist ? — se gîndi Vifor, pe cînd ducea mîna spre buzunar după ţigări. — De ce m-a salutat anume pe mine ? Doar se vede că nu fac parte din SS. Krysia o să dea peste cap toată acţiunea — nu mai are mult pînă să leşine. Căruntul şi Bogdanov se ţin bine. Appel se poartă ca un băiat de

ispravă. Numai mîinile îi cam tremură. Dacă în cabaret se stîrneşte scandalul, trebuie să deschidem focul. Iar revolverul îl am la spate. De cîte ori nu mi-am spus să-l ţin numai în buzunarul interior al vestonului. Cine putea şti că se vor ivi aici chiar în clipa asta ? Minutele rezolvă în viaţă totul. Poate fi vorba şi de ani, dar vine minutul acela cînd totul se duce dracului. Ce-i asta — o lege imuabilă, pe care nu sîntem în stare s-o cunoaştem niciodată, sau o prostie evidentă, după cum se şi dovedeşte ? Şi dacă-i o întîmplare prostească, ce drept are să existe, atîta timp cît întreprindem o acţiune cinstită — pentru binele oamenilor, împotriva stîrpiturilor ?"

După ce examinară actele lui Bogdanov, îi restituiră Ausweisul ducînd mîna la cască.

— Actele dumneavoastră, — îl rugară pe Cărunt.

Acesta, zîmbind slugarnic, le întinse permisul lui de noapte. Permisul era fals. Ce-i drept, fusese executat într-o tipografie serioasă, de nişte maiştri autentici, care înainte de război lucraseră pentru contrabandiştii internaţionali. Însă, de vreo cîteva ori, patrulele SS îi ridicaseră pe posesorii unor astfel de permise „curate", ducîndu-i la corpurile de gardă, de unde îi predaseră mai departe Gestapoului, pentru cercetările de rigoare.

„Ne aflăm destul de departe de cel mai apropiat comandament, — se gîndi Vifor, — băgîndu-şi în buzunar bricheta confecţionată dintr-un cartuş. — Deci nu vor auzi împuşcăturile. Ba ar fi o prostie, sediul partidului se află în piaţă, şi

este bine păzit de unități SS. Au motociclete și automobile. Vor împînzi tot orașul, așa cum s-a întîmplat cu prilejul evadării mele. Dacă le dăm la cap, așa pe tăcute — și-apoi îi încărcăm în mașină ? Krysia n-are acte. N-or să îndrăznească să-i ceară actele, dacă le spun că-i cu mine. Drace, cît timp a trecut ? Vreo treizeci de secunde, fără îndoială. Dacă intră în cabaret, atunci pornește tirul. Nu-i putem lua pe neașteptate. La cîte mă pot gîndi în clipele astea ! De-aș încerca să înregistrez ce vede și ce aude un om în aceste treizeci de secunde, ce mai romane ar ieși. E de ajuns să scrii doar ce aud și ce văd acum Căruntul, Krysia, Bogdanov și cu mine. Dar nimeni nu va scrie niciodată așa ceva, pînă ce savanții nu vor inventa un procedeu de fixare, de înregistrare, așa cum fac cu notarea desfășurării experiențelor de chimie. În astfel de secunde, oamenii gîndesc totdeauna la fel, indiferent de naționalitate. Tuturor le vin în minte amintirile. Amintirile — ultimul refugiu al omului ajuns la ananghie. Dacă disperarea alungă amintirile și asociațiile de idei — omul e pierdut. Mai cu seamă dacă este agent de informații."

— Poftiți, — spuse esesistul, înapoindu-i Căruntului permisul de noapte, — sînteți liber. Puteți pleca.

Între timp, un al doilea esesist se apropiase de Krysia.

— Actele dumneavoastră, pani.

— Nu le am la mine.

— Cum așa ? — se miră esesistul. — De ce ?

— Dînsa este cu mine, — spuse Vifor. — Mai aveți ceva întrebări ?

Primul esesist se răţoi la Căruntul şi la Bogdanov :

— Nu v-am spus că sînteţi liberi ? Puteţi pleca !

„Trebuie să-i iau chiar acum cu mine. Dacă Stiopka şi Căruntul se îndepărtează, sînt pierduţi. Patrula va intra în cabaret, — să-i tragă o duşcă în zorii zilei, — iar peste o clipă va izbucni de-acolo ca din puşcă. Dacă frînez maşina, să-i iau din drum pe oamenii mei, tot mai au destul timp să tragă în cauciucuri, şi vom fi siliţi să oprim, după nici treizeci de metri. Ei, drăcia dracului, ce prostie !"

Căruntul se scuză :

— Mulţumim. Plecăm imediat. Cît să-mi aprind o ţigară, şi plecăm imediat. Dac-am băut peste măsură şi n-am în gură biberonul cu tutun, nu mai ajung nicăieri.

Şi porni să-şi scoată din buzunar punga cu tutun uscat, mărunţit.

— Dînsa a fost invitata dumneavoastră la cabaret ? — îl întrebă esesistul pe Vifor.

— Da.

— O cunoaşteţi ?

— Bineînţeles.

— Mă iertaţi, dar, din păcate, nu ştiu cui mă adresez.

— În cazul acesta să vă arăt actele, — răspunse tăios Vifor.

— Da, vă rog.

Vifor scoase din buzunar o legitimaţie de ofiţer SS, carnetul de partid şi două carnete pentru decoraţii.

Legitimația de ofițer și carnetul de partid le procurase de la Kolca, iar acesta, la rîndul său, reușise să le capete de la intendentul pe care-l mituia. Carnetele pentru decorații le adusese Căruntul — niște trofee de la ofițerii căzuți în timpul atacului de la Chorzow, o acțiune de mare răsunet a partizanilor cracovieni, cînd nimiciseră o întreagă garnizoană, pentru ca apoi să se retragă, fără nici o pierdere, în Slovacia, trecînd peste munții Tatrei.

„Acum e foarte important să-mi joc cu atenție cartea, — se gîndi Vifor, întinzînd esesistului teancul de documente false. Ausweisul îl ținea în alt buzunar. Dar acum nu mai avea dreptul să-l prezinte, deoarece la butoniera reverului purta insigna de activist de partid. Rus și activist de partid — asta era o evidentă nepotrivire. Acum contează cum îmi vor scăpa din mînă documentele false, trebuie manevrat în așa fel încît esesistul să se aplece imediat să-mi ridice actele. Sînt obligat să lucrez cu-o precizie extremă : și cum îi voi întinde documentele, și cum îl voi privi drept în ochi, și cum voi interpreta scena cea mare, cînd voi desface degetele, dîndu-i de înțeles că este vinovat de faptul că actele unui ofițer SS au căzut pe trotuar din pricina lui. Căruntul știe ce am de făcut : doar împreună am pus totul la cale. Dar Bogdanov o fi reținut cele discutate ? Ar fi o nenorocire cumplită, dacă șoferul nostru neamț va apăsa pe accelerator și va fugi la mama dracului. Iată-l c-a încremenit la volan. I s-au înălbăstrit urechile, de atîta încordare. În schimb, cît am fost în cabaret, și-a frecat mașina de-a făcut-o ca oglinda. Iată, caracter. Altul ar

fi moțăit, ar fi încercat să citească, sau s-ar fi îndemnat să scrie o carte poștală acasă. Însă omul nostru, și-a curățat mașina. Cînd sosisem aici, era într-un hal fără de hal. Dar unde s-o fi spălat pe mîini ? Are unghiile curate, ca un doctor. Aha, mănușile. Din piele de căprioară. Băiatul nostru a lucrat cu mănuși. Bravo lui. Numai să nu-ți dea prin cap, Appel, băiete, s-o întinzi. Acum las să-mi scape din mîini documentele, iar peste cîteva clipe o vom întinde cu toții de-aici. Și-o să fie bine, Appel, crede-mă."

Esesistul, ca secerat, se aplecă să ridice legitimația de ofițer SS, carnetul de partid și carnetele celor două decorații. Chiar din clipa cînd se ghemuise, zărise că legitimația de ofițer era necompletată în interior. Izbuti doar să-și ridice privirea și să se uite, oarecum jalnic și întrebător, la omul uscățiv și cu ochelari care arăta ca un șțab de la partid. Dar nu reuși decît atît, să-l privească pe ochelarist de sus în jos. Vifor se năpusti asupra lui, ghemuindu-se, și-l culcă la pămînt.

Al doilea esesist bombănea ceva : Stepan îi astupă gura cu mîna, iar Căruntul, înșfăcîndu-l de-a curmezișul trupului, îl tîrî spre ușa deschisă a mașinii. Casca de metal a acestuia se rostogoli pe trotuar și, înfricoșător, pătrunzător ca un clopot de alarmă, ca o sută de clopote, ca o sirenă antiaeriană, porni să vuiască, să huruie, să huruie, să huruie pînă ce se izbi de rigolă și, mai zdrăngănind de cîteva ori, să încremenească acolo.

Căruntul sări la esesistul pe care-l doborîse Vifor, îl ridicară împreună și-l zvîrliră în auto-

mobil peste celălalt care zăcea culcat, schimonosit, dînd din picioare și rotindu-și chipul alb ca varul.

Vifor se repezi după cască, o luă și-o aruncă în mașină, apoi privi atent împrejur, să nu mai fi lăsat ceva după ei.

„Acum nu-i cazul să ne grăbim, — își zise el. — Nu-i cazul. Ce rost are să ne grăbim, dacă actele mele false zac pe trotuar, purtîndu-mi amprentele digitale ? În clipele acelea de emoție și de frică, degetele îmi deveniseră lipicioase, așa că urmele lor sînt imprimate foarte clar, cum s-a petrecut la închisoare, cînd gestapovistul ăla lungan mi-a luat amprentele. Bun. Să le strîng cît mai repede. Acum e în ordine. Ce-a mai rămas ? Uită-te, Vifor, uită-te cu multă băgare de seamă. Totul pare să fie în regulă, da ? Sîngele. Da, a scuipat sînge cînd l-am pus la pămînt. Nu-i bine. Și tutunul. Ei, drăcie. Iarăși nu-i bine. Ar fi caraghios să-i iau mănușile lui Appel și să mă apuc să frec pavajul. Unde am mai văzut așa ceva — un om frecînd pavajul fără mănuși, iar în jurul lui hohotind niște mutre porcine de fasciști ? Unde oare ? Ah, da ! La cinema. Era un film bun, despre doctorul Mamlock. Așa. Acum trebuie s-o luăm din loc. Nu ne-a mai rămas nimic de făcut. Interesant, cît a durat coșmarul ăsta ? Întocmai : așa apreciasem și eu — vreo cincizeci de secunde !“ Dar cu opt secunde în plus. Deci, patruzeci și două de secunde !“

Vifor sări pe scaunul de lîngă Appel și-i spuse :

— Dă-i drumul.

Appel smuci maşina din loc, motorul se ambală, însă Appel uitase să tragă frîna de mînă şi, după ce strănută şi se zgîlţîi de vreo două ori, motorul se cală.

Appel, îşi întinse încetişor piciorul stîng, pipăi îndelung pedala starterului, propti binişor vîrful piciorului, apoi apăsă. Electromotorul hurui besmetic, dar nu se produse scînteia de aprindere. Se auzeau şuierînd cureaua ventilatorului, sorbul aspiraţiei, dar motorul nu pornea.

— Trage şocul, — spuse Vifor cu glas subţiat, de parcă nu era al lui.

— E tras.

— Ai uitat să-l tragi.

Vifor apăsă un buton alb de pe bordul maşinii.

— Uite-aşa se porneşte, sucitule, — îl dojeni el. — Aşteaptă puţin. Încă niţel. E prea devreme. Nu te grăbi. Aşteaptă.

Vifor se întoarse şi privi la oamenii lui : Krysia era culcată, întinsă pe scaun. Bogdanov, strîngînd din dinţi, se ghemuise deasupra celui de al doilea sesist ca să nu-i îngăduie să strige. Căruntul îşi răsucea preocupat o ţigară din tutunul lui uscat.

— De-al tău ? îl întrebă Vifor.

— Da.

— Proaspăt ?

— De anul trecut.

— Îmi dai şi mie să trag un fum ?

— Numaidecît.

— Ei, — îi spuse Vifor lui Appel, — dă-i druaul, băiete.

Appel își propti iarăși vîrful piciorului, plin de precauție, cu-o mișcare de balerin, pe pedala starterului. Dar nu fu în stare să apese.

— Mi-e teamă, — șopti el.

— Ei, fleacuri, — spuse Vifor, — dă-i drumul. Benzina s-a evaporat de mult.

Vifor îi zîmbi și repetă :

— Dă-i bătaie, prietene. Curaj.

Appel apăsă pe starter și motorul, după ce strănută de vreo cîteva ori, porni să uruie. Vifor chiar își imagină — cu-o precizie cinematografică — fumul dens-albastrui ce năvălea pe țeava de eșapament, cum se transforma apoi în violet, iar acum, cînd mașina pornise la drum, nemaivăzîndu-se deloc, deoarece devenise incolor.

— Există totuși un dumnezeu, — spuse Vifor, adresîndu-se Căruntului, rizînd uscat, simțind că toată mîna stîngă — de la umăr și pînă-n vîrful unghiilor — îi era cuprinsă de-un fior rece, subțire și pătrunzător.

— Cum ? — se miră Căruntul.

— Nimic, — răspunse Vifor. — Am glumit, într-o doară.

Ajungînd la Plant, Vifor închise fereastra — sufla vîntul. Pe ulicioara care urma după stradela unde se afla frizeria în care se refugiase atunci cînd evadase din piață, la vreo nouăzeci de metri de gară, se iviră două siluete de bărbați. Stăteau față în față, atît de aproape încît își atingeau frunțile, ca niște băieți andri gata să se-ncaiere. Lui Vifor i se năzări că bărbatul care stătea cu spatele era Kolea.

Isaiev se dusese două zile la rînd, să realizeze întîlnirea, atît la biserică precum și la restaurantul hotelului „Franța", și totuși nu obținuse legătura. Bineînțeles nu știa, și n-avea de unde să știe, că trebuia să contacteze niște agenți din serviciul de informații de front, departe de-a fi de talia lui. Dar a ști și-a presupune — sînt două noțiuni fundamentale, fără de care un agent secret e condamnat la inevitabilă pieire. Ca orice om, un agent nu poate fi omniscient, dar, spre deosebire de toți ceilalți oameni, este obligat să includă, în raționamentele sale, și presupunerile — de multe ori învecinate cu fantezia unui Jules Verne.

De aceea, remarcînd alaltăieri noapte că este filat — un filaj bizar — înfăptuit doar de-un singur om și întărindu-și convingerea că-i urmărit numai de acesta, și nu de-un grup, Isaiev se rezumă la două versiuni posibile. Prima versiune : neghiobul de Schwerer, de la secția a IV-a a Gestapoului, hotărîse să dea dovadă de zel și-i atașase o „umbră" personală, după cum se cuvenea unui înalt personaj, de la centru care intra în orbita lui Schellenberg, șeful spionajului politic din Direcția centrală a siguranței Reichului. Desigur, era o prostie, dar din partea unui neghiob, după cum îl considera, nu fără temei, Isaiev pe Schwerer, era de așteptat, fără îndoială, și o asemenea acțiune. A doua versiune : agentul care trebuia să ia legătura n-avea încă suficientă experiență (la urma urmei, nu zeii se

indeletnicesc cu arderea oalelor la cuptor). Experiența este un lucru care se dobîndește, dar, sincer vorbind, într-o astfel de situație și într-un moment atît de decisiv, era bine să-ți asiguri un om experimentat ; deși, se contrazicea Isaiev însuși, era foarte posibil ca centrul să fi hotărît a recurge la această soluție, considerînd Cracovia, într-o oarecare măsură, drept un oraș de front și, de aceea, „în plină mișcare" — refugiați, deplasări de trupe, greutăți legate de conjunctura locală — iar dacă există „mișcare", atunci se întronează și dezordinea cea mai desăvîrșită. Și unde domnește dezordinea — deși șansele de „cădere" sînt mari, acestea sînt însoțite, în aceeași măsură, de șanse foarte reale de reușită, cu condiția ca agentul să fie bine ales ; aici ar fi fost nevoie de un fel de Oleko Dundici, care să cunoască la perfecție regiunea.

Așa că Isaiev admise și posibilitatea să fie contactat de un tînăr fără experiență, aparținînd serviciilor de informații de avangardă, așa-numitele servicii tactice, gîndindu-se că misiunea pe care i-o încredințaseră, la Berna, cei de la Moscova — deși era o misiune dintre cele mai serioase, legată de experiențele lui Wernher von Braun care, în ultimul timp, îi năucise literalmente pe cei de la Londra cu „V"-urile lui — nu putea fi rezolvată decît numai luînd contact cu serviciile de informații de front, întrucît cea de-a doua fază a operației urma să fie decisă recurgînd la sprijinul organizațiilor de rezistență locale și al parașutiștilor din diviziile cele mai apropiate de front.

În prima zi, Isaiev nu observă la restaurant pe nimeni care să-i trezească interesul și care, într-o oarecare măsură, să ofere vreo perspectivă pentru realizarea unuí posibil contact. Nu se afla acolo nici un personaj care să corespundă descrierii convenite.

„Umbra" pe care-o purtase după el prin toată Cracovia, se lăsă descoperită cînd von Stirlitz trecu pe lîngă biserică.

Peste noapte, mai precis chiar în faptul dimineții, cînd Isaiev se întoarse la hotel și se vîrî sub plapumă, se gîndi pentru prima oară, cu o curiozitate poate neașteptată, nu la faptele sale, ci la analiza lor. Și, cu o vădită limpezime, înțelese că faptele sale, — mai ales după examinarea atentă a acestora —, suferiseră un uriaș proces de formare în dezvoltarea lor. Chiar infiltrarea lui, în aparatul departamentului lui Himmler, îl costase enorm, fiind nevoit să depună o muncă titanică pentru a-și păstra aparența aceea de om calm și puțin distrat. Era totdeauna ca o strună încordată — pe care era de-ajuns s-o atingi cu tăișul ascuțit al unui cuțit, ca să plesnească de la sine, fără nici un efort. „Acum, după ce trecuseră aproape douăzeci de ani, — singur aprecia asta, — Isaiev dobîndise și învățase o sumedenie de „cîrlige" actoricești pentru obținerea aplauzelor. Uneori se îngrozea : după o jumătate de ceas de la cunoașterea cuiva știa totul despre omul pe care abia îl întîlnise. Odată, se dusese la un faimos ghicitor al viitorului. Asta se întîmplase la Berlin, într-o seară de toamnă, cînd soarele scălda cu lumina lui roșiatică

și lugubră porțile Brandenburgului ; teii de pe Unter den Linden deveniseră albaștri-aurii, pretutindeni se așternuse o liniște nespusă, domnind o frumusețe de vis. Deasupra undelor Spreei fîlfîiau rațele, iar lîngă stația „Friedrichstrasse" niște bătrîne somnolente hrăneau lebedele roșii cu pîine uscată.

Mai întîi, intrase în micuța cîrciumioară „Zum letzten Instanz", care se afla lîngă tribunal, nu departe de locuința evreiască în care locuise pe vremuri Horst Wessel. Aici, Isaiev se umflă cu bere, după ce mai înainte, la recepția de la ambasada poloneză, băuse votcă. De aceea, cînd ieși din cîrciumioară, era îmbujorat și moleșit.

„Zum letzten Instanz" se traduce prin „ultima instanță", — se gîndea el, — are haz, ce să zici. În fața tribunalului Reichului — „ultima instanță". Poți să bei aici și la necaz și la bucurie — după cum te-au achitat sau te-au condamnat. Mai departe de „ultima instanță" n-ai unde să te duci. Eu însă am băut de bucurie. Interesant, aș mai putea oare vorbi ruseşte curent ? Sau mi se va împletici limba în gură, ca emigranților albi. Bieții de ei s-au înrăit, sînt niște nenorociți care își închipuie că numai ei își iubesc patria cum se cuvine. Nici n-ai cum să-i urăști. Sînt niște neputincioși, niște oameni nefericiți, care nu-s în stare decît să ragă împotriva noastră în timpul zilei, serile să se teamă de orice și să plîngă în fiecare noapte."

Ghicitorul îl întrebă pe domnul Obersturmbahnführer SS cum dorește să i se ghicească : în cărți, în aștrii cerului sau în palmă.

— Să începem cu palma, — spuse Isaiev — aveți nevoie de mîna stîngă ?

— Desigur, răspunse ghicitorul, neapărat stînga.

Mîngîie îndelung palma lui Isaiev, palpînd monticulele și liniile acesteia, examinîndu-le de aproape, apoi înțepeni și, închizînd ochii, alintă iarăși palma cu buricul degetelor sale reci și puhave, după care porni să vorbească :

— Ați trăit o viață complicată plină de satisfacții și lupte, ca un vrednic ostaș în slujba unei idei. Ați avut o copilărie grea — îndurînd multe umilințe, pe care poate nu le înțelegeați, dar ale căror taine adînci nu vă sînt nici astăzi cunoscute. Ați văzut multe nenorociri, ba chiar și dumneavoastră singur ați trecut prin asemenea grele încercări. V-a izbăvit voința dumneavoastră. Sînteți un om dotat cu-o voință puternică, dar năzuințele dumneavoastră pline de voință se întunecează pe-o inimă simțitoare. Sînteți mult prea bun. Asta-i suferința dumneavoastră ascunsă, întrebarea căreia încă nu i-ați dat un răspuns. Linia minții, care la majoritatea oamenilor însoțește — absolut independent liniile vieții, la dumneavoastră s-a contopit cu acestea, pesemne ca urmare a vreunei traume suferite cîndva. Mai mult ca sigur că-i vorba de un șoc legat de lupta care se dă în dumneavoastră împotriva răului în general.

„Doamne, cît de abil și semnificativ minte omul ăsta, și cît de mult trebuie să le placă activiștilor noștri. Modelează totul după calapodul biografiilor generale ale membrilor de partid în uniforme negre. Săracul de el, ce mi-ar mai fi putut

spune, dacă veneam în civil, — se gîndi Isaiev, examinînd pe îndelete, odaia în care se aflau. Trebuie să-l sperii nițel pe profetul ăsta, are să fie tare hazliu."

— Mulțumesc, — spuse Isaiev. — Viitorul nu mă interesează. Acum, dacă doriți, îngăduiți-mi să vă ghicesc și eu.

— O, este interesant.

— Dați-mi mîna stîngă.

Isaiev aruncă o privire fugitivă în palma ghicitorului, apoi i se uită îndelung drept în ochi. După aceea porni să vorbească încet :

— Ați bolit mult în copilărie. Odată era chiar să și muriți. V-a scăpat tatăl dumneavoastră. După mine, cred că era vorba de-o difterie.

Ghicitorul se trase nițel înapoi. Isaiev, ca și cînd n-ar fi remarcat nimic, rosti mai departe :

— La școală ați învățat foarte prost, de altfel nici n-ați terminat-o și ați muncit mai mult fizic. Femeia pe care ați iubit-o v-a părăsit demult. Și dragostea pe care n-ați apucat s-o cheltuiți v-ați revărsat-o asupra animalelor. Vreun an de zile ați urmat la universitate. În răstimpul acesta ați răbdat de foame, iar apoi, după ce v-ați îmbogățit, ați contractat o maladie serioasă. Tiroida vă pricinuiește cele mai mari temeri. Nu vă sfătuiesc să recurgeți la operația ce vi s-a propus sau care vi se va propune. Și nu vă faceți speranțe în privința logicii formale și a psihologiei matematice. Din punct de vedere al ideilor statului nostru — nu sînteți un om pur — mai ales în sînea dumneavoastră. Ori nu aveți un sînge curat, și ascundeți faptul acesta, ori vreuna din

numeroasele dumneavoastră rude se află internată într-un lagăr de concentrare, ori aţi conviețuit cu o evreică.

Ghicitorul îşi retrase grijuliu mîna de pe masă, şi bîibui zîmbind jalnic :

— Asta nu mai e ghicitorie. Pur şi simplu îmi cunoaşteţi dosarul pe care l-am completat, săptămîna trecută, la comisia de anchetă a poliţiei.

Atunci se înspăimîntase Isaiev, pentru prima oară, de-adevăratelea, deoarece, era de la sine înţeles, nu citise niciodată dosarul acestui om, ci pur şi simplu citise în el. Ochii, mîinile, chipul, chelia, strălucirea ochilor puţin bulbucaţi, praful de pe bufet şi de pe rafturile de cărţi, fotografia de pe perete a unei femei, reacţia la primele cuvinte pe care le rostise Isaiev, — într-un cuvînt, uriaşa aglomeraţie de trăsături mai mari şi mai mici, traume, manii care îl pot caracteriza pe un om datorită haloului cu care îl înconjoară, tot ceea ce îngăduie, cu-o minimă şi necesară doză de îndrăzneală, să devii un profet profesionist, asta în cel mai bun caz, şi un astrolog obişnuit, în orice alt caz, — toate acestea îi furnizaseră lui Isaiev temeiurile afirmaţiilor pe care le avansase.

De aceea, încă din primii ani, cînd dorise să-l scape de la ananghie pe un agent secret de la Ceka, activînd la Paris împotriva elementelor lui Kutiopov, Isaiev îl ascultase plin de răbdare pe înfăcărătul şi tînărul conte Gaievski, spion al albilor, care alergase entuziasmat la el să-i comunice că un bolşevic fusese prins cu nişte materiale compromiţătoare, iar recrutarea acestuia nu mai

era decît o chestie de zile, un fleac şi nimic mai mult. Atunci, insidios, Isaiev îi declarase :

— Îmi dau capul, conte dragă, că n-ai să-l recrutezi, ci el pe dumneata. Cu materiale compromiţătoare şi cu bani, oricît de mulţi, nu înrolezi agenţi de valoare — ci numai nişte cretini, absolut inutili într-o agentură de spionaj care se respectă cîtuşi de puţin.

— Dar cum se obţine o recrutare, după părerea dumitale ? Cum şi cu ce ? — se arătă mirat contele.

— Cu inteligenţă, îi răspunse Isaiev. — Cu inteligenţă, cu idei şi cu voinţă. Făptura umană este un fenomen complex, şi trebuie analizată în toate ipostazele ei : bătrîn sau tînăr, frumos sau urît, talentat sau doar sîrguincios, strălucitor sau modest... Banii, femeile, materialele compromiţătoare, ţinînd seama de cele de mai sus, nu reprezintă nimic, înseamnă să fii naiv şi superficial, într-adevăr superficial. Există cîte un afemeiat care-i mai dur decît cremenea, în schimb, un nătîntol fidel neveste-si poate suferi de cine ştie ce beteşug ruşinos. Ei, ăsta-i omul dumitale. Trebuie pornit şi de la bine şi de la rău, luînd în consideraţie categoriile globale, dragă conte, şi nu de la un metal ros de rugină, bun de aruncat la fier vechi. Iar ideile, binele, răul, fiecare vîrstă le consideră în felul ei, diferenţiat şi nuanţat. Iată cum trebuie pusă problema. Aşa că, debarasează-te de maimuţoiul ăsta roşu. Fereşte-te de el ca de Satana, nu-ţi dai seama că ţi s-a vîrît în suflet ? Ceea ce se întîmplă nu-i rezultatul muncii dumitale, ci mai curînd al celei depuse de el, se vede de la o poştă... Fii cu luare aminte la ră-

dăcina lucrurilor, dragul meu conte, numai la rădăcina lor...

„Mîine va trebui să mă uit cu atenție la filatorul meu, își spuse Isaiev, trebuie să-l văd la chip, și-atunci o să lămurim totul. Nu-mi place activitatea dumnealui. Parcă-i un detectiv lipsit de creier. Ah, doamne dumnezeule, scriitorii mei dragi, cîte fleacuri vă sleiesc mintea — amestecați laolaltă grîul cu neghina, cum spunea Spiridon Dionisievici Merkulov, ultimul prim-ministru al Rusiei albe."

Kolea mergea pe partea cealaltă a străzii, străduindu-se să nu nimerească în raza de vedere a esesistului care pășea în fața lui. Acesta se îndepărta din ce în ce mai mult de centru, făcea fel și fel de lupinguri pe stradelele întortocheate, și Kolea era tot mai alarmat, pe fiecare minut ce trecea.

„Unde să-l împușc oare ? — cugeta el. Canalia, se plimbă prin locurile unde sînt trupe sau pe unde nu se află curți de trecere. Nu cumva o fi simțit ceva ? Nu și-a întors niciodată capul, iar la restaurant am stat în altă sală, ca să nu-l scap din ochi."

Pe la ceasurile două din noapte, cînd luna se apropiase mult de pămînt, devenind din ce în ce mai clară și fermecătoare, ofițerul superior al Gestapoului, von Stirlitz, ascultînd liniștea încordată a nopții, dădu colțul străzii și se lipi de zidul unei case. Îl auzea pe urmăritorul său încercînd să pășească în vîrful picioarelor, grăbindu-se după

el şi trecînd în fugă strada, pentru a scurta distanţa.

„E clar. Mă urmăreşte, — înţelese Isaiev. — Aici trebuie să lămuresc totul : după mine, individul nu face parte din efectivele lui Schwerer. Să-i privim chipul. Totdeauna trebuie să reuşeşti să-ţi vezi urmăritorul la faţă, cînd se ţine după tine ca o umbră pe străzile oraşului scufundat în linişte."

Din fugă, Kolea îşi mută „Walther"-ul din buzunarul interior al vestonului în cel lateral. Se căznea să nu răsufle, şi chiar păşea pe vîrful picioarelor : „Să nu m-audă, canalia". Kolea o luă şi el pe după colţul străzii şi se ciocni faţă în faţă cu generalul SS. Lumina lunii ascundea în beznă chipul fascistului, în vreme ce pe al lui, al lui Kolea, îl scălda în bătaia razelor ei reci şi limpezi. Din cauza surprizei înlemni — nici nu mai apucă să-şi ducă mîna la buzunar după revolver. Cîteva clipe stătură amîndoi neclintiţi : unul gîfiind, iar celălalt liniştit, cu mîinile la spate şi chipul în beznă. Şi deodată Kolea asurzi, apoi porni să audă din nou, deoarece în jurul lui—pe străzi, în cer, spre depărtarea lunii se rostogoleau cuvintele rostite de esesist. Rostise doar două cuvinte, calm, cu-o nespusă gingăşie :

— Băiatul meu !

UNDE-I ANIA ?

În general, în ultimele zile, Berg nu mai ieşea din biroul său. Îşi adusese un divan moale, o plapumă şi două perne mari, apoi îl rugase pe şofer

să-l aprovizioneze cu paste făinoase, crupe și lapte condensat. Le-ascunse într-un dulap și continuă să trăiască aici, în biroul său zăbrelit, fără nici o ieșire.

Își dădea perfect de bine seama că, în aceste clipe, toți pașii lui, toate convorbirile telefonice, legăturile și plimbările (dacă mai aveau loc) se aflau sub controlul neadormit al Gestapoului. O singură dată, Berg îi telefonase generalului Neubut, care sosise în oraș, rugîndu-l să-l primească.

— Vino numaidecît, — îi propuse generalul, — chiar mă pregăteam să plec la o plimbare călare, sînt grozav de obosit și simt nevoia să mă destind. Am un cal splendid și pentru dumneata. Cu aghiotantul meu — este mai mult un băiețandru — mă plictisesc, în schimb cu dumneata voi avea ce discuta. Va fi o plăcere. O să trecem în revistă toate problemele ce te interesează...

Berg înțelese imediat ce primejdie reprezinta propunerea generalului de-a ieși la plimbare călare, deși Neubut, din partea soției, era oarecum înrudit cu familia lui Kaltenbrunner, șeful Direcției centrale a siguranței Reichului. Gestapoul nu-i o organizație în care să nu conteze legăturile personale. Iar dacă Neubut avea posibilitatea să apeleze la puternica lui rudă, Berg era lipsit de orice relație: stătuse de vorbă cu generalul între patru ochi, Gestapoul nu avusese posibilitatea să le asculte discuțiile, deci avea dreptul să presupună tot ce dorea, atît în privința lui Neubut, cît, mai ales, în privința lui Berg.

— Vă mulțumesc, domnule general, răspunse Berg tușind, aș fi nespus de bucuros să mă destind

împreună cu dumneavoastră cîteva momente, ba chiar şi un ceas, şi îmi imaginez ce cai minunaţi aveţi, dar, vai, sînt răcit. N-aţi putea să-mi fixaţi o oră, cînd să ne-ntîlnim pentru o chestiune foarte importantă ?

— Bine. Mîine, la trei, îmi va face plăcere să te văd. Să nu prînzeşti acasă, eşti invitatul meu la un borş ucrainean.

Berg, mulţumit, puse la loc receptorul : înseamnă că, mîine la trei, Gestapoul îşi va instala aparatele de ascultare în apartamentul generalului, iar convorbirea lor îi va fi ataşată la dosar.

Prin urmare, trebuia să-şi dea toată silinţa ca discuţiile să decurgă în aşa fel încît el, Berg, să aibă numai foloase şi nu ponoase, asta în primul rînd, iar în al doilea rînd, să izbutească a înfrînge tăcerea vigilentă a şefului Gestapoului în privinţa acţiunii cu agenta rusoaică, singura în stare să-l pună în contact cu roşii.

Raţiona extrem de precis : Gestapoul nu avea în clipa de faţă nici un fel de date asupra lui — nici din urmăririle lor exterioare, nici din partea celor însărcinaţi să-i asculte convorbirile telefonice, şi nici de la cei care-i scotociseră prin dosarul lui personal. În privinţa acestuia, Berg era cît se poate de liniştit : nu se băgase niciodată în intrigi. Ar fi putut să-i pricinuiască necazuri doar relaţiile lui cu femeile, după ce divorţase de nevastă-sa. Însă femeile cu care se încurcase erau ariene pur-sînge, cu un trecut impecabil, din familiile cele mai bune. După ce feldmareşalul Blomberg fusese îndepărtat din funcţie, numai

pentru că se căsătorise cu o fostă prostituată, Berg practica legături din cele mai „curate". În afară de asta, își dăduse seama că prietenele cele mai sigure nu puteau fi decît femeile încadrate în partid : nu le dădea mîna să pălăvrăgească despre legăturile lor, pentru că intrau în funcțiune legile puritane ale naziștilor. Cel mai afemeiat din conducerea partidului hitlerist, după Goering și Goebbels, era Kaltenbrunner. *Quod licet Jovis, non licet bovis :* Goering își îngăduia legături aproape pe față cu solistele operei vieneze, iar Goebbels, fără să se ascundă de cineva, conlocuia cu o actriță de cinema cehă, neariană. Dar Kaltenbrunner nu-și putea permite asemenea îndrăzneli, deoarece nu se „conducea" după principiile lui Hitler — care era posibil să creadă orbește în ele, sau tot atît de orbește să nu creadă — ci îl urma pe Himmler, care respingea fără drept de apel însăși concepția de credință, și astfel Kaltenbrunner stătea în permanență la pîndă. Pentru aventurile lui își alegea femei din aparatul de partid și se distra cu ele după cum poftea. În activitatea serviciilor de spionaj e foarte greu să se păstreze secrete referitor la viața celor care lucrează în ele, cot la cot : despre femeile lui Kaltenbrunner aveau toți cunoștință. Prin cine știe ce minune, era ferit de neplăceri, și totul începea din nou. Berg imitase experiența șefului Gestapoului. Prietenele lui din partid nu-l trădaseră, colonelul știa acest lucru foarte precis, și nici n-aveau să-l trădeze, deoarece acum, după atentat, conta nu numai onoarea lor, ci și felul de viață pe care-l duceau. Totuși, ferească dum-

nezeu, — este foarte posibil ca, în aceste clipe, cînd se procedează la terorizarea şi anchetarea tuturor colaboratorilor lui Canaris, femeile s-o scrîntească şi să divulge totul investigatorilor : dacă Gestapoul se ocupă de un om, atunci nu te poţi încrede în nimeni.

Cu toate acestea, Berg nu prea se temea de legăturile lui cu femeile : acestea erau devotate fanatic regimului, dar nici fanaticii nu-s făcuţi din piatră, au şi ei nevoie de aceleaşi lucruri pe care le folosesc (şi-i fac să trăiască) femeile şi bărbaţii obişnuiţi.

Principalul era să calmeze Gestapoul în privinţa loialităţii lui, în calitate de agent al serviciului de spionaj. Exista posibilitatea să obţină aceasta — barem într-o oarecare măsură — prin convorbirea cu Neubut. Convorbire pe care şi-o va pregăti din vreme, şi pe care se va strădui s-o poarte în aşa fel încît Neubut să-l aprobe, involuntar, în discuţiile ce le vor avea, şi care, mai mult ca sigur, vor fi ascultate de Gestapo.

Sosi la general la trei fără trei minute : conform cerinţelor etichetei. Aghiotantul îl conduse în micuţa sufragerie. După cum se agita şi după zîmbetele lui îmbietoare, Berg îşi dădu seama că băiatul era în slujba Gestapoului. Şi colonelul îl întrebă încrezător şi blajin :

— Am să fiu singur cu generalul ?

— O, da, — îi răspunse aghiotantul, — o să fiţi numai dumneavoastră şi cu dînsul, domnule colonel.

Apoi plecă. Berg se plimbă prin odaie. Pe o măsuţă se afla telefonul. Berg zîmbi : „Nu-i în-

găduit să fii chiar atît de naiv. Să le fie ruşine, şi eu instalam aparatura de ascultare în telefon, nu, zău aşa, prea se socotesc deştepţi, iar pe duşmanii posibili prea îi cred imbecili".

Neubut veni cu o oarecare întîrziere.

— Te rog să mă scuzi, am vorbit pe firul direct cu Rastenburgul.

— Domnule general, de-abia am intrat acum cîteva minute.

— Azi vom avea o masă minunată. Ne stă la dispoziţie o oră, o oră întreagă. Ia loc aici, unde nu te bate soarele la ochi. Ce căldură, o suporţi ? Borşul este delicios, nu-i aşa ? Puţină vodcă ?

— Nu. Vă mulţumesc.

— Ai devenit antialcoolic ?

— În general, n-am fost niciodată un beţivan.

— În schimb eu am să beau. S-a găsit un depozit uriaş al ruşilor şi mi-au dăruit şi mie o ladă de vodcă. De ce arăţi atît de întors pe dos ? Prosit !

— Mulţumesc.

— Neapărat trebuie să guşti din usturoiul ăsta.

— Vă mulţumesc. Dar acum îmi este oarecum neplăcut să mănînc usturoi.

— De ce ?

— Porcul de Canaris se dădea în vînt după usturoi. Aşa că nu-l mai pot suferi la masă — dintr-un sentiment de dezgust moral.

— Da, a fost ceva monstruos.

— Eu nici pînă acum nu mi-am putut reveni.

— Totul a trecut : criminalii au fost prinşi şi nu vor scăpa de pedeapsă.

— Bineînţeles. Dar nu pricep altceva : cum de-au îndrăznit ?

— Kaltenbrunner se ocupă de anchetă.

— Minunat.

— Ei, ce te-aduce pe la mine ? Ia spune-mi. Ești doar un personaj extrem de descurcăreț. Totdeauna te-ai ținut departe de șefi. Dacă ai venit la mine, înseamnă că s-a întîmplat ceva deosebit. Ce peștișor ai prins, ce-ai urzit, ce-ai de gînd să-mi propui ?

— Domnule general, nu pentru asta am venit, deși aș avea ceva în perspectivă.

— Ei, ei, spune-mi, te ascult cu toată atenția.

— Domnule general, vă rog să interveniți pe lîngă comandament pentru transferarea mea în unitățile din prima linie, în orice funcție.

— Ce ?!

— Îmi permiteți să fumez ?

— Da, da, poftim... Ei, mai departe ?

— După cele întîmplate la Cartierul general al Führerului, după demascarea perfidiei lui Canaris, mă simt răspunzător moral pentru faptul c-am lucrat în serviciul de spionaj al armatei și n-am fost capabil să văd unde sînt dușmanii.

— Ai înnebunit ? Eu am lucrat trei ani cu Witzleben și un an cu Paulus. Trebuie să-mi aduc vreo învinuire pentru asta ?

Berg înlemni de bucurie. Jucase precis : aceasta era reacția pe care contase din partea lui Neubut.

Iar generalul continuă :

— Nu te comporta ca o babă. Și pe mine, întocmai ca pe dumneata, trădarea nemernicilor ăștia m-a înfuriat la culme ! Dar n-ai să-ți tai singur craca de sub picioare, din pricina trădătorilor. Abia acum îmi dau seama de cauza insuc-

ceselor noastre pe front, din ultimul timp : se datorau trădării lor ! Acum, după ce-am extirpat tumoarea internă, totul merge spre bine ! Uită-te — tot spatele frontului s-a pus în mişcare, au loc demonstraţii populare, se observă o afluenţă uriaşă de mijloace materiale la fondul victoriei, şi cîţi băieţandri — adevăraţi soldaţi, se încadrează în rîndurile armatei ! Berg, te comporţi ca o babă ! Nu te cunoşteam aşa. Un agent de informaţii al armatei, din cei mai talentaţi — şi deodată, din senin, te-apuci să dai dovadă de-o lipsă de voinţă tipică unui intelectual !

— Domnule general, criza s-a declanşat acum cinci zile !

— De ce anume acum cinci zile ?

— Deoarece mi-a fost dat să simt lipsa de încredere în mine.

— Nu mai îndruga prostii ! Cine a putut să facă aşa ceva ?! Ştiu prea bine cum eşti privit de comandantul grupului de armate !

— Însă neîncrederea în mine şi-a exprimat-o tocmai organizaţia pe care o consider conştiinţa statului nostru. Mă refer la Gestapo.

— Spune-mi, te rog, — îl întrebă Neubut după o oarecare pauză, — cine anume din aparatul Gestapoului nu ţi-a acordat încredere ?

— Şeful conducerii cracoviene.

— Dar nu-i un aparat central.

— Pentru mine nu există nici o diferenţă între periferie şi centru.

— Ai ceva pe conştiinţă ? Simţi că eşti în vreun fel vinovat ? Cît de cît, chiar şi involuntar ?

— Sînt gata să compar chiar mîine în faţa tribunalului — mă simt curat faţă de patrie şi Fü-

hrer. De aceea vă rog să fiu trimis în primele linii. Sînt gata să-mi rescumpăr cu sîngele meu vina, — vină de primă însemnătate, într-o oarecare măsură, — c-am lucrat atîția ani în aparatul acestui nemernic, fără să fiu în stare să-l dibuiesc.

— Uite ce... Am să discut pe două linii : oficial cu comandantul grupului de armate, iar neoficial am să iau legătura cu Kaltenbrunner. Să ştii, Berg, te apreciez foarte mult ca agent al serviciului nostru de spionaj. Sînt dispus să lupt pentru tine. În aceeaşi măsură în care sînt dispus a ordona împuşcarea ta, dacă mi se aduce la cunoştinţă, orice, chiar şi cea mai neînsemnată informaţie, în stare să demaşte contactele tale cu complotiştii.

— Domnule general, nu vă puteţi imagina cît vă sînt de recunoscător. Şi, totuşi, permiteţi-mi să vă las un raport scris. Este pe deplin motivat. Un autentic document. Şi credeţi-mă, deşi este scris cu cerneală, mi-a fost dictat de sîngele meu de german.

— Bine, bine. Problemele importante trebuiesc susţinute prin hrană. N-ai apreciat arta culinară a bucătarului meu.

— Borşul este extraordinar. În general, îmi place bucătăria slavă.

— Puţină vodcă ?

— De astă dată, da : mă simt acum ca în copilărie, după spovedanie.

— Prosit !

— Prosit !

— Şi chiar astăzi, fără întîrziere, apucă-te de lucru. Nu este o urare, ci un ordin.

— Am înțeles, să trăiți, domnule general. Deși există unele greutăți : operația, vă rog să mă credeți pe cuvînt, prezintă perspective neobișnuite. E vorba de recrutarea unei spioane rusoaice și despre stabilirea unui contact de intoxicare, pe care să-l realizez personal, cu reprezentanții Armatei Roșii. Operația nu se poate desfășura cu succes, pînă ce Gestapoul din Cracovia nu va numi cîțiva din agenții săi care să mă ajute în această fază hotărîtoare. Pentru că, trebuie să vă mărturisesc, este o acțiune comună, și nu vreau să obțin lauri numai pentru serviciul de spionaj al armatei.

— Treci la acțiune, fără întîrziere ! Vino-ți în fire ! Da, da ! Chiar așa !

— Domnule general, vă sînt nespus de recunoscător.

— Ei, termină, — strîmbă din nas Neubut. Urăsc să fac pe filantropul. Dar a-mi face datoria față de patrie este pentru mine o lege de nestrămutat. O datorie ostășească. Mi-am îndeplinit-o totdeauna. Și, după cîte cred, sper c-ai reținut : am să lupt pentru tine atîta vreme cît voi fi convins de atașamentul tău față de patrie. Dacă va interveni ceva care să-mi zdruncine încrederea — cu aceeași convingere am să te dau pe mîna justiției.

A doua zi, pe seară, la biroul lui Berg se prezintă Hugo Schwalb, de la Gestapoul din Cracovia. La vreo jumătate de ceas după venirea acestuia, sună telefonul. Berg luă receptorul.

— Heil Hitler ! — auzi el glasul șefului Gestapoului.

— Heil Hitler ! — răspunse Berg.

— A ajuns la dumneata băiatul pe care ţi l-am trimis ? întrebă şeful.

— Da.

— Atunci e-n regulă.

— Cum vă simţiţi ? O luăm în focuri pe rusoaică ? De astă dată forţele noastre s-au dublat.

— Nu mai fa pe precautul cu mine, colonele ! Cît eşti de şmecher şi de grijuliu, Berg ! Îţi doresc succes.

— Mulţumesc.

— Să mă ţii la curent.

— Neapărat.

— Schwalb este un băiat cu doxă la cap.

— Da, aşa mi se pare şi mie.

— Dacă începe să-şi dea ifose, aminteşte-i că se află la ordinele dumitale, şi nu invers.

— Mulţumesc pentru încredere.

— Mai termină cu ploconelile. De cînd ne-am birocratizat în halul ăsta, Berg ? Ai o strîngere de mînă din partea mea, din toată inima !

— Aşijderea şi din partea mea. Multe mulţumiri.

— Pentru ce ?

— Doar aşa. Mulţumesc — şi-atît.

— Ei, cu bine. Să-mi telefonezi de la centrul de radio-emisie. Dacă nu sînt aici, să mă cauţi noaptea la hotel.

În aceeaşi zi, Ania, însoţită de Berg şi de Schwalb, fu transportată la Szkotuw — un orăşel potopit de livezi, aşezat chiar la poalele munţilor Carpaţi.

Ca orișice dictatură de tip naționalist, orbită de setea dominației mondiale, bazîndu-se pe faimoasele principii ale superiorității rasiale confirmate de culoarea pielii, de forma craniului, de tăietura osebită a ochilor sau de cine știe ce alte aiureli — diferențierile nuanțate nemaifiind atît de însemnate — dictatura hitleristă dădea naștere în fiece zi, în fiece oră, în fiece minut unei rezistențe spontane (asta la început), iar mai tîrziu, organizate și conștiente, atît față de ideile cît și de practicile acestui uriaș aparat de opresiune a popoarelor lumii.

Mașina hitleristă militară, de partid și de stat crea, datorită caracterului ei neglegiuit și limitat, viciului sale naive, o sumedenie de eroi ai Rezistenței care nu voiau, sau, mai bine spus, nu puteau trăi în condițiile despotismului, cretinismului de stat și ale disprețului total față de demnitatea umană.

În lagărele de concentrare hitleriste conviețuiau cele mai felurite elemente sociale : se aflau internați acolo preoți catolici ; social-democrații sufereau în aceleași barăci cu monarhiștii ; laureații premiului Nobel dormeau pe aceleași priciuri cu țăranii analfabeți ; copii evrei de cinci anișori erau arși în aceleași cuptoare cu profesori ruși ; miniștri francezi erau torturați în aceleași celule cu pescari norvegieni.

Hitleriștii erau convinși că, practicînd lichidarea tuturor celor care aveau alte concepții, cît de cît diferite, întăreau temelia teoriei ariene. Practica

oprimării și nimicirii în masă se aplica în aceeași măsură și nemților care se rugau altor dumnezei. Cu cît înăspreau teroarea, cu atît mai puternic se închega rezistența maselor împotriva hitlerismului. Și asta nu numai în Germania, ci și în toate țările ocupate de fasciști.

Hitlerișii ignorau legile dezvoltării, considerînd că dacă Führerul emana vreo neghiobie, aceasta se va și îndeplini. Dar uitaseră că fiecare acțiune trezește, și nu se poate să nu trezească, și o reacție.

Comandantul detașamentului de partizani „Șoimii", Januzs Pszymansky, era membru al PSP — partidul socialist polonez. Inainte de război, se luase adeseori la harță cu comuniștii. După evadarea din lagărul de concentrare, în august 1941, el încă nu putea fi de acord cu comuniștii. În toamna lui 1941, Pszymansky fugi în pădure cu trei tovarăși de-ai săi. În iarna anului 1942, detașamentul lui avea un efectiv de o sută de oameni. Din aceștia, patruzeci erau comuniști. În 1944, detașamentul număra vreo șapte sute de luptători. Un comunist, devenise șef al statului-major.

„În primul rînd trebuie să-i nimicim pe naziști, spunea Pszymansky, apoi vom orîndui și treburile din casa noastră. Băieții din partidul comunist luptă excepțional pentru Polonia — asta nu se poate nega."

Într-o bună zi, la detașament veni un țăran din Jabloniwczy, se văzu cu șeful statului-major și-i povesti că în apropierea casei sale se prăbușise un obiect ciudat, semănînd cu un avion, dar cu niște aripi foarte scurte și un vîrf ascuțit și lung. N-avea pilot.

Şeful statului-major îl luă cu el la Pszymansky.

— Bătrînul ne aduce o veste extrem de interesantă. Ascultă-l şi spune-ne ce-avem de făcut.

Peste un ceas, un grup de cercetaşi se repezi călare, însoţit de trei căruţe şi de bătrîn, spre locul unde se prăbuşise avionul acela ciudat, cu aripile tăiate, stîrnind un zgomot nemaipomenit. Pszymansky asculta Londra, şi era la curent cu proiectilele-rachetă „V".

În timpul nopţii, aduseră maşinăria aceea în formă de peşte la cantonamentul partizanilor. Pszymansky îl convocă pe şeful statului-major şi-i spuse :

— Ascultă Janek, o să procedăm în chipul următor : luăm legătura şi cu Londra şi cu Roşii. Dacă vom începe să uneltim cu unii împotriva celorlalţi, vor avea de cîştigat numai nemţii. Cine o să vină primul după maşinăria asta, acela are s-o ia. N-ai să mă acuzi de naţionalism ? — zîmbi Pszymansky. — Părerea mea-i că procedez corect.

— Şi-a mea la fel, — răspunse şeful statului-major.

Pszymansky intră în legătură prin radio cu Londra şi cu Statul-major de front al Armatei Roşii. Transmise coordonatele şi informă că următoarea emisie-recepţie, în care aştepta obţinerea unui răspuns conjugat al aliaţilor, va avea loc a doua zi, la aceeaşi oră.

Dar în vreme ce radiogramele lui Pszymansky se transmiteau, esesiştii din paza uzinelor lui Wernher von Braun apucaseră să înconjoare perimetrul în care bănuiau că se prăbuşise racheta şi declanşaseră cercetări extrem de amănunţite.

Cînd descoperiră pe nisip urmele lăsate de racheta și identificară amprente de potcoave și de cizme, SS-ul fu declarat în stare de alarmă.

Avanposturile lui Pszymansky observară coloanele fasciștilor. Pszymansky desființă cantonamentul — își dăduse seama că-l vor prinde ca într-o cursă de șoareci, și ordonă plecarea în munți : acolo aveau unde găsi adăpost.

Isaiev primi de la Moscova tema noii misiuni — să afle la Cracovia tot ce era cu putință în privința „V"-ului dispărut. Comandamentul Armatei Roșii avea de gînd — în cazul cînd Isaiev va reuși să stabilească dislocarea probabilă a detașamentului lui Pszymansky, după datele aflate în posesia Gestapoului, — să atragă, în acțiunile practice ce vor urma, și grupul ilegaliștilor polonezi ce era în legătură cu Vifor. Exista și o oarecare doză de risc, însă un risc calculat. Iar riscul calculat, necesar, generează de obicei succesul unei acțiuni. Numai că, de data aceasta, succesul acțiunii nu se datoră lui Isaiev — Gestapoul pierduse urma detașamentului lui Pszymansky. „Șoimii" lăsaseră pe cîmpul de bătaie mai mult de jumătate din luptătorii care acoperiseră și ținuseră în frîu retragerea, însă nucleul principal al detașamentului se desprinsese din încercuire și se ascunsese în Carpați.

Șeful statului-major, trimis de Pszymansky, se întîlni cu Căruntul în dimineața ce urmă operațiunii de „expropriere" de la barul de noapte. Fuseseră întemnițați împreună, sub regimul lui Pilsudsky, în 1933, și de atunci rămăseseră buni

prieteni. De la Cărunt, vestea ajunse la Vifor. Iar acesta îl atrase în respectiva acțiune pe Kolea — de vreme ce era adjunctul lui pentru problemele de informații...

„INTOXICAREA"

Pe Ania o instalară într-o odăiță fără ferestre, la demisol. Cînd o aduseseră cu mașina, străbătînd orașul scăldat de soare, iar apoi zburaseră pe șosea, străbătînd mai tîrziu o pădure înverzită, albastră, castanie, albă, Ania privea însetată prin ferestrele automobilului și se gîndea că, uite-acu, nu, nu chiar acum, dar după cotitură, nu, nu după asta, ci după următoarea, nu, nici aici, ci dincolo, în valea aceea, Vifor, Cărunțul și Kolea vor țîșni în șosea cu automate și grenade, în vreme ce Berg n-are nici o armă, iar însoțitorul lui de asemenea ; băieții vor trage în cauciucuri, automobilul se va poticni cu botul în asfalt, iar ea se va repezi la Vifor, în primul rînd la Vifor, și abia după aceea la Cărunt și la Kolea, mai întîi va sta îndelung lîngă Vifor, iar el, fără-ndoială, o va săruta, și-atunci o să-l poată săruta și ea, și nu va fi nimic de rușine într-asta, și-atunci va avea putința să-l îmbrățișeze și să-și frece fruntea de obrazul lui aspru.

Și totuși, nu se ivi nimeni din pădure cu automatele în mîini, și nimeni n-o eliberă. Automobilul intră pe porțile verzi lăsate deschise, pentru ca după aceea să se închidă la loc. O dădură jos din mașină și-o conduseră prin curtea liniș-

tită, sădită cu trandafiri, spre o vilă mică și îngrijită. Și-acolo o închiseră în odăița de la demisol.

Ania își dezbrăcă vestonul, îl așeză frumos pe o măsuță, și păși de cîteva ori înainte și înapoi prin odăița curată, măsurîndu-i dimensiunile. Făcu asta fără să se gîndească, pur și simplu dintr-o obișnuință căpătată la închisoare. Apoi se culcă pe pat, așteptînd ca un om invizibil s-o strige din coridor :

— Scoală-te !

Dar n-o strigă nimeni. Stătea mai departe culcată, liniștită, și se gîndea : „Ia, hai să mai judecăm o dată totul. Acum mărturisește-ți cinstit, ție însăți : crezi în neamțul ăsta, cel puțin unu la mie ? Nu se află în consimțămîntul tău tacit, de-a lucra mai întîi pentru ei, iar apoi să fugi, o dorință ascunsă de a-ți salva viața ? Și asta, agățîndu-te de paiul pe care ți l-au întins, atunci cînd ți-au spus că vor să lucreze pentru noi ? Ce, nu ești în stare să răspunzi pe dată ? Bine, să mai așteptăm. Mai am timp să rabd. Numai încearcă să răspunzi precis, pentru ca în adîncul sufletului tău să nu mai rămînă nici o fărîmă de îndoială."

Ania se sculă de pe pat și porni să se plimbe agale prin odăiță, ducîndu-și mîinile la spate, oprindu-se și întorcîndu-se, din cînd în cînd, ca în front la comanda „stînga-mprejur, marș !"

Berg zăbovi îndelung cu Schwalb la precizarea și verificarea din nou a primei radiograme de intoxicare. Aprecia iarăși fiecare element, confrunta cu harta operativă dispunerea fiecărei unități militare, mai verifica o dată scrierea numelor,

admiţînd deliberat greşeli în transcrierea rusă a numelor şi pronumelor nemţeşti. Totodată, se străduia să reţină suficiente dovezi incontestabile, care mai tîrziu să-l ajute a explica reprezentanţilor bolşevici cum fusese elaborată intoxicarea şi care era situaţia reală pe front.

— Fiindcă veni vorba, fata ţi-a dat în scris consimţămîntul de-a lucra pentru noi ? — întrebă Schwalb.

— De ce s-o jignim de la primul pas ? Lasă să transmită mai întîi întreg ciclul de radiograme, şi abia după aceea o vom ruga să ne semneze un angajament. În cazul de faţă, orice pripeală ne poate dăuna. Şi-apoi nu uita, eu sînt aliatul ei, mă pregătesc să-mi trădez patria.

Schwalb pufni în rîs.

— N-aş fi în stare de aşa ceva, spuse el, m-ar trăda ochii.

— Să nu spui asta nimănui, îl sfătui Berg, sună a o declaraţie despre inaptitudinile dumitale profesionale de agent de informaţii.

Mai înainte de-a pleca spre centrul de radioemisie, Berg se dusese la şeful Gestapoului şi-i spusese :

— N-aş vrea să vorbesc faţă de colaboratorul dumneavoastră într-o chestiune personală. Pot să vă răpesc cîteva minute ?

— Poftim. Răpeşte-mi. Interesantă scenă : Colonelul Berg trage de timp, ca un alergător înainte de-a sprinta.

— Am o propunere.

— Aşa ?

— Ce-ar fi să mă retrag din acţiunea cu rusoaica ?

— Nu-nțeleg...

— Să presupunem că un oarecare Schwalb, bunăoară, o cheamă pe rusoaică în biroul meu, și-i comunică arestarea mea. Că în aceste clipe, cît mai rapid, trebuie să lucreze cu ea cîteva zile la centrul de radio-emisie, după care să fugă împreună la bolșevici. Ar fi nimerit, poate, să facă o aluzie, ba chiar să-i și atragă atenția, asupra tragicelor evenimente survenite recent, eventual dîndu-i să citească un ziar... Ce părere aveți ?

— De pe acum mi se pare că-i o neghiobie. Sau își va face impresia că armata noastră, în totalitatea ei, este alcătuită numai din trădători, care doar atît așteaptă, să-și trădeze patria, sau își va da imediat seama că-i trasă pe sfoară. Se poate așa ceva ? Ce-i cu dumneata, colonele ?

— Trebuie să vă mărturisesc, murmură Berg cu un glas amărît și înfundat, că ieri m-am prezentat la unul din șefii mei militari și l-am rugat să fiu trimis în unitățile operative, în prima linie a pozițiilor noastre de luptă împotriva bolșevismului. Încă nu mi-a dat un răspuns.

Șeful Gestapoului zîmbi subțire : cu o zi în urmă, ascultase de două ori discuția colonelului cu Neubut, își făcuse extrase și le anexase numaidecît la dosar.

— Ei și..., rosti el. E-un lucru serios, foarte serios. Îți înțeleg dorința. Este dorința fierbinte a unui german adevărat. Numai... iartă-mi francheța întrebării : ce te-a determinat să prezinți un asemenea raport șefilor dumitale ?

„Tontul, își notă numaidecît Berg în sinea lui, n-am folosit nici o clipă în convorbirea cu el cuvîntul «raport». Numai față de Neubut am po-

menit despre raport. Doamne, cît de ușor se divulgă..."

— Vedeți... — răspunse încet Berg, cu aceeași voce surdă, amărîtă, am avut impresia că, după trădarea mișelească a porcilor de complotiști care au ridicat mîna împotriva Führerului, ați manifestat o anumită neîncredere în mine. Vă-nțeleg, să nu vă-nchipuiți că sînt supărat pe dumneavoastră. Nici gînd de-așa ceva. Aș fi procedat și eu așijderea... Dacă nu, chiar și mai aspru.

— Mă bucură nespus, c-ai înțeles lucrurile corect. Totuși, să știi că acțiunile mele, atît de necesare, n-au avut un caracter care să ofenseze demnitatea dumitale de ofițer al măreței noastre armate.

— Dacă era așa, nu mă mai aflam acum în biroul dumneavoastră.

— Înseamnă că numai discuția aceea te-a indispus ?

— Da, ca să fiu sincer pînă la capăt. Numai ea.

— Uită toate astea.

— Este dispoziția dumneavoastră personală, sau și o directivă de la centru ?

— Ce ți se pare mai important ?

— Și una și alta, în același grad.

— Ei, în cazul acesta, consideră că ți s-a acordat o dublă încredere : și de la centru, și din partea mea.

— Atunci îmi respingeți propunerea ?

— Care ?...

— De-a mă autoexclude din acțiunea cu rusoaica.

Șeful Gestapoului se ridică și declară :

— Colonele, drept să-ți spun, n-am auzit această propunere.

După ce operația de intoxicare fu precizată și aprobată de Berg, pe baza avizelor obținute din partea șefului Gestapoului și a generalului Neubut, colonelul ieși să se plimbe prin curte cu Schwalb. Străbătură agale cărările așternute cu nisip, pășind printre tufele de trandafiri și glicine. Din cînd în cînd schimbau cîteva vorbe, fără nici o însemnătate.

„Cum s-o scot de-aici? — se gîndea Berg. Intrarea-i păzită de-o santinelă. Portița care dă spre pădure are și ea un paznic înarmat. Fără îndoială, n-o să sară gardul, și-atunci o împușcă numai-decît."

— Vine furtuna, rosti Schwalb. E prea cald.

— Dar cerul e curat și senin, răspunse Berg. Cred că ne va ocoli.

— Îmi plac la nebunie furtunile. Limpezesc sufletul, declară Schwalb.

„Pe lîngă toate astea mai este și liric, se gîndi în sinea lui Berg. Dar ce-i cu baraca aia verde? Să fie lavaboul?"

— Totuși munții sînt nespus de frumoși, continuă Schwalb, niciodată nu obosesc admirîndu-i.

„Vila n-are decît o singură baie, cum de-am uitat de asta? Totul este genial — simplu și clar. Fata o să fugă prin lavabou. Este construit chiar lîngă gard. Trebuie scoase cîteva cuie cu cleștele. Dar cum s-o trimiți acolo? Căci lavaboul e destinat corpului de gardă... Eu unul, nu pot ordona așa ceva."

„Pesemne, totuşi, — îşi răspunse Ania, şi în acelaşi timp simţi cum îi îngheaţă degetele picioarelor. — pesemne, totuşi, în consimţămîntul meu există o doză de frică, o intenţie de a-mi salva pielea. Nu pot crede nici măcar a mia parte dintr-un procent, din cele spuse de el. Ce-nseamnă asta ? Ce mai urmează ? Refuz — lasă să mă execute. Dar dacă vrea, într-adevăr, să stabilească un contact cu ai noştri ? N-au să-mi ierte prostia, cei de la centru. Dar n-am să mi-o iert nici eu, dacă am să mă-nşel, şi colonelul se va dovedi un neamţ obişnuit — ca toţi nemţii, punîndu-mă să lucrez pentru el, ca apoi să-şi rîdă de mine şi să mă zvîrle ca pe-o javră nefolositoare. Nu. Nu. Mai bine să mă împuşte, şi gata. Nu fac nimic pentru ei."

Berg întrebă :

— Ascultă, Schwalb, avem aici vreo cameră amenajată pentru ascultarea discuţiilor ?

— Se poate amenaja oricare din ele.

— Nu aşa, eu te-ntreb dacă există vreuna gata pregătită în acest scop. Aş vorbi cu rusoaica, iar dumneata ai putea asculta. N-o fac din dorinţa de-a mă făli, te rog să mă crezi : trebuie s-asculţi doar felul nostru de-a purta discuţiile, astfel încît să devii contrastul meu în zilele cînd voi fi plecat, şi cînd vei începe să lucrezi cu ea de unul singur.

— Dau chiar acum un telefon la Cracovia, să-mi trimită de la comandament spec alistul.

— Bine.

— Pînă diseară va fi totul gata.

— Cel mai raţional ar fi în camera ei.

— După părerea mea, cred că acolo n-o să reuşim : pereţii sînt goi, destul de groşi, ca în orice subsol. Sub pat nu-i posibil, observă canalia. Ar trebui undeva sus, nu ?

— Bine, ne-am înţeles. Găseşte camera cea mai nimerită, mă bizui pe dumneata.

Schwalb plecă să ia legătura cu Cracovia, iar Berg se duse la Ania. Inchise uşa cu grijă, se aşeză pe marginea scaunului, examină tavanul şi pereţii — ca nu cumva să fie vreo gură de aerisire, pentru că în ele se pot monta de minune aparatele de ascultare — după care spuse :

— Ascultă-mă cu băgare de seamă, draga mea.

— Nu vreau să vă ascult.

— Cum adică ?

— M-am răzgîndit.

— În ce privinţă ?

— N-am să transmit nimic alor noştri.

Berg oftă obosit : de asta se temuse cel mai mult.

„Să fie posibil oare, a-mi lua rămas bun de la toate ? Indiferent de ce s-o întîmpla ? Nu se poate. Ştiu prea bine ce va fi. Sfîrşitul este inevitabil. De ce să putrezesc într-un lagăr rusesc, cînd există o ieşire din toată încurcătura asta prostească ? De ce să te laşi dus de curent, atîta timp cît se poate ieşi la mal, se gîndea el, şi chiar dacă malul ăsta nu-mi este prea plăcut, este totuşi un mal, şi nu o mocirlă împuţită."

Berg scoase din buzunar un ziar vlasovist împăturit în patru, în care se afla știrea cu încercarea de atentat împotriva lui Hitler.

— Privește atent aici, și Berg îi arătă cu degetul cel mic fotografia adăpostului de la Rastenburg : ferestrele sparte, tavanul prăbușit, scaunele răsturnate, iar dincolo de ferestrele fără geamuri un mestecăniș gingaș și fraged.

Ania se pregătise de luptă, izbutise să analizeze totul în sinea ei : cum va refuza, cum va îndura durerile și torturile, cum va primi moartea. Însă, din pricina tinereții și a lipsei de experiență în serviciul de informații, nu se gîndise deloc cum se va comporta Berg. Se aștepta să-l audă zbierînd, înjurînd, să-l vadă c-o ia la bătaie. Se aștepta la orice, cu excepția acestei știri scurte despre atentatul împotriva lui Hitler organizat de generalii Wehrmachtului, trădători de patrie.

„Cînd mi-a propus să lucrez pentru noi ?, încercă ea să-și amintească. Înainte de săvîrșirea atentatului ? Pînă la data de 20 ? Să fie oare posibil că vrea să ne ajute ? Dar dacă au tipărit ziarul anume pentru amăgirea mea ? Nu. Nu-i cu putință. Pentru ei sînt un om fără importanță. Și-apoi n-ar fi îndrăznît să facă așa ceva nici pentru Vlasov, dacă le-ar fi căzut în mîini, să tipărească un fals despre un atentat împotriva lui Hitler. Ar fi fost în stare să tipărească orice, numai o asemenea știre nu. Înseamnă că lucrurile nu-s chiar atît de simple precum mi le-am închipuit. Înseamnă că-s iarăși silită să iau o hotărîre."

Și Ania, ca atunci cînd avusese prima discuție cu Berg, se consideră din nou o prostuță jalnică, fără minte și incapabilă să priceapă ceva.

Berg își luă ziarul din mîna ei, îl împături și-l ascunse în buzunar, se îndreptă spre ușă în vîrful picioarelor și, deschizînd-o încetișor cu cheia, ieși brusc din odaie.

Pe seară, Schwalb îi spuse colonelului :

— Să v-arăt cum am amenajat camera de ascultare. După mine, cred că-i minunată.

— Mulțumesc. Cred că putem începe discuția cu ea după prima ședință de radio-transmisie. În seara asta se vor lămuri toate problemele. Știi, eu totdeauna m-am temut de femei. În general de toate, dar de spioane, și încă rusoaice, în special.

— Bănuiți c-ar putea face pe nebuna ?

Berg zîmbi și-l întrebă :

— Ești căsătorit ?

— Nici gînd.

— Atunci îți iert întrebarea, atît de pură în naivitatea ei.

— Cît e ceasul ?

— Mai avem timp. Așteaptă, uite c-o duc la plimbare. Hai să mergem. Și te rog, nu îmbrăca uniforma neagră — se teme de Gestapo ca de dracu.

— Asta mă bucură.

— Da, da, bineînțeles, e plăcut să-i înspăimînți pe dușmani, dar necesitățile operative ne dictează alte legi.

Schwalb privi pe fereastră : Ania se plimba prin grădiniță, aplecîndu-se din cînd în cînd să miroasă florile.

— Are un chip nespus de frumos, declară Schwalb, e fermecătoare.

— Ei, spuse Berg, uitîndu-se la ceas, e timpul. Mă duc după ea. Peste o jumătate de oră, centrul lor de radio va încerca să stabilească legătura cu agenții din spatele frontului. Ocupă-te de radiotelegrafiști — să aranjeze totul cum trebuie. Și binecuvîntează-mă.

— Sînt ateu, domnule colonel, și mă mîndresc cu asta. Să-i lăsăm pe homosexualii ăia în sutane să amețească mintea slavilor și a italienilor.

— Cum, cum ? pufni în rîs Berg. Interesantă apreciere la adresa aliaților noștri ! S-ar putea considera ofensați...

Colonelul se duse în odaia Aniei și-i șopti la ureche, vorbind numai din vîrful buzelor :

— În noaptea asta, în lavaboul de lîngă gard, unde te va conduce santinela de pază, ai să găsești scoase toate cuiele : desprinde scîndurile și fugi. Du-te în munți. Ascunde busola asta. Pînă la Rybna ai treizeci de kilometri. Am să aștept vești de la tine, în fiecare sîmbătă și duminecă, pe banca de lîngă porțile orașului vechi, între orele nouă și zece. Omul de legătură să-mi spună : „Complimente de la fata dumneavoastră". Ai reținut ?

— Da.

— Atunci să mergem.

DARUL GENERALULUI SS VON STIRLITZ

„Reichsführerului SS Heinrich Himmler

Strict secret
Dactilografiat în 4 exemplare Exemplarul nr. 2
Cracovia, Direcția Gestapo

Heil Hitler !

Reichsführer !

Am onoarea să vă raportez că lucrările pentru depistarea, selecționarea și aprobarea candidaților pentru misiunea de ofițeri de serviciu SS la fortul Pasternyk, responsabili cu lichidarea Cracoviei, au fost duse la bun sfîrșit.

Am cercetat personal dosarele a douăzeci de ofițeri. Au fost cerute relații oficiale de la Direcția centrală a cadrelor de la Berlin ; pe plan local am întreprins o serie de măsuri operative care ne permit să recomandăm, cu toată răspunderea, pentru executarea acestei misiuni de înaltă încredere, doi ofițeri SS.

Hans Liebenstein, născut în 1918, este fiul activistului nazist Richard Liebenstein, cunoscut dumneavoastră după revoluția din Bavaria, din 1923, cînd acesta, împreună cu Führerul, a transmis lumii întregi năzuințele nestrămutate ale națiunii germane întru mărețele idei ale național-socialismului.

Hans Liebenstein, înțelegînd să nu profite de numele și funcția tatălui său, a luptat totdeauna în primele rînduri ale neînfricatei noastre bătălii. A fost rănit în trei rînduri, a condus acțiunile de distrugere din Kiev și Lvov. A primit două

cruci de cavaler și o cruce militară, precum și medalia pentru ofensiva de la Moscova.

Este educat în cele mai bune tradiții ale național-socialismului : modest, cinstit, nu bea, nu fumează, are condiție fizică bună, este cumpătat în relațiile cu femeile.

Gustav Libo, născut în 1922, ofițer SS, a văzut lumina zilei într-o familie de comuniști din Hamburg. Tatăl lui a pierit în timpul răscoalei hamburgheze, iar mama sa a fost internată într-un lagăr de concentrare, unde a fost împușcată cu prilejul unei încercări de evadare.

Tînărul a fost educat într-un orfelinat, apoi în cadrul organizației «Hitlerjugend». Mai tîrziu a primit caracterizări excelente în organizația de tineret «Munca aparține poporului». A absolvit școala de ofițeri SS, a luptat doi ani pe frontul antibolșevic. A fost decorat cu trei ordine cu gradul de cavaler, două cruci militare, medalia pentru compania din Caucaz și victoria din Crimeea.

Gustav Libo nu cunoaște povestea nașterii lui. Este devotat ideilor marelui nostru Führer.

Anexînd fotografiile lui Liebenstein și Libo, vă comunic adresele lor : 1. Liebenstein — Cracovia, strada Sfîntul Jan, nr. 26, în gazdă la particularul Hugo Grass.

2. Libo — Cracovia, strada Alfred Rosenberg, nr. 42, apartament 4.

Șeful Direcției siguranței Reichului
Obergruppenführer SS J. Krüger
29. 7. 1944"

Purtînd acest document în buzunar, von Stirlitz străbătea orașul înserat, mergînd în întîmpinarea fiului său. Era năduşit leoarcă. Nu fusese niciodată atît de emoționat — niciodată, din clipa cînd plecase cu vapoarele albilor din Vladivostok.

Înserarea era purpurie, învăluită pretutindeni de liniște. Patrulele întîlnite — era în uniformă de general SS — încremeneau în fața lui în poziția de drepți și plecau mai departe, bătînd pasul ca la paradă.

Cînd îl zări pe Kolea, se chirci complet, și fu cît pe ce să-i alerge în întîmpinare. Dar se stăpîni, își duse mîinile la spate și, întorcîndu-se, se îndreptă păşind agale spre automobilul „Maibach" pe care-l luase de la șeful Gestapoului din Cracovia, pentru a vizita împrejurimile orașului de unul singur, fără șofer...

ȘEDINȚA

După ce Ania se așeză lîngă radiotelegrafist, Berg ieși din odaie, invitîndu-l și pe Schwalb să-l urmeze, printr-un semn făcut cu ochiul.

— Ascultă, îi spuse colonelul, zău dacă n-am emoții. N-ai ceva tare de băut ?

— Trimit numaidecît după vodcă.

— Da, da, trimite, îl rugă Berg, merită să ne-mbătăm și într-un caz și-ntr-altul : și dacă transmite radiograma noastră, și dacă se lasă pradă unei crize de isterie. Hai mai repede, da ?

Schwalb coborî în camera de gardă și-i ordonă subofițerului care stătea lîngă telefon :

— Expediază pe cineva la popota ofițerilor, să ne-aducă niște vodcă și ceva mai de soi pentru cină.

— Am înțeles, să trăiți !

— Și neapărat ceva murături.

— Neapărat.

— Să facă rost și de bere.

— Am să mă strădui.

— Bun. Dacă rusoaica va cere să meargă la toaletă, s-o conduci personal la baraca verde, unde se află lavaboul.

— S-a-nțeles, să trăiți !

— Să te porți cuviincios cu ea.

— Bineînțeles.

— Ce i-ai dat să mănînce ?

— O porție din masa de seară a ostașilor.

— E-n regulă.

Berg asculta de sus și jubila. Schwalb își săpase singur groapa. Dacă evadarea rusoaicei avea să izbutească, atunci la interogatoriul tuturor celor de-aici ostași-radiotelegrafiști, subofițeri și ofițeri, gradatul de serviciu va raporta că Schwalb, el însuși, și nimeni altul, ordonase să se aducă vodcă, bere și ceva murături. Și că Schwalb în persoană dăduse dispoziție s-o conducă pe rusoaică la lavaboul de lîngă gard, al ostașilor.

„Am să scot cuiele din scînduri, în momentul cînd se va apropia sfîrșitul ședinței de emisie. Ba nu, poate că nu-i bine așa. Ar trebui mai devreme. Cred că acum e timpul cel mai potrivit ! Căci dacă rusoaica cere să meargă la toaletă chiar în clipa asta, și descoperă că scîndurile sînt prinse zdravăn în cuie, atunci are să-și închipuie că mi-am

bătut joc de ea, și-o apucă pandaliile. Totul trebuie făcut acum. A și început să se înserezе, așa că nimeni nu va observa c-au fost scoase cuiele. De fapt este și greu să distingi, în plin întuneric, găurelele negre lăsate în lemn de cuiele trase afară. Cleștele îl am la mine. Da, acum se poate. Iar cînd am s-o duc, după ședința de emisie, la ea în odaie, am s-o previn că trebuie să evadeze la noapte, numaidecît după cina noastră, și neapărat după plecarea mea de-aici. Dar nu cumva ne pripim, dacă fuge chiar astăzi ? N-ar fi mai bine peste vreo trei zile ? Nu, e primejdios. Esesiștii vor considera, după prima ședință, că fata-i în mîinile lor, și-atunci se vor obrăznici. Da. Acum. Numai acum !" Așa cugetă Berg, frămîntîndu-și mintea, după care îl sfătui pe Schwalb :

— Peste cinci minute începe emisia. Du-te la ea.

Colonelul așteptă pînă ce Schwalb dispăru în camera aparatelor, apoi ieși repede pe ușa de la intrarea principală. Era întuneric beznă. Berg se îndreptă spre lavaboul verde, pășind ușurel și grăbit, cu cleștele ascuns în buzunar.

Cînd auzi îndepărtatele semnale de recunoaștere emise de Borodin, Ania simți că înțepenește de-a binelea. Înaintea ei, pe masă, se afla radiograma pe care trebuia s-o transmită lui Borodin, în prezența celor trei nemți. Trebuia să transmită îndelungi capitole de brașoave : despre deplasarea unor divizii inexistente, despre construirea unor aerodromuri de domeniul basmelor, despre înlocuirea cîtorva regimente de tancuri din zona apro-

piată frontului, că se așteaptă o divizie de tancuri SS și sosirea unor somități, de la centru, pentru elaborarea noilor teme de luptă.

Nu-i nevoie să fii un mare comandant militar, ci-i de ajuns să ai aptitudinile unui simplu agent de informații, ca să apreciezi întreaga importanță a acestor comunicări. Mai mult ca sigur, chiar în noaptea asta, radiograma de intoxicare întocmită de fasciști va ajunge la statul-major al Comandamentul suprem. Dacă în zona frontului agenții sovietici izbutiseră să culeagă informații atît de însemnate, pesemne că aici, chiar în acest sector, Hitler intenționează să întreprindă o acțiune deosebit de puternică. Dacă se construiesc aerodroame, noaptea, în păduri, dacă în această direcție sînt aduse noi divizii de tancuri SS, dacă unități proaspete din rezervele statului-major al lui Hitler se deplasează spre pozițiile înaintate ale frontului, înseamnă că în acest sector, de-o mie de kilometri, neapărat trebuiesc așteptate o serie de eventuale contraatacuri. Înseamnă că, dacă se va confirma radiograma — și dracu știe ce șiretlicuri vor mai născoci nemții ăștia pentru a-și susține „intoxicarea" — este foarte posibil ca unități sovietice să fie transferate aici din alt sector al frontului, tocmai pentru ca fasciștii să-și poată concentra adevăratele lor atacuri în sectorul slăbit.

Ania se gîndea la toate acestea, fiind încredințată că, imediat după recepționarea radiogramei, Borodin va raporta șefului statului-major de front. Acesta, la rîndul lui, îl va trezi pe coman-

dantul frontului, uriașul acela cu capul ras, care și el va telefona de urgență lui Stalin. Și, chiar de-a doua zi, va începe transferarea trupelor de întărire, împotriva unor divizii de tancuri SS și aerodroame inexistente, și, astfel, va rămîne descoperit un larg sector de front. Sectorul ales anume de fasciști pentru a da marea lovitură.

Dacă acest simplu agent de informații n-ar fi avut convingerea, sinceră și fermă, că faptele lui, intențiile sau chiar numai dorințele sale lăuntrice, ale lui și numai ale lui, ar putea pricinui pierderi incalculabile frontului, țării întregi, izbînda s-ar fi obținut cu mult mai multe jertfe.

Berg intră în cameră, privi atent la Ania, și — lucru ciudat — fata își dori ca neamțul să nu se uite la ea atît de rece și disprețuitor, ci să-i încuviințeze acțiunea : adică, bine, bine, totu-i în regulă. Ai să fugi și-ai să comunici alor tăi că totul n-a fost decît o operație de intoxicare, iar eu am să mă-ntîlnesc mai tîrziu cu prietenii tăi și voi începe să le dau o mînă de ajutor, așa că fii liniștită, pentru o noapte sau două nu se va întîmpla nimic.

— Ei, dă-i drumul, spuse Berg, îți așteaptă mesajul.

Ania parcă-l și zări pe Borodin, care, mai mult ca sigur, venise în odaia radiotelegrafiștilor, deoarece era tulburat : ce să se fi întîmplat cu Vifor, de tace atîtea zile în șir ? Ania își închipui bucuria lui ascultînd-o, cum se va uita la căpitanul Vîsokovski, iar acesta va țăcăni din dinți — în clipele de entuziasm, căpitanul avea obiceiul să țăcăne din dinți, coborîndu-și colțurile gurii, ca un copil îmbufnat.

Şi-l imaginã pe Borodin, cu piciorul pe taburet, sprijinit cu cotul pe genunchi, aprinzîndu-şi o ţigarã şi ascultînd atent textul descifrat de radiotelegrafişti.

— Hai, hai, o îndemnã Berg, pierdem timpul.

Ania vru sã-i spunã cã Borodin ascultase în fiecare zi postul ei de radio, aşteptînd sã emitã. Şi cã, în liniile frontului, în fiecare zi, mai adãugau o jumãtate de minut, ba poate chiar şi un minut întreg, peste ora convenitã pentru emisie, doar-doar vor surprinde un semn de viaţã din partea grupului lor.

„Fetişcana se lasã pradã sentimentalismului, gîndi Berg. Bine cã n-am mai zãbovit. Nu existã mai mari sentimentali ca agenţii de informaţii lansaţi în spatele frontului inamic, mai ales dupã ce au fost prinşi."

Colonelul îi fãcu Aniei un uşor semn cu capul, profitînd de clipa în care Schwalb se dusese dupã o scrumierã. Apoi îşi închise ochii pentru o secundã.

Şi Ania porni sã batã cifrele : „12, 67, 42, 79, 11, 55". Şi pe mãsurã ce bãtea în continuare cifrele trãdãrii — cuprinsã de-o mînie deznãdãjduitã — cu atît mai mult se lãsa sugrumatã de mîrşãvia sãvîrşitã împotriva ei însãşi.

...În micuţa sufragerie, masa fusese servitã pentru douã persoane. Berg stãtea cu spatele la şemineul în care ardeau cîteva lemne — nopţile erau reci, pãtrunse de frigul acela deosebit, de august, care întovãrãşeşte zilele înfierbîntate din depresiunile muntoase. Pe chipul lui Schwalb,

jucau pete de lumină — cînd lungiețe, cînd abia vizibile. Apucaseră să bea destul de mult. După vodcă, Berg pălise la față, iar sub ochi i se iviseră cearcăne liliachii. Schwalb, dimpotrivă, se înroșise, mișcările îi deveniseră neobișnuit de rapide, alternînd în vorbire dialectul berlinez (omițînd „g"-ul, nu rostea „gut" ci „jut", iar în loc de „gehen" se auzea „jeen"), cu fraze ruseşti.

— Cred în victoria noastră, mai mult ca niciodată pînă acum, declara el, ca niciodată pînă acum ! Japonia, America de sud — Peron e-un flăcău de ispravă — trage după sine toată America de sud, ține minte vorba mea ; Spania, Portugalia, toată Europa e-nconjurată de aliații noștri care, dacă n-au intrat încă în război, se vor angaja cît de curînd în marea bătălie. Te întrebi, de ce nu s-a manifestat pînă în prezent Irlanda ? În nici un caz, pentru că n-ar fi pregătită ! Nu ! E prea devreme ! Încă prea devreme ! Îl înțeleg pe Führer : lasă-i să-şi facă de cap, să-i amăgească succesul vremelnic ce le miroase pe la nas. Deocamdată, nici nu-şi pot imagina ce se frămîntă în spatele frontului lor. N-au o unitate de monolit, așa cum se întîmplă la noi, ci niște înghețuri de primăvară, gata să pornească în puhoaie. Führerul le pregătește o lovitură mortală, cînd lucrările de creare a armei supersecrete, din subteranele Reichului, vor fi duse la bun sfîrşit. Această lovitură nimicitoare va determina prăbuşirea Occidentului, îl va îngenunchea, iar nouă ne va fi clar ce avem de făcut mai departe. De pe acum ştim, ce avem de făcut mai departe.

— Mă bucur nespus, ascultîndu-te, declară

Berg, mă entuziasmează minunatul dumitale optimism. Dacă n-ar trebui să plec la întrevederea cu șeful, aș mai bea o vodcă.

— Du-te mîine. Tot ai să te-ntorci învins.

— În primul rînd, ar trebui să spunem lucrurilor pe nume : nu-i vorba numai de mine, ci de noi. Nu-mi părăsesc niciodată colegii cu care întreprind o operație comună, iar în al doilea rînd...

Schwalb izbucni în hohote :

— Va să zică, nu-l abandonezi nici pe prietenul dumitale Canaris ? !

— Se vede c-ai tras cam mult la măsea, spuse Berg, sculîndu-se de la masă și simțind că însuși destinul îl ajută să plece numaidecît. Ar fi bine să te culci nițel, Schwalb.

— Am glumit, colonele...

— Numai proștii glumesc așa.

— Cum, cum ? !

Berg se ridică de la masă și spuse rituos :

— Am onoarea să te salut !

Schwalb mai strigă ceva în urma lui, dar Berg nu se întoarse : intră în camera radiotelegrafiștilor, își luă servieta cu radiograma cifrată, coborî în curte, urcă în automobil și plecă.

Toate cele ce urmară aduseră o confirmare strălucită inteligenței sale neobișnuite și talentului său autentic de agent de spionaj : într-adevăr, Schwalb îl chemase pe subofițerul de serviciu, după ce dăduse gata sticla de vodcă, și-i comunicase :

— Mă întorc peste vreo două ceasuri.

Și plecă în oraș. I se făcuse de femei.

Ania bătu la ușă. Cînd subofițerul îi deschise, fata îi spuse :

— Trebuie să vorbesc cu colonelul Berg.

— Tu-tu-tu, făcu gradatul, imitînd cu glasul său dogit claxonul unui automobil. Nu-i aici, a plecat.

Ania se mai plimbă prin cameră, apoi bătu din nou la ușă :

— Toaleta. Vreau să mă duc la toaletă, înțelegi ? Să mă spăl...

Subofițerul dădu din cap a încuviințare, și-o conduse pe Ania la baraca din scînduri vopsite în verde. Ania se închise în lavabou, iar gradatul, după cum îi poruncise Schwalb, rămase s-o păzească.

„De ce-or fi stînd oare femeile mai mult decît noi ? — se gîndea el, plimbîndu-se pe aleea așternută cu nisip. Lotta mea se închide totdeauna în baie pentru cel puțin o jumătate de ceas. Mi-au recomandat să mă port cuviincios cu fata asta. Că doar n-am să m-apuc să strig la ea să termine mai repede ! Interesant, ce cadou să-i trimit Lottei ? Pe-aici se găsesc ciorapi foarte buni, groși, tricotați. Oamenii de la munte se pricep la îmbrăcămintea călduroasă, fără așa ceva n-o duci prea mult în munți. Bărbații au picioare subțiri și sprintene, ca niște bețe. Însă muntencele, dimpotrivă, au picioare grase și frumoase. Drăcia dracului, cît de mult contează ca femeile să aibă picioare zdravene, grase și îmbietoare. O femeie ca lumea, neapărat trebuie să aibă ceva care să atragă. Franțujilor le plac slăbănoagele. Națiune nenorocită, de degenerați. De ce-or fi nopțile de-aici atît de reci ? Cade bruma, ca-n toamnele tîr-

zii. De altfel, și la Weimar e tot atît de frig în august... Interesantă chestie, la ce mă gîndesc oare, în clipele de răgaz, cînd nu mă gîndesc la nimic ? Iată, adineaori m-am gîndit la ceva, dar acum ? Acum mă gîndesc la ce fac atunci cînd nu gîndesc deloc. De mult n-am mai fost după ciuperci. Geschke a adunat săptămîna trecută două găleți de ciuperci. Erau formidabile. Se pot usca și expedia acasă. Ce poate fi mai delicios ca o supă de ciuperci, pe vreme de iarnă. Drace, ar trebui să mănînc de seară. O duc pe rusoaică în odaie, și-apoi mă așez la masă. Merită să adun rămășițele din sufragerie. Precis că mai sînt pe-acolo niște lucruri de pomină. Le-au adus berbec la frigare, șingerete cu brînză și usturoi. De ce-or fi băgînd muntenii ăștia atîta usturoi în cîrnați ? Put de te trăsnesc, încît nu poți să stai în aceeași odaie cu ei. Dar dacă le-ai mai și îngădui să călătorească în aceleași vagoane cu noi, ce s-ar întîmpla atunci ?"

— Pani ! strigă subofițerul. Mai repede Pani !

Și porni pe cărare, îndreptîndu-se spre baraca verde.

Șeful Gestapoului încercă să-l îmbuneze :

— Dragul meu, Berg, nu-l lua în seamă. Nu face nici cît o ceapă degerată. Am să-l oblig să-ți ceară scuze în public. Toate astea sînt un fleac, în comparație cu victoria pe care am obținut-o în acțiunea noastră comună cu radiotelegrafista rusoaică. Expediez neîntîrziat reclamația la Berlin.

— Sper că mă-nțelegeți de ce sînt atît de necruțător cu această glumă de bețiv, spuse Berg.

— De ce beţiv ?

— Era beat.

— Stai puţin, aşteaptă, era beat ?

— Da. Am luat masa de seară cu el, şi a băut atît de zdravăn, încît nu-i de mirare c-a vorbit asemenea gugumănii.

— Bine. Are să-şi primească pedeapsa, dar nu adumbri bucuria noastră comună din cauza mîrlăniilor unui beţivan incapabil de-o purtare aleasă. Ce să fac, dacă unui agent de-al meu i se întîmplă să-şi uite datoria de membru de partid şi se îmbată ca un porc, ca un plutocrat evreu ?!

În timpul acesta sună telefonul. Şeful Gestapoului ceru îngăduinţa să răspundă :

— Scuză-mă, colonele.

Luă receptorul. După felul în care asculta ceea ce i se raporta, Berg înţelese — rusoaica evadase. Nu se înşela. Şeful Gestapoului începu să răcnească :

— Unde-i Schwalb ? Ce ? Să fie găsit numaidecît ! Daţi alarma ! Chemaţi trupa ! Cercetaţi pretutindeni ! Au băut ca porcii, nemernicii ! Imbecilii, netrebnicii !... Neghiobii !...

Şi în vreme ce şeful Gestapoului zbiera ca un disperat la telefon, Berg se gîndea : „Desigur, cea mai mare nenorocire ar fi s-o prindă azi sau mîine, pînă n-apucă s-ajungă la prietenii ei. Au să-i sfîrtece măruntaiele, pentru că neapărat o vor duce la Gestapo. Şi-atunci ? N-o să fie nimic ! Singuri şi nesiliţi de nimeni şi-au dat avizul pentru recrutarea mea de către bolşevici. Ar putea să divulge doar scoaterea cuielor. De ce a fost nevoie s-o fac chiar eu ? Dar cui o să-i dea prin cap un asemenea gînd ? Să mă trădeze rusoaica ? O

acțiune nu trebuie declanșată dacă ești dinainte convins de nesansele ei. Se cere mai mult simț al umorului. Și-ntr-un fel și-n altul tot rău iese. Însă deocamdată-i bine. Acum mă duc acasă și beau cum se cuvine, apoi mă culc și dorm bușteanpînă la nouă."

Șeful Gestapoului așează receptorul la loc și întrebă :

— Ai înțeles tot ?

— A dispărut Schwalb ?

— Puțin îmi pasă de Schwalb ! A fugit fata dumitale.

Berg sări de pe scaun.

— Imposibil, exclamă el. Trebuie să fie o încurcătură la mijloc.

— Ah, încetează odată cu pălăvrăgeala asta despre încurcătură ! A fugit ! Din lavaboul ostașilor ! Acum, ți-e clar ?

— Nu, spuse ferm Berg. Nu cred așa ceva. Schwalb personal a verificat lavaboul mai înainte de-a dispune folosirea lui de rusoaică, în loc de WC-ul ofițerilor. Să se verifice numaidecît : să nu se fi sinucis rusoaica.

— Ce ?

— Da, da. Să verifice peste tot !

— Colonele ! Colonele, îți arde de rîs ? ! Scîndurile peretelui de la lavabou nu mai aveau cuie ! A fugit în munți !

Șeful Gestapoului cuplă selectorul și ordonă :

— Expediați de urgență la centrul de radio un grup de ghizi cu cîini. Cu cei mai buni cîini. Iar pe fată s-o aduceți numaidecît la mine, imediat ce puneți mîna pe ea. Istoria asta începe să devină interesantă, ai ?

— Mai mult decît interesantă, se învoi Berg. Aveam de gînd să mă duc la culcare, dar acum mi-e clar ce am de făcut, rămîn cu dumneavoastră pînă la deznodămîntul final al anchetei.

— Îţi mulţumesc, colonele, răspunse şeful Gestapoului, e foarte drăguţ din partea dumitale.

...Croindu-şi drum prin tufăriş, Ania se gîndea : „N-are nici o noimă să mă îndrept spre munţi. Nu cunosc locurile de-aici. Pîraiele-s secate şi mă prind cu ciinii. Trebuie să ies la şosea. Fie ce-o fi ! Mă aflu în Polonia, în voia soartei."

Alerga destul de zdravăn, aşa că Ania şi apucase să ajungă la şosea, mai înainte ca garda centrului de radio să-şi îndrepte proiectoarele şi să deschidă focul — nemţii fac o risipă nemaipomenită de cartuşe, plăcîndu-le efectele de paradă. Se hotărîse să fugă de-a lungul şoselei ce duce spre Rybna. Şi, dacă va avea noroc, o să oprească o maşină, de preferat militară, fiindcă acestea nu-s reţinute de patrule.

Cînd se ivi primul camion nemţesc, cu farurile camuflate, Ania ridică mîna. Frînele scîrţîiră înfiorător. Uşa se deschise, şi fata urcă în cabina caldă, mirosind a tutun şi-a pîine mucedă.

— A, panienka, exclamă şoferul, wo gehst du hin ?

— Dort, îi răspunse Ania, arătîndu-i cu mîna înainte, nach Krakau.

Şoferul se bucură, închipuindu-şi că fata înţelege nemţeşte, şi porni să sporovăiască fără oprire, uitîndu-se într-una la Ania.

— Ich ne verstehe, spuse Ania, nur wenig.

Şoferul rise, îşi luă o ţigară de după apărătorul de soare, şi-o vîrî în gură cu îndeminare, şi şi-o aprinse cu o singură mînă, la fel de dibaci, apoi zvîrli chibritul pe fereastră, apucă volanul cu stînga, iar dreapta şi-o puse pe piciorul Aniei.

„Gata, îşi zise Ania. Îşi dă drumul. Cît să fi mers oare? Vreo cinci kilometri. Acum ciinii nu-mi mai pot găsi urma. Dacă se dă la mine, trebuie să fug."

Privi la şofer.

„Destul de bătrîn, se gîndi Ania, dar totuşi un porc."

Neamţul mai îndrugă ceva la iuţeală, apoi o trase pe Ania şi începu să frîneze. Pe şosea, din faţă, trecură trei maşini. O lumină vie, albastră, îi răni ochii — pesemne că n-aveau farurile camuflate ca la camioanele militare care se fereau de bombardamente.

„Probabil mă caută pe mine, cugetă Ania. Deşi ar fi prea devreme. Dar poate că există prin apropiere vreo unitate militară. De la centrul de radio au dat alarma, şi-acum «piaptănă» pădurile."

Şoferul stinse farurile, o-ntoarse pe Ania spre el şi porni să-i descheie nasturii la bluză, cu degete iscoditoare şi reci. Fata se lipi de neamţ, îl îmbrăţişă pe după grumaz şi-i şopti :

— Ein Moment, bitte.

— Gut, răspunse neamţul, aber schneller. Apoi începu să-şi desfacă centironul : cabina era destul de încăpătoare şi vroia, pesemne, să-şi

aranjeze lucrurile cu Ania, chiar aici la căldurică.

„Nu-i cazul să-mi iau vestonul, hotărî rapid Ania, imediat va bănui ceva. Ducă-se dracului de veston."

Îi întinse neamțului vestonul, și-i arătă din ochi să-l agațe de cîrligul unde se afla mantaua lui. Neamțul se opri din manevra desfacerii centurii, dădu din cap și se întoarse să prindă vestonul. În timpul acesta, Ania deschise ușa și ieși din cabină. Sărind peste rigolă, se pomeni în pădure. Neamțul strigă ceva în urma ei. Cu cît fugea mai departe, cu-atît mai slab îi auzea glasul. Apoi se stinse de-a binelea.

Spre dimineață, șefului Gestapoului i se raportă că pădurile și munții înconjurători fuseseră „pieptănați" cu cea mai mare minuțiozitate, cîinii dăduseră de urmele spioanei rusoaice, dar le pierduseră lîngă șosea, iar restul cercetărilor se opriseră aici.

Patrulele de pe șosea, prevenite de Gestapo încă din timpul nopții, verificaseră fiecare mașină, inclusiv pe cele militare. Însă rusoaica nu era nicăieri.

În ziua următoare, pe seară, Ania ajunse la Palek. Peste un ceas, Căruntul veni după ea. Chiar în aceeași zi o transportară la Vifor. Ania se repezi la el, i se atîrnă de grumaz, iar el îi mîngîia capul și-i săruta obrajii, în vreme ce fata, nemaiputîndu-se stăpîni, plîngea în hohote.

„Reichsführer SS
Nr. 56/37/63
Exemplarul nr. 9,

Comandamentul de
front, 7 august 1944
Strict secret !

Comandantului suprem SS și al poliției din Est,
Obergruppenführerului SS Krüger,
Cracovia

Situația este de asemenea natură, încît numai o analiză lucidă a tuturor componentelor caracteristice momentului de față prin care trece Reichul poate contribui la elaborarea unor directive mai precise pentru viitor.

Renașterea din cenușă reprezintă suprema formă de renaștere. Vă scriu această afirmație, nu numai pentru a vă liniști, ci cu scopul de-a vă sublinia, o dată în plus, toată gravitatea situației.

Deși toate evenimentele se desfășoară în sensul dorit de noi și în avantajul nostru, și acest lucru e limpede oricărui om înzestrat cu darul rațiunii, deși niciodată n-am fost atît de adînc convins de certitudinea victoriei definitive a măreței noastre opere, cu toate acestea, trebuie să analizăm, în lumina acțiunilor conjugate bolșevico-occidentale, orice deznodămînt posibil, cît de amar ni s-ar părea la prima vedere.

De aceea, în conformitate cu planul anexat, aveți datoria de a acționa în așa fel încît spiritul de sacrificiu și idealurile patriotice ale ofițerilor și soldaților din SS să nu se resimtă.

În esență, planul nostru constă în următoarele : toate efectivele SS vor trebui reinstruite, pentru ca, în cazul unei înfringeri, SS-ul să devină o

organizație potențială a răzbunării, purtînd în sine chezășia renașterii din cenușă — de altfel iminentă — a ideilor de neînvins ale național-socialismului.

Primul stadiu al măsurilor concepute prevede împărțirea întregului teritoriu al Reichului în regiuni și sectoare de importanță strategică. Efectivul ofițerilor SS, imediat ce se va asimila directiva emisă de statul-major al comandamentului meu de front, trebuie să primească din partea dumneavoastră indicarea regiunilor și sectoarelor ce i-au fost atribuite. Ajuns la fața locului, ofițerul SS are obligația să se stabilească acolo și să obțină o poziție legală, care să se distingă prin loialitate față de noul regim ; în afară de asta, este de dorit ca stabilirea cadrelor noastre să aibă loc în acele centre industriale unde grupările de muncitori devotați idealurilor național-socialiste sînt cît mai puternic organizate. După aceea, ofițerii SS au obligația să asigure un recensămînt al comandanților SS, pentru ca mai tîrziu tot efectivul ofițerilor SS din regiunea sau sectorul respectiv să se constituie în asociații ori uniuni neutre.

Al doilea stadiu, care se va înfăptui după trecerea a patru sau cinci ani, prevede efectuarea, de către ofițerii SS, a unui recensămînt al întregului corp de subofițeri și ostași SS.

Al treilea stadiu va iniția o serie de sondaje pentru stabilirea de contacte cu noile organizații politice, iar apoi, ca rezultat al acestora, se va trece imediat la rezolvarea celei mai importante

probleme — crearea de formații militare, apte să determine reconstituirea armatei.

Dacă se va lua în considerare repartizarea efectivelor SS, astfel încît, procentual, mai mult de 75% din cadrele active să fie luptători între 18 și 35 de ani, peste zece ani vom avea formații SS în plină maturitate creatoare, atît din punct de vedere organizatoric cît și partinic.

Din considerații binecunoscute, documentul de față reprezintă un secret de stat, de importanță inestimabilă, și trebuie imediat distrus, după ce veți executa personal primul stadiu, cel organizatoric, prevăzut pentru început.

Heil Hitler !
Reichsführer SS
Heinrich Himmler"

În cazul cînd von Stirlitz n-ar fi fost la Cracovia și n-ar fi avut legături cu Comandantul suprem din Est al Gestapoului, în calitatea sa de om de încredere al șefului spionajului SS Schellenberg, fără îndoială că nu i-ar fi fost cu putință să ia cunoștință de acest document ; mai ales că fusese redactat personal de Himmler, cu ajutorul aparatului SD, și nu mai trecuse pe la Gestapo.

TATĂ ȘI FIU

Pentru a rămîne mai multă vreme cu băiatul său, Isaiev simulă o criză cardiacă. Mai zăbovi în Cracovia încă trei zile, și, în fiecare dimineață și seară, îl solicită în camera lui de la hotel pe

frizerul Andriușa Grișancikov, care deservea cadrele ofițerești.

Operația fusese precedată de-o anumită înscenare : von Stirlitz intrase în frizeria unde lucra Kolea, ofițerii se ridicaseră în poziție de drepți, printr-un semn le permise să se așeze, după care se adînci în fotoliul de lîngă fereastră, cufundîndu-se în lectura ziarului.

— Poftiți, îl invită Kolea, poftiți, domnule general.

Isaiev se instală în fotoliul frizerului și-și închise ochii. Simțea pe chip mîinile băiatului său, iar inima-i ticăia dureros de dulce.

— Unde-ai învățat atît de bine meseria ?

— La Minsk, domnule general.

— Judecînd după accent, parcă ai fi berlinez.

Kolea tăcu îndelung, dîndu-și seama că, ofițerii care-i cedaseră esesistului rîndul, ascultă cele vorbite de ei.

— Sînt rus.

Isaiev își deschise ochii și privi atent la băiatul lui. Tuși ușor și spuse :

— Interesant. Am avut ocazia să interoghez ruși, dar niciodată să mă las tuns de ei.

— Sînt un rus loial.

— Frumos din partea dumitale.

— Mă bucură aprecierea dumneavoastră.

— Acum un masaj, te rog.

Isaiev își închise iarăși ochii, deoarece mîinile fiului său îi mîngîiau obrajii, îi pipăiau pleoapele, îi atingeau cu grijă nasul, îi masau tîmplele ridate, fruntea puternică, netedă și boltită.

— Puțină apă de colonie ?

— Nu. Mulțumesc — răspunse Isaiev, tot fără să-și deschidă ochii. Dacă n-ar fi camarazii care își așteaptă rîndul la un meșter atît de îndemînatic, te-aș fi rugat să-mi mai faci un masaj.

— O, poftiți, încuviință un ofițer din trupele de tancuri.

— Dar vă rog, domnule Obergruppenführer, spuse un aviator din Luftwaffe.

— Mulțumesc, domnii mei, răspunse Isaiev, nu-ndrăznesc să abuzez de bunăvoința dumneavoastră. Iar pe dumneata... Cum te cheamă ?

— Grișancikov. Andrei Grișancikov ..

— Atunci uite ce-i, André, am să te rog să vii la mine la hotelul „Franța", camera douăzeci și șapte, în fiecare zi. Pe la șapte dimineața, pentru masajul matinal și pe la nouă seara pentru masajul celălalt.

Se întoarse din nou cu fața către ofițeri :

— În timpul plictisitoarelor delegații de serviciu, e neapărat necesar să combinăm utilul cu plăcutul.

Ofițerii rîseră slugarnic, sau era posibil ca afirmația generalului să li se fi părut într-adevăr hazlie : isteria respectului datorat gradului superior devine cu timpul o a doua obișnuință, și-atunci, orice ar spune un ștab din conducerea SS, chiar și o tîmpenie, pare uimitor de spiritual.

Cînd Kolea veni la taică-său, în ziua următoare, acesta încuie ușa și dădu imediat drumul aparatului de radio, potrivit la un post care transmitea o muzică de jazz extrem de gălăgioasă. Aranjă ceasul deșteptător să sune peste zece minute, atît cît dura un masaj, și porniră să vorbească în

şoaptă, înfrigurați, întrerupîndu-se unul pe altul ; dinadins nu-şi răspundeau, pentru a economisi timpul ; apoi Isaiev tăcu, cuprinse mîinile băiatului într-ale sale, începu să le mîngîie, şi le duse la obraji, frecîndu-şi-i de ele, ca în 1922, cînd îşi frecase chipul de minunatele mîini ale Saşenkăi.

Berg se prezentă la întîlnire singur : Kolea, Stepan, grupul Căruntului şi Vifor stabiliseră această condiție extrem de precis. Ania, care nu mai putea fi recunoscută, atît de măiestrit se deghizase, îi transmise lui Berg tema de lucru. Îl rugă să-i comunice a doua zi informațiile cerute. Insistă în această privință, deoarece Isaiev se grăbea să plece la Berlin, iar fără o nouă verificare a datelor pe care trebuia să le furnizeze colonelul, controlarea lor ulterioară ar fi fost aproape imposibilă şi nespus de riscantă.

Berg veni cu datele cerute de Ania. În timpul masajului de seară, Kolea le comunică lui von Stirlitz. Informațiile erau autentice. Berg comisese o încălcare a regulamentului de serviciu, similară cu o crimă — dacă Gestapoul ar fi aflat cele săvîrşite de Berg, ar fi trebuit să-l împuşte numaidecît.

Raționamentul lui von Stirlitz era clar : dacă Berg intenționa să facă un joc dublu, tinzînd să se infiltreze în rîndurile agenților ruşi de informații care aveau legături cu organizațiile ilegale poloneze, chiar şi în cazul acesta n-ar fi putut

transmite, nici măcar sub formă de „avans inițial", date atît de precise, exhaustive despre Marele stat-major al grupului de armate „A".

La o întîlnire cu șeful Gestapoului, von Stirlitz îl întrebă — printre altele, fără să insiste — despre relațiile cu spionajul militar de front al grupului de armate „A".

— Eh, răspunse șeful Gestapoului, dînd din mînă a lehamite. Le menținem doar în virtutea mai vechilor noastre legături cu statul-major. N-am nici o putere în această luptă împotriva birocratismului. Dacă mareșalul Keitel n-ar fi un membru de onoare al partidului nostru, aș avea într-adevăr mai multă libertate de mișcare. Dar așa, mă simt legat de mîini și de picioare. Relațiile personale, relațiile personale — cît de mult dăunează cauzei noastre...

— Nu-ți pot fi deloc folositor, la modul concret ? îl întrebă von Stirlitz.

— Vă mulțumesc, nu. Ne omoară liberalismul. Führerul se arată prea îngăduitor cu cei care s-au încumetat să ridice mîna asupra vieții lui.

— Ce să facem ! Armata-i armată. Din pricina unui mănunchi de o sută de ticăloși, nu trebuie să ne pierdem încrederea în legiunile de ofițeri și generali devotați idealurilor Führerului. În definitiv, suspiciunea-i o rugină în stare să macine statul pe dinăuntru. N-am acordat oare încrederea noastră nelimitată unui rus, lui Vlasov, și nu ne-a justificat-o pe deplin ?

Șeful Gestapoului nu pomenise nume, iar von Stirlitz n-avea dreptul să insiste : trebuia să fie conștient, în fiece minut și secundă, că, în cazul

„căderii" sale urma să se declanșeze un întreg lanț de căderi : aveau să fie arestați toți cei pe care îi citase în discuții, în convorbirile telefonice, în scrisorile personale sau în hîrțogăraia de serviciu.

Totuși, judecînd după scepticismul pe care și-l manifestase șeful Gestapoului față de toți reprezentanții serviciilor de spionaj militar, Isaiev își formase o opinie precisă. Mai înainte de orice, era clar că Berg căuta să realizeze un contact cu sovieticii, deoarece își dădea seama de inevitabilitatea prăbușirii Reichului. Iar, în cel mai rău caz, dacă încerca să inițieze o operație pe risc propriu, cu toate consecințele posibile, colonelul putea fi constrîns să lucreze pentru noi — gîndea în sinea lui Isaiev — și asta la modul cel mai realist. Isaiev se pricepea de minune la asemenea „presiuni", și chiar îi povesti, cu amănunte, băiatului său, în ce constau procedeele corespunzătoare.

Însă, după ce Berg transmise toate datele referitoare la statul-major al grupului de armate „A", Isaiev conchise că acesta juca cu cărțile pe față. Și-i spuse băiatului său :

— Sanea, să aveți grijă de agentul acesta — este o reușită a voastră.

Îi înmînă localizarea unui centru de radio de la o divizie de tancuri, care stătea aproape nepăzit, la marginea Cracoviei.

— Luați de-acolo două aparate, îi spuse el, cu unul din ele plecați la partizani, de unde intrați în legătură cu centrul, folosind cifrul meu, ai reținut ? Vă vor trimite un avion, să ridice mașină-

ria aia neexplodată. Problema e de-o importanță covîrșitoare. Al doilea aparat îl păstrați pentru voi. Dar nu mai stați atît de mult pe emisie, ore în șir — căci vă repercează radiogoniometrele.

Dis-de-dimineață, von Stirlitz trebuia să decoleze spre Berlin. Kolea se prezentă să-i facă lui taică-său ultimul masaj. Iar în odaia de la hotel se afla șeful Gestapoului : venise să-l conducă pe mesagerul Berlinului.

Acesta urmări îndelung felul în care frizerul rus masa obrajii lui von Stirlitz, apoi spuse :

— Ei, drăcia dracului, abia acum îmi dau seama cît trebuie să fie de plăcut un masaj. De unde l-ați găsit pe individul ăsta ?

— Vorbește nemțește, răspunse von Stirlitz.

— Băiete, se adresă șeful Gestapoului lui Kolea, n-ar fi rău dacă mi-ai frămînta și mie fața.

— Cu multă plăcere, domnule general.

— Aveți grijă de el, spuse von Stirlitz, ar fi posibil să-l iau la Berlin : e pentru prima oară cînd întîlnesc un maseur de calitatea acestuia.

Von Stirlitz aruncă banii pe masă, Kolea îi vîrî servil în buzunar, apoi, salutînd respectuos, ieși din odaie.

Coborînd spre mașină, von Stirlitz își văzu pentru ultima oară băiatul : era într-o învălmășeală de babalîci, lîngă biserică, și privea țintă la el, atît de tulburat, încît albise la față ca varul.

A doua zi, un grup de luptă în frunte cu Stepan Bogdanov întreprinse un atac asupra centrului de radio al diviziei de tancuri. În schimbul de

focuri pieriră trei ruși și doi nemți din gardă. Aparatele de radio fură transportate la locuința conspirativă a Căruntului. De aici, Stepan și trei din oamenii lui, împreună cu șeful statului-major al detașamentului de partizani din munții Tatra, plecară spre locul unde „Șoimii" ascundeau „V"-ul lui Wernher von Braun.

Celălalt aparat de radio îl montară în automobilul lui Appel. Spre seară, Appel, care avea bilet de liberă trecere și pentru noapte, plecă spre șoseaua care ducea la Zakopane. Ania îi transmise lui Borodin o radiogramă detaliată despre arestarea ei, despre Berg, despre operația de intoxicare, despre ofițerii SS însărcinați cu lichidarea Cracoviei, despre planul lui Himmler. Transmitea toate aceste date, folosind cifrul de rezervă, grăbindu-se, mușcîndu-și buzele de emoție, simțind că-i rece ca gheața.

După aceea, transmise textul unei radiograme pe care i-o dăduse Vifor, și al cărei cuprins nu-l cunoștea. Era vorba de comunicarea lui von Stirlitz, în privința „V"-ului. Ania se sprijini cu spatele de fotoliul mașinii și porni s-aștepte răspunsul. Dar Borodin nu se grăbea : amînă continuarea ședinței de emisie pentru a doua zi.

VARIAȚII PE TEMA ÎNCREDERII

Informațiile transmise de Ania îl uluiră pe Borodin. Reciti de cîteva ori radiogramele, apoi luă o filă albă de hîrtie și transcrise, în ordinea gradului lor de importanță, datele primite :

1. Ania fusese arestată ;

2. Colonelul Berg, care o arestase, își oferea serviciile pentru a lupta împotriva hitleriștilor ;

3. Ania transmisese o radiogramă de intoxicare (expediată la centru, ca prezentînd o importanță deosebită) ;

4. Grupul lui Vifor luase contact cu Berg ;

5. Berg înmînase date asupra componenței statului-major al grupului de armate „A" (dacă nu era un fals, aveau o valoare inestimabilă) ;

6. Vifor transmisese date strict secrete despre planul lui Himmler referitor la trecerea în ilegalitate a unităților SS — cadrele ofițerești și ostășești. (Datorită veridicității stilului, extrem de „autentic", mirosea de la o poștă a intoxicație, ce-i drept, ticluită cu multă dibăcie. Informația nu-mi inspiră încredere. Deși, pe de altă parte, pe cine ar încerca să dezinformeze ? Tot ce-i posibil.) ;

7. Vifor transmisese numele ofițerilor SS, responsabili cu lichidarea Cracoviei (Cum de izbutise să obțină asemenea date ?) ;

8. Vifor transmisese informații despre colonelul Krauch, din trupele de geniu SS, autorul planului de lichidare a Cracoviei, precum și itinerariile deplasărilor sale ;

9. Vifor transmisese date despre linia fortificațiilor de apărare de pe Oder, care de asemenea erau strict secrete ;

10. Vifor transmisese date despre deplasările unităților de partizani ;

11. Transmisese date despre șapte acțiuni de diversiune împotriva căii ferate care deservește

linia fortificațiilor de apărare, realizate de grupul de luptă al lui Stepan Bogdanov ;

12. Vifor transmisese la centru o radiogramă, utilizînd un cifru necunoscut statului-major de front. Marele stat-major primise radiograma, dar nu dăduse nici o confirmare.

Borodin își dădea perfect de bine seama că, imediat ce va raporta despre arestarea Aniei și despre contactul stabilit de ea cu Berg, agent al serviciul de contraspionaj, și nu un agent oarecare, ci avînd grad de colonel, întreaga activitate a grupului lui Vifor va fi pusă sub semnul întrebării, determinînd o gravă suspiciune, întru totul justificată.

„Bineînțeles, tocmai asta n-au să admită. N-au să înțeleagă. Kobțov gîndește linear : a fost arestată de fasciști ? A fost. Alți patrioți acceptă moartea cinstit, în schimb ea a intrat în combinație cu fasciștii ? A intrat. A transmis la centru o radiogramă de intoxicare ? A transmis. E trădare ? Este. Să fie rechemată și — ei, drăcia dracului ! — internată într-un lagăr de filtrare. Sîntem în război, n-avem timp de zbănțuială, de analizat tot felul de nuanțe. După victorie, o să vedem noi ce-i de făcut. Dar dacă acțiunile ei sînt în folosul nostru ? Asta mai trebuie și dovedit..."

Borodin sublinie cu creion roșu toate punctele pe care le extrăsese pe fila de hîrtie. Ultimul punct — radiograma adresată Marelui stat-major, transmisă într-un cifru necunoscut — îl sublinie și cu creion albastru.

„Poate că răspunsul de la Moscova o va salva pe fată, se gîndi Borodin. Dacă mă vor chema prin

apelul de extremă urgență și-mi vor confirma că grupul lui Vifor a contribuit esențial la acțiunea pe care conta Moscova, în legătură cu neamțul care aterizase la Cracovia, venind de la Berlin, în cazul acesta tabloul se schimbă total. Dacă vorbesc chiar acum cu Kobțov, o expun nu numai pe fată, ci și pe toți cei din grupul lui Vifor..."

Căpitanul Visokovski intră în birou și, așezîndu-se, porni să se pieptene grijuliu, ajutîndu-se și cu mîna — își netezea cu palma părul lucios, puțin cîrlionțat.

— Nu se cade, Leonea, îi spuse Borodin, bărbatul trebuie să-și aranjeze frizura la toaletă. Te dichisești și te fandosești ca o domnișoară într-un foaier de teatru.

— Nu m-am gîndit niciodată la așa ceva.

— Păcat. N-ar strica să mai gîndești, din cînd în cînd, și la treburi dintr-astea.

— Din pricina radiogramei sînteți supărat pe mine ? zîmbi Visokovski. Zău, nu-s vinovat cu nimic. Ania noastră-i o fată ca nici una alta, așa că nu-nțeleg ce s-o fi întîmplat...

— Dar e posibil să nu se fi întîmplat nimic ! Tare mai sîntem vigilenți cu lucrurile simple. Însă cu n-acord prea multă importanță, doar știi prea bine, fiecărui lucru. Bineînțeles, cu condiția să nu fie exagerat de simplu. Pentru că atunci înseamnă că nu-i ceva în regulă !...

— Ați transmis raportul ei la cadre ?

— Mi-e un somn de moarte. Pesemne că se va schimba vremea.

— Asta-i toamna... fir-ar să fie...

— Nu-ți place toamna ?

— O urăsc.

— De ce ?

— Pentru că nu mă pot duce la scaldă.

— Eu unul sînt îndrăgostit de toamnă. Pentru mine, să ştii, primăvara îşi dezleagă baierele în toamnele tîrzii. Anume în toamnele tîrzii. Şi, dimpotrivă, toamnele, iernile, începutul fiecărui an cu tristeţile lui, pentru mine se manifestă din martie, cînd se iveşte primăvara timpurie, iar în păduri susură pîrîiaşele şi zăpada porneşte a se topi.

— Şi totuşi, e ceva care nu-nţeleg.

— Probabil că bătrîneţea. La bătrîneţe le cunoşti pe toate, te chinuie previziunile, ştii dinainte orice, oricum şi oriunde.

— Moscova n-a răspuns încă ?

— Ceea ce-i mai absurd în situaţia de faţă e faptul că nu-i obligată s-o facă. Şi tare mă tem că nu-i preocupă întrebarea noastră. Ba s-ar putea să ne şi dea peste nas : nu vă băgaţi acolo unde nu vă fierbe oala.

— V-aţi şi consultat cu Kobţov ?

— Cel mai scîrbos lucru, continuă îngîndurat Borodin, ca şi cînd n-ar fi auzit întrebarea căpitanului, este să te amesteci în treburile altuia. Ce părere ai ? Fiindcă veni vorba, n-ai un piramidon ?

— Doar aspirină.

Borodin îşi frămîntă fruntea.

— Nu, să ştii că aspirina, cel puţin pentru mine, nu-i bună la nimic.

— Poate sînteţi gripat ?

— Dumnezeu știe. Între altele fie spus, înainte vreme gripa se numea influență. Suna mai frumos. Acum tindem spre lucruri mai simple. Gripă. De ce gripă ? De ce să nu-i zicem fragă ? Sau mură ! „Sînteți bolnav ?“ „Da, știți am mură.“

Visokovski își dădu seama — bătrînul era înfuriat. Așa că rîse stăpînit și porni să caute o cale de-a pleca fără să jignească, politicos.

— I-ai transmis lui Kobțov datele despre foștii prizonieri Stepan Bogdanov, Nikolaev și Novikov ?

— Bineînțeles.

— Și ce-a răspuns ? Știe ceva despre ei ?

— Nimic compromițător. Kobțov a decis: să mai stea în verificare, după aceea se va hotărî ce-avem de făcut cu ei.

— Așa a spus, să mai stea ?

— Așa a spus, tovarășe colonel, să mai stea...

— Ascultă, îl întrebă Borodin, n-ai vrea să pleci cu avionul la ei, ce zici ? Prin radio nu se-nțelege nimic... Dacă într-adevăr învîrt pe-acolo ceva deosebit — atunci înseamnă că nu-i de glumit... Am intrat în legătură, de-aici, cu polonezii și cu statul-major al mișcării de partizani ; trebuie să primim confirmarea acțiunilor diversioniste înfăptuite de Bogdanov. Altminteri, s-ar putea întîmpla să-și atribuie merite strălucite. Ai transmis la Moscova radiograma cu numele comandanților din statul-major al grupului de armate „A“ ?

— Desigur.

— Ce zici. primim mîine răspunsul ?

— Greu de spus.

— De-aia întreb, pentru că-i greu de spus, tuși scurt Borodin, altminteri aș fi tăcut. Cum procedezi cînd dai de necazuri ; îți place să-ți manifești sentimentele pe față, cu înfierbîntare sau le ții în dumneata ?

— Nu mă pot stăpîni.

— Nici eu.

Visokovski declară :

— Îmi place să filozofez în sinea mea. Dacă dau glas gîndurilor mele în gura mare, le pierd numaidecît firul.

„Se ferește băiatul, se gîndi Borodin, ia te uită ce le mai sucește și-nvirtește. Dar înțelege totul, are mintea ageră."

— Ei, nu-i nici un păcat, spuse Borodin, se mai întîmplă și-așa.

— Tovarășe colonel, cînd decolez ?

— Eu n-am făcut altceva decît să te-ntreb dacă nu-ți dă cumva inima ghes să te duci acolo. În ce privește plecarea cu avionul, asta-i o problemă de viitor. Mai așteptăm, ne mai uităm în jurul nostru. Ai ? Cum socotești că-i mai bine ?

— Cred că va trebui să plec la ei, răspunse Visokovski. Altminteri compromitem întreaga operație. Ar fi păcat. Și-apoi, pentru treaba asta, ne mai taie și capul.

— Ai formulat foarte clar situația, spuse Borodin. Ar fi păcat. Și ne mai taie și capul. E limpede, foarte limpede — n-ai ce să mai adaugi...

„Nu, băiatul ăsta n-o să dea fuga la Kobțov să mă toarne, hotărî Borodin, e înzestrat cu minte și nu-i fricos. Numai fricoșii se sperie de fleacuri. Iar băiatul a spus mai întîi «că-i păcat», și-abia apoi și-a amintit de pedeapsa posibilă."

— Dar despre prima ei radiogramă, pe care ați transmis-o la Moscova, le-ați comunicat că-i un text de „intoxicare“ ?

— Nu chiar atît de categoric. Le-am comunicat că materialul, după noile date transmise de acești agenți, Vifor și Ania, s-a dovedit a fi o dezinformare, ticluită anume în acest scop de dușmanii noștri. Acum mă mai întrebi de Kobțov, și pentru a treia oară ?...

— Renunț.

— Tardiv. Adineaori încă nu eram hotărît, în sinea mea, cum să procedez mai corect.

— Și-acum ?

— Acum m-am hotărît să cuget ; cînd ar fi mai potrivit să te expediez la Vifor ?...

Visokovski zîmbi subțire și întrebă :

— Interesele operației cer să nu rămînă nici un martor, aici-lîngă dumneavoastră, la statul-major ? Despre radiogramă știm numai noi amîndoi...

Borodin încruntă din sprîncene și-i răspunse :

— Halal de tine, n-am ce zice. Ai nimerit drept la țintă. Să știi, înainte de război, mă socoteam umilit cînd trebuia să acopăr cu-o minciună o acțiune justă. Se vede că birocrația, în primul rînd, are grijă să devină aliatul celor care luptă împotriva ei. Din păcate, Kobțov nu ia aproape deloc în seamă variațiile gradului de încredere. Eu — le acord toată atenția.

— Sînt gata să plec și mîine la Vifor, spuse Visokovski. Cred că, la fața locului, toate lucrurile se vor clarifica mult mai lesne.

— O să stabilim împreună data plecării. Nu trebuie să ne grăbim. Agentul de informații se grăbește doar o singură dată...

— Cînd anume ?

— Cînd va sosi clipa decolării, am să-ți spun la ureche, pe aerodrom, îi răspunse Borodin. Hai să întocmim radiograma.

Vîsokovski luă tocul și privi la Borodin. Acesta își frămîntă buzele îmbătrînite și învinețite, oftă, dădu nedumerit din umeri, și porni să dicteze :

— Stabiliți cu exactitate toate datele colonelului : anul și locul nașterii, rubedeniile, dacă a fost în URSS, funcția, locul de muncă. Comunicați-le numaidecît. Imediat după recepționarea lor, le voi raporta comandamentului. Borodin.

Vîsokovski își notă pentru sine, cu cîtă șiretenie formulase bătrînul textul radiogramei — nu făcea nici un fel de avansuri, dar, în același timp, aproba continuarea activității grupului, al cărui radiotelegrafist se compromisese, judecînd după regulamentele în vigoare.

„Să-l întreb, se gîndi Vîsokovski, dacă-și dă seama ce se va întîmpla cu el în cazul cînd se va petrece ceva grav la Cracovia ? Deși, bineînțeles, știe ce-l așteaptă. De aceea și dictează astfel. Dar înțelege oare că și eu voi păți același lucru ? Pesemne că da. De-aia pomenea despre variațiile gradului de încredere. Aș fi cel mai nemernic dintre nemernici, dacă mi-aș închipui, chiar și pentru o clipă, că Ania ar fi putut deveni într-adevăr o tîrfă fascistă. Nu se poate construi o societate bazată pe încrederea în om, întemeindu-ne totodată pe-o totală neîncredere în el."

— Cînd vine colonelul Melnikov ? întrebă îngîndurat Borodin.

Melnikov era comandantul SMERŞ-ului, Direcţia contraspionajului militar de front. Cinci ani trăise ilegal în Germania, doi ani luptase în Spania, iar după lagărul din Kolîma, în cele dintîi zile ale războiului, se întorsese din nou pe front ca reprezentant al Cekăi.

Borodin, vreme de doi ani, fusese adjunctul lui Melnikov la Madrid şi Barcelona, în serviciile de spionaj militar. Melnikov zăcea la spital, măcinat de-o tuberculoză. Totuşi, cineva pomenise că săptămîna viitoare se va înapoia la statul-major. Cu el, Borodin putea sta de vorbă de la om la om, ca şi cum ar fi vorbit cu sine.

— Se spune că-i este mai rău, răspunse Vîsokovski. Cei de la Ceka au fost alaltăieri să-l viziteze, scuipa sînge.

— Uite ce... Cheamă o maşină. Ne ducem la el. După părerea mea — asta înseamnă să iei o hotărîre.

ZBORUL DE NOAPTE

Radiograma lui von Stirlitz, în privinţa „V"-ului, transmisă de Ania la Moscova, fusese numaidecît comunicată locţiitorului şefului Marelui statmajor al RKKA, generalul Antonov. Acesta, la rîndul lui, datorită excepţionalei ei importanţe, o remise lui Poskrebîşev, secretarul lui Stalin.

Pesemne că Poskrebîşev îi vorbise ceva lui Stalin deoarece dimineaţa, cînd Antonov venise la statul-

major, Comandantul suprem îi spuse, susținîndu-și vorbele cu-o largă mișcare de mînă, după cum îi stătea în obicei :

— Dacă n-avem de-a face cu o cacialma, informația este serioasă din două motive : în primul rînd, din punct de vedere al perspectivelor — atît militare, cît și politice, și nu pentru viitorul apropiat, ci, în principal, pentru viitorul mai îndepărtat. Și, în al doilea rînd, reprezintă o temă de discuție cu Churchill.

Stalin privi la Antonov pe sub pleoapele-i grele, niței tumefiate — îi plăceau comandanții militari înalți, — zîmbi subțire cu surîsul lui straniu, și adăugă, oarecum bănuitor :

— Dacă artileria este dumnezeul războiului, construcția de rachete este Christosul păcii. Dar, pesemne că șeful propagandei noastre n-o să-mi ierte această formulare : poartă în sine o nuanță de ploconire în fața dumnezeirii. Și nici ateii n-au să mă blagoslovească.

În aceeași zi, serviciul de informații al Marelui stat-major luă legătura cu forțele aeriene. Era neapărat necesar ca, încă în cursul zilelor următoare, să se realizeze contactul cu partizanii polonezi din detașamentul „Șoimii" și cu agenții sovietici de informații din grupul „Vifor", lansat la Cracovia. După aceasta, patru agenți de informații de la Marele stat-major trebuiau să decoleze cu un „Douglas", de pe aeroportul de la Lvov, și să aterizeze în spatele frontului, la nemți, pe un teren dinainte pregătit de partizani, și să încarce la bord

racheta lui Wernher von Braun, pentru a o duce numaidecît la Moscova.

Din partea lui Pszymansky și Bogdanov : „În sectorul 44, pe un teren marcat prin opt focuri dispuse în semicerc, cu un triunghi la mijloc, începînd de mîine, așteptăm în fiecare noapte aterizarea voastră."

Din Lvov, din partea grupului special al Marelui stat-major al RKKA, către Pszymansky și Bogdanov : „Avionul va sosi vineri, între 23 și 23.30".

Din partea lui Pszymanski și Bogdanov : „Rugăm amînați zborul de vineri. Ploile de toamnă au deteriorat terenul de aterizare. Decolați după duminică. Pregătim terenul de rezervă, cu strat de nisip".

Din Lvov către Moscova : „Pszymansky și Bogdanov transmit că, din cauza ploilor de toamnă terenul de aterizare nu mai corespunde. Pregătesc un teren de rezervă, cu strat de nisip. Roagă amînarea zborului pentru săptămîna viitoare. Așteptăm indicații".

Deoarece ofițerul de serviciu de la Marele stat-major știa că problema rachetei fusese raportată la Kremlin, Comandantului suprem, iar generalul Antonov se afla la Stalin, de la Marele stat-major se telefonă la statul-major al Comandamentului suprem.

Ofițerul de serviciu. — Tovarășe Gorbaciov, raportează locotenent-colonelul Savin de la Marele

stat-major. S-a primit o radiogramă urgentă din Lvov.

Gorbacev. — Transmiteţi-mi-o.

Ofiţerul de serviciu. — Grupul „Racheta“ cere indicaţii : terenul de aterizare al partizanilor este deteriorat din cauza ploilor. Se exprimă temerea că aterizarea ar fi acum riscantă. Roagă amînarea zborului pentru săptămîna viitoare.

Gorbacev. — Raportez imediat tovarăşului Poskrebîşev.

Peste zece minute, colonelul Gorbaciov care era de serviciu la cabinetul de aşteptare al lui Stalin, sună la Marele stat-major şi comunică :

— S-a emis părerea că amînarea zborului nu-i oportună.

— Adică, zborul să fie îndeplinit ?

— Îţi repet : s-a emis părerea că amînarea zborului nu-i oportună...

— E-n regulă, tovarăşe Gorbacev. Cu bine.

— Cu bine.

Radiograma Moscovei către Lvov : „Operaţia «Racheta» trebuie realizată neîntîrziat, fără a se mai amîna pe duminică“.

Din Lvov către Pszymansky şi Bogdanov : „Rugăm comunicaţi posibilităţile de aterizare, oricare ar fi ele“.

Din partea lui Pszymansky şi Bogdanov : „Terenul de aterizare este pregătit, dar nu garantăm reuşita“.

Din Lvov : „Decolăm astăzi, la ora stabilită".

Pszymansky şi Bogdanov stăteau culcaţi pe nişte vreascuri. Dinspre pămînt trăgea a frig, totul sugera apropierea primelor geruri. Cerul nu mai avea luminozitatea din nopţile precedente, însă stelele străluceau extrem de viu. Nu mai băteau în albastru, ci într-un verde pregnant, pesemne din pricina promoroacei.

— E-o prostie, Pszymansky, putem pierde totul, din cauza a două zile.

— Centrul ştie mai bine ce-i de făcut.

— De ce ? se miră el. Noi sîntem cei care ştim mai bine.

— Noi — cu devla noastră, răspunse Bogdanov, ei — cu-a lor.

— Totuşi este o prostie.

— N-ai un chibrit ?

— Poftim.

— Bune chibrite mai au nemţii.

— Ba-s proaste. Îs din carton. Te arzi la degete cu ele. Cînd sosesc ?

— Acuşi trebuie să apară.

— Peste trei ceasuri ai să fii la ai tăi, zîmbi în întuneric Pszymansky, şi tot pe întuneric simţi, fără să vadă, că zîmbeşte şi rusul.

— Nu-mi vine a crede, spuse Bogdanov.

— Bate-n lemn.

— De unde să iau lemn ?

— Nu stai culcat pe el ?

— Am bătut. Mi se va împlini dorinţa ?

— Fără îndoială.

— Ia taci...

— Se-aud ?

— Cred că-s ei. Luminează cadranul ceasului.
— Imediat.
— Ei sînt. La tanc. Au sosit.

Pszymansky se sculă de pe mormanul de vreascuri, se lovi cu-o joardă peste turcatca cizmei și ordonă :

— Aprindeți !

Rugurile se înălțară spre cer, cu limbi ascuțite de flăcări albe. Stepan Bogdanov simți cum tremură din toate mădularele : va încărca rechinul ăsta cu aripioare scurte și are să zboare spre casă cu băieții lui, apoi o să-l viziteze pe bătrîn, măcar o zi, și după aceea se va întoarce pe front și va vorbi rusește, și nu va mai șopti doar în sinea lui „Pentru patrie !", ci va striga aceste cuvinte din toată puterea plămînilor, și nu se va mai furișa noaptea pe străzile întunecate, ca un hoț, și nu va fi nevoit să vorbească băieților, căutînd mereu împrejur, și va învăța să rîdă din nou, și va visa iarăși despre ce-avea să fie, și nu-și va mai face zile amare pentru ceea ce a fost

Dînd dezordonat din mîini, Jurek se apropie de Pszymansky călare pe un jugan înspumat. Chipul îi tresălta. La început, Bogdanov își închipui că pe fața băiatului dănțuiau flăcările rugurilor. Dar în curînd își dădu seama că tremurau și genunchii ciolănoși ai flăcăului, care se sprijinise de pîntecul calului. Și înțelese numaidecît că se întîmplase ceva.

— Auziți ? ! Pe șosea trece o coloană de tancuri. Două din ele s-au și oprit, spuse în șoaptă Jurek, cu glas spart.

Bogdanov auzi și el huruitul înăbușit: șoseaua se afla la vreo trei kilometri de ei ; o jumătate de

ceas de mers pe jos, iar cu tancurile maximum zece minute.

Pszymansky începu să facă semne cu mîna şi să strige :

— Stingeţi focurile !

Dar, între timp, avionul trecu pe deasupra capetelor lor, vîjîind sălbatic şi îndreptîndu-se spre locul de aterizare.

— Nu se poate ! Nu se poate ! răcni Bogdanov. Se vor izbi de pămînt !

— Stingeţi focurile ! strigă iarăşi Pszymansky, dar de data aceasta ceva mai încet. Stingeţi-le !

Dar nu mai apucară să le înăbuşe : de undeva, din beznă, spintecînd negura nopţii cu botul lui verde, „Douglas"-ul se apropia de ruguri. Se deschise o uşiţă, şi din avion sări un zdrahon mătălălos, în combinezon de zbor.

— Salutare, fraţilor, rosti el în întuneric, de-abia am izbutit să aterizăm...

— Mai încet... — spuse Pszymansky, deşi aviatorul vorbea aproape în şoaptă, în ciuda faptului că nici nu putea fi auzit din pricina motoarelor în mers. Mai încet. Nemţii-s aici !

Încărcau racheta demontată, de parcă ar fi fost nişte roboţi ; ţepeni şi ascultînd încordaţi, temători, fiindcă cel mai îngrozitor lucru ar fi fost să auzi, în aceste clipe, huruitul tancurilor şi să le vezi ivindu-se pe terenul de aterizare îmbăltit de apele ploilor din zilele trecute.

— La ce distanţă sînt ? îl întrebă aviatorul pe Bogdanov.

— Aproximativ trei kilometri.

— Să fie vreo razie ?

— Nu știm nici noi.

— Băgați-o încet, cu grijă, fraților, că rupe ușa, spuse aviatorul, explicîndu-le ceva, prin gesturi, piloților care-și lipiseră chipurile de plexiglasul cabinei de comandă.

— Cîți sînteți ? întrebă Stepan.

— Șase. Dumneata ești Bogdanov ?

— Da.

— Cîți oameni ai cu dumneata, din grupul de la Cracovia ?

— Patru.

— Bun. Mi-era teamă că sînteți mai mulți, atunci nu-ncăpeam.

După ce „V"-ul fu vîrît în fuselajul avionului și fixat cu cabluri de oțel, aviatorul spuse :

— Ei, acuși repede, fraților. Luați-vă rămas bun — și plecarea.

Dar nimeni nu mai apucă să-și ia rămas bun. Din vîlcea țîșniră luminile farurilor : înaintau tancurile, iar după ele pîlcuri de soldați. Bogdanov privi la Oszymansky. Acesta-i spuse :

— Ține minte : strada Marszalkowska, nr. 9, apartamentul 8, pe maică-mea o cheamă pani Maria.

Și, mutîndu-și automatul în dreptul pieptului, exclamă :

— Decolați !

După care, plecîndu-și înainte trupul, alergă împreună cu restul de partizani în întîmpinarea farurilor care se apropiau din ce în ce mai mult, și-a huruitului mereu crescînd al motoarelor de tancuri.

Avionul vira și, ambalîndu-și anevoios motoarele, porni să-și ia avînt, smulgînd bulgări negri de pămînt ud. Dar pe măsură ce înainta, cu atît mai deznădăjduit urlau motoarele și zdrăngănea încărcătura din fuzelaj, cu atît mai limpede înțelegeau și piloții, încremeniți în cabină, și Bogdanov, care se agățase de-un cablu, și oamenii lui culcați la podea, că avionul nu se putea desprinde, datorită pantei în care se angajase și roților care se afundaseră în noroi. Avionul n-avea suficientă putere pentru decolare. Nu le mai rămînea decît o singură șansă — să vireze aparatul, micșorînd turația motoarelor, și să încerce a decola în direcția opusă, pe coborîșul pantei.

Dar dintr-acolo înaintau tancurile și soldații.

Piloții încercară să întoarcă aparatul, dar avionul nu se mișca din loc. Roata din stînga se blocase în terenul moale. Motoarele urlau înfuriate. Un vînt de deznădejde biciui chipurile tuturor. Aviatorul care sărise primul pe pămînt, la aterizare, fugi prin fuselaj, străbătîndu-l în toată lungimea, deschise ușița, se uită la trenul de aterizaj, înjură de mama focului, și alergă îndărăt, bocănind cu cizmele, spre cabina de comandă.

Stepan se desprinse de la locul său, se duse după el și, deschizînd ușa, întrebă :

— Aveți grenade antitanc ?

Unul din piloți se întoarse, îl privi atent și spuse :

— Trei. În lada de-aici.

Stepan luă grenadele lunguiețe, se înapoie la oamenii lui și le comandă :

— Ajutați-i să-și dezgroape roata, n-ai ce-i face.. Iar eu am să-ncerc să-i rețin pe nemți.

Bogdanov sări pe pămîntul ud, rece și alergă în întîmpinarea urletului motoarelor de tanc. Alerga și striga în bezna străpunsă de împușcături :

— Haideți înapoi, tovarăși ! La avion ! Trebuie împins ! S-au blocat roțile ! Trebuie dezgropate ! Roțile ! Roțile !

Striga într-una numai acest singur cuvînt, ca un descîntec, striga către cei care stăteau culcați pe iarbă, lîngă mitralieră, către cei care alergau de la un copac la altul, iar oamenii porneau îndărăt, spre avion, în vreme ce Bogdanov fugea în întîmpinarea tancurilor ce se apropiau. Le distingea siluetele întunecate, prăbușindu-se prin gropane și iarăși cățărîndu-se, tîrîndu-se încăpățînate în direcția terenului de aterizare. Stepan se ghemui, îngenunche, apoi se furișă spre namilele de fier. Se temea nespus să nu-l nimerească vreun glonț rătăcit, tocmai acum cînd avea asupră-i grenadele. Atunci tancurile vor răzbi pînă la terenul de aterizare și totul se va sfîrși. De aceea se tîrî, lipit de pămînt, apoi se ridică și-aruncă o grenadă sub primul tanc. Se produse explozia, străfulgerînd cu o flacără uriașă, de un roșu întunecat. Proiectoarele de mînă tresăriră, țăcănitul automatelor se înteți, devenind neîntrerupt și mai șuierător. Al doilea tanc continuă să înainteze. Stepan privi în jur : dar în beznă nu fu în stare să zărească avionul, și nici nu știa că acesta pornise să-și ia avîntul, nu-i mai auzea urletul încordat al motoarelor, deoarece chiar în fața lui se afla tancul. Nu-i trebuia mai mult de-un minut, ca să ajungă la terenul de aterizare. Stepan aruncă cea de-a doua grenadă. Dar tancul continuă să se tîrîie înainte. Atunci Bogdanov scoase un țipăt de jale,

deznădăjduit, îmbrățișa grenada lunguiață, strîngînd-o la piept, și se aruncă de-a curmezișul tancului. În ultima clipă, auzi din spate vîjîitul motoarelor avionului și-și dădu seama că aparatul se desprinsese de pămînt, vru să arunce grenada, dar alunecă și căzu, se ghemui, simți un miros puternic de motorină, apoi chiar lîngă el fierbințeala motorului, iar după aceea fu orbit de o explozie uriașă, roșie ca para focului. Și-asta fu tot.

Aviatorul intră în cabina de comandă la tovarășii lui și, scoțîndu-și casca, spuse :

— Ni s-a rupt trenul de aterizaj. Va trebui să luăm contact cu solul fără el, pe burta avionului. Transmite la Lvov. Nu cumva să explodeze drăcia asta de mașinărie. Ar fi păcat să ne înecăm ca țiganul la mal...

CANDOAREA DISPERĂRII

De obicei, dictatorii își imaginează că-s unicii clarvăzători, pe cînd, în realitate, nu-i exclus să fie complet orbi, mai ales în momentul scăderii autorității lor. Democrația presupune onestitate în aprecierea unei situații, regimul de dictatură personală nu presupune nimic, în afara profețiilor dictatorului, ci subordonează caracterul obiectiv al fenomenelor, concluziilor lui subiective, lipsite de sens.

În toamna anului 1944, cînd dictatura hitleristă era încleștată din ambele părți în menghina de oțel a aliaților, prăbușirea celui de al III-lea Reich părea inevitabilă tuturor observatorilor obiectivi.

Hitler, dimpotrivă, considera toamna anului 1944 ca momentul de început al unei noi ere — o eră ce nu mai putea zăbovi, cea a victoriei definitive asupra bolşevismului stalinist şi a plutocraţiei americane.

La 12 octombrie, la Cartierul general al lui Hitler, fuseseră convocaţi Guderian, Keitel, Jodl, von Rundstedt, Model şi Himmler. Ofiţerul de serviciu de la radiorecepţie transmitea comunicatul de pe frontul occidental : trupele aliate ale generalului Hodges, străpungînd apărarea germană, intraseră în periferiile oraşului Aachen.

Hitler se deplasă înfrigurat prin uriaşul său birou, frecîndu-şi din cînd în cînd mîinile, apoi încremeni îndelung asupra hărţii operative şi, spre surprinderea tuturor, porni să rîdă.

Hitler. — Ce să facem, domnii mei. Se vede că paradoxul este un rezultat al putrefacţiei intelectualiste, numai atunci cînd n-are la bază un ţel — un ţel verificat din vreme, întrevăzut şi orientat fără greş. În consecinţă, paradoxul pe care îl veţi auzi acuma, din punctul meu de vedere poartă în sine acea doză de optimism ce ne va însoţi permanent în următoarele luni de lupte glorioase. În ceasul cînd americanii şi englezii au pătruns în Aachenul nostru german, şi-au şi semnat condamnarea la înfrîngere. Şi tocmai în ziua aceasta — vă rog pe toţi să reţineţi data de 12 octombrie — vreau să vă aduc la cunoştinţă planul victoriei. Aşteptam ziua aceasta, aşteptam ca ultimul soldat german să părăsească teritoriile inamice, aşteptam ca linia frontului să se unească cu hotarele patriei. Ziua aceasta a venit. Numai acum, cînd nu mai sîntem nevoiţi să ne temem de

scurgerea informațiilor prin francezi, belgieni, olandezi și alte deșeuri fără valoare rasială, numai acum, cînd fiecare copac ne este aliat, iar fiecare casă — un bastion, numai acum putem da lovitura finală descompuselor democrații din apus, cu toată puterea de care este capabilă Germania.

Vă rog să vă amintiți, unde și cînd s-a prăbușit Franța în 1940 ? Să nu-mi spuneți că la data căderii Parisului — ar fi o prostie. Eu afirm că prăbușirea Franței s-a produs în ziua și ceasul cînd am străbătut regiunea Ardennes, cînd am lăsat fortificațiile de apărare franceze de ambele părți ale brești noastre nimicitoare ca pe niște neputincioase sperietori medievale, inspirînd teamă numai copiilor cu imaginația aprinsă.

Și-acum, cînd ne despart patru ani de la această victorie, vom repeta operația din Ardennes. Aici, în pădurile acestei regiuni, vom zdrobi forțele unite ale anglo-americanilor, le vom dispersa și le vom lichida pe rînd, una cîte una.

Von Rundstedt. — Mein Führer, intenționați să propuneți ofensiva din Ardennes cu țelul de a restabili linia Siegfried și, astfel, să creați din nou un val de fortificații occidental ?

Hitler. — Rundstedt, îți lipsește total viziunea strategică a problemei. Ceea ce propui dumneata dovedește o gravă miopie. Te solicit să privești înainte și să întrezărești victoria ! Aachen ! ? Îmi este penibil să te-ascult ! Antwerpen ! Da, da ! Antwerpen ! Principala bază a americanilor și a englezilor, port pe care dacă izbutim să-l cucerim, înseamnă că le tăiem orice posibilitate de aprovizionare. Izolăm patru corpuri de armată, mai la nord de Ardennes, și atunci îi nimicim în

încercuirea creată! Apelul meu de anul trecut: să transformăm fiecare oraș, fiecare sat, fiecare casă din răsărit într-o cetate, deși a stîrnit rezistența pasivă a unor militari, s-a justificat, totuși, și încă strălucit! În clipa de față, frontul de est e stabil. Avem un răgaz: pînă ce bolșevicii își pregătesc ofensiva de iarnă, avem tot timpul ca-n toamnă să-i lichidăm pe aliații din occident. Și vor da bir cu fugiții. Și-atunci eu am să fiu cel care am să dictez condițiile de pace, iar nu ei mie, după cum urlă descreierații și orbii lor de propagandiști! Unei armate înfrînte îi sînt necesare cel puțin trei-patru luni ca să-și vină în fire. Pe vreme de iarnă, cu mult mai mult. Și aici mai trebuiesc adăugate năravurile înrădăcinate în rîndurile forțelor occidentale: soldatul lor nu luptă pînă ce nu i se asigură zece mii de dolari, pînă ce nu-și construiește un adăpost cald, pînă ce nu i se aduce pe tavă cafea braziliană și biscuiți de la Washington. Eroismul lor trebuie asigurat din toate punctele de vedere! Eroismul soldatului german este generat de idealuri, de credință și de năzuințe curate. Așadar, Model, ești numit comandantul contraofensivei din Ardennes, în calitate de conducător unic al grupului de armate „B". Iar dumneata, Rundstedt, ca adversar al planurilor mele în această problemă, ești numit responsabil cu reușita acestei ofensive și preiei asupra dumitale întreaga comandă operativă. Vă dau treizeci și două de divizii de prim rang; cu ajutorul lor veți aduce națiunii germane victoria. Toate pregătirile trebuiesc îndeplinite acum, fără să se mai

aştepte sosirea verii cînd ar putea fi paralizate de aviaţia inamică. Toţi comandanţii, care în funcţie de atribuţiile lor vor fi la curent cu planul ofensivei, sînt obligaţi să semneze un angajament special pentru păstrarea acestui secret de stat — amănuntele vi le expune Reichsführerul SS. Legăturile scrise dintre comandanţi se vor realiza numai prin curieri. Trupele trebuieso deplasate spre regiunile de pornire la ofensivă numai în noaptea declanşării acesteia. Asta-i tot, domnii mei. Rog să mi se prezinte planul detaliat al operaţiilor, în cel mai scurt timp.

Şi, fără să mai privească la cineva, Hitler ieşi din uriaşul său birou. Von Rundstedt se uită la Himmler. Acesta era aplecat asupra hărţii, tuşea şi-şi freca mîinile mici şi frumoase, ca şi cum i-ar fi fost îngheţate. .

Himmler. — Nimicind occidentul, vom obţine răgazul necesar pentru a da lovitura de graţie în Est. Şi dacă înfrîngem inamicul pe frontul de Est înseamnă că-l împingem pe bolşevici îndărăt spre graniţele lor, iar înfrîngerea celor din Vest înseamnă îngenuncherea lor.

Rundstedt. — În această privinţă, în imnul naţional al englezilor se exprimă un alt punct de vedere : „Nu, nu, niciodată englezul nu va fi rob...“

Himmler. — Imnurile sînt scrise pentru a fi cîntate. Luptele se poartă cu alte ţeluri, despre care, cel puţin unul, pot să spun că-i schimbarea textelor acestor imnuri. La revedere, domnii mei. Heil Hitler !

VÎNĂTOARE DE IEPURI

Vifor şi Kolea aşteptau la liziera pădurii. Revărsarea zorilor abia se încumeta să-şi dea la iveală chipul : crengile înnegrite, desfrunzite ale plopilor căpătau o culoare trandafirie, alcătuind o dîră roşiatică deasupra pădurii. Bolta cerului era plumburie, noaptea mai stăruind pe înălţimile ei. Pădurea amorţise, învăluită de liniştc — aşa cum se întîmplă toamna, după primele brume, cînd pămîntul porneşte să îngheţe peste noapte, iar zăpezile încă nu s-au aşternut.

Vifor pipăi încrustaţiile de argint de pe puşca sa şi spuse :

— Arma ta e totuşi mai bună, deşi n-are ferecăturile astea preţioase.

— De ce ?

— Fiindcă-i de calibru 12. Nu-mi plac puştile de 16. Sînt mai nimerite pentru cucoane. N-au destulă putere.

— Cînd am împlinit şaisprezece ani, maică-mea mi-a dăruit o puşcă de vînătoare calibrul 16. Aşa că sînt obişnuit cu ele.

— Ţi se potriveşte arma pe care-o ai ?

— N-are importanţă.

— Ia dă-mi-o, s-o-ncerc şi eu.

Vifor luă puşca lui Kolea, şi o duse de cîteva ori la umăr, apoi spuse :

— Pentru mine, patul îmi vine cam scurt.

— Ce se-aude cu Ania ?

— Cam prost.

— Pleacă ?

— Încă nu.

— Borodin tace ?

— De ce să tacă ? Aşteaptă.

— Am pregătit totul pentru Kraucli.

— Ai vorbit tocmai la vreme.

— Şi de gazdă i-am făcut rost.

— Îţi dai seama, nu-i un oareşicare, ci ofiţer SS, spuse îngîndurat Vifor. Mi-e teamă de esesişti, zău aşa.

— Mi-a explicat von Stirlitz, se bîlbîi Kolea. Dacă-i vorba de-un cadru SS sau de-un militar trebuie să te temi. Dar dacă avem de-a face c-un specialist civil, mobilizat la SS, atunci există ceva şanse. Înţelegi, SS-ul reprezintă, pur şi simplu, paza partidului, nu-i în stare de nimic altceva, decît să păzească, să împuşte şi să ardă în crematorii. Au încorporat în SS minţile cele mai reduse şi fanatice. În 1922, Himmler avea numai două sute şi cincizeci de esesişti. După declararea războiului, au început să recruteze în SS ingineri, profesori, muncitori. Aceştia se pricep să şi lucreze, nu numai să ucidă. Ai cum să-i strîngi cu uşa, deoarece mai şi gîndesc din cînd în cînd.

— Nu-i el ? întrebă Vifor, arătînd cu capul la un om cu pălărie de vînător, care-şi încărca puşca din mers, în vreme ce urca poteca dinspre drum.

— El e, răspunse Kolea. Nu l-ai cunoscut ?

— Ba da.

Berg se apropie de ei şi le spuse :

— Mi-aţi cerut să vin la voi, în pădure, de unul singur. Am venit. Bună ziua.

— Bună ziua.

Vifor se ridică şi-i întinse mîna lui Berg. Se salutară, strîngîndu-şi mîinile. Apoi Berg îl salută

și pe Kolea. Stătură cîteva clipe, examinîndu-se reciproc, apoi Berg întrebă :

— Să predau arma ?

— Vei avea destul timp, îi răspunse Vifor, deocamdată să mergem în pădure, după iepuri.

— Încă nu-i sezonul, răspunse Berg, n-o s-avem ce vîna. Mai ales fără ciine. Totuși, n-am nimic împotrivă. Să mergem.

Și plecară tustrei în pădure. Vifor și Berg păşeau înainte, în timp ce Kolea rămase în urma lor, să stea de pîndă, pentru a asigura acoperirea. Zăbovi vreo cinci minute la liziera pădurii, ascuns după un copac, să-şi dea seama dacă nu-s urmăriți. Verdeața cîmpului, nițel colbuită de-un spic de zăpadă, bătea în albăstrui. Cerul se luminase, devenind străveziu, iar la orizont, dincolo de pielea nopții încă tulburi, se bănuiau cearcănele toamnei timpurii.

„Dacă a venit cu oamenii lui, aceştia ar trebui să se ivească acum, se gîndi Kolea, uitîndu-se la ceas. Trebuie să fi înțeles că-n pădure le-am scăpat din mînă. Numai de n-or fi avînd ciini de urmărire. Dar și ăştia nu-s buni de nimic. De-aia i-am fixat aici locul de întîlnire, fiindcă pretutindeni sînt numai pîraie, iar mai încolo un masiv păduros de sute de kilometri, unde nu ne pot încercui. Nu mai încape nici o îndoială, a venit singur."

Kolea o porni la iuțeală pe urma lui Vifor ; se înțeleseseră mai dinainte în privința drumului pe care-l va apuca : prin gropane, strecurîndu-se prin mestecăniș, iar apoi pe coastele dealurilor, acoperite de ierburi înalte și veștejite, bătute de brumele nopților.

Berg prinse să povestească :

— Am fost de cîteva ori la vînători de iepuri în Rusia. Însă la noi sînt mult mai îmbelşugate.

— Vorbeşti foarte bine rusește.

— Am absolvit Universitatea din Moscova, așa că nu-i nimic de mirare. Puteți transmite la centru : din 1933 și pînă în 1935 am activat la Moscova, pe lîngă atașatul militar, sub numele de Schmalschleger. Notați-l, e un nume greu de reținut

— Nu-i nevoie. Am să-l reţin. Cînd aud nume dintr-acestea, lungi, îmi amintesc de Mark Twain.

— De ce ?

— Twain scria că unele cuvinte germane, dacă te uiți la ele mijindu-ți ochii, îți apar sub forma unei șine fără sfîrșit.

— Are haz.

Se opriră, auzind în urma lor trosnet de vreascuri : era Kolea care ieșea din desiș.

Berg îl întrebă :

— Ați verificat dacă n-am venit însoțit de „umbre" ?

— Nu, răspunse Kolea, pur și simplu am rămas în urmă pentru a-mi face nevoia mică.

— Nu încercați să amăgiți un agent de informații, spune Berg oftînd. În rolul pe care i-l pregătiți, puteți să-i cereți orice manieră de interpretare, numai nu-ncercați să-l amăgiți. Niciodată. Sper că nu recrutați agenți dintre reduși mintal. Iar un agent isteț pricepe numaidecît orice, și va începe să aibă bănuieli. Spionajul prilejuiește și asemenea situații, cînd un fost inamic poate deveni cel mai folositor prieten.

— Ai nevoie de-un iepure pentru a-ţi stabili alibiul ? — îl întrebă Vifor.

— Mi-e indiferent. Iepurele reprezintă un alibi destul de relativ, deoarece este mort, şi chiar dacă ar fi în viaţă, tot îşi va ţine gura.

— Just, spuse Vifor, şi-şi căută ţigările, înseamnă că-i cazul, după cum se spune, să luăm taurul de coarne.

— Numai că înainte de asta, haideţi să discutăm condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească taurul, propuse colonelul, şi Kolea observă că Berg pălește la chip şi se încruntă.

— Formulează-le dumneata, răspunse Vifor, sîntem gata să te-ascultăm.

— După cum vă daţi seama şi singuri, nu-mi trebuiesc bani. Doar de-un singur lucru am nevoie : o garanţie cu greutate că, după terminarea războiului, voi fi lăsat în pace să trăiesc la casa mea. Nu-mi trebuie nimic altceva.

— Adică, te interesează numai rămînerea dumitale în viaţă ?

— Oare pe dumneavoastră nu vă interesează să scăpaţi cu viaţă ?

— Este o problemă cam complicată, răspunse Vifor.

— Oricît ar fi de complicată, totuşi nu-i cazul să ne amăgim singuri.

Kolea interveni şi el :

— De fapt, este destul de clar, problema asta nu poate reprezenta o temă de discuţie.

— Noi îţi garantăm viaţa şi libertatea, făgădui Vifor.

— Stop. Nici asta nu-i o discuţie în regulă. Nu ştiu cine sînteţi, nu-mi sînt cunoscute împuterni-

cirile dumneavoastră, şi nici nu ştiu la cine să apelez în momentul cînd bolşevicii vor accepta capitularea noastră.

— Goebbels promite zdrobirea ruşilor încă în anul acesta.

— Convorbirea noastră capătă un caracter neserios. Ideologia n-are nici o relaţie cu spionajul.

— Ei, asta depinde de unghiul din care priveşti lucrurile.

— Bine, spuse Vifor, păşind agale mai departe prin mestecănişul tăcut şi plin de măreţie. Bine. Pesemne că dumneata ai dreptate. Avem nevoie să ne transmiţi planul fortificaţiilor de apărare de pe linia Oder-Vistula. Dacă n-ai posibilitatea să ne faci rost de acest plan, ajută-ne să punem mîna pe unul din ofiţerii SS, mai importanţi, din unităţile de geniu.

— Pe Krauch, de exemplu, adăugă Kolea, rupînd un fir de iarbă veştedă. Se spune că vizitează cel mai des linia de apărare.

— Krauch se ocupă de alte probleme.

Vifor şi Kolea îşi interpretaseră la perfecţie rolul, în desfăşurarea convorbirii. Acum aşteptau reacţia lui Berg. Îşi dădeau seama că Berg, mai mult ca sigur, n-avea de unde să presupună că le erau cunoscute problemele strict secrete ale statului german. Iar dacă se dovedea că le cunoşteau, Berg trebuia să tragă concluzia că, de la Cartierul general al Führerului, se transmiteau informaţii, ceea ce colonelul însă nu-şi putea îngădui să creadă. În această problemă, Kolea fusese ajutat de taică-său. Acesta îi explicase specificul militarului german, pe care-l cunoştea de minune: excelent iniţiator în privinţa problemelor aflate

la dispoziția lui, organizator extrem de dotat al subordonaților săi, dar complet lipsit de imaginație întru intuirea cauzelor generatoare ale unui ordin emis de comandantul lui suprem. De aici și imposibilitatea de a admite, chiar și în gînd numai, că ar exista oameni la Cartierul general, sau în imediata apropiere a acestuia, capabili să transmită informații strict secrete, de resortul Gestapoului (și nicidecum al armatei !), organelor de spionaj bolșevice.

Berg își dăduse seama că atentatul împotriva lui Hitler nu fusese organizat de spionajul bolșevic sau de cel american, ci de cei care se zbătuseră să salveze țara de invazia sovietică. În consecință, judeca el, nu generalii ar fi putut transmite Moscovei această informație capitală. Dar nici altcineva. Gestapoul și SS aveau efective verificate și răsverificate, personal de Himmler. Deci, despre misiunea lui Krauch, acești agenți ruși n-aveau de unde să știe și nici nu vor putea afla vreodată ceva.

Însă, pe de altă parte, cînd auzi pomenindu-se numele lui Krauch, Berg își aminti numaidecît că acest colonel SS execută niște dispoziții speciale ale Cartierului general, fără nici o legătură cu fortificațiile de apărare. Care anume era misiunea lui Krauch, Berg nu prea știa. Avea cunoștință doar de-un singur lucru : colonelul inginer SS era în posesia unor împuterniciri speciale din partea Cartierului general al Führerului.

Așadar, Berg continuă să analizeze cuvintele rușilor : fie că pomeniseră întîmplător un nume de care auziseră cine știe cum, fie că bîjbîiau în jurul unui secret de nespusă importanță pentru ei.

„Să aşteptăm să mai rostească o dată numele lui Krauch, decise Berg, pentru moment să-mi ţin gura, deşi e limpede că au lansat o întrebare de sondaj"

— Ei, să fie sănătos, Krauch ăsta. Pe noi ne interesează linia de fortificaţii, şi nu persoana lui.

— De obicei, în privinţa liniilor de fortificaţii, este antrenat serviciul tactic de informaţii, nu-i aşa ?

— Da, aşa s-ar zice...

— E clar. nu sînteţi agenţi profesionişti. Mai precis spus, aţi devenit agenţi de informaţii doar după declararea războiului. Înainte n-aţi avut ocazia să lucraţi cu spioni străini. Ştiţi în ce situaţie vă aflaţi ? Întocmai ca un om de pe stradă care nimereşte în lumea studiourilor de filmare. I se pare că steaua de cinema, vedeta la modă nu-i un om ca toţi oamenii, ci-şi închipuie că trăieşte într-o altă lume. Asta-i principala greşeală de calcul. Steaua de cinema plînge şi ea noaptea, fiindcă a înşelat-o iubitul, sau pentru că nu poate avea un copil, sau pentru că, în timpul filmărilor, producătorul a strigat la ea şi-a alungat-o ca pe-o muţă care a făcut treaba mare, — se mai întîmplă şi aşa. Am avut prilejul să lucrez cu artistele de cinema, pe care le infiltram franţujilor, în 1938. Într-un cuvînt, aveţi nevoie de încă o dovadă de devotament din partea mea. Planul liniei de fortificaţii poate servi acestui scop. Apoi, după ce veţi întreprinde verificarea corespunzătoare, mă veţi pune în legătură cu centrul dumneavoastră. Deocamdată, îmi închipui că vă daţi seama, nu mă pot încrede în gol.

Kolea observă că Vifor zîmbește satisfăcut.

— Știi ce, colonele, rosti Vifor, sînt atît de bucuros în clipa de față, cum n-am mai fost de multă vreme. Ai expus totul extrem de precis. N-aș fi reușit niciodată să descos astfel un interlocutor. Ești de-o sută de ori mai priceput ca mine în activitatea de informații. Însă dumneata ai venit la mine, și nu invers! Asta-i satisfacția mea!

Vifor scoase din raniță o sticlă cu basamac, o destupă, sorbi cîteva înghițituri, apoi i-o întinse lui Berg:

— Cinstește-te și dumneata.

Berg bău ceva mai mult decît Vifor, după care îi dădu sticla lui Kolea. Acesta o deșertă toată, apoi o zvîrli într-un tufiș.

— Nu sînt supărat pe dumneavoastră, spuse Berg, aprinzîndu-și o țigară, fiindcă nu m-ați jignit deloc, ați spus adevărul. Atîta tot. Iar adevărul îi supără numai pe proști, sau pe psihopați. Bine. Să trecem la treburile noastre. Probabil că planul cu cele mai multe șanse ar fi următorul: să-l introduc pe omul dumneavoastră la mine — în serviciul de spionaj militar al grupului de armate „A". Ba și mai mult de-atît, sînt gata să-l iau cu automobilul meu și să-l plimb de-a lungul întregii linii de fortificații. Scopul deplasării am să-l studiez mai amănunțit, pentru a nu da de gîndit Gestapoului. Vă convine o asemenea rezolvare a problemei?

„Borodin continuă să tacă. N-am primit nici un fel de indicații de la centru. Întîrzierea-i, însă, soră cu moartea. Cui i-e frică, să nu se-apuce de jocul de cărți. Ce cărți? Ce caută aici cărțile de joc?

Un fel de-a vorbi. Un fel de-a vorbi, popular. Iar cărțile de joc — niște vestigii ale trecutului, nu-i așa ? numai bețivanii și proștii dau în patima jocurilor de noroc. Ce prostii îmi mai umblă prin cap ?“

— Propunerea-i interesantă, răspunse încet Vifor. Prezintă perspective. Ai la dumneata vreo fotografie de-a mamei dumitale sau de-a copiilor ?

— Sigur că da... Doar sîntem o națiune de sentimentali.

— Arată-mi-o.

Berg scoase din buzunar un teanc de scrisori, legat cu o panglicuță albastră.

— Dă-mi, te rog, totul, spuse Vifor.

Berg nu se împotrivi :

— Înțeleg. Luați o singură scrisoare pe care se află adresa expeditorului. Și-o fotografie. A mai-că-mi cu copiii. Pe celelalte, lăsați-mi-le totuși mie.

Vifor luă o scrisoare cu adresa expeditorului și cu ștampila poștei pe timbru, luă și o fotografie, ascunse totul în buzunar, și spuse :

— Așa-i bine. Iar colegul meu, el va fi persoana pe care o vei introduce în serviciul dumitale de spionaj.

Berg se uită la Kolea, dădu din cap, apoi își mută privirea spre Vifor, și — printr-un impuls neașteptat — din adîncurile memoriei sale excepționale se ivi portretul acelui spion rus pe care-l aștepta Muha și care fusese arestat de Gestapo, pentru ca mai apoi să evadeze din mîinile lor, în învălmășeala din piață.

Colonelul, cuprins deodată de-o oboseală cumplită, se gîndi deznădăjduit :

„Dacă îl predau șefului Gestapoului, sînt în stare să mă proclame erou național. În orice caz, pentru un asemenea cadou, mi se acordă precis o permisie la Berlin."

— Stabiliți locul viitoarei întîlniri, propuse Berg, și Kolea simți că în glasul colonelului parcă se rupsese ceva.

Vifor se uită la Kolea, apoi la Berg, și rosti patetic :

— Băiatul acesta, și-și puse mîna pe umărul lui Kolea, mi-e drag ca un frate. Țin la el, așa cum ții dumneata la propriii copii. E limpede ?

— Bineînțeles.

— Dacă i se clintește și-un fir de păr de pe cap, îți făgăduiesc cele mai îngrozitoare neplăceri.

— Bine, spuse Berg cu același glas istovit, frînt, n-are rost să ne înspăimîntăm reciproc, și-așa e destul de înfricoșător să trăim în zilele de azi. Mîine dimineață aștept. Sper că nu-i necesar să vă dau adresa mea...

— Nu, îl liniști Kolea.

— La revedere, spuse Berg.

— Rămas bun.

— Cu bine.

— O iau la stînga ? întrebă Berg, după ce se îndepărtase vreo zece pași. Nu mă prea orientez pe teren.

— Da. Mergi prin hîrtoapele pe care le-am străbătut venind încoace. Ai să dai de-un drum de țară, apoi o iei la dreapta, și gata — ai ieșit la șosea.

— Mulțumesc.

Berg apucase să se depărteze cam multișor, cînd Kolea îl opri din nou :

— Ascultă, colonele, spuse acesta, străduiește-te să afli totuși cu ce se îndeletnicește Krauch !

Berg dădu din cap a negație, și-i răspunse :

— Nu. De-asta o să vă ocupați dumneavoastră. Singur.

Se îndepărtă din ce în ce mai mult, gîrbovit, abia tîrîndu-și picioarele, ca un moșneag.

„Dacă-l previn pe rusul care pare să fie mai mare în grad, să nu se arate prin oraș, probabil că se va speria, gîndea Berg, se teme de mine și nu crede nimic. Bineînțeles, nu-i un agent de spionaj de talia de care am eu nevoie. Nu-și dă seama ce valoare reprezint pentru comandamentul lor. Pe de altă parte, la Gestapo au fotografiile lui, și dacă îl înhață, oricît de tare ar fi el, sînt în stare să-l tortureze într-atît încît să mă divulge și pe mine. Deși nu cred. Asta-i din cei care tac."

Berg își întoarse capul : rușii erau tot acolo unde îi lăsase.

„Nu, e prea devreme, hotărî el. Evadarea lui de la Gestapo este singurul meu atu. E prea devreme. Trebuie să știu a-l vinde pe preț bun. Iar oamenii inteligenți, se tocmesc numai între patru ochi."

ÎNCERCAREA MOARTE N-ARE ?...

Căruntul și Trompeinsky îl așteptau pe Vifor în mașină, la ieșirea din oraș. Vifor întîrzia ; Căruntul, agitat, se uita într-una la ceas. Trompein-

sky fuma nepăsător o ţigară — în omul acesta, umorul şi calmul erau sudate laolaltă.

„Cu toţii ne plimbăm sub păienjenişul întîmplărilor, îşi spunea el. Şi-apoi, sîntem cu toţii în afara oricărei logici, precum se află, de altfel şi întreg sistemul solar. Unde-i logica? Natura ne-a dăruit cu viaţă, aducîndu-ne pe lume, dar de ce dracu ne răpeşte, în fiecare secundă, ceea ce ne dăruieşte viaţa cea de toate zilele? Primul strigăt al noului născut — este strigătul morţii care-l aşteaptă fără zăbavă. Să te temi de moarte — e-o prostie, moartea nu există. Trăim într-o lume imaginată de noi. În copilărie, ne speriau cu viaţa de apoi, dar ar fi fost mai bine dacă ne-ar fi speriat cu ceea ce se petrece înainte de moarte, adică viaţa cu chinurile ei."

Vifor se ivi dintr-o stradelă: avea ochelari şi purta un raglan la modă — aidoma funcţionarilor de primărie. În servieta încăpătoare vîrîse două grenade şi un parabellum, ascunzîndu-le printre hîrtiile de serviciu, la rever avea insigna de membru al partidului naţional-socialist, colţurile gurii şi le ţinea lăsate, iar sprînceana stîngă zbîrlită pieziş.

— Iertaţi-mă, vă rog, spuse el suindu-se în maşină, era o razie în centru şi-a trebuit să stau ascuns în pod. Să mergem, avem de discutat.

Trompcinsky acceleră şi maşina porni din loc, smucindu-se.

— Iată despre ce-i vorba, începu Vifor, avem două adrese. Acolo locuiesc nemţii care răspund de nimicirea Cracoviei.

— Preludiul sună destul de interesant, spuse Trompcinsky. Cînd va trebui să le crăpăm țestele : în seara asta sau la noapte ?

— Ar fi să facem o treabă de mîntuială, răspunse Vifor. Aici se încurcă lucrurile, mai mult decît ne-nchipuim. Bineînțeles e o combinație paralelă, pe care nu prea ne bizuim, dar trebuie să folosim orice cale, pentru salvarea orașului. Orice cale. Chestiunea este că unul din esesiștii ăștia e băiatul unui comunist german, ucis la Hamburg, și al unei comuniste împușcate într-un lagăr de concentrare. Iar el nu cunoaște aceste fapte. Un singur om poate să i le dezvăluie — Traub.

Scriitorul îl întrebă pe Trompcinsky :

— Ascultă Jozef, îți dai seama ce-mi ceri ?

— Bineînțeles.

— Dă drumul la radio, mi-e teamă de microfoanele de ascultare, deși știu foarte bine că așa ceva nu există pe-aici — telefonul l-am deconectat, iar gurile de ventilație le-am controlat astăzi cu un băț.

La radio, se transmiteau selecțiuni din operete. Era, pare-se, o înregistrare de la Viena — vocile sunau extraordinar.

— De unde ai primit informațiile astea ?

— Nu-i serios ce mă-ntrebi, pan Traub. Mai bine cheamă numaidecît Gestapoul.

— Am promis să vă ajut, fără să-mi pun în primejdie viața... Explică-mi cu ce-am păcătuit, de-am cîștigat încrederea asta blestemată a voastră, atît de inutilă ?

— Într-un singur fel, fiind scriitor.

— Puțini scriitori sînt în Germania ?! De ce dracu m-ați ales tocmai pe mine ?

— În Germania, din păcate, sînt destul de puțini scriitori. Unul din ei, ești dumneata. Toți ceilalți, nu-s scriitori. Sînt naziști, fasciști, bestii.

— Dragul meu Tromb, zîmbi Traub, n-am să-ți pot îndeplini rugămintea. Vă puteam fi de folos, numai în măsura puterilor mele. Acum văd că ne angajăm în plin roman polițist, iar eu n-am scris decît drame psihologice, agrementate cu probleme sexuale. Iar din clipa în care Führerul a hotărît că sexualitatea descompune viitorul națiunii — tineretul ei, am început să scriu numai gazetărie plictisitoare.

— Dragă Traub, nu-ți voi înfățișa alternativa refuzului dumitale. Dar dacă te încăpățînezi să refuzi, va fi ceva îngrozitor. Din Cracovia nu va mai rămîne, pur și simplu, decît cenușa. Atîta și nimic mai mult. O dată ne-ai ajutat, ne-ai fost de mare folos, ai să ne refuzi tocmai acum ?

— Nădăjduiesc să nu-ți închipui că mă sperii, amintindu-mi de ajutoarele din trecut !

— Dacă eram convins de acest lucru, te-aș fi speriat. Căci vor să-mi distrugă orașul în care m-am născut.

— Slavă domnului, că nu-ncerci să mă minți. Poți să înspăimînți pe oricine, dar nu pe-un artist, căci singur este înspăimîntat de puterea imaginației lui. Datorită ei, în general vorbind, este conștient că nu mai are de ce să se teamă. Scriitoru-i ca și o femeie, dacă vrea să cedeze — o vei avea, dacă nu vrea — aștepți în zadar.

— Scriitorule, știi ce, nu cred că ne vei refuza.

— Tromb dragă, hai să analizăm împreună, cît mai logic : uite, mă duc la băiatul ăsta. Ce-am să-i spun ? Aici mă cunosc şi cîinii de pe stradă. O să telefoneze la Gestapo, iar mîine am să îndur torturile lor închis în cine ştie ce celulă.

— De ce eşti aşa de pesimist ? Nu trebuie procedat astfel. Noi îţi propunem alt plan...

— Care „noi" ?

— Noi — antifasciştii.

— Ei, hai, antifascistule ! Să-ţi aud glasul. Măcar pentru documentarea mea.

— Planul este nespus de simplu. Mi-amintesc foarte bine, doar mi-ai spus lucrul ăsta, l-ai cunoscut şi ai stat de vorbă cu taică-său, deoarece te aflai la Hamburg, în timpul răscoalei din 1922.

— Eram. Numai că eu luptam împotriva tatălui acestui esesist. Şi nici nu-s sigur că era vorba de el. Eram de partea Republicii de la Weimar. Pe vremea aceea, nu-i simpatizam deloc pe comunişti.

— Să nu ne pierdem timpul cu divagaţii. Ai să te duci la băiatul ăsta, mai precis ai să-l întîlneşti întîmplător în faţa locuinţei sale — aici o să te ajutăm noi — ai să-l opreşti şi-ai să-i pui doar o singură întrebare : dacă nu cumva îl cheamă Libo. Bineînţeles, ai să fii în uniformă. De răspunsul lui, depinde întreaga desfăşurare a evenimentelor ulterioare.

— O să-mi spună să mă duc la mama dracului.

— Dumneata eşti maior, iar el doar locotenent. Niciodată n-o să-ţi răspundă insolent.

— Hai, să admitem... Pare destul de raţional. Mai departe ? Continuă, iar eu am să te-ascult, ca să-ţi explic mai argumentat motivele refuzului meu.

— Deci, nu te va trimite la mama dracului. Te va întreba cine ești. Ai să te recomanzi. Pe dumneata, corespondentul și eroul de pe fronturile din Spania, Abisinia și Egipt, te cunoaște toată armata germană. Va intra în vorbă cu dumneata. Mai mult ca sigur. Și-ai să-l întrebi doar un singur lucru — dacă-și amintește de tatăl lui, căruia îi seamănă nespus de mult, unul din conducătorii răscoalei din Hamburg, membru supleant al C.C. al Partidului Comunist din Germania. Ai să asiști singur la reacția produsă de cuvintele dumitale. Restul celor ce se vor întîmpla, îl luăm asupra noastră. Înțelegi ? Ai o justificare — ai vrut să publici un articol despre fiul unui dușman înrăit, devenit erou al războiului. Nu ești obligat să cunoști secretele celor de la Gestapo ; dumneata, ca om al condeiului, nu vei suscita nici un fel de bănuieli. Articolul n-are decît să fie reținut de cenzură — nu te privește.

Tot ceea ce avea să urmeze, fusese gîndit de Vifor, în mare amănunțime. Se instituise urmărirea casei lui Libo. Locuința gazdei sale n-avea telefon, stătea la cinci minute distanță de cazarmă. Unde va pleca după discuția cu Traub, dacă va mai avea poftă, aceasta era prima sarcină a celor ce țineau casa sub observație.

Dacă va rămîne toată ziua acasă. și nu va ieși nicăieri, atunci se va trece la al doilea stadiu al operației, pe care Vifor și-l rezervase pentru sine. Dacă Libo avea să se ducă la Gestapo — Trompcinsky urma să-l prevină pe Traub. După care trebuia să-și schimbe domiciliul. Dacă Libo se ducea la statul-major al unității sale, atunci pro-

blema rămînea deschisă. Va mai fi necesară o întrevedere a scriitorului cu Libo, iar Traub va trebui să scrie de urgență un articol apologetic pe care să-l publice, cu orice preț, în ziarul al cărui corespondent era.

— După părerea mea, n-o să iasă nimic din toată fantasmagoria asta, spuse Traub. Deși, tot ce mi-ai povestit sună destul de interesant. Pentru viitor, ar putea folosi la ceva. Ia mai expune-mi o dată planul dumitale, dar în scris. Și stăruie mai îndelung asupra amănuntelor primejdiei care mă pîndește. Această dorință nu-i generată de frică, ci de curiozitate și precauție rațională pentru că va trebui să-mi ascund undeva jurnalele mele de însemnări.

— Nu, e prea devreme...

— Nu știu ce-i aia devreme. Eu știu ce-nseamnă prea tîrziu, numai atît. Și-apoi, în planul dumitale, există un punct fragil : n-am nici un alibi pentru mine, în privința acestui tată al lui Libo. Cum arăta ? Aveți vreo fotografie de-a lui ? Fiindcă nu l-am văzut niciodată în viața mea.

— Nu-i avem fotografia.

— Dar dacă-mi arată vreo zece fotografii și mă-ntreabă : ia spune, care dintr-iștia e tatăl lui Libo ? Ce să le răspund ?

— Ești convins că le-a mai rămas vreo fotografie de a lui ?

— Dar de ce să nu admitem și această posibilitate ?

— Este o temă la care trebuie să mai chibzuim.

— Tocmai asta-i buba.

— Există și-un semn de întrebare : vor mai avea răgazul necesar pentru a cere fotografia de la

fișierul central al Gestapoului ? Chiar și în cazul cînd ar exista acolo ?

— Adică ?

— Închid prăvălia. După toate semnele s-a dus dracului șandramaua.

— Ești prea optimist față de un neamț. Fii mai prevenitor ; inima mi-i germană, iar mintea așijderea.

— Cu cît mai repede se vor prăbuși actualii voștri stăpîni, cu atît va fi mai bine pentru Germania.

— Vorbe, Tromb, vorbe... Valul de mînie dezlănțuit asupra conducătorilor noștri, se va revărsa și asupra națiunii. Oare n-o să fie așa ?

— Cred că nu.

— Ești optimist. Un optimist incorigibil... Bine, bine, dragul meu reprezentant al unei rase inferioare, hai să încercăm să salvăm împreună Cracovia. Cel puțin, nu-mi va fi rușine să mor. Dar fiindcă veni vorba, n-ai văzut niciodată compasul ăla cu care idioții noștri măsoară craniile popoarelor subdezvoltate ?

— L-am văzut.

— Unde ?

— Cînd mi-au verificat dimensiunile capului.

— Iartă-mă.

— Mîine vin să te iau, da ?

— Cred că nu-i nevoie. Dă-mi doar adresa, am să mă plimb pe-acolo cît va fi cazul, și-am să pornesc la prologul romanului.

— Nu-ți irosi vremea, plimbîndu-te de pomană. Libo este un om foarte punctual, se întoarce în fiecare seară de la cazarmă la aceeași oră, între șapte și șapte și un sfert.

— Dar cum am să-l recunosc ?

Trompcinsky scoase din buzunar o fotografie şi-o puse pe masă.

Traub privi atent fotografia şi oftă :

— Ah, voi, antifasciştii ăştia... N-aţi putut să mi-o arătaţi mai devreme ? Aş fi jucat o partidă de cărţi cu fotocorespondenţii noştri. L-aş fi rugat pe unul din ei să-l fotografieze pe Libo, şi-aş fi redactat povestea cu Hamburgul.

— De cît timp ai nevoie pentru treaba asta ?

— Cel puţin două zile.

— O zi.

— Să-ncerc. Acum ia-o din loc, la revedere şi sănătate. Îl invit la mine pe fotoreporterul Wachsmann, e-un băiat tare de treabă. Miine seară treci pe-aici. Ba nu. Nu-i nevoie. Să meargă careva din oamenii voştri, lîngă domiciliul lui Libo. Sau undeva, prin preajmă. Dacă îl vede pe însoţitorul meu fotografiindu-l pe locotenentul SS, şi mă vede şi pe mine intrînd în vorbă cu el, atunci să considere afacerea încheiată.

— Mulţumesc, scriitorule.

— Lasă chestiile astea. N-am nevoie de mulţumiri. O fac pentru mine. Nu vă amăgiţi cu speranţa că m-aţi tras pe sfoară în problema asta. Führerul meu drag, fantezia de scriitor şi compasele lor de lemn, ele au izbutit să mă înşele. Şi-apoi, tot vine sfîrşitul, merită să mai trăieşti măcar cîteva zile : voi avea ce vedea în ultimul film la care mi-e dat să asist, mai ales scenele de la urmă, înainte de apariţia cuvîntului „Fine". Numai de-un lucru îmi pare rău — nu toţi ştiu să le privească.

AH, ANIUTA, ANIUTA...

Ania trăia într-o micuță cabană de vînătoare, departe de privirile întîmplătoare ale tinerilor, ascunsă în brădetul des al unei păduri, la adăpostul unui povîrniș. La fiecare două zile, Vifor o vizita și-i aducea de mîncare, iar în vreme ce Ania fierbea cartofii și sfecla pe o sobă meșterită dintr-un butoi de tablă, pe care-l așezaseră pe niște buturugi și-i dăduseră o gaură la mijlocul capacului, el aștepta lîngă ferestruică, adîncindu-se în citirea materialelor transmise de Kolea, Căruntul și Trompeinsky. Informațiile erau destul de serioase, alteori contradictorii : Kolea, Căruntul și Trompeinsky primeau această afluență de informații din partea a sute de oameni, de aceea Vifor era silit de la bun început, să le selecteze după gradul lor de verosimilitate. Înainte de toate, punea deoparte documentele provenite de la state-majore ale nemților, le analiza minuțios, comparîndu-le apoi cu alte informații. Dacă depista vreo confirmare a unuia sau altuia din factori, sau alteori confirmări duble, ceea ce era și mai bine, atunci transcria toate acestea pe o filă de hîrtie și le sublinia cu creion roșu. Unele date, care nu obțineau o dublă confirmare, dar care i se păreau importante și verosimile din punctul de vedere al conjuncturii actuale, erau trecute și ele pe fila de hîrtie, dar subliniate cu albastru — tot așa cum proceda și Borodin, la a cărui școală învățase.

În fiecare noapte, trebuia să prelucreze un întreg maldăr de materiale : copii de pe directivele de la diverse state-majore ; noile embleme apărute

pe uniformele soldaţilor, pe tancuri şi pe camioane, şi pe care oamenii din grupul de spionaj al Căruntului le desenaseră anume pentru el; trebuia să confrunte cu harta locurile unde sosiseră unităţi proaspete, unde se îngropau cabluri, să raporteze aceste date punctelor de sprijin de pe linia de fortificaţii, să presupună, iar apoi să respingă sau să admită variantele posibile ale intenţiilor inamicului, să reducă la minimum acest imens bagaj de informaţii, pentru a nu sta prea mult pe emisie, iar după aceea, sfîrşind prin aşteptarea acelui „noroc" din partea lui Borodin, să comunice cele mai valoroase date statului-major local.

Iar Borodin tăcea în continuare, ca mort, după radiograma în care Ania adusese la cunoştinţă arestarea ei, propunerea lui Berg de a lucra pentru bolşevici şi avertizase că textul pe care-l transmisese la centru, chiar în minutele dinaintea evadării ei, era un text „de intoxicare". Mai mult încă, după ce solicitase toate datele referitoare la Berg, Borodin ordonase încetarea oricărei emisii, pînă la primirea unei aprobări speciale. Ania era convinsă că Borodin îşi exprima, în chipul acesta, neîncrederea în devotamentul ei politic.

Ania fierbea cartofii, privind într-una la Vifor, la capul lui mare şi ciufulit. Se gîndea că şi Vifor se fereşte de ea, că nu i se mai uită în ochi, că stă tot timpul cu nasul în hîrtii. Să nu simtă oare, că-n clipele astea, Ania are nevoie să-l ştie lîngă ea? Oare să fie toţi în halul acesta de nesimţitori? Vifor îşi dă seama, fără îndoială, de sentimentele pe care Ania le nutreşte pentru el, numai un orb şi-un surd nu le-ar înţelege. Însă se fereşte, pentru că şi el şi-a pierdut încrederea

în ea, își închipuie că dacă a fost închisă de nemți, și-a pătat cinstea. Nu-i greu de înțeles de ce nu-i mai povestește nimic despre Berg, de ce tace Borodin, de ce nu s-a mai arătat pe-aici nici Kolea. Toate acestea îi sfîrtecau inima, sub ochi i se așternuseră cearcăne vinete, aproape că-și pierduse somnul. În schimb, nici lui Vifor nu-i era ușor : simțea cum îi îngheață inima, apoi cum îl cuprind fierbințelile, auzind-o pe Ania cum își frămîntă mîinile. Înainte, cînd se afla lîngă ea, nu i se întîmpla niciodată așa ceva.

— Cartofii-s gata, spuse Ania încet, acoperă ceaunul și-l las lîngă sobă. Bine ?

— Mulțumesc, îi răspunse el, fără să-și întoarcă fața. Ai mîncat ?

— Da, răspunse Ania. Eu am să mă culc.

— Bine.

Fata se duse după paravan, se dezbrăcă și se culcă pe patul de scînduri, acoperindu-se pînă sub bărbie cu un cojoc de oaie, mare cît toate zilele.

„Pesemne nu se apropie de mine, gîndea Ania, din pricină că se stăpînește, își înfrînează dorința. Se spune că bărbații simt mai mult nevoia femeilor, decît noi pe-a lor. Nu cunosc nimic în treburile astea, dar doresc să se apropie de mine și să-nțeleagă că-l iubesc, că nu sînt vinovată față de el, și nici față de toți ceilalți. Poate să mă și ucidă, numai să mă creadă. Nimic nu-i mai groaznic pe lumea asta decît să nu fii crezut și să n-ai cum să-ți dovedești nevinovăția. Ne-au învățat că evenimentele sînt supuse logicii și acțiunilor noastre. Ce prostie. Nu se supun nimănui. Sîntem pradă împrejurărilor, ne lăsăm îndemnați de ele, depin-

dem de ele și nu putem face nimic fără îngăduința lor."

Ania stătea culcată, ascultînd liniștea din încăpere. Era atît de încordată, încît putea să presimtă și clipa cînd Vifor își va aprinde chibritul. Parcă vedea cum scoate țigara din cutie, cum pipăie cu degetele masa, deoarece ochii îi erau ațintiți asupra documentelor, cum găsește cutia de chibrituri, cum scoate un băț, cum întoarce cutia pe muchie, și cum îl aprinde cu îndemînare. Parcă zărea flacăra, mai întîi albă, apoi roșie-întunecată ; parcă-l vedea ținînd îndelung chibritul departe de țigară, și aprinzîndu-și-o abia cînd flacăra pornea să-i ardă degetele niței boante ; atunci își aprindea la iuțeală țigara, după care stingea chibritul, legănîndu-l în aer, fără să se uite la el, pentru ca apoi să-l zvîrle în scrumiera încropită dintr-un cartuș de proiectil antitanc.

Vifor se sculă de la masă, se apropie în vîrful picioarelor de soba stinsă, înteți focul aruncînd niște vreascuri de mesteacăn peste tăciunii care mai mocneau sub cenușă, apoi descoperi ceaunul și porni să mănînce din fiertura de cartofi cu sfeclă.

Aniei îi plăcea să privească la felul de-a mînca al fiecăruia. Unii înfulecau de zor, mușcînd lacomi din pîine, cu-atîta poftă, încît le rămînea urma dinților în miezul dărabului de jimblă. Alții savurau, vorbeau fără de istov, cătau lung la supă sau la zacuștile de pe masă, la hribii din farfuria întinsă, la varza murată din blid, la castraveciorii din butoiașele de lemn — așa cum obișnuiesc să-i servească în Siberia, cu fel și chip de înfrumuse-

ţări în stare să trezească pofta de mîncare. A treia categorie, încerca doar să-şi astîmpere foamea, îndeplinind un ritual cotidian. Aceştia îi plăceau cel mai mult, şi nici nu-şi putea explica de ce. Maică-si, dimpotrivă, oaspeţii care apreciau felurile servite, dumicîndu-le fără grabă, mai zăbovind din cînd în cînd, mai povestind o snoavă, — îi făceau o mare bucurie.

„Poate că născocesc toate astea, gîndea în sinea ei Ania, pentru că Vifor mănîncă aşa cum respiră. Chiar a povestit odată că nevastă-sa, înainte de-al părăsi, în loc de supă i-a pus în farfurie apa de la spălatul vaselor, iar el a sorbit din ea, fără să-şi dea seama ce mănîncă. Povestea şi rîdea. În vreme ce mie îmi venea să plîng — cum de-l putuse batjocori în chipul ăsta, — iar lui îi mai ardea de rîs."

Ania îl auzi pe Vifor acoperind la loc ceaunul cu cartofi şi împingîndu-l lîngă sobă. Apoi cum se îndreaptă spre patul îngust de fier care se afla lîngă uşă, şi cum îşi scoate cizmele.

— Vifor, îl chemă încet Ania. Vifor...

Cu o clipă mai înainte, nu se gîndise c-avea să-i spună pe nume. Se întîmplase fără voia ei.

— Ce-i ?

— Nimic.

— De ce nu dormi ?

— Ba dorm.

Vifor zîmbi.

— Atunci dormi.

Îşi scoase vestonul, îl atîrnă pe spătarul scaunului, îşi luă revolverul din buzunar şi-l aşeză lîngă el.

— Vifor, rosti Ania şi mai încet, vino la mine.

Nu-i răspunse vreme îndelungată. Stătea încremenit, închizîndu-şi şi deschizîndu-şi ochii într-una...

— Vifor, îl chemă iarăşi Ania, vino, te rog...

...Iar după aceea se aşternu din nou liniştea, de parcă în jur n-ar mai fi fost decît cerul, de parcă-ar fi pierit şi temelia casei, şi prăpastiile pădurii, şi murmurul pîraielor, şi şuierul besmetic al viscolului şi trosnetul vreascurilor de mesteacăn din soba încinsă, şi flăcăruia tremurîndă a feştilei.

Erau amîndoi alături, îngrijoraţi şi fericiţi. Şi amîndoi se temeau numai de-un singur lucru — să nu se sfîrşească noaptea.

— De ce plîngi, prostuţo, şoptea Vifor, eu nu mi-am pierdut încrederea în tine. Te iubesc, cum ar fi posibil să nu te cred ?

— Nu plîng din pricina asta.

— Dar de ce ?

— Pentru că mă simt nespus de fericită lîngă tine.

— Atunci zîmbeşte.

— Nu pot.

— Te rog.

— Ar trebui să mint, zîmbindu-ţi.

— Minte-mă.

— Nu vreau.

— Eşti încăpăţînată, da ?

— Tare încăpăţînată.

— Să ştii că nu-mi place cînd plînge cineva.

— Nici mie. Termin numaidecît. Nouă ni se mai întîmplă.

— Cui „nouă“ ?

— Nouă, femeilor.

— De ce ?
— Fiindcă nu reprezentăm o valoare în sine.
— Cum ?
— N-avem o valoare în sine. Sîntem făcute din coasta voastră.
— Acum zîmbeşti ?
— Da.
— Arată-mi.
— Nu.
— Arată-mi.
— Sînt plînsă. Mi s-au umflat ochii. N-ai să mă mai iubeşti, aşa cum arăt acum.
— Ba am să te iubesc.
— N-ai să mă mai iubeşti, o ştiu prea bine.
— Aniuta, Aniuta...
— Cînd eşti plecat în oraş, nu mai sînt în stare nici să mă mişc — atîta mi-e de teamă pentru tine.
— N-am să păţesc nimic.
— De unde ştii ?
— Uite că ştiu.
— Cînd eşti în oraş, fac rugăciuni.
— Lui dumnezeu ?
— Nu. Mă rog sobei, pădurii, scaunului, mie-mi. La tot ce mă-nconjoară.
— Ajută ?
— Oare n-ai simţit ?
— Nu.
— Pentru că nu cunoşti obiceiul ăsta. La noi, în taiga, dacă un om porneşte la drum de unul singur, printre coline, toţi vînătorii se roagă pentru el. Neapărat. Aşa-i la noi, ne rugăm cu toţii, unul pentru altul. Într-o noapte m-am rugat pentru un unchieş de-al meu : „Pădure, dragă pădure, rogu-te, ajută-l pe unchieşul Vasia, luminează-i

drumul, nu-i piti cărarea, nu-i stinge focul de vreascuri, călăuzește-l să mîie peste noapte lîngă un pîrîiaș cu apă bună. Cerule, cerule dragă, nu-ți slobozi ploaia, nu-ngădui norilor s-ascundă stelele, căci unchieșul Vasia se poate rătăci, și-i beteag de-un picior, și totuși pleacă la vînătoare, fiindcă i-am rămas în grijă, și vrea să strîngă bani să mă trimită la școli înalte..."

— Și, ce-a fost după asta ?

Ania își întoarse chipul plîns, gingaș, luminos către Vifor, și-i spuse în șoaptă :

— Acum mi-aduc aminte : era pe la două și jumătate, în toiul nopții, ornicul ticăia pe perete. Iar cînd s-a înapoiat unchieșul Vasia, rîdea în hohote, povestindu-mi că în noaptea cu pricina dăduse peste el o ursoaică hoinară, trezindu-l din somn. Și parcă l-a îmboldit cineva, ajutîndu-l să-și ia pușca. Însă eu știam cine l-a îmboldit.

— Tu ?

— Nu... Pămîntul. Un vreasc pornise să trosnească, vatra focului îl împroșcase cu scîntei. îi fripsese șoldul — și-atunci s-a trezit. Mă rugasem pentru el, pădurii și cerului.

— Ești o vrăjitoare.

— Pentru alții vrăjitoare, pentru mine nimic.

— Dar de cînd ai pornit să te rogi pămîntului și cerului pentru mine ? Încă de la început ?

— Nu.

— Dar de cînd ?

— De pe vremea cînd eram întemnițată.

— De ce ?

— Nu-mi dau seama... Acolo îmi aminteam mereu de tine. De nimeni altcineva, nici de răposata

maică-mea, nici de taică-meu, nici de unchieșul Vasia...

Ania porni iarăși să plîngă.

— Ce-i cu tine ?

— M-am acoperit de rușine pentru toată viața — am fost la Gestapo, am transmis radiograma ticluită de ei.

— Încetează, spuse Victor. Nu te mai chinui, ascultă și uită numaidecît : și eu am fost la Gestapo.

— Cînd ?

— M-au arestat din prima zi. Nu-ți amintești c-am venit la întîlnire abia după o săptămînă ?

— Ba da.

— În tot timpul ăsta eram la Gestapo.

— Cum așa... și-ai scăpat ?...

— Am evadat în piața gării... E-o întreagă poveste. Într-un cuvînt, am fugit din mîinile lor.

— Dar de ce...

— Ce anume ?

— De ce n-ai spus nimic ?

— Fiindcă trebuia să-mi execut misiunea. După ce-am s-o duc la bun sfîrșit — voi spune totul.

— Și n-ai spus nimănui ?

— Nimănui.

— Nici lui Kolea ?

— Nici lui.

— Înseamnă că n-aveai încredere în noi ?

— Cred în voi toți, așa cum cred în mine.

— Atunci... de ce... ai tăcut ?

— Încă nu ți-ai venit în fire ? N-ai priceput că oamenii de la centru au încetat să mai aibă încredere în tine ? Dar în cazul meu, ce-ar fi făcut ? Mai ales că eram comandantul grupului. Nu

ţi se părea că şi eu îmi pierdusem încrederea în tine, nu-i aşa ?

— Ba da.

— Ar fi trebuit să ne înapoiem. Iar ca să formezi un nou grup — e nevoie de-o lună de zile. Pentru transmiterea legăturilor — tot o lună. Punerea lor la punct — iarăşi o lună. Şi ce se-ntîmpla atunci cu oraşul ? Pentru mine, cel mai important era să trec la acţiune — ce-avea să mi se întîmple după aceea, nu mai conta. Mă-nţelegi ?

Ania nu răspunse.

— Dormi, fetiţa mea ?

Ania iarăşi nu răspunse.

Vifor începu să-i mîngîie părul, grijuliu, plin de gingăşie.

Ania nu dormea. Îşi amintea îngrozită de cuvintele lui Berg, care-i vorbise despre organizarea evadării unui spion rus, în piaţa gării. Totul fusese ticluit de Gestapo, după ce mai întîi îl recrutaseră. Îi precizase şi data întîmplării. Iar Ania se pomeni amintindu-şi : Vifor venise la întîlnire, tocmai în ziua aceea.

Dimineaţa, Vifor plecă în oraş. Ania confruntă din nou afirmaţiile lui Berg cu spusele de peste noapte ale lui Vifor. Acesta încercase s-o convingă că în oraş nu poate păţi nimic. Atunci, Ania, interpretînd greşit dorinţa lui fierbinte, bărbătească de-a o linişti, judecînd după mintea ei, intră în legătură cu centrul şi-i transmise lui Borodin tot ce aflase despre arestarea lui Vifor de către Gestapo şi despre evadarea lui. După aceea, îşi scoase

parabellumul, introduse un cartuş pe ţeavă, şi porni să aştepte lîngă masă, încremenită ca o stană de piatră...

LIBO

— Poftiţi, Herr Traub, poftiţi vă rog.
— Mulţumesc, locotenent Libo.
— Ce vă aduce la mine ?
— Curiozitatea.
— Adică ? Libo îl lăsă pe Traub să treacă înaintea lui, aprinse lumina din locuinţă, examină rapid ferestrele, să vadă dacă perdelele albastre de camuflaj erau trase. Apoi, cu un gest, îl invită pe Traub să ia loc.
— Am să-ţi explic totul.
— Sînt măgulit că dumneavoastră, un ziarist atît de cunoscut celor de pe front, binevoiţi să vă interesaţi de modesta mea persoană. Pe vremuri v-am citit şi cărţile.
— O !
— Am apreciat în chip deosebit măiestria scrisului dumneavoastră, dar eram uimit de personajele pe care le creaţi, nişte oameni dezechilibraţi, zbuciumaţi. Nădăjduiesc că îmi veţi ierta sinceritatea mărturisirii, dar corespondentele dumneavoastră de pe front mi se par mult mai izbutite.
— Îţi mulţumesc şi pentru atît.
— Mai întîi o întrebare : de unde vă este cunoscut numele meu ? Ce doriţi, cafea sau bere ?
— O cafea, dacă se poate.
— Numaidecît v-o prepar.

— În ceea ce privește numele dumitale, spuse Traub încet, uitîndu-se la spatele esesistului, te rog să mă crezi, nu știam de el, mai bine zis nu eram convins că dumneata ești Libo.

Locotenentul se întoarse și-l întrebă pe Traub, surîzînd :

— Sînteți mistic ?

— Întrucîtva... Cum să-ți spun, de fapt nu eram sigur că dumneata ești chiar Libo în persoană. Însă mi-a trezit curiozitatea, uluitoarea dumitale asemănare cu un alt Libo. Pesemne că era tatăl dumitale — unul din conducătorii răscoalei comuniste de la Hamburg, din 1923.

Libo continua să se ocupe de fiertul cafelei. Mesteca ritmic cu linguriţa într-un ibric mare și alb. Apoi, extrem de atent, cu o mișcare elegantă și precisă, scoase linguriţa, o ținu cîteva clipe deasupra ibricului, ca nu cumva să păteze, apoi o așeză pe-un șervețel de hîrtie.

Se întoarse cu cele două cești în care turnase cafeaua ; una din ele o dădu lui Traub, iar pe ccalaltă și-o puse în față, după care se tolăni în fotoliu și întrebă :

— De unde cunoașteți lucrurile astea ?

— Îl țin foarte bine minte pe tatăl dumitale. I-am luat cîndva un interviu.

— Semănăm ?

Traub zăbovi o secundă, apoi răspunse :

— Dintr-un anumit punct de vedere — uimitor.

— Din ce punct de vedere ?

— E ceva insesizabil.

— Am impresia că-i o confuzie, domnule maior.

— Dacă nu-mi spuneai că te numești Libo, ar fi putut fi vorba și de-o confuzie. Dar acum sînt

convins, nu mai încape nici o îndoială, nu-i posibil să te confund cu altcineva.

— În ce anume îi semăn tatălui meu ?

— Mersul, felul de a-ţi ţine capul, ovalul feţei, multitudinea de amănunte semnificative. Toate acestea îmi îngăduiesc să cred în asemănarea voastră perfectă. Mi-l aduc nespus de clar aminte. La vremea aceea mă uimea : era o personalitate puternică — un duşman, un duşman serios, dar un om dotat cu o voinţă colosală.

— Era blond ?

— Nu tocmai blond... În nici un caz blond. Dacă nu mă-nşală şi memoria, era însă deschis la păr şi la faţă, aşa cum eşti şi dumneata. Cel mai mult mi s-au întipărit în retină ochii lui, forma gurii, felul de-a se comporta. Este uimitor cît de pregnant îi semeni. Dar tatăl dumitale nu mă interesează — era un duşman al naţiunii...

— Domnule maior, v-aş ruga să vă alegeţi expresiile...

— Nu eşti de acord că unul din conducătorii răscoalei comuniste de la Hamburg poate fi considerat duşman al naţiunii ?

— În primul rînd, sînteţi obligat să-mi dovediţi că sînt băiatul acelui Libo. După aceea vom încerca să stăm de vorbă despre aprecierea activităţii sale.

— Locotenente, să ştii că prea puţin mă interesează genealogia dumitale. Pentru mine, cel care prezintă interes, eşti dumneata. Formarea dumitale, — unul din glorioşii luptători SS, băiatul... acelui Libo, — zîmbi Traub, — aşa să-i spunem, nu ? N-ai nimic împotrivă ?

— Cîtuşi de puţin.

„Calmul acesta exagerat, fie că este manifestarea unei cutremurătoare emoţii, — se gîndea Traub, amestecîndu-şi zahărul în ceaşca, — fie că reprezintă adevărata faţă a unui om de gheaţă, a unui om mort, a celei mai înfricoşătoare fiare de pe lumea aceasta.“

— Hai, dragul meu, dă-i drumul — îl rugă Traub zîmbind, scoţîndu-şi din buzunar bloc-notesul şi stiloul, — povesteşte-mi despre dumneata. Meseria mea-i să-i proslăvesc pe ostaşi, singurii oameni cinstiţi de pe faţa pămîntului.

— Mă bucură s-aud această afirmaţie din partea unui ofiţer şi ziarist.

— Aşadar...

— Dar unde se află mama mea ?

— N-am cunoştinţă.

— După cîte ştiu, sînt orfan.

— Şi n-ai aflat, niciodată, nimic despre părinţii dumitale ? !

— Absolut nimic.

— Nu vi s-a povestit despre ei ?

— Cine să-mi povestească ?

— Comandanţii dumitale.

— Nu.

— Probabil că eşti membru de partid ?

— Dar dumneavoastră ?

— Dintotdeauna am simpatizat cu mişcarea.

— Bun, însă eu, dintotdeauna am luptat pentru ea.

— Bravo ! Iată un răspuns frumos.

— Nu-i un răspuns, ci adevărul adevărat.

— Încă o dată bravo ! Cu toate acestea, îmi dau seama că nu prea eşti vorbăreţ. Povesteşte-mi

despre viața dumitale de luptător : frontul, unde și pentru ce ai fost decorat, camarazii, episoade de bătălie. Un ostaș e obligat să fie reținut, dar în același timp trebuie să respecte și presa.

— Ei, atunci... după ce-am absolvit școala de ofițeri S.S., am fost trimis pe frontul de Est, cu o misiune specială din partea comandamentului trupelor S.S. Pentru îndeplinirea cu succes a misiunii, ostașii care se aflau în subordinea mea, precum și eu, am fost decorați prin voința patriei și a Führerului. Mai doriți o cafea.

— Nu. Mulțumesc. Mi-ajunge una.

— Dar e cafea naturală.

— Mi-am dat seama.

— Cu ce vă mai pot fi de folos ?

— Cu nimic mai mult. Iartă-mă dacă te-am sîcîit, locotenente, răspunse sec Traub, îți urez noroc. Toate cele bune.

— Domnule maior, datorită faptului că mă aflu într-o misiune specială, sînt obligat să vă rog a mă însoți la comandanții mei.

— N-am înțeles !

— Am obligația de-a mă prezenta cu dumneavoastră la comandanții mei. Oricine intră în contact cu mine, trebuie înfățișat conducerii. Aceasta-i dispoziția statului-major al Reichsführerului SS.

— Locotenente, ești în toate mințile ? N-ai decît să raportezi comandanților că ai fost vizitat de maiorul Traub, corespondent de război. Dacă v-a mai fi necesar, voi fi convocat pentru explicații.

— Vă-nțeleg, domnule maior, dar cu toate acestea trebuie să mă supun ordinelor.

„Nu cumva ăsta-i sfîrșitul ? — se gîndi Traub. Ce nerozie ! Doamne, groaznic poate să fie tînărul acesta. Nu-i om. I-a pierit orice urmă de omenie. E-o fiară. Nu. Nici măcar atît. O mașinărie diabolică. Dar poate că-i mai bine așa — tot nu mai aveam răbdare s-aștept sfîrșitul coșmarului... Mă părăsiseră forțele.“

— Locotenente, mi se pare ciudat ceea ce se petrece, spuse Traub ridicîndu-se, îmi plac glumele, dar numai atunci cînd nu depășesc limitele respectului reciproc.

— Domnule maior Traub, răspunse Libo, ridicîndu-se și el, nu mă siliți să recurg la forță.

— Dar întreci orice măsură.

— Domnule maior, nu mai repet invitația.

„Ce să fac cu matahala asta ? — se gîndi Traub. După cum se vede, trebuie să mă duc cu el.“

— Ei, ce să-i faci, se străduí el să zîmbească, să mergem. Dacă insiști cu-atîta stăruință, n-am să mă iau cu dumneata la bătaie.

— Mulțumesc, domnule maior, vă sînt adînc recunoscător, m-ați înțeles cum se cuvine.

Libo n-avea telefon. În locuința lui fuseseră prevăzute două butoane — unul pentru semnalul de alarmă, celălalt pentru chemarea mașinii de la Gestapo. Locotenentul apăsă pe cel de-al doilea.

...Șeful Gestapoului îi prezentă lui Traub cîteva fotografii și-l întrebă :

— Interesantă drăcie, maiorule. Ia arată-mi, care-i tatăl lui Libo ?

Traub privi cu atenție fotografiile și spuse

— De fapt, în asemănarea lor era ceva imperceptibil...

— Surprinzător. Scriitorilor, scriitorilor, nu-mi pot stăpîni admirația pe care v-o port. De-am avea și noi, agenții de informații, memoria voastră. Ei, care din ăștia e tatăl băiatului nostru ? Mă interesează din punct de vedere pur profesional.

„Nu, nu-i printre ei, — gîndea Traub, — toate fotografiile astea sînt de prin 1930, judecînd după haine. Ce-o fi vrînd ? Ce nevoie are de toată înscenarea asta ? Libo nu-i aici. Nici unul nu seamănă cu locotenentul. Dacă ar fi, l-aș recunoaște numaidecît, prin asemănarea cu băiatul."

— Libo nu-i printre oamenii ăștia.

— Care Libo ?

— Bătrînul.

— Cel căruia i-ai luat interviul, pe baricadele din Hamburg ?

— Da. Da. Despre el e vorba.

— Nu-ți amintești, cum îl mai chema ?

— Nu mai țin minte, zău așa. Doar Libo, și-atît.

— Precis ?

— Din păcate, da. Oare nu cumva l-am amăgit, fără să vreau, pe băiatul dumneavoastră ?

Șeful Gestapoului săvîrși o eroare de neiertat — nu fu capabil să-și stăpînească nervii. Dacă s-ar fi putut stăpîni, cine știe care ar fi fost evoluția ulterioară a evenimentelor. Dacă îl elibera pe Traub, cerîndu-și scuze, dacă-l punea sub urmărire, dînd astfel peste firele în stare să-l conducă spre Trompeinsky, Vifor și Căruntul, nimeni n-ar mai fi garantat pentru soarta Cracovici. Dar nu-și putut stăpîni nervii. Îl izbi pe Traub cu pumnul peste gură, și porni să răcnească :

— Canalie ! Canalie vînzătoare de țară ! N-a existat nici un Libo. Pe comunistul din Hamburg

îl chema Boll. Există doar un singur Libo, numele pe care i l-au dat băiatului la orfelinat, ai înțeles ? Scoală ! Răspunde numaidecît, ticălosule ! Cine ți-a furnizat datele despre Libo ? Cine ? Aici nu le cunosc decît eu ! Ei ?!

După ce Traub fu condus la celulă, Libo îl întrebă pe șeful Gestapoului :

— Domnule Brigadeführer, se află măcar vreo fărîmă de adevăr în spusele lui Traub ?

Șeful Gestapoului sufla din greu și-și ștergea fața cu batista.

— Da, băiatule, îi răspunse el, da. Și nu numai o fărîmă de adevăr, ci tot ce-a spus e-adevărat. Dar asta n-aruncă nici o umbră asupra ta. Tu, tu ești fiul credincios al națiunii, ești fiul poporului. I-ai vorbit cuiva despre misiunea ta ?

— Nimănui, domnule Brigadeführer.

— Te cred, fiule. Îți mulțumesc. Ne-ai fost de mare ajutor. Mulțumesc.

— Mama mea — era și ea un dușman ?

— Tu știi, niciodată nu te-am mințit. Nu te pot minți nici acum — ești fratele și camaradul meu de partid : maică-ta a fost și ea un dușman, întocmai ca tatăl tău.

— Trăiește ?

— Nu, spuse șeful Gestapoului, uitîndu-se țintă în ochii de oțel, liniștiți ai lui Libo, după care repetă : — Nu. După ce încercarea ei de atentat asupra adevăratului tău părinte — Führerul nostru — a dat greș, a fost internată într-un lagăr de concentrare. Avea toate posibilitățile să fie mama unui german de nădejde, să te educe și să

te crească. Dar te-a părăsit și-a fugit la dușmani. Te-a condamnat să fii lipsit de mîngîiere, să nu știi ce-nseamnă o mînă de mamă. A fost împușcată la prima încercare de evadare. Iar pe tine te-a luat, în grija lui, Führerul. Nu-i așa, fiule ?

— Da, domnule Brigadeführer.

— Reichsführerul SS îți cunoaște povestea, are toată încrederea în tine și se mîndrește cu asemenea oameni. Noi nu ne putem minți unul pe altul. Iartă-mă, te rog, că-ți spun adevărul despare părinții tăi. Dar nu sînt în stare să mint. Mă-nțelegi ?

— Înțeleg.

— Inima ți-i cuprinsă de mîhnire ?

— Mîhnire ? Pentru cine ?

— Frumos ai vorbit, fiule, foarte frumos ți-ai mărturisit gîndurile. Dacă vei dori să te mai vezi cu mine, vino oricînd, la orice oră din zi și din noapte. Casa mea îți este deschisă. Iar acum, du-te, voi avea o mulțime de treburi și de necazuri.

— Heil Hitler !

— Heil Hitler, fiule, Heil Hitler !

Libo se întoarse acasă, cu același pas măsurat cu care se înapoiase de la cazarma SS, atunci cînd îl strigase Traub. Intră în locuință, aprinse lumina, avînd grijă să controleze perdelele albastre de camuflaj, strînse de pe masă cele două cești de cafea, le spălă, le așeză la loc în dulap, apoi spălă și linguriță, o șterse și-o puse și pe ea în dulap, după care intră în baie și se împușcă.

În ziua următoare, nemții dezlănțuiră ofensiva din Ardennes, dînd peste cap armatele aliate.

Mesajul personal și strict secret al premierului Churchill adresat mareșalului Stalin.

„Luptele deosebit de grele ce se desfășoară pe frontul nostru, ar putea determina, în orice moment, decizii din cele mai grave din partea Comandamentului suprem. Cunoașteți foarte bine, din experiența dumneavoastră personală, cît de alarmantă se poate prezenta situația cînd trebuie să aperi un front foarte larg, după pierderea temporară a inițiativei. Generalul Eisenhower ar dori, și-ar trebui să afle, în linii generale, intențiile dumneavoastră, întrucît acestea vor influența cele mai importante decizii ale sale și ale noastre. După cum ne comunică trimisul nostru, mareșalul Tedder, comandantul suprem al forțelor aeriene britanice, ieri seara se mai afla la Cairo, reținut de condițiile meteorologice nefavorabile. Dacă n-a reușit încă s-ajungă la dumneavoastră, aș fi mulțumit să-mi transmiteți dacă ne-am putea bizui pe o largă ofensivă rusească pe frontul Vistulei, sau pe oricare altul, în cursul lunii ianuarie și în orice alt moment pe care, în limitele posibilului, veți binevoi să-l stabiliți. Aceste informații nu vor fi transmise nimănui, cu excepția feldmareșalului Brook și a generalului Eisenhower, și aceasta cu condiția respectării celui mai strict secret. Consider această acțiune, ca extrem de urgentă."

Melnikov, atunci la spital, cînd scuipa cheaguri negre de sînge, îi spusese :

— Borodin, doar nu ești copil. S-ar putea să ne ia la rost pentru severitatea cerințelor prezentate de noi, dar aș fi vrut să văd cum s-ar fi aranjat lucrurile fără SMERȘ, în 41 și 42, cînd ne retrăgeam, la fel și în 43, cînd treburile iarăși nu mergeau prea bine, și în 44, cînd au apărut tîlharii lui Bandera, și în 45, cînd va trebui să ne ocupăm de agenții Gestapoului și de SS, chiar pe teritoriul Germaniei. Cine va primi misiunea lichidării lor ? Tot noi — SMERȘ-ul, serviciul de contraspionaj. Nu-mi prea vine să cred că direcția politică a SMERȘ-ului va admite versiunea transmisă de grupul de la Cracovia.

— Dar aici este cu totul altă problemă... E vorba de oamenii mei, îi cunosc. Și dacă Vifor are încredere în Ania — înseamnă că există temeiuri puternice pentru asta.

— Altă problemă, altă problemă... Doar nu ești copil, Borodin : radiograma de intoxicare, ticluită de Gestapo, n-a fost transmisă de ea ? A fost. Unu la mînă.

— Dar unde-i „doi la mînă" ? Se află în posesia mea. Fata a evadat cu ajutorul lor, și ne propune combinația cu colonelul Berg din serviciul de contraspionaj al armatei germane. Asta nu-i un fleac. Așa că nu-ți mai pregăti și-al doilea deget, — „doi la mînă" este în favoarea mea.

— Ce-mi place la tine, Borodin, e gîngășia ta de caracter.

— Și eu te prețuiesc, tot pentru gingășia caracterului, dar nu în asta constă esența problemei.

— Ba da, și-n asta. În 43, am lăsat să fugă un individ destul de șmecher, propunîndu-i să mă recruteze. Vrei să afli, mai precis, cum i-am dat drumul ? N-a fost o simplă evadare, ci i-am organizat un întreg spectacol. Iar după aceeea am pus mîna pe toată rețeaua, și-am stabilit și-o legătură. serioasă cu centrul lor. I-am dus mai mult de-o jumătate de an ; vreme de șase luni am primit de la ei, aproape în fiecare săptămînă, armament și oameni de legătură. Parcă tu n-ai organizat combinații dintr-ăstea ? Să-ți amintesc atunci de trotchistul tău de la Valencia, dacă ai uitat cumva ?

— Acela era un om de nimic, un trotchist descompus, în schimb aici e vorba de Ania.

— Ania, Ania... Ce-mi tot descînți cu fata asta ? Ania este Ania, iar colonelul Berg din contraspionajul german, rămîne tot Berg.

— Și-atunci ce propui ?

— Ce face Marele stat-major, în privința radiogramei transmise de fată, în cifrul lor, ce face, tace ?

— Tace.

— Este unicul tău atu. Atîta timp cît nu primești un răspuns de la Moscova, consideră că te-ai consultat cu mine, iar dacă vor continua să tacă, ia legătura în mod oficial cu Kobțov, bagă-l pe fir.

— Parcă nu-l cunoști...

— Și ce-i cu asta ?...

— Îți imaginezi că va propune numaidecît ceva ?

— Îmi imaginez. Mai prețuiești dialectica ?

— Ba bine că nu. Kobțov o să dea totul peste cap.

— Și va proceda foarte corect, zîmbi Melnikov, iar în ce privește dialectica, nu uita de unitatea contrariilor. Luptă-te. Cine are dreptate — va învinge.

— Deocamdată am să mă lupt cu el, și-am să cîștig.

— Dar ce-i cu Vifor al tău — a dat în mintea copiilor ? Îl știam băiat serios. Și, la urma urmei, învingătorii nu-s trași niciodată în fața judecății.

— Dar ce-i cu tine, te temi de Kobțov ?

Melnikov își crîmpoți buzele-i albe, reținîndu-și un acces de tuse, chipul i se învinețì, apoi închise ochii, stînd cu ei așa cîtăva vreme, după care își veni cu greu în fire. Răsuflînd pe nas, cu multă băgare de seamă, îi spuse lui Borodin :

— Mă tem numai de-un singur lucru : nu cumva Berg ăsta să-i fi tras pe sfoară pe oamenii noștri, iar Cracovia să sară în aer. Și va fi o porcărie nemaipomenită, că n-am fost în stare să salvăm orașul. Iată de ce mă tem. Doar nu ești copil, așa că mă-nțelegi.

— Am să-ncerc astăzi o tatonare la Marele stat-major.

— Ce, nu le-ai raportat nimic ?

— Mai întîi am venit la tine.

— Și se mai bîrfește că serviciile de informații nu se împacă bine cu cele speciale.

— Ba Melnikov și cu Borodin se împacă de minune.

Melnikov privi la Borodin cu ochi aprinși, strălucitori. Îi făcu un semn cu degetul, să se apropie.

Borodin se aplecă. Melnikov, ducîndu-şi la gură batista, îi şopti :

— Domnule agent secret, încearcă să afli de la vracii ăştia cît mai am de trăit, e-n regulă ?

— Nu ţi-e bine, ai înnebunit ?

— Boroda, lasă-te de glume. Nu-s copil. Sînt un Cekist bătrîn, uns cu toate alifiile. Hai... Du-te... Încearcă. Aş evada de-aici, dar mi-e teamă să nu-i molipsesc pe alţii. Doctorii îşi ţin gura, nu-mi spun nimic. Aş vrea să ştiu ce formă am — contagioasă sau negativă ?

Borodin plecă din cameră. Se înapoie după o jumătate de ceas, se aşeză lîngă prietenul lui şi-şi netezi îndelung halatul pe care i-l dăduseră la intrarea în spital.

Melnikov îi mărturisi deschis :

— Dacă veneai băţos şi fălos, şi începeai să mă baţi pe umăr, cum a făcut instructorul nostru de partid, aş fi înţeles imediat — s-a zis cu mine !

— Mi-au spus că poţi să-ţi faci ieşirea din spital, îi răspunse Borodin, dar că totul va depinde numai de tine, şi nu de ei.

— Nerozii ! S-au ascuns de mine, nu mi-au spus o vorbuliţă. Îţi mulţumesc, Borodin. Am s-o întind de-aici. Fir-ar să fie de boală. lasă c-o învăţ eu minte...

— Mîine trec pe la tine.

— Dacă poţi...

— Pot. Şi-am să vin şi poimîine.

— Ascultă. dar unde ţi-i căpitanul ?

— Visokovski ?

— Da.

— La statul-major.

— Trimite-l la grupul lui Vifor. Dă-i toate împuternicirile.

— Fără să mai aştept veşti de la Moscova ?

— Mai aşteaptă o zi, cel mult două.

Cînd Borodin se înapoie la centru, îl aşteptau trei noutăţi : prima — ordinul Comandantului suprem pentru declanşarea ofensivei pe toate fronturile, pentru a veni în ajutorul aliaţilor care luptau în Ardennes ; a doua — Cartierul general al armatei îi decorase pe toţi membrii grupului „Vifor“ cu ordinul Lenin, pentru reuşita operaţiei „Racheta“. Iar cea de-a treia — aceasta se afla în faţa lui Vîsokovski : radiograma transmisă de Ania, în care comunica totul despre arestarea lui Vifor de către Gestapo, cum evadase, şi faptul că, despre această evadare, îi vorbise colonelul Berg.

— Ei, ce să-i faci... — rosti Borodin, înapoindu-i radiograma lui Vîsokovski, după care porni să-şi frece fruntea, — hai, dragule, du-te la ei. Ce mai calea valea, trebuie să decolezi în cel mai scurt timp. Iar în privinţa acţiunilor de-acolo, — zău, crede-mă, nu-ţi pot da reţete de-aici. Ai să devii dublura lui Vifor, şi gata... Ai să preiei toate legăturile stabilite de el. A mai rămas, acolo, un singur om în afara oricărei bănuieli — Kolea, pe el să te bazezi. Am impresia că se petrece ceva care sună fals, dar care poate să genereze o situaţie tragică, fără ieşire. Însă oamenii noştri de-acolo nu-s nişte ticăloşi. Chiar de mi-ai tăia capul — continui să am încredere în ei, neînţelegînd cont, obiectiv raţionînd, că totul pare să fie mai mult decît un dezastru.

Visokovski nu mai izbuti să ia legătura cu Vifor. În sectorul unde fusese lansat cu paraşuta, avea loc un schimb de focuri, iar un om necunoscut. pesemne rănit, se aruncase în apele rîului fiind urmărit de cîinii agenţilor de la Gestapo. Oamenii din grupul de spionaj al Căruntului procedaseră la interogarea martorilor oculari. După descrierile lor, necunoscutul părea să fie căpitanul Visokovski.

SPECIALISTUL

Berg aşteptă o săptămînă, să vadă ce va rezulta din ofensiva declanşată în regiunea Ardennes. Dacă înaintarea trupelor lui Model şi von Rundstedt avea să fie impetuoasă şi încununată de succes, în cazul acesta, în calitatea lui de agent de spionaj militar experimentat, trebuia să conchidă că, într-adevăr, se ivise acea cotitură a războiului, despre care Goebbels trîmbiţase cu surle şi tobe. Atunci, era silit să recurgă la predarea lui Kolea şi a lui Vifor pe mîinile Gestapoului. Bineînţeles, Berg îşi dădea seama că era o acţiune riscantă, din toate punctele de vedere. Dar colonelul obosise, obosise de moarte în jocul lui dublu, aşa că, uneori, începea să nu mai asculte de glasul raţiunii şi se lăsa pradă simţurilor.

După imaginile filmate din jurnalele cinematografice „Die deutsche Wochenschau", care înfăţişau prizonieri americani şi „Panzergrenadieren" germani bine dispuşi, zîmbitori, după apelurile triumfătoare adresate poporului de către Goebbels şi Streicher, lui Berg îi căzu în mînă un ordin de zi al lui Model, în care sta scris : „am reuşit

să stingherim ofensiva pe care inamicul o planificase împotriva patriei noastre". Şi-atunci totul fu hotărît definitiv. Berg consideră că aprecierea lui Model era suficientă pentru a determina raţiunea să-i şoptească: ultima tentativă dăduse greş. Fusese o contraofensivă a disperării, fără nici o perspectivă. Ostaşii germani încă nu înţeleseseră acest lucru, însă colonelul Berg îl estimă cu precizie. Şi, după lectura frazei lui Model, îl convocă numaidecît pe agentul cu numele conspirativ „Otto". Agentul cu numele de mai sus era — Kolea.

— Uite ce-i, spuse Berg, după ce ieşiră să se plimbe pe stradă, comunică-i şefului dumitale să nu se mai arate prin oraş. Gestapoul are fotografia lui, şi-l caută tot atît de febril ca şi pe radiotelegrafista voastră.

— De unde poate să aibă Gestapoul fotografia şefului ? — se miră Kolea.

Berg se uită doar o clipă la el şi înţelese imediat totul: lucrase destulă vreme în serviciile de contraspionaj împotriva ruşilor, ca să-şi dea seama de situaţia în care se afla şeful grupei bolşevice.

— Ascultă, îl rugă el pe Kolea, aranjează-mi o întîlnire cît mai urgentă cu şeful dumitale.

Berg avea convingerea că, după o întrevedere între patru ochi, îşi va întări poziţia pentru viitor — agenţii de spionaj ştiu să aprecieze autenticele talente, specializate în traficarea secretelor.

— Bine, încuviinţă Kolea. Am să mă ocup.

— Acuma mai departe... Am primit unele date despre ofensiva pe care o pregătesc ruşii. Nu eşti la curent ?

— Nu.

— Ai transmis datele despre linia de fortificații Vistula-Oder ?

— Ce-i cu ele ?

— Nimic. Numai că mă interesa cum au ieșit fotografiile.

— Bune.

— Nu te supăra pe mine, dar în cazul acesta întemeiază-te pe experiența mea îndelungată : fotografiile trebuiesc neapărat transmise oamenilor voștri. Informațiile prin radio sînt incomplete și, în afară de asta, primejdioase.

— Și ce ai de gînd, vrei să-ți propui candidatura pentru trecerea liniei frontului ?

— Spune-mi, te rog, suspiciunea este o trăsătură națională a caracterului rus, sau a fost achiziționată în decursul ultimilor ani ? — îl întrebă Berg zîmbitor.

— Probabil că vrei să pomenești de vigilență, — zîmbi drept răspuns Kolea.

— Nu, despre suspiciune e vorba, numai despre suspiciune.

Kolea se opri locului și spuse :

— Colonele, e multă vreme de cînd n-ai mai auzit cum scîrțîie zăpada sub picioare ?

— Cum, ce ?

— Nimic, îi răspunse Kolea, dar, pur și simplu, e pentru prima oară, de cînd a început războiul, că iau aminte la scîrțîitul zăpezii sub tălpile cizmelor ; sună minunat de frumos !

— Stai prost cu încălțămintea ? Poate să-ți fac rost de niște cizme noi.

Kolea zîmbi din nou.

— Nu, îi întoarse el vorba, cizmele mi-s bune. Mulțumesc.

— De ce rîzi ?
— Uite-așa mi se întîmplă cîteodată.
— Cîți ani ai ?
— La noi, un an de război se socotește cît trei.
— Puțin.
— Dar dumneata cît ai propune ?
— Un an pentru un secol.
— Colonele, spuse pe neașteptate Kolea, am nevoie de Krauch.

Merseră, în tăcere, mai multe minute la rînd. Orașul, de parcă ar fi presimțit că-l paște o primejdie, se învăluise în alb-negru. ca într-un giulgiu.

— Complicată treabă.
— Știu.
— Cînd aveți nevoie de el ?
— Chiar acum.
— Greu de adus la îndeplinire o asemenea cerință...
— De unde ați primit informațiile despre pregătirea ofensivei noastre ?
— Adică ?
— Prin serviciile de spionaj aerian, tactic sau de la centru ?
— M-am învățat să nu acord prea multă încredere informațiilor de la centru.
— De ce ?
— Sînt prea mulți domni cu fantezie pe-acolo. Și-n afară de asta, răstoarnă totul, cu dosul în sus, în funcție de hachițele Führerului, după cum îi trăsnește prin cap să aprecieze datele obiective.
— Nu-i rău...
— Zău ?
— Sigur că nu-i rău...

— Păi vezi dumneata... Din cauza acestui „nu-i rău“ eşti acum la Cracovia, iar eu lucrez pentru voi.

— Chiar dacă Führerul vostru nu dădea totul peste cap, noi tot eram aici...

— Dumneata eşti un om plin de tact.

— Fiindcă n-am pomenit nimic despre activitatea dumitale ?

— Bineînţeles.

— Totuşi m-am gîndit şi la asta, spuse Kolea. Dacă-i vorba să spunem adevărului pe nume...

— Ştii, suprema tactică a bunului agent de spionaj este să nu divulge tot ce gîndeşte.

— Contemporaneitatea ne sileşte la utilizarea acestei strategii. Dar pentru viitor, am vrea ca tactica supremă să constea în contrariul celei de acum : ce gîndeşte omul, aia să şi vorbească.

— Aşa a vrut şi Christos.

— Dar Christos n-a avut la dispoziţie un stat şi-o armată, aşa cum le avem noi.

— Interesant... Statul şi armata să fie pentru relaţiile pe faţă între oameni, să-şi vorbească unul altuia numai ceea ce gîndesc ?

— Ai fraţi, colonele ?

— Nu.

— Nici surori ?

— Nici.

— Şi eu aşijderea. De aceea îmi imaginez atît de precis cum trebuie să fie relaţiile frăţeşti.

— Doamne, ce de mai visători aveţi printre voi..

— Ni s-a mai spus aşa ceva...

— Cine ?

— Era un scriitor englez, pe care-l chema Herbert Wells.

— Cum așa, te cunoști cu el ?

— Îl cunosc foarte bine.

— Unde l-ai întîlnit ?

Kolea zîmbi din nou :

— Colonele, ăsta-i un secret, spuse el. În orice caz, ceea ce-ți mărturisesc, precis c-a fost așa : ne-a numit pe toți — visătorii de la Kremlin... Cum rămîne cu Krauch ?

— Trebuie să mă gîndesc. Cînd mă văd cu șeful dumitale ?

— Mîine dimineață.

— Bine. Nu te-ntreb unde. Pesemne c-ai să te pricepi să organizezi cît mai abil întîlnirea.

...Prima întrebare, pe care Vifor i-o adresă lui Berg, se referea la Traub.

— Pentru mine este o noutate, răspunse colonelul. Nu știam nimic despre pățania lui Traub.

— Cum să aflăm amănunte ?

— Imposibil. Gestapoul nu ne îngăduie accesul la ei.

— Și ce se poate face ?

— Nimic.

— Cum să-l ajutăm ?

— Dumneata vrei să cobori luna de pe cer ? Nu mă angajez să-ți îndeplinesc o asemenea dorință. Să-l lăsăm pe Traub, deși mi-e milă de el, — era un ziarist de mare talent. Să ne întoarcem la oile noastre. L-am rugat pe Otto să-ți transmită să nu te mai arăți prin oraș, tovarășe Popko...

Vifor își stinse agale țigara, după care spuse :

— Iar dumneata îmi afirmai că n-ai acces la Gestapo.

— E pentru prima oară cînd ești sincer cu mine.

— Nu prima, ci a treia. Dar nu despre asta e vorba.

— Dar despre ce ?

— Ce facem cu Traub și cu Krauch ?

— Nu-i chiar așa. Acum e vorba de dumneata.

— Da ?

— Da. Îți dai seama ce-o să se-ntîmple, dacă dosarul dumitale de la Gestapo cade pe mîna rușilor ? Au să te dezavueze. Nu-i așa ? Ba și mai mult de-atît, le-ai ascuns acest lucru pînă și colaboratorilor dumitale — nici Otto nu știe nimic.

— Comandamentul meu va afla la timpul cuvenit despre toate astea, colonele. Nu-mi purta de grijă, rogu-te. Așa cum nu ți-a mers figura cu Muha, n-o să-ți meargă nici cu mine. Te cunosc prea bine de la Muha : eu l-am împușcat — acuma nu mai are nici un rost să-ți ascund adevărul. Dar toate aparțin trecutului, așa că nu te mai mira : dumneata ai atuurile dumitale, eu pe-ale mele. Cu deosebirea că ale mele sînt mai tari. Ajută-ne în privința lui Krauch.

— Ai luat legătura cu centrul dumitale ?

— Nu.

— Faci foarte bine că-mi spui adevărul. A avut loc interceptarea unei emisii, ce-i drept de foarte scurtă durată. Așa că schimbați locul de unde emiteți, deoarece este reperat.

— Unde ?

— Deocamdată nu-ți pot spune precis, dar pe undeva la nord-vest de Cracovia, la vreo treizeci de kilometri.

„Exact, își notă pentru sine Vifor, cabana de vînătoare-i chiar acolo. Dar Ania nu putea emite de capul ei. Despre ce-o fi vorba ?“

— Nu-s oamenii noștri, declară Vifor, totuși îți mulțumesc, vom ține cont de informația dumitale. Probabil c-au transmis partizanii, sau s-ar putea să fie vreo defecțiune în aparatura voastră.

— Ultima presupunere trebuie exclusă.

„Să se fi întîmplat vreo nenorocire cu Ania ? ! îi străfulgeră lui Vifor prin gînd. Fata-i singură acolo ! O emisie de scurtă durată ! S-o fi prins cumva din întîmplare ?“

— Ești chiar atît de convins ? Aparatura voastră să fie perfectă ?

— Absolut.

— Intru chiar astăzi în legătură cu centrul. Mîine, fie eu, fie careva din oamenii mei, îți vom transmite noile teme.

— Bine.

— Cînd vei analiza problema lui Krauch ?

— Pînă mîine aranjez eu ceva. Otto va fi anunțat la vreme și-o să-ți comunice chiar dumitale... Cu Krauch trebuie să procedăm simplu, fără prea multe sofisticării... Am să-ncerc să găsesc o soluție...

— Bine.

— La revedere.

— Rămas bun.

„Dar dacă Traub l-a divulgat pe Trompcinsky ? se îngrozi Vifor. Iar Trompcinsky să-i fi dus la cabana din pădure ? Nu. Imposibil. Niciodată n-ar face una ca asta. Polonezul ăsta e de fier, nu poate fi înfrînt cu una cu două. Nu-i în oraș, în clipa

de față — așa că trebuie să mă duc să-l previn să se-ascundă, și s-o luăm pe Ania. Căruntul are gazde de rezervă."

În momentul cînd Vifor deschise ușa cabanei de vînătoare, dintr-o smucitură, Ania se sculă de la masă și-i spuse lui Trompcinsky care se afla în spatele lui :

— Așteaptă afară.

— N-avem timp, Ania, o opri Vifor, vorbim mai tîrziu.

— Lasă-l afară, vorbi iarăși Ania, și Vifor zări în mîna ei parabellum-ul.

„Pentru Borodin. Cele transmise de Ania sînt adevărate. Am fost la Gestapo. Pentru a putea evada, m-am lăsat recrutat. Mîine am o confruntare cu Ania și cu Berg. Rog aprobați continuarea misiunii, care acum intră în faza decisivă. Garantez salvarea Cracovici. Am fost, sînt și voi fi comunist. Primiți datele despre Berg, comunicate de colonel lui Kolea..."

Iar în încheiere : „Statul-major al hitleriștilor are informații despre mișcările de trupe de pe frontul nostru. Berg le apreciază ca o pregătire în vederea unei posibile ofensive. Luați măsuri. Întrerup emisia. Revin la noapte. Vifor".

Kobțov îi înapoie lui Manșicov radiograma, dădu din cap, tuși nițel, apoi spuse :

— Ați încurcat-o — este evident... În asemenea situații, șeful meu n-ar mai fi stat la îndoială să aprecieze cum se cuvine zăpăceala asta.

— Dar tu ? — îl întrebă Borodin. Tu, ce zici ?

— Nu mă dezic de părerile şefului meu. Dar tu ?

— Ştii ce, răspunse tărăgănat Borodin, totdeauna m-am străduit să nu mă abat de la obligaţiile serviciului nostru, dar să-mi afişez atît de deschis devotamentul personal faţă de şefi, ar fi să dau dovadă de lipsă de modestie. Nu găseşti ?

— Nu.

— Te priveşte, asta-i treaba ta, dădu din umeri Borodin.

— Adică ?

— Hai să luăm legătura cu comandamentul.

— Bine zici. Dar ce să le spunem ? Ce propui ?

— Dar tu ?

— Ei, asta-i bună : că nu ne-om juca de-a baba-oarba !

— Între altele fie spus, nu-i nici un păcat, e-un joc tare plăcut. Din cînd în cînd nu strică să-i joci.

— Şi asta-i adevărat.

— Da, numai că dincolo, — şi Borodin arătă cu capul spre radiogramă, — în spatele frontului, sînt oamenii noştri. Şi nu le arde de joacă. Cu viaţa altora nu te joci de-a baba-oarba.

— Vorbe, vorbe, strîmbă din nas Kobţov, încep să nu-mi mai placă formulările astea pretenţioase. Îi dai într-una cu oamenii. Oameni şi iarăşi oameni. Doar ştii că-s zămisliţi de crocodili.

— Îmi pare bine că-i preţuieşti pe clasici. Numai că oamenii noştri au o misiune. Salvarea Cracoviei. Iar eu şi cu tine, în privinţa acestei probleme, răspundem în aceeaşi măsură. Sau nu-i aşa ? Sînt dispus să le transmit numaidecît o radiogramă,

să treacă linia frontului îndărăt, și să se prezinte la tine pentru verificare.

— Nu-i lipsit de sens.

— Atunci facem așa ?

— Da. Chiar așa.

— Bine. Scriu pe loc textul a două radiograme. Prima : treceți neîntîrziat linia frontului în sectorul cutare —o să stabilim împreună unde anume. Iar a doua o scriu altfel. Am s-o întocmesc așa : continuați acțiunea, asigurați executarea misiunii ce v-a fost trasată, pentru salvarea Cracoviei. Pe care o aprobi, pe-aia o expediez. Dar la dosar o să anexăm ambele texte. E bine ? Pentru ca în clipa cînd Cracovia va sări în aer, să putem da amîndoi explicațiile necesare. Ei, cum rămîne ?

Kobțov scoase o cutie de „Ducesa Flohr", o deschise, îi oferi și lui Borodin, și-și aprinseră amîndoi țigările, fără să se piardă din ochi.

„Lasă că-i bine așa, să mai fiarbă în zeama lui, gîndea Borodin, trăgînd adînc fumul în piept. Altminteri nu se poate. Fiindcă stă deoparte, la pîndă, iar eu sînt un mieluțel nevinovat. Lasă că-i bine așa. O să-i fie de folos."

Kobțov gîndea altfel : „Iată canalia ! Mă joacă pe degete. Dacă îi accept propunerile — oricare din ele, atunci mă leagă de mîini și de picioare. N-o să-mi taie capul, în cazul cînd nemții se vor atinge de Cracovia. Ce-i drept, există totuși o nuanță : dacă îl rechem pe Vifor, pentru verificare, înseamnă c-am lăsat spatele frontului descoperit. Iar dacă a fost recrutat de Gestapo și le dezvăluie toată operația, atunci o să răspundă Borodin. Mai bine mă las păgubaș, decît să m-aleg cu ponoasele".

— Ascultă, tovarăşe colonel, rosti Kobţov, trăgînd adînc din ţigară, dar de ce dracu ne-am apucat să răscolim toată neghiobia asta birocratică ? Conducerea ne-nvaţă s-avem încredere în om. Nu cumva îţi închipui că n-am încredere în tine ? Hotărăşte singur, şi gata. Cum consideri că-i necesar, aşa să şi procedezi.

— Adică, dai îndărăt ?...

— Eu ?

— Nu tu, ci pisicul de după colţul casei.

— Ciudată făptură mai eşti. Ai venit să te consulţi, nu-i aşa ?

— Exact.

— Ei, atunci te sfătuiesc să procedezi după cum îţi şopteşte conştiinţa ta revoluţionară.

— Dar ţie ce-ţi şopteşte conştiinţa ta revoluţionară ?

— Uite, aşa-mi suflă la ureche, să am încredere în tine. Numai în tine. De oamenii tăi, răspunzi personal, nu-i aşa ? Atunci acordă-le toată încrederea. Dar pe răspunderea ta.

Borodin se duse apoi la Melnikov. Acesta îl ascultă, citi textul ambelor radiograme, după care scrise pe colţul celei care-i cerea lui Vifor să-şi continue acţiunea : „De acord. Comandantul serviciului de contraspionaj — SMERŞ — al frontului, colonel Melnikov".

— Dar să-i arăţi neapărat lui Kobţov aprobarea mea, căci îmi închipui că s-a şi apucat să te încondeieze la dosar. Şi comunică-i din partea mea: l-am cunoscut pe colonelul Berg, dacă într-adevăr a lucrat la Moscova sub numele pe care ni l-a transmis Vifor. Chiar am băut de vreo două ori

cu el, la recepțiile ambasadei germane de pe strada Leontiev. După descrierea pe care ne-o face Vifor al tău, el trebuie să fie. Este un agent de prima mînă, și prezintă cele mai serioase perspective. Cu el se poate merge departe, chiar pînă la Berlin. Războiul este pe sfîrșite. Trebuie să ne gîndim și la ce va fi după...

Appel se apropie de locuința lui Krauch și-l rugă pe șoferul din SS să-l lase pe el să facă serviciul de zi, pentru a fi liber la noapte.

— Ștrengarule, îl luă peste picior esesistul, mare ștrengar îmi mai ești.

— Nu-s un ștrengar oarecare, îi răspunse Appel palid la chip, ci un ștrengar cu kaiserfleisch.

Și-i întinse esesistului o bucată de slănină afumată și fiartă.

— Zău, tare aș vrea să fiu liber în noaptea asta.

— Bine. Preia schimbul. Să spui că mașina mea este la atelier.

Întorcîndu-se la statul-major, Borodin porni să scrie un raport adresat mareșalului care comanda frontul, comunicîndu-i că la Cracovia, acționa un grup de agenți de informații de la Marele stat-major, avînd misiunea să salveze orașul de la distrugerea totală pe care o proiectaseră nemții. De aceea, intenția comandamentului de a scoate orașul din raza bombardamentelor și a luptelor de stradă se putea bizui pe jurămîntul dat de comandantul grupului. Acesta garanta că orașul nu va fi aruncat în aer.

Krauch deschise portiera automobilului, se așeză greoi lîngă șofer, îi dădu buna ziua și-i ordonă :

— La Gestapo.

— Am înțeles, să trăiți, domnule colonel.

— Ce-i cu sacii ăia din spate ?

— Nu-s saci, domnule colonel.

— Dar ce sînt ?

— Niște canistre, acoperite cu saci.

— Și ce ai în portbagaj ?

— Ulei pentru schimb și cauciucurile de rezervă. Obișnuiesc să car cu mine toate rezervele, domnule colonel.

— Foarte bine faci, numai să ai grijă să nu miroasă urît în mașină.

— O, nu, nu, domnule colonel, — apoi Appel se uită la kilometraj și adăugă : Permiteți să trec pe la stația de alimentare ?

— De ce n-ai făcut-o pînă acum ?

— Vă rog să mă iertați, domnule colonel, dar n-am avut timp.

— Este departe ?

— Nu, nu, la cinci minute de-aici, domnule colonel.

— Ei, dă-i drumul, aprobă Krauch, strîmbînd din nas. Dar unde-i șoferul meu personal ?

— Are ceva de reparat la atelier, domnule colonel.

Appel apăsă pe accelerator, imediat după ce depășiră punctul de control. Esesiștii de acolo luaseră poziție de drepți, salutîndu-l pe Krauch. Colonelul le răspunsese, ridicînd puțin mîna stîngă. Cînd își lăsă mîna în jos, Krauch simți ceva rece la ceafă. Încercă să se întoarcă. În spatele său se

afla un individ în uniformă germană, fără epoleți, care-și sprijinea revolverul de ceafa lui.

— Ce scamatorie mai e și asta ? — întrebă colonelul.

— Nu-i nici o scamatorie, răspunse Kolea, dindu-și jos de pe genunchi sacii, zii slavă domnului Krauch, pentru dumneata războiul s-a terminat.

Berg îi comunicase lui Vifor amplasamentul exact al tuturor posturilor de control din jurul orașului. Kolea calculase, la mare amănunțime, distanțele și durata lor de parcurgere. Așa că Appel îl scoase din oraș pe Krauch, trecînd chiar pe la postul de control de unde pornea drumul care-i ducea la Căruntul. Apoi se îndreptară spre Kyszlycza, unde avea să aibă loc întîlnirea conspirativă...

Krauch se tîra pe podeaua beciului întunecos, unde-l transportaseră, și striga ca din gură de șarpe :

— Sînt inginer. numai un biet inginer, n-am nici o legătură cu milităria ! Nu mă omoriți, vă rog, nu mă omoriți !

Kolea încerca să-l domolească :

— Las-o mai încet. Nimeni n-are de gînd să te ucidă.

— Sînteți german, nu-i așa ? Spuneți-mi că sînteți german. Doar vă aud, și-mi dau seama că sînteți german ! De ce toate astea ? ! Spuneți-mi, vă rog !

— Sînt rus, îi răspunse Kolea, nu mai țipa în halul ăsta, sînt rus, pe cuvîntul meu de cinste... Hai, liniștește-te, zău așa, liniștește-te. Am nevoie

de dumneata viu, şi un mort. Ai să rămîi în viaţă, dacă o să-mi predai schema de minare a Cracoviei, metodele concepute pentru distrugerea oraşului, momentul şi posibilitatea de prevenire a exploziei.

— Bine, bine, fac orice, vă dau schema, v-o aduc aici, vi le-aduc pe toate...

— Ai să ni le desenezi chiar aici şi acum.

— Şi n-o să mă omoriţi după aceea ? Să ştiţi că-mi sînt cunoscute şi schemele pentru distrugerea oraşului Praga — tot eu le-am conceput, numai eu le cunosc ! Nimeni nu le ştie, în afară de mine. Sînt inginer, a trebuit să mă supun ordinelor, îl urăsc pe Hitler ! Sînt numai un biet inginer !

Kolea zîmbi şi-l întrebă :

— Cum s-ar zice, dumneata eşti un specialist, da ?

— Da, da ! Aveţi dreptate, sînt un specialist ! Un specialist civil. Ştiu să construiesc, deoarece specialitatea mea-i construcţia... Numai nemernicii ăştia de fascişti m-au silit să distrug... Numai ei, ei ! Aveam de gînd doar să construiesc, să construiesc şi nimic altceva...

— Bine, sîntem înţeleşi. Desenează-mi schemele de distrugere elaborate pentru Cracovia şi Praga. Ne eşti necesar viu. Aşa că încetează o dată cu tremuriciul ăsta, te rog, încetează, ce dumnezeu, eşti bărbat, domnule Krauch, şi-i mai mare ruşinea...

După cum îi sfătuise Berg, grupul de acoperire din serviciul de spionaj al Căruntului duse maşina

lui Appel pe un drum de țară. Acolo simulară o explozie de mină antitanc. Și, întrucît în portbagaj se aflau cinci canistre cu benzină, mașina lui Appel explodă, răbufnind puternic, după care arse ca o grămadă de vreascuri uscate. Iar în automobil se găseau cadavrele a doi trădători aflați în slujba poliției, care cu o zi mai înainte fuseseră executați prin împușcare din ordinul organizației ilegale. În consecință, exista un alibi perfect; Gestapoul n-avea motive să intre în panică și să modifice cu înfrigurare schemele rețelei pentru declanșarea aruncării în aer a Cracoviei. Înscenarea cu explozia mașinii, în care trebuia să se afle Krauch, nu oferea nici un temei pentru luarea unor măsuri de asigurare suplimentare.

În orice caz, așa considera Vifor.

FIECARE CU SOARTA SA

După ce Appel și Krysia, împreună cu Krauch și trei agenți de-ai Căruntului, fură expediați în munți, la partizani, — s-aștepte acolo sosirea Armatei Roșii. — Kolea, Vifor, Ania, Trompcinsky și Berg se întruniră în pivnița locuinței conspirative a Căruntului.

Vifor — Ania, vrei să-l întrebi pe colonel despre cele întîmplate cu mine?

Ania. — Nu-i nevoie. Am primit toate datele de la Borodin.

Berg. — Fata mea, n-aveam cum face altfel.

Vifor. — De ce?

Berg. — Fiindcă atunci îmi jucam rolul serios.

Kolea. — O recrutare de intoxicare ?

Berg. — Da.

Vifor. — Cînd ai renunțat la intenția inițială ?

Berg. — Cînd mi-am dat seama că sfîrșitul este inevitabil. Să mint că, de la început, am fost împotriva regimului — ar fi o prostie și nedemn pentru mine. Am fost de partea regimului, pînă în clipa cînd am înțeles că-i condamnat la pieire.

Ania. — Știi ce-nseamnă să urăști ?

Berg. — N-am cunoscut niciodată acest sentiment. Totdeauna mi-am îndeplinit numai datoria.

Vifor. — Ania, colonelul ne-ajută cinstit. S-a verificat.

Berg. — Ce să-i faci... Eu, unul, o-nțeleg.

Kolea. — Numai atît, o-nțelegi ?

Berg. — A înțelege pe cineva — inseamnă a-i recunoaște dreptatea.

Vifor. — Gata, a sosit timpul ! Berg, pleci împreună cu trupele voastre. Ai să fii contactat, mai tîrziu, de oamenii noștri. Îți vor prezenta o jumătate din fotografia asta. Uite-o. Îți restituim jumătate din familia dumitale. Copiii rămîn la dumneata, iar restul la noi. Cel care îți va înapoia jumătatea rămasă nouă, înseamnă că-i trimisul nostru.

Berg. — Frumos din partea dumitale, știi să-ți păstrezi umorul.

Vifor. — La revedere, Berg.

Berg. — Domnilor, în calitate de agent de spionaj, trebuie să vă mărturisesc deplina mea admirație pentru munca pe care ați înfăptuit-o. V-a

ajutat și dumnezeu. La revedere. Spune-mi, Otto, să te aștept aici, sau afară ?

Kolea. — Așteaptă-mă aici.

Vifor. — Kolea, vino mai la o parte...

Kolea. — Bine.

Vifor. — Kolea, dragul meu, ți-a dat documentele ?

Kolea. — Da. Sînt delegat de comandamentul grupului de armate „A" pe lîngă statul-major al Armatei de eliberare a Rusiei, la Vlasov, care se află acum la Praga.

Vifor. — Kolea, scumpule, să te ții bine. Asta-i tot ce-ți pot spune. Destul de banal, dar ce să-i faci...

Kolea. — Îți mulțumesc, Vifor.

Vifor. — Pentru ce ?

Kolea. — Doar așa.

Vifor. — Și eu îți mulțumesc. Ai reținut totul ?

Kolea. — În fiecare sîmbătă, de la orele nouă la zece, lîngă intrarea hotelului „Adlon", mă va aștepta omul nostru de legătură.

Vifor. — Un om cu două cornete de cartofi prăjiți. Parola...

Kolea. — Am reținut-o.

Vifor. — Dacă se întîmplă ceva — treci linia frontului...

Kolea. — Dacă se întîmplă ceva — să-i spui maică-mi... că tata...

Vifor. — N-are să se-ntîmple nimic. Ai să-i comunici personal.

Kolea. — Atunci, să ne despărțim.

Vifor. — Noroc, dragule, scumpul meu Kolea. Rămas bun...

Kolea. — Noroc, viforaşule, rămîi cu bine...

— Ania...

— Ce-i ?

— Fetiţo, acum ai să te duci la locuinţa conspirativă a lui Palek.

— Nu.

— Cum ?

— Nu plec nicăieri de lîngă tine.

— Micuţa mea, hai să nu facem circ cu ordinele. Că n-am să-ncep să-mi dau ochii peste cap şi să gunguresc : „Îţi ordon !“. Ania, te rog, te rog din tot sufletul, şi nimic mai mult.

— Iar eu, te rog să mă laşi cu tine.

— Ce te-a apucat ?

— Te iubesc.

— Nu-i politicos din partea noastră, să-i lăsăm s-aştepte...

— N-are importanţă...

— Ania, omul meu drag şi scump, bun şi cîrn, şi plin de pistrui... Trebuie să pleci...

— Ştii, adeseori mă gîndesc, ne-au învăţat să rostim cuvinte frumoase şi alese, şi de fiecare dată totuşi, ne jignim unul pe altul. Nu-i greu deloc, să-l jigneşti pe aproapele tău. Cu gîndul, cu zîmbetul, cu privirea. Şi cel mai uşor este să obideşti o femeie.

— Ce tot îndrugi acolo ? La ce te referi ?

— La faptul că, pur şi simplu, dacă rămîn singură, nu mai am pentru cine trăi.

— Dar am să mă-ntorc. Toți o să ne-ntoarcem. Întîmpinăm tancurile noastre și ne înapoiem.

— Războiul nu se desfășoară în conformitate cu mersul trenurilor.

— Atunci, uite ce-i...

— Nu plec nicăieri de lîngă tine. Am să mă țin după tine ca un cîine. Dacă dorești —poți să mă și împuști.

— E-o prostie, Ania.

— Ei și, n-are decît...

Vifor își ghemui umerii și oftă din adînc :

— Cum să-ți demonstrez că-i absurd și inutil?

— Foarte simplu.

— Adică ?

— Să nu mai discutăm. Să mă iei cu tine.

Vifor se-ndreptă spre Căruntul și-i spuse :

— Tovarăși, vă rog pe toți, verificați-vă ceasurile. Mîine, la orele două din noapte, îi așteptăm pe-ai noștri... Avem misiunea să tăiem cablul electric de declanșare a exploziei.

La unsprezece noaptea, cînd trupele nemțești se retrăgeau pe șoseaua Cracoviei, la trei sute de metri de ele, pe cîmpul acoperit de zăpadă, Vifor, Ania, Trompcinsky, Căruntul și oamenii lui, îmbrăcați în halate albe de camuflaj, lucrau la cablul electric. Săpau pămîntul înghețat și-l cărau cu saci albi, în pădure. Răzbăteau cu greu prin glodul sîngeriu, înghețat bocnă, zgrunțuros și întunecat, spre cablul de care depindea viața sau moartea Cracoviei. Groapa de acces devenea din ce în ce mai largă și mai adîncă. Apoi, Vifor simți cu vîrful degetelor sale rebegite ecranajul cablului. Se culcă pe spate, cu fața în sus, și zări cerul, iar pe cer,

printre puzderia de stele, chiar lîngă el, chipul palid al Aniei.

— Totul e-n regulă, fetița mea, spuse el izbucnind în plîns. Dați-mi cleștele, fraților, să-l tăiem. Asta-i cablul.

Căruntului îi tremurau mîinile și-i clănțăneau dinții în gură. Plîngea și el, smiorcăind.

„Personal și strict secret !

Din partea premierului I. V. Stalin, președintelui F.D. Roosevelt.

Azi, 15 ianuarie, am avut o întrevedere cu mareșalul Tedder și cu generalii din suita sa. Am convingerea că acțiunea de informare reciprocă a dat rezultate mai mult decît satisfăcătoare. De ambele părți, răspunsurile obținute au corespuns pe deplin necesităților. Trebuie să vă împărtășesc plăcuta impresie pe care mi-a inspirat-o mareșalul Tedder.

După patru zile de la începerea operațiilor ofensive pe frontul sovieto-german, am posibilitatea să vă comunic că, în ciuda timpului nefavorabil, ofensiva armatelor sovietice se desfășoară mulțumitor. Întreg frontul central, din Carpați și pînă la Marea Baltică, se deplasează spre vest. Cu toată apărarea disperată a germanilor, trupele lor sînt nevoite să bată în retragere. Nu mă îndoiesc că germanii vor fi obligați să-și disperseze rezervele între cele două fronturi, ceea ce va duce la abandonarea ofensivei lor de pe frontul de vest. Mă bucur că, drept urmare a situației create, situația armatelor aliate din vest va fi mult ușurată

și va grăbi declanșarea ofensivei proiectate de generalul Eisenhower.

În ceea ce privește forțele armate sovietice, puteți avea certitudinea că, neprecupețind greutățile existente, vor face tot ceea ce este posibil pentru obținerea unei maxime eficiențe a atacului pornit împotriva trupelor germane.

15 ianuarie 1945."

La fortul Pasternyk zbîrnîi telefonul. Se suna de la statul-major de campanie, care părăsise încă de ieri Cracovia.

— Liebenstein, striga șeful Gestapoului, lichidează orașul ăsta păduchios, trupele noastre s-au evacuat aproape în întregime !

Liebenstein ordonă esesiștilor din corpul de gardă :

— Porniți motoarele, plecăm !

Se apropie de masa de comandă și apăsă pe butoanele stacojii. Zăbovi cîteva clipe, așteptînd explozia. Însă deflagrația nu se produse. Liebenstein făcu ochii mari, trase adînc aer în piept, și apăsă din nou pe butoane. Și iarăși nici urmă de explozie.

În clipa următoare începu să sune telefonul.

— Ei ? ! răcnea șeful Gestapoului. Ce, trageți de timp ?

— Am declanșat toate circuitele. Dar explozia nu se produce...

— Cum ? Ați înnebunit ?

— Domnule Brigadefuhrer...

— Mobilizează întreg corpul de gardă, ai acolo o sută de ostaşi SS, şi porniţi de-a lungul cablului electric! Pe toată întinderea lui! E clar?!

„Mesaj personal şi strict secret!

Din partea d-lui Churchill, către mareşalul Stalin.

Vă mulţumesc pentru mesaj şi mă bucură nespus faptul că mareşalul Tedder v-a produs o impresie plăcută.

În numele guvernului Maiestăţii Sale şi al meu personal, doresc să vă exprim recunoştinţa noastră şi să vă felicit cu prilejul giganticei ofensive pe care o întreprindeţi pe frontul de Est.

Fără îndoială, planurile generalului Eisenhower vă sînt acum cunoscute, şi v-aţi dat seama că întîrzierea realizării lor s-a datorat ofensivei lui von Rundstedt. Am convingerea că luptele de pe frontul nostru vor continua fără oprire. Grupul de armate britanice 21, de sub comanda feldmareşalului Montgomery, a declanşat astăzi ofensiva în sectorul aflat la sud de Roermond."

Auzind vestea străpungerii frontului şi amănuntele despre înaintarea impetuoasă a armatelor ruseşti comandate de mareşalii Jukov şi Koniev, reacţia lui Hitler a fost una din cele mai neaşteptate. Comunicatul de mai sus i-a fost transmis Führerului în timpul mesei: dacă treburile Reichului o cereau, Hitler îşi întrerupea şi prînzul.

Bormann, care prînzea cu dînsul în ziua aceea, se aştepta să-l vadă sărind de la masă — aşa cum făcea totdeauna în asemenea ocazii — şi să dea fuga în camera alăturată, unde se aflau ofiţerii statului-major. Însă Bormann rămase cu gura căscată, căci Hitler nici nu se clinti de la locul lui, ci doar se aplecă deasupra farfuriei, zăbovi cîteva clipe, ca încremenit, apoi împinse la o parte sfecla fiartă cu ceapă şi spuse :

— Aş dori foarte mult o cafea... Ce amănunt interesant, cîinele meu Blondi este şi el vegetarian, îl urmăresc de multă vreme. Dacă animalele, prin instinct, au devenit vegetariene, înseamnă că există ceva raţional în hrana exclusiv vegetală.

Cînd i se servi cafeaua, Hitler sorbi o înghiţitură, după care schiţă un început de zîmbet :

— Mi-aduc aminte, am fost cîndva la o tabără a tineretului din „Arbeitsdienst". M-au înconjurat o mulţime de tineri cu feţe bronzate, frumoase. Şi mă gîndeam : ce de tîmpenii se mai petrec în industria noastră cinematografică ! Regizorii îşi aleg pentru rolurile principale numai cretini — nişte gîrbovi, zbîrciţi la chip, urîţi şi pociţi. Să fie Germania lipsită de eroi frumoşi ? Oare tinerii din tabăra aceea nu puteau deveni stele de cinema? Cred c-ar fi un experiment din cele mai interesante, dacă vor participa în filmele noastre chiar eroii din viaţă : ostaşii de pe front, deţinuţii din lagărele de muncă silnică, muncitorii din industrie. Numai criticii sînt de vină. Nişte rataţi, vrednici de dispreţ. Nu tot ei l-au criticat şi pe Weber ! Criticii lui au murit, iar Weber trăieşte şi astăzi ! Oare nu tot nişte critici dintr-ăştia au scornit

ideea că Isus ar fi fost evreu. O tîmpenie, cînd este bine ştiut că era fiul unui legionar roman. Sfîrşitul războiului, va fi sfîrşitul evreilor. Asta da ! Ce ziceţi de cafea ? Nu-i prea tare ?

— E delicioasă, declară Bormann înmărmurit.

— Dar pentru că veni vorba, nu mai sînt în stare să citesc „Volkischer Beobachter". Rosenberg denaturează limba germană. Peste puţină vreme vom asista la apariţia unui „Volkischer Beobachter" în ediţie baltică. Este inadmisibilă spurcarea limbii noastre cu nişte cuvinte de provenienţă destul de suspectă. Rosenberg şi-a făcut educaţia în Lituania, iar lituanienii sînt nişte porci, o naţiune detracată pe care bolşevicii au folosit-o cum au vrut şi cînd au vrut.

— Am să-i spun lui Rosenberg, mein Führer...

— Să nu faci asta. Este nespus de sensibil. De ce să-l jigneşti ? Trebuie să găsim un procedeu mai delicat, ca să-l sprijinim fără să-şi dea seama. Însă neapărat trebuie făcut ceva, deşi dumnezeu îi ajută numai pe cei care se ajută singuri.

Hitler privi lung la zaţul cafelei, rămas pe fundul ceştii, răsuflă din greu, umerii i se gîrboviră, iar pielea tîmplelor fremătă cuprinsă de un tic nervos. Îşi atinse tîmpla cu degetul, îşi retrase mîna speriat, apoi se uită la Bormann, să vadă dacă îi remarcase clipa de spaimă, răsuflă din nou, zîmbi chinuit şi spuse :

— Să mi se aleagă un film. Un film bun şi vesel.

Führerul se ridică, şi Bormann simţi cum i se strînge inima. Hitler arăta ca un hodorog, era gîrbovit şi-şi tîra un picior, mîna dreaptă îi tre-

mura, iar chipul îi încremenise într-un zîmbet vinovat, blajin.

— Între altele, fie spus, continuă Hitler, Sauckel mi-a povestit cîndva o istorie foarte interesantă... Zicea că majoritatea fetelor rusoaice, aduse în Germania la lucru, cînd au fost supuse vizitei medicale, s-au dovedit a fi virgine. Iarăşi o formă de barbarie — să-ţi păstrezi virginitatea... Ei bine... Bine... Aşadar, să vedem filmul...

Vifor rezistă aproape două ceasuri. Dacă n-ar fi aşteptat ivirea tancurilor ruseşti, n-ar fi putut rezista nici atîta. Era rănit în piept, în stomac şi la ambele picioare. Ania zăcea lîngă el, fără cunoştinţă. Chipul ei alb, liniştit, frumos, fără nici un rid, s-ar fi zis că străluceşte. Căruntul stătea prăvălit în zăpada înroşită de sîngele scurs : o schijă de brand îi sfîrtecase mîna chiar de lîngă umăr. Un glonţ îl omorîse pe Trompcinsky, scoţîndu-i un ochi. Toţi ceilalţi căzuseră în luptă, iar esesiştii năvăleau de pretutindeni. Vifor ar mai fi rezistat, dar de pe acum zăpada începu să i se pară trandafirie, nu, nu trandafirie, ci chiar neagră ; nu, nu neagră, ci de culoarea mîlului nisipos de pe malurile Niprului ; dar nu, zăpada i se păru iarăşi albă, zgrunţuroasă, şi-atunci porni să tragă din nou rafale scurte şi drept la ţintă. Iar apoi simţi o lovitură năprasnică în grumaz — şi încetă să mai vadă şi să-şi dea seama de ceea ce se întîmplă cu el. Şi nu mai trase nici un glonţ.

Însă în răstimpul acesta esesiştii începură s-o ia la fugă. Tancurile ruseşti, treceau gonind pe şosea.

Freissler, președintele tribunalului Reichului, intră în sală urmat de membrii completului de judecată : erau toți în mantii negre, cu toci colțurate pe cap, iar pe piept cu stema Reichului. Toată lumea se ridică. Numai Traub nu se putu scula : îl săltară de subțiori doi polițiști.

— Heil Hitler ! — strigă Freissler.

Glasul îi era răsunător, iar pe gură îi ieșeau aburi alburii : în clădirea tribunalului popular al celui de al III-lea Reich încetaseră de mult să mai facă focul.

— Pentru trădare de patrie, pentru transmitere de planuri secrete inamicului, individul Traub este condamnat la moarte.

La 16 aprilie 1945, Traub fu decapitat.

ÎN LOC DE EPILOG

La Praga ploua mărunt. Vltava spumega la picioarele podului Karlovy, pescărușii țipau răutăcios, coborau deasupra undelor, zăboveau acolo o clipă, apoi își luau din nou zborul, înălțindu-se spre bolta plumburie și joasă a cerului învolburat.

Kolea se afla în odaia de la hotel a lui Berg. Asculta emisiunea postului de radio Moscova. Printre țiuituri și paraziți, glasul Patriei răzbătea pînă la el. Mereu dădea fuga spre ușă, asculta cîteva momente — să-și dea seama că nu-i nimeni pe coridor. Berg locuia la hotelul rezervat ofițerilor din SD și Gestapo — și nimeni n-asculta emisiunile Moscovei, putînd fi acuzat de lipsă de patriotism.

Înapoindu-se lîngă aparatul de radio, Kolea încremeni locului, deoarece îl auzi foarte clar pe crainicul Levitan :

— Pentru îndeplinirea cu succes a misiunii încredințate de Comandamentul armatelor sovietice, în lupta noastră împotriva cotropitorilor germano-fasciști, maiorul Burlakov Andrei Fiodorovici și sublocotenentul Lebedeva Evghenia Sergheievna au fost decorați post-mortem cu ordinul Lenin...

Kolea bătea străzile învăluite de bezna nopții pragheze. Vîntul și ploaia îi mîngîiau chipul. Ploaia era călduță, așa cum se întîmplă primăvara, iar lui Kolea i se părea că are un gust sărat, ca stropii apei de mare. Orașul era străbătut de tancuri, iar megafoanele transmiteau numai marșuri naziste. Fanfarele răsunau însă într-un oraș pustiu : ora stabilită de comenduirea Pragăi trecuse, iar locuitorii nu mai aveau voie să iasă pe stradă.

Lîngă hotelul „Adlon", Kolea se opri și porni să citească atent comunicatele comenduirii, lipite pe peretele aspru și cenușiu. Dar nu era în stare să vadă nici peretele și nici textele afișate ; de fapt, în clipa aceea, nu mai vedea nimic, absolut nimic, ci doar auzea ultimul cuvînt rostit de Levitan : „post-mortem". Încă nu putea înțelege, nu îndrăznea să și-i închipuie pe Vifor și pe Ania morți. Era doborît și copleșit de vestea ascultată, atît de nefericit, încît nici nu-l zări pe ofițerul SD care se plimba pe lîngă intrarea hotelului, ținînd în mînă două cornete cu cartofi prăjiți. Ofițerul se opri lîngă Kolea și-l întrebă :

— N-aveți cumva o brichetă ? La a mea s-a terminat benzina...

Kolea se întoarse, îl salută pe ofițer și-i întinse bricheta. Ofițerul își aprinse țigara, trase adînc fumul în piept, apoi spuse :

— Plouă și tot plouă la Praga... Cînd o să mai fie și vreme însorită ?

Kolea răspunse, tărăgănindu-și vorbele, cu fraza stabilită pentru parola de recunoaștere :

— Mai devreme sau mai tîrziu, timpul o să se-ndrepte... Cred că se va însori în curînd...

Ofițerul care purta uniforma SD-ului zîmbi ușor și-i înapoie lui Kolea bricheta :

— Mulțumesc, spuse el, m-ai scos din încurcătură... De-abia am aterizat, și nu cunosc deloc orașul. Poate ai să te-nvoiești să-mi servești de ghid în seara aceasta !

— Va fi o cinste pentru mine, domnule Gruppenführer, îi răspunse Kolea, după care porniră agale pe străzile înnoptate ale Pragăi.

Ploua cu găleata, ca și mai înainte. Trecu o coloană de tancuri. Apoi se așternu liniștea. Pașii răsunau pe caldarîm, răsfrîngîndu-și ecoul de zidurile încordate și bănuitoare ale clădirilor.

— Mîine, la aceeași oră, spuse încet ofițerul SD, lîngă podul Karlovy, au să te aștepte trei oameni. Parola-i la fel. Iar răspunsul așijderea...

REDACTOR : ALEXANDRA DOBROTĂ
TEHNOREDACTOR :
NICOLAE M. MIHĂILESCU

APĂRUT 1973 ; COLI DE TIPAR 13 ; C.Z. PENTRU BIBLIOTECILE MARI 8,93 ; C. Z. PENTRU BIBLIOTECILE MICI 8.
TIRAJ 91 700 + 10 + 140.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA NR. 20 903 LA COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII", PIAȚA SCÎNTEII NR. 1, BUCUREȘTI REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA